เอกสารประกอบการประชุม

นำเสนอผลงาน “ยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน ปี 2552”

วันพฤหัสบดี ที่ 10 มีนาคม 2554

โดย

โครงการ “ยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน”

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

รหัสสัญญา	ชื่อโครงการ	หน้า
ABCCE52001	การศึกษาต้นทุนในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน	1
ABCCE52002	เปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราอย่างเดียวและทำสวนยางพาราร่วมกับ การปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรในตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง	9
ABCCE52003	ศึกษาโครงสร้างค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนทางการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนบ้านพรุจูด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง	12
ABCCE52004	นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน	17
ABCCE52005	มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว	22
ABCCE52006	การเพิ่มมูลค่าตาลโตนดของชุมชน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา	28
ABCCE52007	ศึกษาการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน ต.คูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา	32
ABCCE52008	ศึกษาเส้นทางราคาข้าวสังข์หยดจากท้องทุ่งมุ่งสู่เมือง	35
ABCCE52009	ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานหุงต้มอาหาร : กรณีศึกษาแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรในชุมชนบ้านท่าไหล	41
ABCCE52010	ศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตของพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง	46
ABCCE52011	ข้าวช้อมมือพัฒนาแนวคิด สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล	52
ABCCE52012	การตัดสินใจในการปลูกฝรั่งเพื่อเป็นอาชีพเสริมจากการปลูกยางพารา กรณีศึกษาในชุมชนบ้านควนเทียม ตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง	56
ABCCE52013	เศรษฐกิจชุมชนบ้านคูวา-บ้านขาว ด้วยวิถีเกษตร	59
ABCCE52014	การศึกษาเศรษฐกิจ “ขนมเปียที่ระโนด”	64
ABCCE52015	อาชีพการแกะหนังตะลุงกับเศรษฐกิจและวัฒนธรรม	68

สารบัญ (ต่อ)

รหัสสัญญา	ชื่อโครงการ	หน้า
ABCCE52016	สภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพาราตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	73
ABCCE52017	เศรษฐกิจที่เกิดจากต้นจากของครัวเรือนในหมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง	77
ABCCE52018	เส้นทางการตลาดของหอยตลับ (หอยปะ) ในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านบ้านแหลม ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง	81
ABCCE52019	แผนแม่บทชุมชนด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยเทศบาลตำบลหารเทา	88
ABCCE52020	การบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน	92
ABCCE52021	ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีพอเพียง กรณีการเลี้ยงสุกรตำบลคลองหรัง อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา	97
ABCCE52022	วิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงชุมชนบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง	101
ABCCE52023	ศึกษาการปลูกพริกของเกษตรกรในชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช	106
ABCCE52024	การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช	114
ABCCE52025	การศึกษาการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมของประชาชนในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช	119
ABCCE52026	การผลิตเข่งปลาทูเป็นอาชีพเสริมของประชาชน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช	124
ABCCE52027	เส้นทางการตลาดผลผลิตสัตว์น้ำประมงพื้นบ้านของหมู่บ้านหัวหิน	127
ABCCE52028	ศึกษาผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรในการผลิตน้ำส้มจากต้นจากของชุมชนใน ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช	133
ABCCE52029	กระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช	137
ABCCE52030	การผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง	140
	ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553	

การศึกษาต้นทุนในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน

อภิสรา ช่วยรอด, สุกานดา เช่นรัมย์, เบญวลี จรนิตย์ และปาริชาติ อักษรภักดี
โรงเรียนสตรีทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

จากการศึกษาต้นทุนในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏานในตำบลนาไม้ไผ่ ของอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและรายได้ พบว่า

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ดทั้งหมด จำนวน 4 ราย มีอายุ 30 , 34 , 38 และ 45 ปี เพศชาย สถานะภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 ราย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ราย ขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ราย ขนาดของครอบครัว ครอบครัวที่ 1 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ครอบครัวที่ 2 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ครอบครัวที่ 3 มีสมาชิกในครัวเรือน 6 คน และครอบครัวที่ 4 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน สมาชิกในครอบครัวที่ 2 และ3 สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการเพาะเห็ด

2.ด้านต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน พบว่า การลงทุนในการเพาะเห็ดแต่ละชนิดมีต้นทุนทุนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เห็ดที่มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนน้อยที่สุดคือเห็ดฟางรวมต้นทุนทั้งหมด 10,070 บาท รองลงมาคือเห็ดภูฏานรวมต้นทุนทั้งหมด11,210 บาท และเห็ดนางฟ้ารวมต้นทุนทั้งหมด 12,633 บาท ตามลำดับ

3.ด้านตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏานพบว่า เห็ดที่ตลาดรองรับมากที่สุดคือ เห็ดนางฟ้า รองลงมา คือเห็ดภูฏาน และเห็ดฟาง ตามลำดับ เนื่องจากเป็นที่นิยมของผู้บริโภค สามารถนำไปประกอบอาหารได้หลากหลาย และราคาถูก

4.ด้านผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดในแต่ละรุ่นของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน พบว่าจากการขายเห็ดในแต่ละรุ่นของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานโดยการคำนวณจากจำนวนเงินจากการขายก้อนเห็ดบวกกับจำนวนเงินที่ได้จากการเก็บดอกเห็ดขาย 3 เดือน รวมจำนวนเงินที่ได้จากการขายเห็ดแต่ละชนิดทั้งหมดพบว่า เห็ดที่ขายได้จำนวนเงินมากที่สุด คือเห็ดนางฟ้าเป็นเงิน 32,200 บาท เห็ดภูฏานเป็นเงิน 31,480 บาท และเห็ดฟางเป็นเงิน 30,120 บาท เห็ดที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุดคือ เห็ดนางฟ้า เห็ดภูฏาน และเห็ดฟาง ตามลำดับ เนื่องจาก เห็ดนางฟ้า ขายได้ราคาสูง จึงได้ผลตอบแทนสูง

5.ด้านเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดในแต่ละรุ่นตลอดระยะเวลา 3 เดือน พบว่า เห็ดภูฏานสามารถทำกำไรมากที่สุด รองลงมาคือ เห็ดฟางและเห็ดนางฟ้า ตามลำดับ โดยที่เห็ดภูฏานมีกำไรสุทธิ 14,510 บาท เห็ดฟาง 14,340 บาทและเห็ดนางฟ้า 13,784 บาท

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาต้นทุนในการประกอบอาชีพการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน เพื่อเป็นทางเลือกให้กับชุมชน ควรที่จะเลือกเพาะเห็ดฟาง เนื่องจาก เห็ดฟางใช้ต้นทุนต่ำ มีรูปแบบการเพาะหลายรูปแบบ เช่น การเพาะเห็ดฟางในตะกร้า ซึ่งสามารถทำได้ง่าย โดยใช้พื้นที่น้อย เห็ดฟางเป็นที่นิยมของผู้บริโภค และให้ผลตอบแทนสูง

ที่มาและความสำคัญ

ชุมชน ตำบลนาไม้ไผ่ ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 10 ครอบครัวประกอบอาชีพการเพาะเห็ดฟางจากทลายปาล์มโดยทำเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว แต่ปัจจุบันนี้มีหลายครอบครัวได้หยุดกิจการเนื่องจากทลายปาล์มมีราคาสูงขึ้นเป็นเท่าตัว ส่งผลทำให้ต้นทุนในการเพาะเห็ดสูงขึ้น กลุ่มของข้าพเจ้าจึงคิดที่จะหาทางออกให้กับ

ชุมชนด้วยการศึกษาต้นทุนและรายได้จากการประกอบอาชีพการเพาะเห็ดของชุมชนในแต่ละวิธีการ เพื่อการเปรียบเทียบทั้งต้นทุนการผลิตและรายได้จากการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานของชุมชน โดยการศึกษาจากผู้ประกอบอาชีพเพาะเห็ดที่ได้ทำเป็นอาชีพสร้างรายได้ห้สามารถเลี้ยงตนเอง ครอบครัว และรวมถึงก่อให้เกิดรายได้โดยรวมให้กับชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฐาน ในเขตตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกเกษตรกรที่ทำอาชีพการเพาะ เห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฐาน โดยเริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่เริ่มลงทุนทำการเพาะเห็ด จนสามารถเก็บผลผลิตได้รวมระยะเวลา 4 เดือน ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ราย

<u>วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

1.ใช้แบบสัมภาษณ์จากแหล่งปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้เพาะเห็ด และแม่ค้ารับซื้อและจำหน่ายเห็ด

2.เก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) ค้นคว้ารวบรวม ข้อมูลเอกสาร และงานวิจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล คือ ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดปลายปิดและปลายเปิด ในประเด็นที่สำคัญ 5 ด้านคือ

1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เพาะเห็ด
2. ข้อมูลด้านต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน
3. ตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน
4. ผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน
5. การเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดในแต่ละรุ่นของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

วิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้เพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน มาประมวลผลข้อมูล เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน และวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios Anlysis) เพื่อวัดความสามารถในการทำกำไรต่อยอดขาย ที่เกิดจากการดำเนินงานของเกษตรกรผู้เพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏานโดยวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนการผลิตและรายได้จากการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกร โดยเลือกเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการเพาะเห็ดสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แล้ว สรุปประเด็นที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ด้านข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร พบว่า จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ดทั้งหมด จำนวน 4 ราย มีอายุ 30 , 34 , 38 และ 45 ปี เพศชาย สถานะภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 2 ราย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ราย ขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ราย ขนาดของครอบครัว ครอบครัวที่ 1 มีสมาชิกในครัวเรือน 5 คน ครอบครัวที่ 2 มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ครอบครัวที่ 3 มีสมาชิกในครัวเรือน 6 คน และครอบครัวที่ 4 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คน สมาชิกในครอบครัวที่ 2 และ3 สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการเพาะเห็ด

2. ด้านต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานพบว่า มีต้นทุนสองขั้น การลงทุนขั้นแรกเป็นการลงทุนครั้งเดียวใช้ได้ตลอดการเพาะเห็ดทุกรุ่น ต้นทุนขั้นสองเป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปในแต่ละรุ่น จากการศึกษาต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏานที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ดจำนวน 4 ราย พบว่า ต้นทุนในการเพาะเห็ดฟาง เห็ด

นางฟ้า และเห็ดภูฏาน ประกอบด้วยรายจ่ายในการลงทุนการเพาะเห็ดประกอบด้วยรายจ่าย 2 ขั้นตอนดังนี้

1. รายจ่ายขั้นต้นลงทุนครั้งเดียวสามารถเพาะเห็ดได้หลายครั้ง

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ด จำนวน 4 ราย รายจ่ายขั้นต้นลงทุนครั้งเดียวสามารถเพาะเห็ดได้หลายครั้งพบว่าเห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน รายจ่ายขั้นต้นลงทุนในการสร้างโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตรและอุปกรณ์อื่น แสดงไว้ในตารางที่ 4.1 ส่วนเห็ดฟางจะเพาะบนพื้นที่ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร ไม่ใช้โรงเรือน

ตารางที่4.1 แสดงต้นทุนขั้นต้นในการเพาะเห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน

ต้นทุน	**เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน**
การลงทุนขั้นต้น	
1. โรงเรือน (สร้างด้วยอิฐบล๊อค)(กว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 1/2เมตร)	6,000
2. ชั้นวางเพาะเห็ด (ทำด้วยไม้ไผ่)	1,000
3. พลาสติกเคลือบ	1,000
4. เครื่องกำเนิดไอน้ำ (ใช้ถังน้ำมัน200 ลิตร 2 ใบ พร้อมการก่อสร้างเตา)	1,000
5. บ่อหมักไส้ฝ้าย	100
6. วัสดุอื่น ๆ เช่น สายยาง แป๊บน้ำข้อต่อต่าง ๆ ฯลฯ	1,000
รวมต้นทุน	**10,100**

2. รายจ่ายขั้นที่สองวัสดุในการเพาะเห็ดต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไป

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ด จำนวน 4 ราย พบว่ารายจ่ายขั้นที่สองต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปขึ้นอยู่กับวัสดุในการเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏานซึ่งมีรายละเอียดในการลงทุนซื้อวัสดุการเพาะเห็ดเห็ดแสดงไว้ในตารางที่ 4.2 ,4.3, 4.4 และภาพที่ 30

ตารางที่ 4.2 แสดงต้นทุนขั้นสองในการเพาะเห็ดนางฟ้าต่อโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร

รายการต้นทุน	**จำนวนเงิน** (บาท)
การลงทุนขั้นสอง	
1. ค่าไส้ฝ้าย 100 กก.ๆ ละ 4 บาท	400
2. เชื้อเห็ดฟาง 60 ถุงๆ ละ 10 บาท	600
3. ปูนขาว ยิปซั่มและอาหารเสริม	833
4. ค่าเชื้อเพลิง	700
รวมต้นทุนขั้นสอง	**2,533**
รวมต้นทุนทั้งหมด (ต้นทุนขั้นแรก+ต้นทุนขั้นสอง) (10,100 + 2,533 บาท)	**12,633**

จากตารางที่4.2 แสดงต้นทุนในการเพาะเห็ดนางฟ้า พบว่าในการลงทุนขั้นสองนี้เป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปรวมต้นทุนขั้นสอง2,533 บาท ต่อโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร รวมต้นในการเพาะเห็ดนางฟ้าทั้งหมด 12,633 บาท

ตารางที่4.3 แสดงต้นทุนในการเพาะเห็ดภูฏานต่อโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร

รายการต้นทุน	**จำนวนเงิน(บาท)**
การลงทุนขั้นสอง	
1. ค่าไส้ฝ้าย 100 กก.ๆ ละ 4 บาท	400
2. เชื้อเห็ด 60 ถุงๆ ละ 6 บาท	360
3. ปูนขาว ยิปซั่มและอาหารเสริม	100
4. ค่าเชื้อเพลิง	250
รวมต้นทุนขั้นสอง	**1,110**
รวมต้นทุนทั้งหมด	**11,210**

(ต้นทุนขั้นแรก+ต้นทุนขั้นสอง) **(10,100 + 1,110 บาท)**	

ตารางที่4.3 แสดงต้นทุนในการเพาะเห็ดภูฏาน พบว่าในการลงทุนขั้นสองนี้เป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไป รวมต้นทุนขั้นสอง1,110 บาท ต่อโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร รวมต้นทุนในการเพาะเห็ดภูฏานทั้งหมด 11,210 บาท

ตารางที่4.4 แสดงต้นทุนในการเพาะเห็ดฟางต่อพื้นที่ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร

รายการต้นทุน	**จำนวนเงิน(บาท)**
การลงทุนขั้นแรก	
2. ไม้ไผ่	2,000
3. พลาสติกเคลือบ	3,000
5. บ่อหมักไส้ฝ้าย	200
6. วัสดุอื่น ๆ เช่น สายยาง แป๊บน้ำ ข้อต่อต่าง ๆ ฯลฯ	4,000
รวมต้นทุนแรก	**9,200**
การลงทุนขั้นสอง	
1. ค่าขี้เลื้อย 100 กก.ๆ ละ 4 บาท	400
2. เชื้อเห็ด 60 ถุงๆ ละ 2 บาท	120
3. ปูนขาว ยิปซั่มและอาหารเสริม	100
4. ค่าเชื้อเพลิง	250
รวมต้นทุนขั้นสอง	**870**
รวมต้นทุนทั้งหมด	**10,070**

จากตารางที่ 4.4 ต้นทุนขั้นสองในการเพาะเห็ดฟาง พบว่าในการลงทุนขั้นสองนี้เป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไป รวมต้นทุนทั้งหมด 10,070 บาทต่อพื้นที่ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร

กราฟแสดงจำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน(รวมรายจ่าย 2 ขั้น)
ในการเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดภูฏาน และเห็ดฟาง

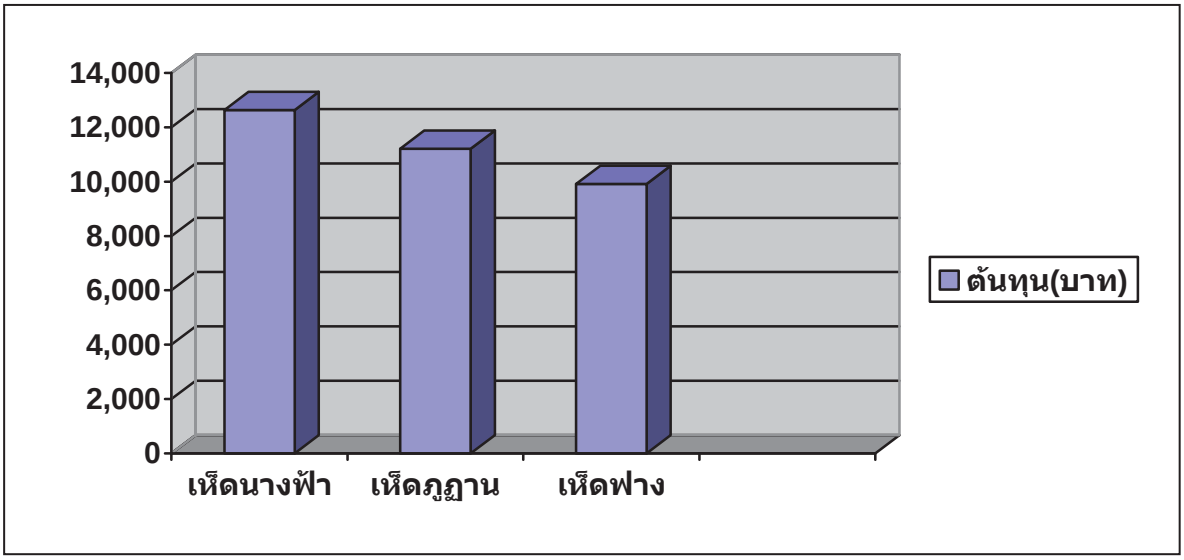

ภาพที่ 30 กราฟแสดงจำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน(รวมรายจ่าย 2 ขั้น)ในการเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดภูฏานต่อขนาดโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร และเห็ดฟางต่อปริมาณขี้เลื่อย 100 กิโลกรัม

จากภาพที่ 30 กราฟแสดงจำนวนเงินที่ใช้ในการลงทุน(รวมรายจ่าย 2 ขั้น)ในการเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดภูฏาน และเห็ดฟางในด้านต้นทุน พบว่า ต้นทุนในการเพาะเห็ดนางฟ้ามีการลงทุนสองขั้น ลงทุนขั้นแรกเป็นการลงทุนครั้งเดียวใช้ได้ตลอดการเพาะเป็นเงิน 10,100 บาท ต้นทุนขั้นสองเป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปเป็นเงิน 2,533 บาท เพาะเก็บในโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร รวมต้นในการเพาะเห็ดนางฟ้าทั้งหมด 12,633 บาท ต้นทุนในการเพาะเห็ดภูฏาน พบว่าต้นทุนในการเพาะเห็ดภูฏานมีการลงทุนสองขั้น ลงทุนขั้นแรกเป็นการลงทุนครั้งเดียวใช้ได้ตลอดการเพาะเป็นเงิน 10,100 บาท ต้นทุนขั้นสองเป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปเป็นเงิน 1,110 บาท เพาะเก็บในโรงเรือนขนาดกว้าง 4 เมตร ยาว 6 เมตรสูง 2 ½ เมตร รวมต้นในการเพาะเห็ดภูฏานทั้งหมด 11,210 บาท และต้นทุนในการเพาะเห็ดฟางพบว่า ต้นทุนในการเพาะเห็ดฟางมีการลงทุนสองขั้น ลงทุนขั้นแรกเป็นการลงทุนครั้งเดียวใช้ได้ตลอดการเพาะเป็นเงิน 9,200 บาท ต้นทุนขั้นสองเป็นต้นทุนที่ใช้แล้วหมดไปเป็นเงิน 870 บาท เพาะในพื้นที่ขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 4 เมตร รวมต้นในการเพาะเห็ดฟางทั้งหมด 10,070 บาท

การลงทุนในการเพาะเห็ดทั้ง 3 ชนิดมีต้นทุนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เห็ดที่มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนน้อยที่สุดคือเห็ดฟางรวมต้นทุนในการเพาะทั้งหมด 10,070 บาท รองลงมาคือเห็ดภูฏานรวมต้นทุนในการเพาะทั้งหมด11,210 บาท และเห็ดนางฟ้ารวมต้นทุนในการเพาะทั้งหมด 12,633 บาท ตามลำดับ

3.ตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า และเห็ดภูฏาน

จากการสัมภาษณ์ผู้จำหน่ายเห็ด ในตลาด 4 แห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า อัตราจำนวนการซื้อเห็ดต่อวัน เป็นดังตามตารางที่ 4.5

ตลาดในการองรับการซื้อขายเห็ด	เห็ดนางฟ้า			เห็ดภูฏาน			เห็ดฟาง		
	จำนวนรับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขาย	จำนวนรับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขาย	จำนวนรับซื้อ	ราคารับซื้อ	ราคาขาย
	กก./วัน	กก./บาท	กก./บาท	กก./วัน	กก./บาท	กก./บาท	กก./วัน	กก./บาท	กก./บาท
1. ตลาดหัวอิฐ	120	35	45	100	35	45	50	30	40
2. ตลาดทุ่งสง	70	40	50	60	40	50	30	35	43
3. ตลาดหัวถนน	15	35	45	20	35	45	10	35	45
4. ตลาดบัวตอง	30	35	45	30	35	45	20	30	43

จากตารางที่4.5 แสดงตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดนางฟ้า พบว่า ตลาดที่มีการซื้อขายมากที่สุดคือตลาดหัวอิฐ คือรับซื้อวันละ 120 กิโลกรัม โดยราคากิโลกรัมละ 35 บาท และขายไปในราคา 45 บาท ตลาดที่รับซื้อเห็ดนางฟ้าในราคาสูงที่สุดคือ ตลาดทุ่งสง ในราคากิโลกรัมละ 40 บาท และตลาดที่ขายเห็ดนางฟ้าในราคาสูงที่สุดคือ ตลาดทุ่งสงในราคากิโลกรัมละ 50 บาท แสดงดังภาพที่ 30 ตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดภูฏาน พบว่า ตลาดที่มีการซื้อขายมากที่สุดคือตลาดหัวอิฐ คือรับซื้อวันละ 100 กิโลกรัม โดยราคากิโลกรัมละ 35 บาท และขายไปในราคา 45 บาท ตลาดที่รับซื้อเห็ดภูฏานในราคาสูงที่สุดคือ ตลาดทุ่งสงในราคากิโลกรัมละ 40 บาทและตลาดที่ขายเห็ดภูฏานในราคาสูงที่สุดคือตลาดทุ่งสงในราคากิโลกรัมละ 50 บาท แสดงดังภาพที่ 31 ตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดฟาง พบว่า ตลาดที่มีการซื้อขายมากที่สุดคือตลาดหัวอิฐ คือรับซื้อวันละ 50 กิโลกรัม โดยราคากิโลกรัมละ 30 บาท และขายไปในราคา 40 บาท ตลาดที่รับซื้อเห็ดฟางในราคาสูงที่สุดคือตลาดทุ่งสงและตลาดหัวถนนในราคากิโลกรัมละ 35 บาทและตลาดที่ขายเห็ดฟางในราคาสูงที่สุดคือ ตลาดหัวถนนในราคากิโลกรัมละ 45 บาท แสดงดังภาพที่ 32

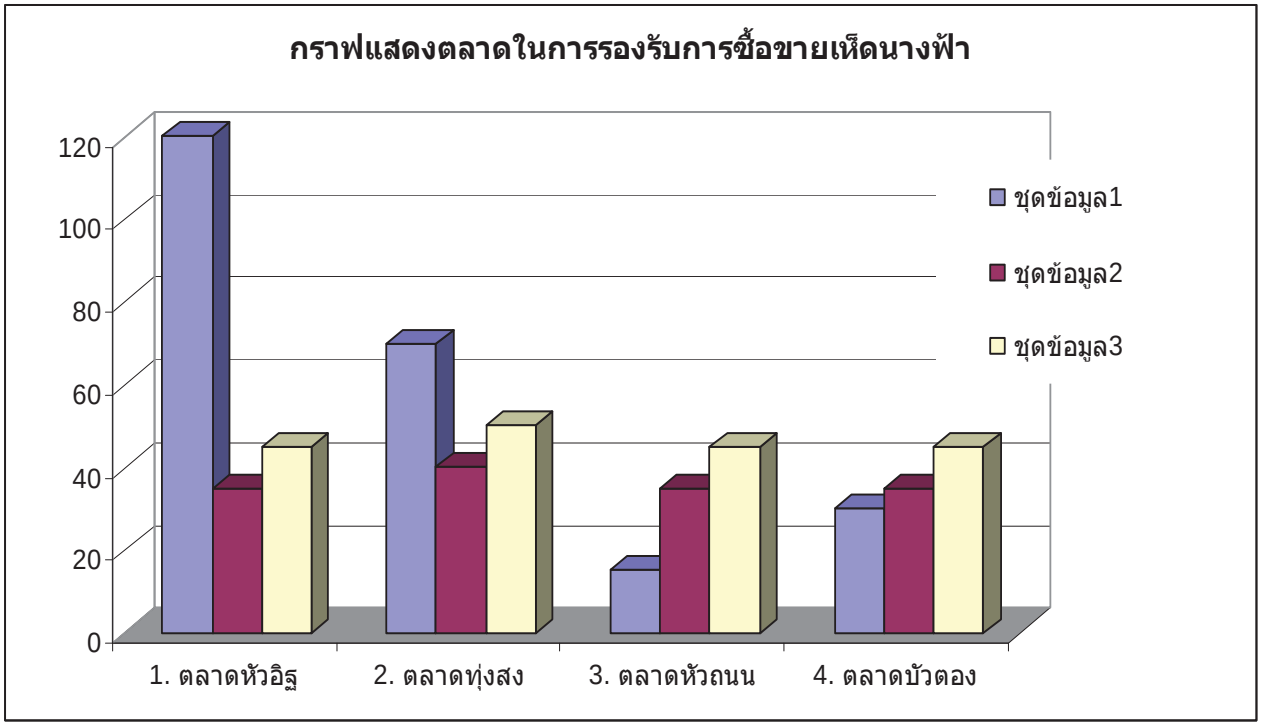

ภาพที่ 30 กราฟแสดงตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดนางฟ้าต่อวัน

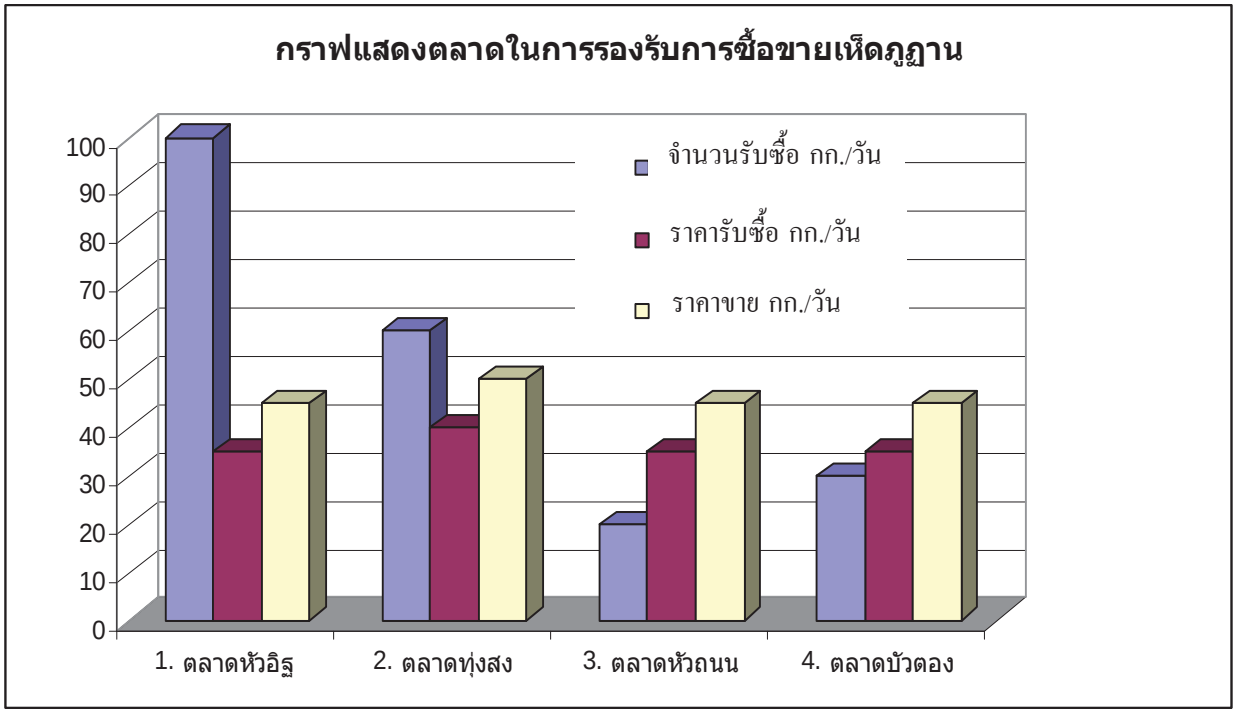

ภาพที่ 31 กราฟแสดงตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดภูฏานต่อวัน

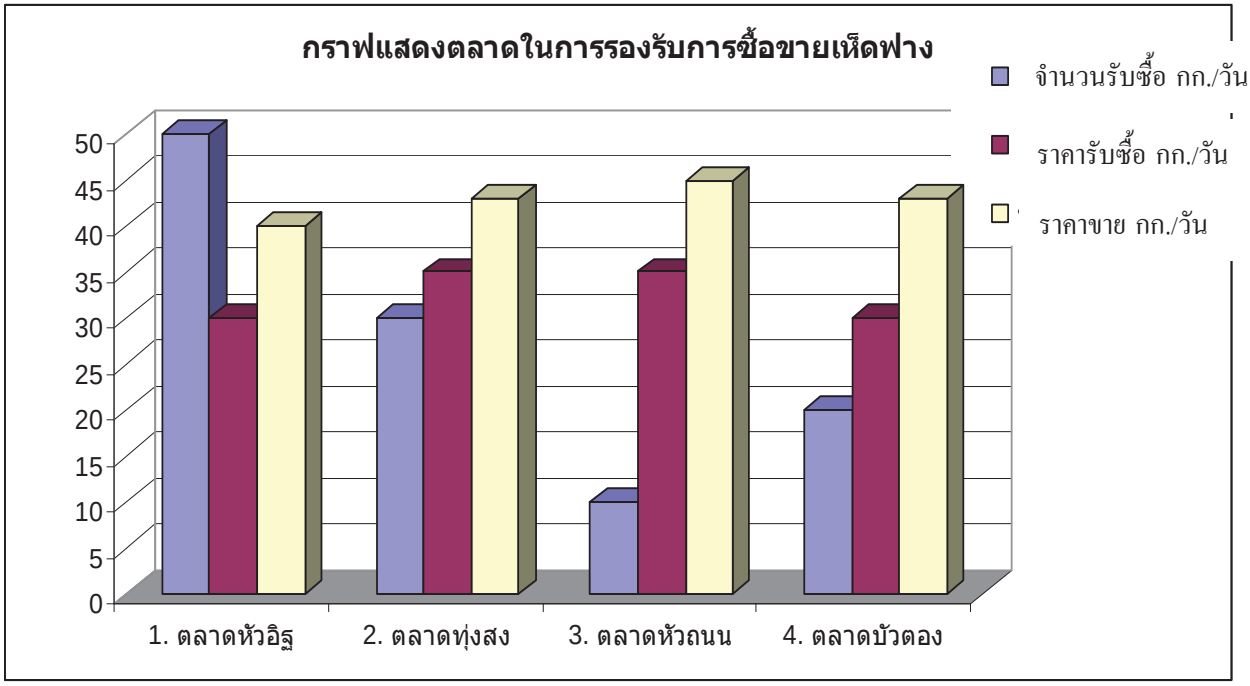

ภาพที่ 32 กราฟแสดงตลาดในการรองรับการซื้อขายเห็ดฟางต่อวัน

เห็ดที่ตลาดตลาดหัวอิฐ ตลาดทุ่งสง ตลาดหัวถนน ตลาดบัวตอง ในจังหวัดนครศรีธรรมราช รองรับมากที่สุดคือ เห็ดนางฟ้า รองลงมา คือเห็ดภูฏาน และเห็ดฟาง ตามลำดับ เนื่องจากเห็ดนางฟ้าเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เพราะสามารถนำไปประกอบอาหารได้หลากหลาย และราคาถูก

4. ผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดในแต่ละรุ่นของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ด จำนวน 4 ราย พบว่า ผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดทั้ง 3 ชนิด มีความแตกต่างกันดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่4.6 แสดงจำนวนเงินที่ได้จากการขายเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานตลอดระยะเวลา 3 เดือน

รายการ	**เห็ดนางฟ้า**	**เห็ดภูฏาน**	เห็ดฟาง
1.ต้นทุน 1 ก้อน(บาท)	2	1.5	-
2.ราคาขายก้อนเห็ด(บาท)	6	6	-
3.กำไรขายก้อนเห็ด 1 ก้อน(บาท)	4	4.5	-
3. จำนวนก้อนเห็ดที่ขาย	200	200	-
4.จำนวนเงินจากการขายก้อนเห็ด (บาท)	**1,200**	**1,200**	**-**
การเก็บดอกเห็ดขาย			
1. เก็บดอกเห็ดขายกิโลกรัมละ(บาท)	50	40	40
2. จำนวนเห็ดที่เก็บเห็ดได้ตลอดระยะเวลา 3 เดือน (กิโลกรัม)	620	757	753

3. จำนวนเงินที่ได้จากการเก็บดอกเห็ดขาย 3 เดือน (บาท)	31,000	30,280	30,120
4. รวมจำนวนเงินที่ได้จากการขายเห็ดทั้งหมด(บาท)	**32,200**	**31,480**	**30,120**

จากตารางที่ 4.6 ผลตอบแทนจากการเพาะเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน พบว่าจากการขายเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานตลอดระยะเวลา 3 เดือน โดยการคำนวณจากจำนวนเงินจากการขายก้อนเห็ดรวมกับจำนวนเงินที่ได้จากการเก็บดอกเห็ดขายตลอดระยะเวลา 3 เดือน รวมจำนวนเงินที่ได้จากการขายเห็ดแต่ละชนิดทั้งหมดพบว่าเห็ดที่ขายได้จำนวนเงินมากที่สุด คือเห็ดนางฟ้าเป็นเงิน 32,200 บาท เห็ดภูฏานเป็นเงิน 31,480 บาท และเห็ดฟางเป็นเงิน 30,120 บาท ดังภาพที่ 33 กราฟแสดงจำนวนเงินจากการขายเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานรุ่นแรกตลอดระยะเวลา 3เดือน เห็ดที่ให้ผลตอบแทนมากที่สุด คือ เห็ดนางฟ้า เห็ดภูฏาน และเห็ดฟาง ตามลำดับ เนื่องจาก เห็ดนางฟ้า ขายได้ราคาสูง จึงได้ผลตอบแทนสูง

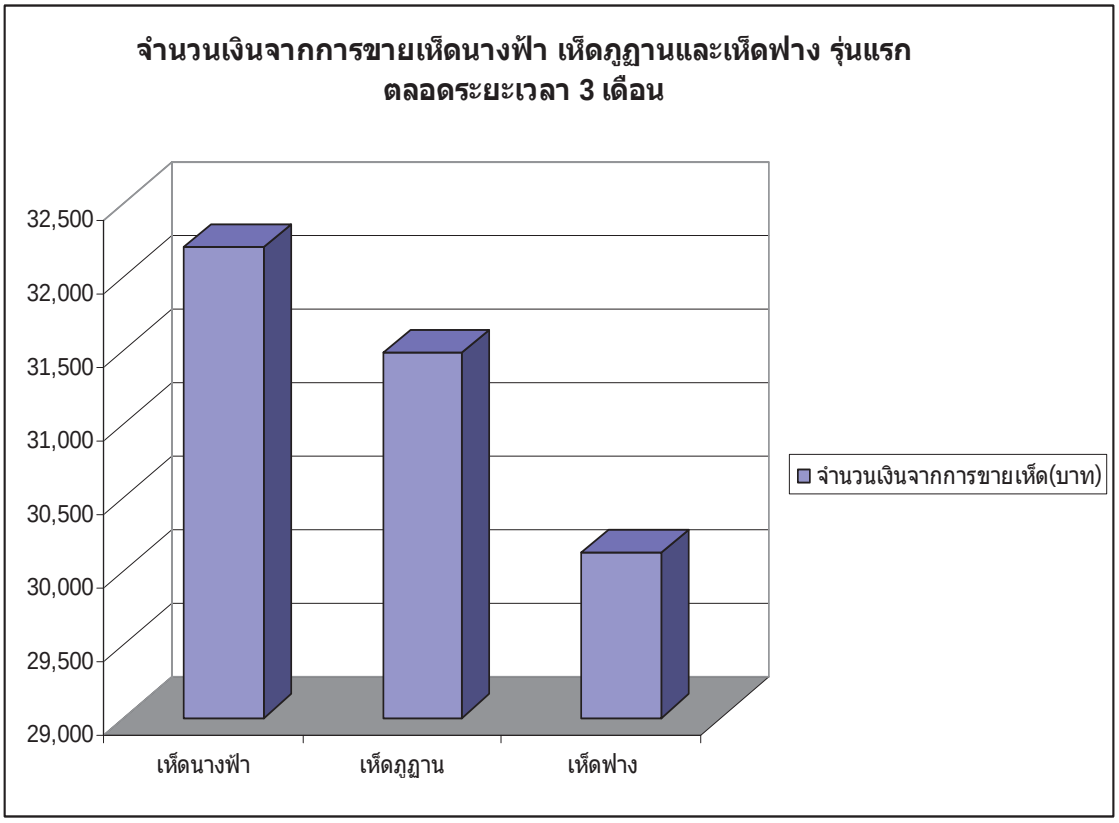

ภาพที่ 33 กราฟแสดงจำนวนเงินจากการขายเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏานรุ่นแรกตลอดระยะเวลา 3เดือน

5. การเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเห็ด จำนวน 4 รายและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กำไรสุทธิจากการดำเนินงานตลอดระยะเวลาในการเพาะเห็ดทั้ง 3 ชนิดมีความแตกต่างกันซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 4.และภาพที่ 34

ตารางที่ 4.7 แสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดรุ่นแรก

รายการ	เห็ดฟาง	เห็ดนางฟ้า	เห็ดภูฏาน
ขาย	**30,120**	**32,200**	**31,480**
หักรายจ่ายในการดำเนินการเพาะเห็ด			
1. ค่าแรง	5,000	5,000	5,000
2. ต้นทุนในการเพาะเห็ด	10,070	12,633	11,210
3. ค่าเสื่อมราคา	490	550	550
4. ค่าเบ็ดเตร็ด	220	233	210
รวมรายจ่าย	**15,780**	**18,416**	**16,970**
กำไรสุทธิ	**14,340**	**13,784**	**14,510**

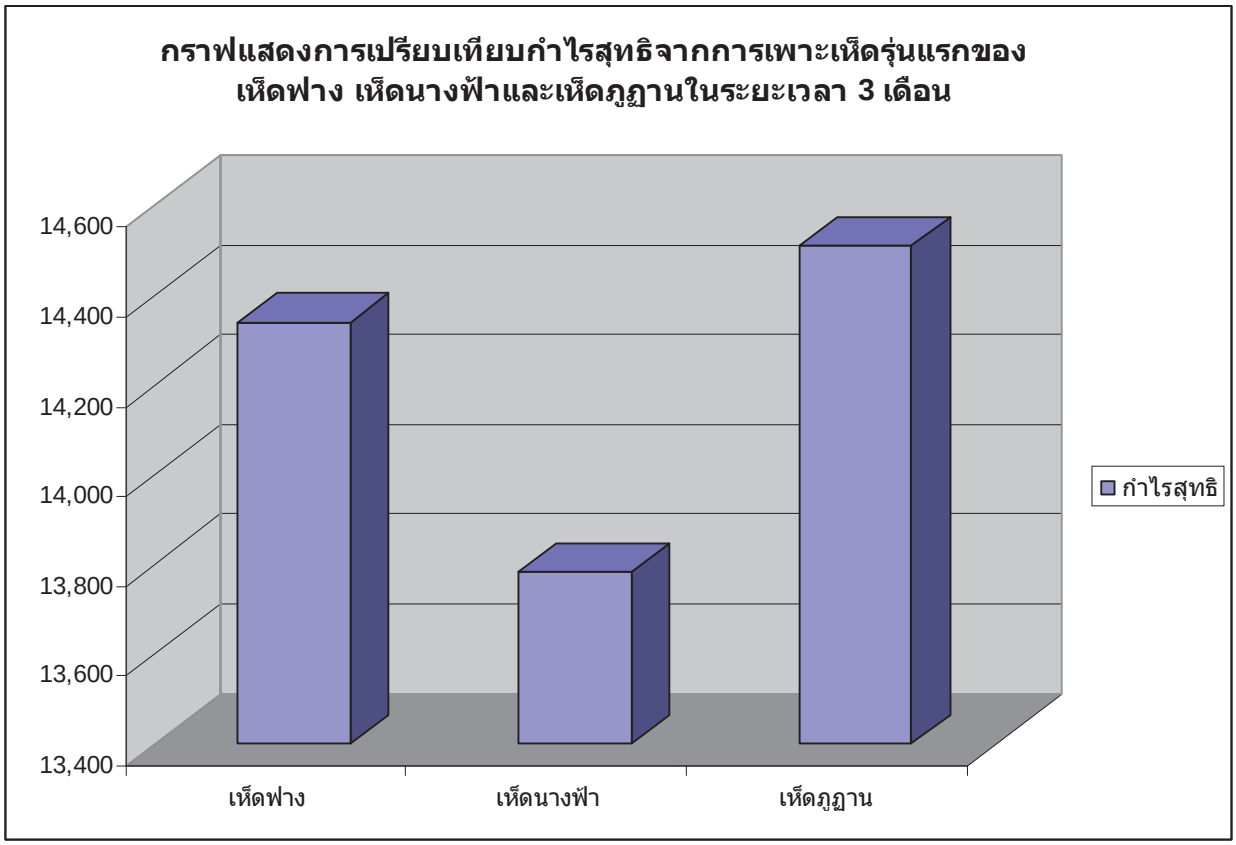

ภาพที่ 34 กราฟแสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดรุ่นแรกของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดตลอดระยะเวลา 3 เดือน

จากภาพที่ 34 กราฟแสดงการเปรียบเทียบกำไรสุทธิจากการเพาะเห็ดรุ่นแรกตลอดระยะเวลา 3 เดือนของเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้าและเห็ดภูฏาน พบว่า เห็ดภูฏานสามารถทำกำไรมากที่สุด รองลงมาคือ เห็ดฟางและเห็ดนางฟ้าตามลำดับ โดยที่เห็ดภูฏานมีกำไรสุทธิ 14,510 บาท เห็ดฟาง 14,340 บาทและเห็ดนางฟ้า 13,784 บาท

ปัญหาจากการเพาะเห็ด

จากการศึกษาครั้งนี้ ได้พบประเด็นปัญหาต่างๆ ที่น่าสนใจ ทั้งจากตัวเกษตรกรเองและภาวะของตลาด ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.ปัญหาด้านการดูแลรักษา

ปัญหาด้านการดูแลรักษา ฤดูกาล ดินฟ้าอากาศ จะมีผลต่อการเจริญของเห็ดได้อย่างมาก โดยเฉพาะในฤดูหนาว เห็ดฟางจะไม่เจริญถ้าไม่มีการควบคุมอุณหภูมิถ้าในฤดูฝนจะทำให้แปลงเพาะเปียกชื้น ดอกเห็ดจะเน่า ควรคลุมแปลงเพาะให้มิดชิด ในฤดูร้อนอุณหภูมิในแปลงเพาะจะสูงมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิสูงต่ำแตกต่างกันมากในเวลากลางวันและกลางคืน ควรจะให้มีการระบายอากาศและควบคุมความชื้นให้เหมาะสม

2.ปัญหาด้านสถานที่ในการเพาะเห็ด

สถานที่ในการเพาะเห็ด การเพาะเห็ดซ้ำในที่เดิมหลายครั้ง จะมีการสะสมศัตรูเห็ด และโรคเห็ด ทำให้ผลผลิตลดลง หรือไม่ได้เลย และพื้นที่เพาะเห็ด พื้นที่ที่มีสารเคมี ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าเชื้อรา จะมีผลต่อการเจริญของเห็ด ถ้าจำเป็นต้องเพาะซ้ำที่เดิม ควรใช้ไฟเผาพื้นที่และโรยปูนขาวหรืออาจใช้สาร EMชีวภาพราดลงบนพื้นที่เพื่อปรับพื้นที่ใหม่

3.ปัญหาด้านรายได้จากการจำหน่ายเห็ด

ราคาของเห็ดในแต่ละฤดูกาลยังไม่แน่นอน ซึ่งบางช่วงก็มีราคาสูงมาก ดังนั้นรัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือโดยให้มีการควบคุมราคาการซื้อขายเห็ดให้มีราคาคงที่

ข้อเสนอแนะ

1. การตัดสินใจของประชากรในชุมชนต่อการเลือกเพาะเห็ดเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริมต้องมีความรู้เรื่องกระบวนการในการเพาะเห็ด ตลาดรองรับในการรับซื้อเห็ด งบประมาณเพียงพอในการนำไปลงทุนและการมีเวลาเพียงพอของประชากรในการดูแลเอาใจใส่ในการเพาะเห็ด
2. ควรมีการวิจัยแก้ปัญหาศัตรูเห็ด และโรคเห็ด หรือด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์เห็ด กลุ่มเป้าหมายและตลาดรองรับ

เอกสารอ้างอิง

ขัญติภาณ ศรีใส. **การเพาะเห็ดในตะกร้าพลาสติก.** แหล่งเรียนรู้ทางเกษตรอำเภอ แวงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอ แวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น, 2551 http://econ.tu.ac.th/class/archan/SICHA/ch4_note.doc

ชมรมเกษตรอินทรีย์ธรรมศาสตร์**. การเพาะเห็ดในตะกร้า.** สำนักงาน คลินิกเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ถ. พหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จังหวัดปทุมธานี clinictech@hotmail.com

บงกช น้อยบางยาง. **การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกกล้วยไม้ระหว่างสกุลหวาย สายพันธ์บอม และสกุลออนซิเดียม สายพันธ์โกลเด้น ชาวเวอร์ ของเกษตรกรใน ตำบลเกษตรพัฒนา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร** วิทยานิพนธ์ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2547.

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ **การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ.** E_mail :kkbrdsc@yahoo.com.http://www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen/agricul.htm

เปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราอย่างเดียวและทำสวนยางพารา ร่วมกับ การปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรใน ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

อภิสร แท่นพิทักษ์ , ณรงค์ชัย นวลศรี, อรจิรา ทองมูสิก และแสงดาว วิชาธิคุณ
โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ อ.สิเกา จ.ตรัง

บทคัดย่อ

โครงงานเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราอย่างเดียวและทำสวนยางพารา ร่วมกับปาล์มน้ำมัน เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยน อาชีพของเกษตรกรใน ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาโครงสร้างและเปรียบเทียบต้นทุนผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราอย่างเดียวและทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรในตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา โดยการสุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้ ตอนที่ 1 เก็บข้อมูลการทำสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการลงทุนและผลตอบแทนการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราอย่างเดียว และการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน ตอนที่ 3 ประเมินความคุ้มค่า วิเคราะห์ผลต่างต้นทุน ผลตอบแทน การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราอย่างเดียว และอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมันโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ประกอบอาชีพ สวนยางพาราอย่างเดียว จำนวน 10 ครัวเรือน และผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน 10 ครัวเรือน ในตำบลบ่อหิน พบว่า ต้นทุนเฉลี่ยที่ใช้ในการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว 59,904.67 บาท/ไร่ ต้นทุนเฉลี่ยที่ใช้ในการทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน 69,901.08 บาท/ไร่ ผลตอบแทนเฉลี่ยของการทำสวนยางพาราอย่างเดียว 202,223.79 บาท/ไร่/ปี ผลตอบแทนเฉลี่ยของการทำสวนยางพาราร่วมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน 257,077.61 บาท/ไร่

ดังนั้นจากข้อมูลและสมการข้างต้นเห็นได้ว่าการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมันให้ผลตอบแทนมากกว่าการประกอบอาชีพการทำสวนยางพาราอย่างเดียว

คำสำคัญ : ต้นทุน ผลตอบแทน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน

1.บทนำ

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่ง ซึ่งเหมาะสมกับภาพอากาศร้อนชื้นและสภาพดินเป็นดินร่วนเหนียวถึงดินเหนียวพื้นที่จะต้องไม่น้ำท่วมขังมีการระบายน้ำได้ดีถึงปานกลางจัดอยู่บริเวณใกล้เคียงกับเส้นศูนย์สูตร ดังนั้นปาล์มน้ำมันจึงเจริญเติบโตได้ดีในภาคใต้ของประเทศบริเวณพื้นที่ที่ปลูกมากที่สุด คือจังหวัดกระบี่ สุราษฎร์ธานี ชุมพร สตูลและตรัง ทั้งนี้เนื่องจากผลตอบแทนการปลูกปาล์มน้ำมันดีกว่าการปลูกพืชชนิดอื่นเช่นยางพารา จึงเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันประกอบกับมีโครงการเปลี่ยนพื้นที่ปลูกปาล์มทั่วประเทศ คาดว่าปริมาณความต้องการน้ำมันปาล์มจะมีเพิ่มขึ้นมากทั้งนี้เพราะราคาน้ำมันปาล์มในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น

อีกทั้งปัจจุบันชุมชนบ่อหิน อำเภอสิเกา ชาวบ้านที่เคยประกอบอาชีพทำสวนยางพาราประสบกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอีกทั้งสภาพดินในตำบลบ่อหินเป็นสภาพดินเค็มที่สงผลต่อการเจริญเติบโตได้ช้าของต้นยางพาราและในช่วงการผลัดใบของยางพารา

ช่วงฝนตกหนักทำให้ไม่สามารถกรีดยางพาราได้ ส่งผลทำให้รายได้จากการประกอบอาชีพลดน้อยลงจนทำให้ชาวบ้านบางกลุ่มมีแนวคิดที่เปลี่ยนไปโดยมีการปลูกปาล์มน้ำมันควบคู่ไปกับยางพาราเพื่อสร้างรายได้อย่างยั่งยืนให้กับชาวบ้าน

ดังนั้นทางกลุ่มผู้วิจัย จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับต้นทุนผลตอบแทนของการทำสวนยางพาราอย่างเดียวและทำสวนยางพาราร่วมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน เพื่อประกอบการตัดสินใจปรับเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรใน ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา ผลจากการศึกษาจะเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรในพื้นที่ตำบลบ่อหิน ในอนาคตข้างหน้าพื้นที่ตำบลบ่อหิน จึงน่าจะเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบปาล์มน้ำมันที่ดีอีกแห่งหนึ่ง

2.วิธีดำเนินการ

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน

ตอนที่ 1 เก็บข้อมูลการทำสวนยางพาราและปาล์มน้ำมัน

(1) สำรวจข้อมูลเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมัน ในตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

(2) สุ่มตัวอย่างเกษตรกรเพื่อเก็บข้อมูลการลงทุนและผลตอบแทนจากเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราอย่างเดียว 10 ครัวเรือน และเกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน อีก 10 ครัวเรือน ในตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 วิธีดำเนินงาน

(1) จัดการข้อมูลจากการสำรวจ /สัมภาษณ์

(2) ทำตารางแสดงต้นทุนการทำสวนยางพาราอย่างเดียว

(3) ทำตารางแสดงต้นทุนการทำสวนยางพาราร่วมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน

(4) ทำตารางแสดงผลตอบแทนการทำสวนยางพาราอย่างเดียว

(5) ทำตารางแสดงผลตอบแทนการทำสวนยางพาราร่วมกับการปลูกปาล์มน้ำมัน

ตอนที่ 3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) วิเคราะห์ผลต่างค่าเฉลี่ยต้นทุนการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราอย่างเดียวและอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน

(2) วิเคราะห์ผลต่างค่าเฉลี่ยผลตอบแทนการประกอบอาชีพทำสวนยางอย่างเดียวและอาชีพทำสวนยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน

3.ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาเกษตรกรที่มีการปลูกยางพาราอย่างเดียว มีจำนวนพื้นที่เฉลี่ย/ครัวเรือน 8.8 ไร่ (ต่ำสุด 1 ไร่ – สูงสุด 18 ไร่) และเกษตรกรที่มีการปลูกยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน มีจำนวนพื้นที่เฉลี่ย/ครัวเรือน เป็นยางพารา 18 ไร่ (ต่ำสุด 10 ไร่ – สูงสุด 30 ไร่) และปาล์มน้ำมัน 11.6 ไร่ (ต่ำสุด 7 ไร่ – สูงสุด 22 ไร่) แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีพื้นที่ทำการเกษตรมากมีแนวโน้มในการปลูกปาล์มน้ำมันควบคู่กับการทำสวนยางพารา แต่ผู้ที่มีพื้นที่น้อยมักจะตัดสินใจในการปลูกยางพาราเพียงอย่างเดียว

อย่างไรก็ตามเมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนผลตอบแทนการประกอบอาชีพทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียวกับการทำสวนยางพาราควบคู่กับปาล์มน้ำมันมาพิจารณาความสัมพันธ์ พบว่าต้นทุนการผลิตยางพาราอย่างเดียวเปรียบเทียบกับยางพาราร่วมกับปาล์มน้ำมัน มีต้นทุนต่างกัน 6,674.98 บาท/ไร่ แต่ให้ผลตอบแทนการผลิตถึง 55,111.11 บาท/ไร่

พืช งบประมาณ	ยางพารา อย่างเดียว	ยางพารา ร่วมกับ ปาล์มน้ำมัน
ต้นทุนการผลิต	63,226.10	69,901.08
ผลตอบแทนการผลิต	201,966.50	257,077.61

ดังนั้นจากข้อมูลข้างต้นน่าจะช่วยให้เกษตรกรเลือกตัดสินใจประกอบอาชีพทำสวนยางพาราควบคู่กับปาล์มน้ำมัน จึงจะให้ผลคุ้มค่ามากที่สุด

4. ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

เกษตรกรควรจะทำสวนยางร่วมกับปาล์มน้ำมัน แม้ว่าเกษตรกรจะมีพื้นที่น้อยก็ตาม เนื่องจากต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยแต่ ให้ผลตอบแทนดีกว่าการทำสวนยางพาราเพียงอย่างเดียว ในจำนวนที่มาก นอกจากนี้เป็นการลดความเสี่ยงเมื่อราคาผลผลิตอย่างใดอย่างหนึ่งตกต่ำ

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณคุณครูแสงดาว วิชาธิคุณ ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะ ตลอดจนการขัดเกลาโครงงานจนสามารถนำไปเป็นข้อมูลและเผยแพร่ไปยังเกษตรกรได้ ขอขอบคุณนายชำนาญ ธนะภพ เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.) อำเภอสิเกา ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น กลุ่มประชากรผู้ประกอบอาชีพ เพื่อใช้ประกอบการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

[1]กรมส่งเสริมการเกษตร.*คู่มือภาควิชาพืชศาสตร์ วิชายางพารา.*สำหรับเจ้าหน้าที่การเกษตรในภาคใต้ โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ภาคใต้ กรมส่งเสริมการเกษตร. 188 หน้า.

[2]กรมส่งเสริมการเกษตร.*การปลูกยางพารา*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. 45 หน้า.

[3]ชนิดา คลองสุชล.*รายงานผลการวิจัยการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทำสวนปาล์มของเกษตรกร กรณีศึกษา:ตำบลทุ่ง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี* . มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สุราษฎร์ธานี, 2551. 71 หน้า.

[4]รายงานสวนดำเนินการ(อำเภอ) .[Online]. Available t<http://www.app5120.orraf.co.th:7778/discoverer/app/grid?biflag=&dv_shf=&bi_dt=&bi_dv0=7&bi_slice=& (24/8/2553)>.

[5]เอกสารวิชาการ. *หลักวิชาและเทคนิคการทำสวนยาง*. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 231 หน้า.

[6]http://www.doae.go.th/plant/palm.htm (11/08/2553)

[7]http://www.rubber.co.th/menu5.php (25/08/2553)

[8]http://www.trang.ru.ac.th/LO/lo1.html (25/08/2553)

ศึกษาโครงสร้างค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนทางการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนบ้านพรุจูด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

กสมา กิจชน,นาถชนก ทองหอม ,เบญจวรรณ ทองเกิด และศุภวรรณ หมั่นทวี

โรงเรียน สิเกาประชาผดุงวิทย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง 92150

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ได้ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันบันทึกข้อมูลรายได้ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตนเอง และนำผลของการวิเคราะห์มาวางแผนการใช้จ่ายของครัวเรือนและหารายได้เสริมให้กับครอบครัว โดยให้นักเรียนโรงเรียน สิเกาประชาผดุงวิทย์ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านพรุจูด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 10 คน บันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือนของตนเองตามแบบบันทึกที่กำหนดให้เป็นเวลา 5 เดือน สรุปว่ารายรับของกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ รายรับจากภาคการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากการทำสวนยางมากที่สุด รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมัน และรายได้เสริมจากการขายผักและขายสัตว์เลี้ยง อีกส่วนหนึ่งจะเป็นรายรับจากนอกภาคเกษตร ได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้และเงินปันผลมากที่สุด รองลงมาคือ รายรับจากเงินเดือน ส่วนทางด้านรายจ่ายที่มากที่สุด 3 ด้านใหญ่ๆ คือค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และหมวดค่าใช้จ่ายในการลงทุนงานสังคม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะพบว่าด้านที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้มากที่สุด คือค่าอาหาร เช่น ค่าผักสดและผลไม้ ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด โดยเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมที่ซื้อทุกอย่าง มาเป็นการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์กินเอง ซึ่งนอกจากจะลดรายจ่าย แล้วยังสามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย การบันทึกรายรับรายจ่าย ทำให้แต่ละครอบครัวมีประสบการณ์ในการบันทึกข้อมูล ทราบที่มาของรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละด้าน ส่งผลให้แต่ละครอบครัวมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น มีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว และมองเห็นแนวทางในการหารายได้เสริมเพื่อเพิ่มรายรับของครอบครัวให้สามารถพึ่งตนเองได้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. บทนำ

หมู่บ้านพรุจูด ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ต.บ่อหิน อ. สิเกา จ. ตรัง มีครัวเรือนในชุมชนจำนวน 212 ครัวเรือน มีสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม และส่วนหนึ่งติดทะเล ทำให้มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพหลัก คือ การทำสวนยางพารา และมีอาชีพเสริมอื่น เช่น การทำสวนปาล์ม การทำประมง การเลี้ยงปลากระชัง การทำนากุ้ง แต่เนื่องด้วยปัจจุบันคนส่วนใหญ่ ในชุมชนใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีการวางแผนชีวิต ซึ่งส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านมีความเคยชินกับวิถีชีวิตที่สะดวก ฟุ่งเฟ้อ ไม่เห็นคุณค่าของเงินและทรัพยากรธรรมชาติใกล้ตัว ดังนั้นจึงได้จัดให้มีการทำบัญชีครัวเรือนในกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ร่วมกันบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ทำให้ได้ทราบถึงที่มาของรายรับรายจ่ายภายในครอบครัว แล้วเกิดความตระหนักคิด ช่วยกันลดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น และหาแนวทางในการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว และเยาวชนของชาติให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันสังคมในยุคปัจจุบันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิธีการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นนักเรียนโรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ที่ 2 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง จำนวน 10 คนการบันทึกรายรับและรายจ่ายของครอบครัวตนเอง ตามแบบฟอร์มที่ให้โดยเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนสิงหาคม 2553 โดยมีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อดูความคืบหน้าของการบันทึกข้อมูลทุกสัปดาห์ โดยให้สมาชิกกลุ่มตัวอย่างช่วยกันวิเคราะห์ระดับความจำเป็นของรายจ่ายแต่ละรายการ และนำรายการบันทึกรายรับรายจ่ายมาแยกเป็นหมวดหมู่ลงในแบบสรุปรายรับรายจ่ายครัวเรือนของแต่ละคนหลังจากนั้นจึงจัดให้มีการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อสรุปรายรับรายจ่ายและนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน

1. ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการบันทึกด้านรายรับ

จากการวิเคราะห์ผลการบันทึกด้านรายรับของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่าสามารถแบ่งรายรับออกได้เป็น 2 ส่วน คือ รายรับภาคการเกษตรและรายรับนอกภาคเกษตร ซึ่งรายรับส่วนใหญ่จะมาจากภาคเกษตร ได้แก่ การขายผลผลิตจากการทำสวนยางพาราเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมันและรายได้เสริมจากการขายผักและสัตว์เลี้ยง ส่วนรายได้จากนอกภาคเกษตรได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยจากการปล่อยเงินกู้และเงินปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มต่างๆของหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือเงินเดือน และรายได้จากส่วนอื่นๆ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงรายรับรวมของครัวเรือน 10 ครัวเรือนที่บันทึกข้อมูลระหว่างเดือนเมษายนถึงสิงหาคม 2553

รายการรายรับ	เดือน					รวม	ร้อยละ
	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค		
รายรับจากภาคการเกษตร							
ขายผลผลิตจากการทำสวนยาง	121,295	193,778	150,051	142,542	80,208	687,874	80.02
ขายผลผลิตจากการทำสวนปาล์ม	3,472	6,850	2,125	4,530	2,148	19,125	2.22
ขายพืชผัก	3,230	200	180	1,120	1,780	6,510	0.76
ขายสัตว์เลี้ยง	1,250	620	3,940	2,810	3,090	11,710	1.36
รวม	**129,247**	**201,448**	**156,296**	**151,002**	**87,226**	**725,219**	**84.37**
รายรับนอกภาคเกษตร							
เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ	600	-	1,000	2,000	1,000	4,600	0.54
เงินเดือน	4,000	4,000	12,000	600	7,600	28,200	3.28
รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารและเงินปันผล	2,350	19,000	17,000	18,000	-	56,350	5.56
รายได้จากการเสี่ยงโชค	3,200	3,600	2,750	1,600	1,600	12,750	1.48

เงินที่ลูกหลานส่งมาให้	2,000	2,000	10,300	3,500	3,500	21,300	2.48
เงินที่ได้รับจากการกู้ยืม	-	-	1,000	-	-	1,000	0.12
ค่าจ้างจากการทำงานรายวันหรือรายเหมา	9,000	-	1,200	-	-	10,200	1.19
รวม	**21,150**	**28,600**	**45,250**	**25,700**	**13,700**	**134,400**	**15.63**

ตอนที่ 2 ผลการบันทึกด้านรายจ่าย

จากการวิเคราะห์ผลการบันทึกรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ด้าน ผลปรากฏว่ารายจ่ายของหมวดที่มากที่สุดมี 3 ด้านที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 25.73, 24.56 และ 12.00 ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่สามารถปรับลดได้มากที่สุดคือด้านอาหารรองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ เช่นค่าปุ๋ย ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่ สาธารณูปโภค และของใช้ประจำวัน ค่าเสื้อผ้า การแต่งกายและเครื่องประดับ ตามลำดับรายละเอียด (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือน 10 ครัวเรือนที่บันทึกข้อมูลในเดือนต่างๆ

รายการค่าใช้จ่าย	**เดือน**					**รวม**	**ร้อยละ**
	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค		
ค่าประกอบอาชีพ	32,192	36,690	29,019	27,878	11,374	137,153	24.56
ค่าอาหาร	15,910	48,375	35,824	19,579	24,002	143,690	25.73
ค่ายา-สุขภาพ	17,819	2,675	1,445	2,977	420	25,336	4.54
เสื้อผ้า	7,600	3,273	4,322	3,222	2,627	21,044	3.77
ที่อยู่	13,271	19,102	11,157	5,309	10,213	59,052	10.57
ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ	9,700	10,540	33,486	7,166	12,280	73,172	12.00
ค่าใช้จ่ายในงานสังคม	7,550	9,021	4,500	2,400	2,720	26,191	4.6
ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	4,730	7,109	8,695	6,980	4,820	32,334	5.4
การศึกษา	10,970	15,625	2,838	7,580	2,490	39,503	7.07

ตอนที่ 3 ผลการบันทึกด้านอาหาร

จากผลการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาข้อมูลค่าใช้จ่ายทั้ง 7 ด้าน ผลปรากฏว่ารายจ่ายที่สามารถปรับลดได้มากที่สุด คือด้านอาหาร เช่น ค่าผักสด ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด โดยการปลูกผักหรือเลี้ยงสัตว์กินเอง และมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันเอง หรืออาจจะตั้งเป็นสหกรณ์ขายของในราคาถูกภายในหมู่บ้านได้ ส่วนรายจ่ายด้านอื่น เช่น ค่า

ขนม นม เครื่องดื่มทุกประเภท สามารถลดได้โดยการปลูกฝังให้ทุกคนในบ้าน มีเหตุผลในการใช้จ่าย รู้จักประหยัด (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงค่าใช้จ่ายในหมวดอาหารของ 10 ครัวเรือน รวม 5 เดือน

ที่	รายการ	รวมค่าใช้จ่าย	รายจ่าย (%)
1	ข้าวสารทุกชนิด	23,574	13.40
2	เนื้อสัตว์	30,067	17.08
3	ผักและผลไม้	47,148	26.79
4	ไข่สด	5,360	3.05
5	เครื่องเทศ	935	0.53
6	อาหารแห้ง	6,496	3.69
7	อาหารสำเร็จที่ซื้อจากร้าน	13,239	7.52
8	น้ำดื่ม	1,088	0.62
9	น้ำอัดลม ชา กาแฟ เครื่องดื่มเกลือแร่	2,416	1.37
10	นมทุกชนิด	7,714	4.38
11	ขนมขบเคี้ยว ลูกอม	8,164	4.64
12	ค่าขนมที่ให้เด็กไปโรงเรียน	26,205	14.89
13	เครื่องดื่มชูกำลัง	200	0.11
14	เหล้า เบียร์ ยาดอง ไวน์	1,375	0.78
15	ค่าเชื้อเพลิงในการหุงต้ม	2,010	1.14

ตอนที่ 4 แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน

จากการบันทึกผลรายรับรายจ่ายของแต่ละครอบครัวเมื่อครบ 5 เดือน แล้วนำมาวิเคราะห์พบว่าบางครอบครัวมีรายรับและรายจ่ายในแต่ละเดือนไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาชีพด้วย แต่ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าหลังจากที่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายแล้วทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายดีขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 1

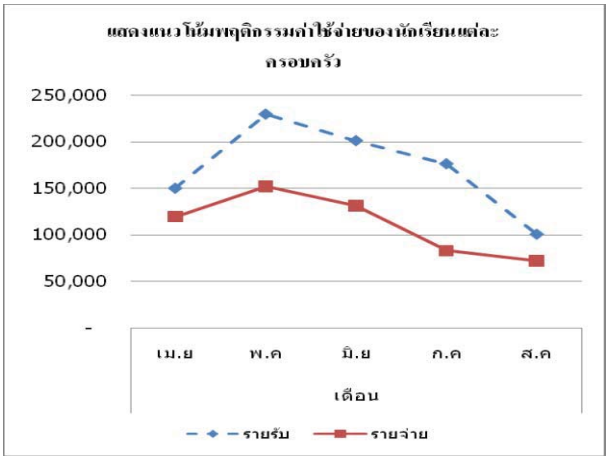

ภาพที่ 1 แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของครอบครัวตัวอย่างในแต่ละเดือน

4. สรุปและอภิปรายผลการดำเนินการ

จากการดำเนินการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านพรุจูด ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน ผลปรากฏว่า รายรับของกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ รายรับจากภาคการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากการทำสวนยางมากที่สุด รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมัน และรายได้เสริมจากการขายผักและขายสัตว์เลี้ยง อีกส่วนหนึ่งจะเป็นรายรับจากนอกภาคเกษตร ได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยการปล่อยเงินกู้และเงินปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือ รายรับจากเงินเดือน ส่วนทางด้านรายจ่ายที่มากที่สุด 3 ด้านใหญ่ๆ คือค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะพบว่าด้านที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้มากที่สุด คือค่าอาหาร เช่น ค่าผักสดและผลไม้ ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด ซึ่งสามารถปรับได้โดยเปลี่ยน

พฤติกรรมจากเดิมที่ซื้อทุกอย่าง มาเป็นการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์กินเอง ซึ่งนอกจากจะลดรายจ่าย แล้วยังสามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย สำหรับค่าอาหารอื่นๆ สามารถลดค่าใช้จ่ายโดยปลูกฝังนิสัยให้เด็กรู้จักบันทึกรายรับรายจ่ายและวางแผนการเงินของตนเอง มีการเก็บออมเงินทุกวัน ส่วนการลดค่าใช้จ่ายด้านการประกอบอาชีพทำได้โดยการรวมกลุ่มตั้งสหกรณ์หมู่บ้านเพื่อขายปุ๋ยและข้าวสารในราคาถูก หรือซื้อปุ๋ยมาผสมเองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต

จากข้อมูลข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการบันทึกรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้แต่ละครอบครัวมีประสบการณ์ในการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของครอบครัว ทราบที่มาของรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ในละด้าน จึงส่งผลทำให้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครอบครัวเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จากเวทีคืนข้อมูลนำผลการวิเคราะห์ประชุมเล่าประสบการณ์การตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจไม่ซื้อเพราะสินค้าบางอย่างที่ไม่จำเป็น และเห็นแนวทางในการวางแผนการเพิ่มรายรับของครอบครัว ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น ทำให้มีการพึ่งพาจากภายนอกลดลง สามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงก่อให้เกิดความเข้มแข็ง และความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปนำเสนอผู้นำชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนชุมชน สนับสนุนให้มีการทำบันทึกรายรับรายจ่ายทุกครัวเรือน
2. ควรนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเพื่อสร้างอาชีพใหม่ให้แก่ชุมชน ได้แก่ การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ หรือตั้งกลุ่มสหกรณ์ของหมู่บ้านในการซื้อของราคาถูก
3. ควรนำข้อมูลที่ได้ไปจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการออมให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน เช่น จัดตั้งโครงการธนาคารออมเงินวันละ 1 บาท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุน โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ที่อนุเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

(1) บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน 2550

(2) การทำบัญชีครัวเรือนเกษตรกร จากเว็บไซต์ http://ayutthaya.doae.go.th วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(3) การศึกษาการพัฒนาชีวิต:กรณีการออมเศรษฐกิจพอเพียงและการทำบัญชีครัวเรือน จากเว็บไซต์ http://ThaiNGO.org วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(4) การทำบัญชีรับจ่ายแล้วไม่จนจริงหรือจากเว็บไซต์ http://www.Siaminfobiz.com วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(5) โครงการ “ความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน การพัฒนาสังคมและสุขภาวะ แบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดชัยนาท” จากเว็บไซต์ http://www.trf.or.th/RE/x.asp?Art_ID=339 วันที่ 7 พฤษภาคม 2009

(6) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากเว็บไซต์ http://www.inspect9.moe.go.th/economic_king80.htm วันที่ 10 กันยายน 2553

นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน

ฮะซัน เหล็มปาน, ปิยภัทร หมาดเส็น, ฟาริดา บิลหมัด และบุเรียม พรหมปลัด
โรงเรียนกงหราพิชากร อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง 93180

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุก ผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการผสมพันธุ์ของนกกรงหัวจุก ศึกษาจากผู้ที่เลี้ยงนกกรงหัวจุก และผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุกในตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การเลี้ยงนกกรงหัวจุกเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากการทำอาชีพหลัก เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม (สวนยางพารา) ส่วนการเลี้ยงนกนั้นเป็นอาชีพเสริมที่ยังสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และการเลี้ยงนกกรงหัวจุกบุคคลที่เลี้ยงส่วนใหญ่จะเลี้ยงด้วยความชอบด้วยใจรัก และชอบในเสน่ห์ของนกกรงหัวจุก จึงไม่ส่งผลต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน การเลี้ยงนกกรงหัวจุก สามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพหลัก (ยางพารา) โดยรายได้เกิดจากการทำกรงนก การขายหนอนนก การเพาะพันธุ์หนอนนก การผสมพันธุ์นกขาย และพืชผลด้านเกษตร มีการเพาะปลูกกล้วย มะละกอ เพิ่มมากขึ้น ทำให้พืชผลทางการเกษตรมีราคาดีขึ้นจากราคาปกติ นอกจากนี้นกกรงหัวจุก ทำให้คนในชุมชนได้กระชับความสัมพันธ์ และเป็นการแลกเปลี่ยนประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละถิ่น เป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ : นกกรงหัวจุก, เศรษฐกิจชุมชน, วิถีชีวิต

1. บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ต่างๆ ที่มักพบเห็นได้โดยทั่วไป โดยเฉพาะนกปรอดหัวโขนเป็นนกในวงศ์นกปรอด (Pycnonotidac) ซึ่งนกในวงศ์นี้พบอาศัยอยู่ตั้งแต่ละแวกบ้าน จนไปถึงบนยอดดอยสูงและตามป่าที่ราบต่ำ มีอยู่ด้วยกัน 36 ชนิด แต่ทั่วโลกมีประมาณ 109 ชนิด โดยนกปรอดหัวโขนจัดอยู่ในสกุล Pycnonotus ซึ่งเป็นสกุลของนกปรอดสวนเพราะนกในสกุลนี้หลายชนิดมักพบอาศัยใกล้ชุมชน หรือตามพื้นที่เกษตรกรรมนกปรอดหัวโขนมีชื่อเรียกหลายชื่อ แต่คนไม่ค่อยคุ้นหูนัก โดยจะมีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามภาค ภาคใต้เรียกว่า นกกรงหัวจุก ภาคเหนือเรียกว่านกปริ๊ดเหลวหรือพิชหลิว ส่วนภาคกลางเรียกว่านกปรอดหัวจุกหรือปรอดหัวโขน นกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย โดยมีการนำนกกรงหัวจุกมาแข่งขันประชันเสียงเพลงซึ่งดูที่ลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำนกกรงหัวจุกมาชนกันหรือตีกันเหมือนกับการชนไก่ คือเอานกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกันแล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่แล้ว ปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่านกปรอดหัวจุก มีนิสัยดุร้ายและชอบไล่จิกและตีกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน นิยมการนำนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังเป็นการสร้างรายได้ เป็นอาชีพเสริมอีกด้านหนึ่ง โดยมีการนำนกกรงหัวจุกมาแข่งขันประชันเสียงเพลงซึ่งดูที่ลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน และทำให้นกที่ชนะการแข่งขันมีราคาสูงกลายเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของนักเลงนก จึงกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่เหมาะสมแก่การเพาะพันธุ์ เพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับชุมชน

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มนักเรียนโรงเรียนกงหราพิชากร จึงได้จัดทำโครงงาน นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชน รู้จักการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพัฒนาให้นกกรงหัวจุกเป็นสัตว์เศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในด้านอื่นๆอีกด้วย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เลี้ยงนกกรงหัวจุกและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุก ในหมู่ที่ 3, 5 และ 6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเกตการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุกในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ทางกลุ่มผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาถึงการเลี้ยงนกกรงหัวจุกที่มีผลต่อวิถีชีวิตและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยข้อมูลในครั้งนี้จะใช้วิธีการรวบรวมผลของการศึกษาข้อมูลของทั้ง 2 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์รวมกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นที่ต้องการคือ การเลี้ยงนกกรงหัวจุกส่งเสริมเศรษฐกิจด้านใดบ้าง เศรษฐกิจนกกรงหัวจุกให้อะไรแก่ชุมชนบ้าง และการเลี้ยงนกกรงหัวจุกมีผลกระทบอย่างไรบ้างต่ออาชีพหลักในชุมชน

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

พื้นที่ของตำบลคลองทรายขาว ตั้งอยู่ที่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอ โดยห่างจากที่ว่าการอำเภอกงหราทางทิศเหนือ ระยะทาง 5 กิโลกรัม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 32,104 ไร่ หรือ 35 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ทำสวน ทำนา รองลงมาคือ ค้าขาย รับจ้างทั่วไปและเลี้ยงสัตว์พื้นที่ทั้งหมดมีจำนวน 32,104 ไร่ พื้นที่ 12,566 ไร่ พื้นที่ถือครอง 24,573 พื้นที่นา 1,100 ไร่ พื้นที่สวน 17,740 ไร่ พื้นที่สัตว์ 30ไร่ พื้นที่ประมง 30 ไร่ ที่อาศัย 450 ไร่ พื้นที่อื่น 50 ไร่

นกกรงหัวจุกมิติด้านเศรษฐกิจชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่ที่ 3, 5 และ6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมต่างๆ และในปัจจุบันได้เกิดอาชีพเสริมที่กำลังเป็นที่นิยม ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอยู่ในขณะนี้คือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงนกกรงหัวจุก เพราะแทบทุกครัวเรือนมีการเลี้ยงนกกรงหัวจุก โดยแต่ละครัวเรือนมีนกกรงหัวจุกเฉลี่ยแล้วอย่างน้อย 3 ตัว

สำหรับความเชื่อในการเลี้ยงนกส่วนใหญ่ไม่มีอะไรมากชอบ และเสียงร้องไพเราะ ในการเลือกนำมาเลี้ยงก็จะสังเกตตัวนกที่แข็งแรง เสียงร้อง และการเคลื่อนไหว รูปร่างดี โดยซื้อลูกนกเพื่อขุนไว้ทำนกแข่ง การซื้อจะไม่ค่อยพิถีพิถันสักเท่าไหร่ มีวิธีการเลือกซื้อนก ดังนี้นกจะต้องมีความสมบูรณ์ตรงตามสายพันธุ์ มีรูปร่างสวยงาม ส่วนใหญ่จะคัดเอาตัวที่สมบูรณ์ แข็งแรง

สืบเนื่องจากความนิยมเลี้ยงนกกรงหัวจุก ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในหลายๆด้าน โดยด้านการเกษตรราคากล้วยน้ำหว้าสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน การเปิดกิจการร้านค้าขายวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงนก การทำกรงนก การเลี้ยงหนอกนก เหล่านี้ล้วนสร้างงานและเพิ่มรายได้สร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชน แม้แต่การจัดการประกวดและแข่งขันนกก็ทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชน

ด้วยเหตุนี้นกกรงหัวจุกจึงกลายเป็น ตัวเงินหรือรายได้ ซึ่งสามารถที่จะเรียกได้ว่า เป็นอาชีพเสริมให้กับชุมชนได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนความถี่ของครัวเรือนและนกกรงหัวจุกในหมู่ที่ 3, 5 และ6 ต.คลองทรายขาว อ.กงหรา จ.พัทลุง

พื้นที่สำรวจหมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงนกกรงหัวจุก (ตัว)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนที่เลี้ยงทั้งหมด (ตัว)	เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่เลี้ยง
3	142	27	19.01	93	3.44
5	184	52	28.26	181	3.48
6	191	44	23.30	27	0.61
รวม	**517**	123	**23.79**	301	2.45

พันธุ์นกที่นิยมเลี้ยง

ชนิดหรือพันธ์ของนกกรงหัวจุก ส่วนใหญ่จะมาจากต่างจังหวัด คือ (1) พาดาอู (2) สิงขอน

แหล่งเพาะพันธุ์นก ในพื้นที่ หมู่ที่ 3,5 และ 6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง มี 3 แหล่ง คือ

(1) นายเร็น พรหมปลัด บ้านเลขที่ 100 หมู่ที่ 5

(2) นางวรัญญา ทุเหมียน บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 5

(3) นายเด็น ไหมหมาด บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 5

กรงนก

เนื่องจากการทำกรงนกนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ผลิตเม็ดเงินให้กับชุมชน สร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ชุมชน กรงนกนั้นจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ กรงนกแบบธรรมดา และกรงนกแบบลวดลาย

กรงนกแบบธรรมดา หรือ (กรงนกแบบโหล) กรงนกประเภทนี้จะมีราคาถูกกว่าแบบลวดลาย ราคาตั้งแต่ 100-500 บาท กรงนกแบบธรรมดานี้จะทำง่ายและใช้เวลาในการทำไม่นานนัก ประมาณ 1 วัน ก็สามารถทำกรงนกแบบธรรมดาได้ถึงประมาณ 5-6 กรง และสามารถหาซื้อได้ ตามท้องตลาดทั่วไป

กรงนกแบบธรรมดา

กรงนกแบบลวดลาย กรงนกแบบลวดลายนี้มีราคาค่อนข้างแพง ตกอยู่ราคาประมาณตั้งแต่ 1,000-5,000 บาท ต่อกรง กรงนกประเภทนี้จะใช้เวลาในการทำ แต่ละกรงประมาณ 1-2 เดือน การสั่งทำกรงนกในชุมชนจะมีตั้งแต่ คนในชุมชนเอง และคนต่างจังหวัดมาสั่งทำ

ผู้ประกอบการการทำกรงนก มี 3 แหล่ง คือ (1) นายส้อแหละ เส็มหย้ง (2) นายยัยยิด เส็มหย้ง (3) นายหมัด ไกลเทพ

กรงนกแบบลวดลาย

อาหารนก

1. อาหาร ผลไม้ ได้แก่ กล้วยน้ำว้าสุก มะละกอสุก ส้มเขียวหวาน ฝรั่งสุก มะม่วงสุก พุทราสุก พืชผัก ได้แก่ ลูกตำลึง มะเขือเทศ แตงกวา พริกขี้หนูแดง บวบ หนอนและแมลง ได้แก่ หนอนนก ไข่มดแดง ปลวก จิ้งหรีด ตั๊กแตน แมลงเม่า เป็นอาหารโปรตีน

หนอนนกที่เพาะขายในชุมชนราคากิโลกรัมละ 300 บาท หรือกรัมละ10 บาท มี 2 แหล่ง คือ (1) นายอาหรัด หนูหนุด (2) นายส้อแหละ เส็มหย้ง

กล้วยหิน

มะละกอ

หนอนนก

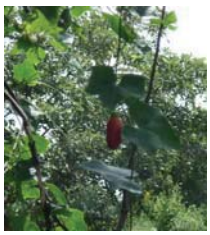

ลูกตำลึง

ส่วนอาหารสำเร็จรูปก็จะมีขายทั่วไปในร้านค้าต่างๆ มีหลายชนิดให้เลือกซื้อ เหมาะแก่ นกกรงหัวจุกทุกแบบ อาหารสำเร็จเป็นอาหารเม็ด ราคาเริ่มต้นที่ถุงละ 25 บาท

การเลี้ยงนกกรงหัวจุกก่อให้เกิดผลเชิงเศรษฐกิจจากการแข่งขันซึ่งของรางวัลในการแข่งขัน ขึ้นอยู่กับจำนวนนกที่เข้าแข่งขันว่ามากน้อยแค่ไหนก็จะมีการกำหนดราคาการซื้อบัตรเข้าร่วม และมีการกำหนดรางวัล เช่นรางวัลที่ 1 วัว 1 ตัว รางวัลที่ 2 จักรยาน รางวัลที่ 3 เงินสด ตั้งแต่ 200-1000 บาท เป็นต้น และถ้าเป็นงานการกุศล เช่น งานวัด งานมัสยิด ของรางวัลก็จะมาจากผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ อาจจะเป็นตู้เย็น พัดลม หม้อหุงข้าว จักรยาน และอื่นๆ และรายได้ส่วนหนึ่งจากแข่งขันก็จะให้งานการกุศลด้วย

กติกาการแข่งขัน มี 2 กติกา คือ (1) 4 ยก 8 ดอก โดยใช้เวลายกละ 25 วินาที (2) 1 ยก 2 ดอก ใช้เวลายกละ 45 วินาที ดอก หมายถึง เสียงที่นกร้องหรือเปล่งออกมา 1 ครั้ง โดยนกจะต้องร้องตามที่กำหนดไว้ในแต่ละกติกาของการแข่งขัน

ภายในชุมชน มีสถานที่แข่งขันนก มี 3 สนาม คือ หมู่ที่ 5 มี 2 สนาม หมู่ที่ 6 มี 1 สนาม การแข่งขัน จะทำการแข่งขันสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

ผลกระทบของการเลี้ยงนกกรงหัวจุกต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน

การเลี้ยงนกกรงหัวจุกเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากการทำอาชีพหลัก เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม (สวนยางพารา) ส่วนการเลี้ยงนกนั้นเป็นอาชีพเสริมที่ยังสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และบุคคลที่เลี้ยงส่วนใหญ่เลี้ยงด้วยความชอบและด้วยใจรัก และชอบในเสน่ห์ของนกกรงหัวจุก จึงไม่ส่งผลต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน

นกกรงหัวจุกกับการส่งเสริมเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคม

การเลี้ยงนกกรงหัวจุก ส่งเสริมเศรษฐกิจในด้านอาชีพ กล่าวได้คือสามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพหลัก ได้แก่(ยางพารา)

1. การทำกรงนก
2. การขายหนอนนก
3. การเพาะพันธุ์หนอนนก
4. การผสมพันธุ์นกขาย
5. พืชผลด้านเกษตร มีการเพาะปลูกกล้วย มะละกอ เพิ่มมากขึ้น ทำให้พืชผลทางการเกษตรมีราคาดีขึ้นจากราคาปกติ

นกกรงหัวจุกเป็นเศรษฐกิจของชุมชนอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้สร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ ให้ดีขึ้น นกกรงหัวจุก ทำให้คนในชุมชนได้กระชับความสัมพันธ์ และเป็นการแลกเปลี่ยนประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละถิ่น เป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อว่าถ้าเศรษฐกิจในชุมชนดี ก็จะส่งผลทำให้เศรษฐกิจในสังคมดียิ่งขึ้นเช่นกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

นกกรงหัวจุกเป็นสัตว์สงวน ในการเลี้ยงนกกรงหัวจุกนั้นจะต้องไม่ได้ไปนำมาจากพื้นที่สงวน มิฉะนั้นผิดกฎหมาย แต่ชุมชนนั้นซื้อพ่อพันธ์แม่พันธุ์ในตลาดซึ่งเกิดจากการเพาะพันธุ์ขายและมีการขึ้นทะเบียนนกไม่ผิดกฎหมาย ประกอบกับในชุมชนพันธุ์ท้องถิ่นได้หายสาบสูญหรือสูญพันธุ์ไปแล้ว สำหรับการเลี้ยงนกกรงหัวจุกนั้นต้องมีความรักนกจริงๆ และจะมีการรวมตัวของ “นักเลงนก” ตามสถานที่ต่างๆ ทำให้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุย สร้างมิตรไมตรี เกิดความรักความสามัคคีกัน แต่ในทางกลับกันคนที่รักนกเกินไปเลี้ยงนกมาก เกินความสามารถในการเลี้ยงดูนก และไม่ทำงานอย่างอื่นละทิ้งงานประจำก็อาจจะส่งผลต่อครอบครัวได้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการทำโครงงานเรื่อง นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและ เศรษฐกิจชุมชน สำเร็จลงได้ด้วยความพยายามของผู้ทำโครงงานและด้วยความกรุณาช่วยเหลือการให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้จัดทำโครงงานขอบคุณสำนักงานประสานงานชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน สกว. ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงงานครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา โดยการให้งบประมาณสนับสนุนโครงงานวิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ที่กรุณาแก้ไขเอกสารและให้คำแนะนำมาแต่ต้น

ขอขอบคุณนายศุภชัย ชนะสงครามผู้อำนวยการโรงเรียนกงหราพิชากร เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำโครงงานโดยการแนะนำวิธีการวางแผนการทำงานและคอยสอบถามความคืบหน้าระหว่างปฏิบัติงาน

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนกงหราพิชากร ที่ให้ความสนใจ และคอยติดตามผลการทำโครงงานอยู่เป็นประจำ และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณ ครูบุเรียม พรหมปลัด อาจารย์ที่ปรึกษา โครงงาน ที่กรุณาชี้แนะแนวทาง จัดเตรียมอุปกรณ์ให้คำปรึกษาและติดตามผลการปฏิบัติงานตลอดเวลา

นอกจากนี้ คณะผู้ทำโครงงาน ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือให้กำลังใจสืบถามความก้าวหน้า อันเกื้อหนุนส่งเสริมให้การทำโครงงานสำเร็จลงได้ด้วยดี ไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. ธนิต จันทร์แจ่มใส. 2544. นกกรงหัวจุก : การเลี้ยงอย่างมืออาชีพ. สำนักพิมพ์บ้านและสวน. กันยายน 2544. 96 หน้า
2. เอกชัย พฤกษ์อำไพ. 2546. คู่มือนกกรงหัวจุก. สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม,มกราคม 2546. 164 หน้า
3. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทรายขาว.2553, แผนพัฒนาสามปี(พ.ศ. 2551-2553). อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง
4. www.bannokkronghuajuck.com
5. www.noksiam.com

มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว

พิมพ์พลอย หลอมทอง, สริตา พรหมปลัด, เกษร นะแหล่ และบุเรียม พรหมปลัด
โรงเรียนกงหราพิชากร อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง 93180

บทคัดย่อ

เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนมีการพึ่งตนเองในด้านการรักษาพยาบาลสูง ด้วยเหตุที่ในสมัยก่อนยังไม่มีสถานบริการด้านสาธารณสุขบริการประชาชนอย่างทั่วถึงเหมือนปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นในชุมชนหรือในครอบครัว จึงมีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือรักษาพยาบาลกับหมอพื้นบ้านในหมู่บ้านของตนเองเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย โดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ในส่วนของตำบลคลองทรายขาวการรักษาแบบใช้สมุนไพรส่วนใหญ่จะเป็นการส่งขายนอกพื้นที่และคนที่มารักษาจะเป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่นเพราะคนในพื้นที่ตำบลคลองทรายขาวเริ่มจะหันไปสนใจการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมุนไพรมีรายได้ที่มาจากคนในชุมชนลดน้อยลงแต่คนในชุมชนกลับมีรายจ่ายจากการหันไปพึ่งการรักษาแบบแผนปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งที่การขายสมุนไพรและการรักษาโดยการใช้สมุนไพรก็มีมานาน แต่การถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพรในชุมชนก็เริ่มจะสูญหาย วิถีชีวิตและค่านิยมอันดีงามดั้งเดิมก็ถูกละเลย เยาวชนรุ่นใหม่ ไม่เห็นคุณค่าของสมุนไพร ไม่ตระหนักหวงแหน การถ่ายทอด การสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์ องค์ความรู้เหล่านี้จึงเป็นความรู้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่คนในชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบให้คนในชุมชนเห็นว่าการรักษาโดยการใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันอย่างไหนต้องมีการออกค่าใช้จ่ายมากกว่ากัน เพื่อให้คนในชุมชนหันมาตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สมุนไพร โครงงาน มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว เป็นโครงงานที่ได้ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่ามีจำนวน 26 คน ที่มีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป คิดเป็น 86.66 % และจากกลุ่มตัวอย่าง 26 คน ที่มีการใช้สมุนไพรได้เลือกมาจำนวน 20 คน สำรวจข้อมูลรายจ่ายในการรักษาสำหรับอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีรายจ่ายในการรักษาสำหรับอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเงิน 307.5 บาท โดยแบ่งเป็นรายจ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพร เป็นเงิน 64.5 บาท รักษาโดยแพทย์แผนไทย เป็นเงิน 243 บาท เปรียบเทียบรายจ่ายในการรักษาพบว่า รายจ่ายในการรักษาโดยแพทย์แผนไทย มากกว่ารายจ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพร เฉลี่ย เป็นเงิน 178.5 บาท จะเห็นว่าหากมีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป จะสามารถช่วยลดรายจ่ายของคนในชุมชนลงได้คิดเป็นเปอร์เซ็นต่อรายจ่ายของการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป คิดเป็น 58.05 % ซึ่งรายจ่ายในส่วนที่ลดลงนี้จะเป็นส่วนเพิ่มของรายได้ในชุมชน เพราะการใช้สมุนไพรในการรักษานั้นใช้สมุนไพรที่มีในตำบลคลองทรายขาวโดยผู้ประกอบการก็เป็นหมอพื้นบ้านในตำบลคลองทรายขาว

คำสำคัญ : สมุนไพร, มูลค่าเศรษฐกิจ, การรักษาโรค, ชุมชนคลองทรายขาว

บทนำ

ตำบลคลองทรายขาว เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเนินสูงภูมิประเทศอยู่ติดกับเทือกเขาบรรทัดประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพเสริมที่สำคัญและมีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้เข้าหมู่บ้านในแต่ละปี คือการขายสมุนไพรและการรักษาโดยวิธีการทางแพทย์แผนไทย"... สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานาน เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนมีการพึ่งตนเองในด้านการรักษาพยาบาลสูง ด้วยเหตุที่ในสมัยก่อนยังไม่มีสถานบริการด้านสาธารณสุขบริการประชาชนอย่างทั่วถึงเหมือนปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นในชุมชน หรือในครอบครัว จึงมีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือรักษาพยาบาลกับหมอพื้นบ้านในหมู่บ้านของตนเองเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย โดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ในส่วนของตำบลคลองทรายขาวการรักษาแบบใช้สมุนไพรส่วนใหญ่จะเป็นการส่งขายนอกพื้นที่และคนที่มารักษาจะเป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่นเพราะคนในพื้นที่ตำบลคลองทรายขาวเริ่มจะหันไปสนใจการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมุนไพรมีรายได้ที่มาจากคนในชุมชนลดน้อยลงแต่คนในชุมชนกลับมีรายจ่ายจากการหันไปพึ่งการรักษาแบบแผนปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งที่การขายสมุนไพรและการรักษาโดยการใช้สมุนไพรก็มีมานาน

แต่การถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพรในชุมชนก็เริ่มจะสูญหาย วิถีชีวิตและค่านิยมอันดีงามดั้งเดิมก็ถูกละเลย เยาวชนรุ่นใหม่ ไม่เห็นคุณค่าของสมุนไพร ไม่ตระหนักหวงแหน การถ่ายทอด การสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์องค์ความรู้เหล่านี้จึงเป็นความรู้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่คนในชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุข้างต้นที่กล่าวมากลุ่มนักเรียนโรงเรียนกงหราพิชากร จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบให้คนในชุมชนเห็นว่าการรักษาโดยการใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันอย่างไหนต้องมีการออกค่าใช้จ่ายมากกว่ากัน เพื่อให้คนในชุมชนหันมาตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สมุนไพร จึงได้จัดทำโครงการ มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาวขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูก การใช้ จนทำให้เกิดคลังสมุนไพรขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองด้านการรักษาพยาบาล ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรักษาตามสถานบริการสาธารณสุขที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน หรือชุมชน และเกิดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการรักษาทางการแพทย์แผนไทย ให้เป็นทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ และยังเป็นการแสวงหาศักยภาพของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของความเข้มแข็งให้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทยต่อไป"

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของชาวบ้านในตำบลคลองทรายขาว
2. เพื่อศึกษาถึงใช้และการจำหน่ายพืชสมุนไพรของชุมชน
3. เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าราคาสมุนไพรให้กับชุมชน
4. เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของคนในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ขอบเขตด้านเวลา

เดือน 1 มีนาคม 2553 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2553

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

สมมุติฐานการวิจัย

1. การรักษาโดยใช้สมุนไพรสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง
2. อัตราค่ารักษาโรคด้วยพืชสมุนไพรแตกต่างกับการรักษาแบบแผนปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยตาม โครงการมูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาในรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึง พืชสมุนไพรที่มีในตำบล การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการรักษาโรค และการส่งเสริมความรู้ความสามารถ ในการใช้สมุนไพร โดยสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมให้มีการใช้สมุนไพรให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการการวิจัย ดังนี้

แหล่งที่มาของข้อมูล

1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ แบบสุ่มโดยบังเอิญ โดยใช้แบบแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสืบค้นข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต และจากระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาอย่างมีทิศทาง และเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลประชากร จากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลคลองทรายขาว จำนวน 6,001 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มโดยบังเอิญ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตาราง ซึ่งแบบสอบถามนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด ที่กำหนดขึ้นดังต่อไปนี้

1 การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 สร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยพิจารณาถึงแนวคิดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2 ลักษณะและเนื้อหาของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตารางที่สร้างขึ้น จากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 2 ตารางคือ

ตารางที่ 1. แบบข้อมูลการใช้สมุนไพรของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 2. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแผนปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งมารวมกัน คือแหล่งปฐมภูมิโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น และแหล่งทุติยภูมิจากเอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการพรรณนาประกอบการวิเคราะห์เป็นหลัก โดยได้นำมาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามมารวบรวมวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งมารวมกัน คือแหล่งปฐมภูมิ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น และแหล่งทุติยภูมิจากเอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สรุปผล และนำเสนอรายงานผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากการสำรวจพืชสมุนไพรในตำบลคลองทรายขาว สามารถจำแนกพืชสมุนไพรออกเป็นกลุ่มตามสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาได้ ดังนี้

1. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินอาหาร
2. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินหายใจ
3. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ
4. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในกลุ่มโรคผิวหนัง
5. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในกลุ่มโรคอื่นๆ

2. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของประชากรในตำบลคลองทรายขาว สามารถสรุปรูปแบบของที่มาของสมุนไพรดังนี้

1. หาจากป่า
2. มีการปลูกไว้ใช้เองตามบ้าน
3. มีการแบ่งบันกันใช้
4. มีการหาจากป่าเพื่อจำหน่าย
5. มีการปลูกเพื่อจำหน่าย
6. มีการแปรรูปสมุนไพร
7. มีการจำหน่ายยาที่ทำจากสมุนไพร
8. มีการรักษาโดยหมอชาวบ้านโดยใช้สมุนไพร

3. ผลจากการศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมือ

ในการสำรวจการใช้สมุนไพรของประชากรกลุ่มตัวอย่างในตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้สมุนไพร

การใช้	เพศ		รวม (%)
สมุนไพร	ชาย (%)	หญิง(%)	
ใช้	8(72.73)	12(65.0)	20(66.67)
ไม่ใช้	3(27.27)	7 (35.0)	10(33.33)
รวม	11(100)	19(100)	30(100)

จากตารางที่ 1. แสดงให้เห็นว่าเพศชายใช้ยาสมุนไพรมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 2 ชนิดของสมุนไพรที่ใช้

ชนิดของ	เพศ		รวม (%)
สมุนไพร	ชาย (%)	หญิง (%)	
ขมิ้นชัน	1(12.5)	5(41.67)	6(30.0)
ฟ้าทะลายโจร	0	1(8.33)	1(5.0)
ว่านหางจระเข้	2(25.0)	0	2(10.0)
เปลือกส้ม/ตะไคร้	1(12.5)	0	1(5.0)
ใบพลู	0	1(8.33)	1(5.0)
สเลดพังพอน	1(12.5)	0	1(5.0)
กะเพรา	0	1(8.33)	1(5.0)
ใบชะมวง	1(12.5)	0	1(5.0)
ขมิ้นชันผง	0	1(8.33)	1(5.0)
ลีปลี/ขิง/ข่า	1(12.5)	0	1(5.0)
ยาบำรุงเลือด	0	1(8.33)	1(5.0)
ยาดองเหล้า	1(12.5)	0	1(5.0)
มะขามแขก	0	1(8.33)	1(5.0)
ประสะไพร	0	1(8.33)	1(5.0)
รวม	8(100)	12(100)	20(100)

จากตารางที่2. แสดงให้เห็นว่าสมุนไพรที่ใช้มากที่สุดคือ ขมิ้นชัน โดยเพศหญิงจะใช้มากว่าผู้ชาย รองลงมาคือว่านหางจระเข้ ซึ่งผู้ชายจะใช้มากกว่าผู้หญิง

ตารางที่ 3. อาการเจ็บป่วยที่ใช้สมุนไพร

อาการที่เจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
ท้องอืด	6	30.0
ภูมิแพ้	1	5.0
ไฟไหม้ / น้ำร้อนลวก	2	10.0
ไล่ยุง	1	5.0

เม็ดผดผื่นจากยุงกัด	1	5.0
แมลงกัดต่อย	1	5.0
บำรุงร่างกาย	1	5.0
ลดความดัน	1	5.0
แก้สิว	1	5.0
ลดกรดในกระเพาะ	1	5.0
บำรุงเลือด	1	5.0
บำรุงกำลัง	2	10.0
ยาระบาย	1	5.0
รวม	20	100

จากตารางที่ 3. แสดงให้เห็นว่าอาการเจ็บป่วยที่ใช้สมุนไพรรักษามากที่สุด คืออาการท้องอืด รองลงมาคือไฟไหม้ / น้ำร้อนลวก และใช้เป็นยาบำรุงกำลัง

ตารางที่ 4 ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาต่อคน/เดือน จากการใช้สมุนไพรและการพบแพทย์แผนปัจจุบัน

แหล่งของการรักษา	ค่าใช้จ่าย (บาท)		
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
สมุนไพร	0	150	75
แพทย์แผนปัจจุบัน	60	400	170

จากตารางที่ 4. แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาต่อคน/เดือน โดยการใช้สมุนไพรประหยัดกว่ารักษาโดยการพบแพทย์แผนปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

พบว่าจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีผู้ใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไปมากถึง 66.66 % โดยสมุนไพรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือขมิ้นชัน ใช้รักษาอาการท้องอืด และจากกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ที่ใช้สมุนไพรในการดูแลรักษาค่าใช้จ่ายต่อคน/เดือนประหยัดกว่าการรักษาโดยการพบแพทย์แผนปัจจุบัน จะเห็นว่าหากมีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป จะสามารถช่วยลดรายจ่ายของคนในชุมชนลงได้ในอัตราส่วน 3 : 7 ในส่วนที่ลดลงนี้จะเป็นส่วนเพิ่มของรายได้ในชุมชน เพราะการใช้สมุนไพรในการรักษานั้นใช้สมุนไพรที่มีในตำบลคลองทรายขาว โดยผู้ประกอบการก็เป็นหมอพื้นบ้านในตำบลคลองทรายขาว

ปัญหาและอุปสรรค

ในการรวบรวมข้อมูลทำได้ค่อนข้างยากเพราะกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้จัดระเบียบหรือจัดทำบัญชีรายจ่ายในส่วนของการรักษาพยาบาล ทำให้เสียเวลาในการเก็บข้อมูลในส่วนของการรักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าสมุนไพรสามารถนำมาใช้ในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป ได้ดีกว่าการการรักษาโดยแพทย์แผนไทยในแง่ของมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้อย่างแพร่หลายควรมีการทำวิจัยเชิงลึกที่จะเปรียบเทียบความได้เปรียบของสมุนไพรกับการรักษาโดยแพทย์แผนไทย
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไปให้เป็นแบบแผนมากกว่านี้
3. ควรมีการจัดกลุ่มผู้ประกอบการทั้งการปลูกและการขายรวมทั้งการผลิตยาจากสมุนไพรเพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดและเป็นการเพิ่มมูลค่าของสมุนไพร
4. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนและการหมดไปของสมุนไพรบางชนิดควรมีการปลูกทดแทนในส่วนของสมุนไพรที่กำลังจะหมดหรือมีน้อย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการทำโครงงานเรื่องมูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาวสำเร็จลงได้ด้วยความพยายามของผู้ทำโครงงานและด้วยความกรุณาช่วยเหลือการให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้จัดทำโครงงานขอบคุณสำนักงานประสานงานชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน สกว. ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงงานครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา โดยการให้งบประมาณสนับสนุนโครงงานวิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ที่กรุณาแก้ไขเอกสารและให้คำแนะนำมาแต่ต้น

ขอขอบคุณนางอัญชลี หลอมทอง อายุรเวชผู้เชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพร เภสัชกรหญิงนัยนา ปุริณทราพิบาล เภสัชกรชำนาญการด้านยารักษาโรคโรงพยาบาลกงหราที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพร นายหละ หวัดแท่น นายเจ๊ะหาบ เส็นบัตร หมอพื้นบ้านตำบลคลองทรายขาว ผู้ให้ความรู้เรื่องสมุนไพรในชุมชนคลองทรายขาว

ขอขอบคุณนายศุภชัย ชนะสงคราม ผู้อำนวยการโรงเรียนกงหราพิชากร เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต12 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำโครงงานโดยการแนะนำวิธีการวางแผนการทำงานและคอยสอบถามความคืบหน้าระหว่างปฏิบัติงาน

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนกงหราพิชากรและเจ้าหน้าที่พยาบาลโรงพยาบาลกงหราที่ให้ความสนใจและคอยติดตามผลการทดลองอยู่เป็นประจำและที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณอาจารย์ บุเรียมพรหมปลัดอาจารย์ที่ปรึกษาโครงงานที่กรุณาชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. 2540. สาราณุกรมสมุนไพร : รวมหลักเภสัชกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

สุริยา แก้วแสงเรือง. 2546. คู่มือการใช้งานฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร. หาดใหญ่ : คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หน่วยวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา. 2549. คู่มือสมุนไพรประจำบ้าน. คณะการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับศูนย์ถ่ายทอด ภูมิปัญญาบ้านศาลาเม็ง

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทรายขาว.2551. แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2551-2553). อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

www.samunpai.com

การเพิ่มมูลค่าตาลโตนดของชุมชน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

กัญภิรมย์ สมบูรณ์, จริญา นวลสงค์, เอมฤดี ชูสุวรรณ์ และอภิเชษฐ ปรางสุวรรณ
โรงเรียนสทิงพระวิทยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา 90190

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจ ตาลโตนดในชุมชน ทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น และเพื่อวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน พบว่า ประชาชนในตำบลจะทิ้งพระ และตำบลคลองรีมากกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าในชุมชนของตนมีต้นตาลโตนดอยู่มากซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันในชุมชน และทุกคนได้นำตาลโตนดมาใช้ในการประกอบอาหาร แต่ยังคงมีรูปแบบอาหารแบบดั้งเดิม ผู้วิจัยได้ทดลองประกอบอาหารจากตาลโตนดรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นอีก 6 ชนิด นำเสนอต่อกลุ่มตัวอย่างเพื่อการบริโภคและการค้าขาย พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในอาหารที่ประกอบจากตาลโตนดรูปแบบใหม่ในระดับมากและลูกค้าผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน การวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชนพบว่าอาหารจากตาลโตนดรูปแบบใหม่ที่ผู้วิจัยทดลองทำขึ้นสามารถเพิ่มรายได้ให้ผู้ค้าประมาณ 200 บาท/วัน/ร้าน ซึ่งจำนวนร้านค้ากลุ่มตัวอย่างที่จำหน่ายอาหารจากตาลโตนดจำนวน 45 ร้าน จะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 9,000 บาท/วัน ซึ่งจะมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจทุกขั้นตอนของปัจจัยในการผลิตอาหารจากตาลโตนดเพื่อการบริโภคและจำหน่าย

บทนำ

คาบสมุทรสทิงพระเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในอดีต เป็นศูนย์กลางแหล่งเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ ชุมชนชาวสทิงพระมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นปัจจัยในการดำรงคงอยู่ของชุมชนชาวสทิงพระ ก็คือ ตาลโตนด ดังคำขวัญของอำเภอสทิงพระที่ว่า “เมืองเก่าสองทะเล มนต์เสน่ห์นกน้ำงามหาดมหาราช พระไสยาสตร์ค่าล้น **ผลิตผลต้นตาล** ตำนานหลวงปู่ทวด” ซึ่งชาวสทิงพระได้นำผลิตผลของต้นตาลทุกส่วนมาปรับใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะการประกอบอาหารเพื่อการบริโภคและจำหน่ายเพื่อการค้า ชุมชนชาวสทิงพระรู้จักนำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดมาเป็นส่วน ประกอบ เครื่องดื่ม อาหารหวาน อาหารคาว และเครื่องปรุงรส การผลิตอาหารจากตาลโตนดที่ใช้ในการบริโภคและจำหน่ายอย่างแพร่หลาย ที่รู้จักกันดี เช่น อาหารคาว ยำลูกตาลโหนด แกงคั่วลูกตาลโตนด เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ขนมตาล ลูกตาลเชื่อม เครื่องดื่ม เช่นน้ำตาลสด น้ำตาลเมา เป็นต้น และเครื่องปรุงรส เช่น น้ำส้มสายชูกลั่นตาลโตนด น้ำตาลแว่น เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาหารแบบดั้งเดิม ซึ่งทำกันมาต่อเนื่อง ซึ่งผู้ทำการวิจัย เห็นว่าผลิตผลจากต้นตาลจะยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่จะดำรงคงอยู่กับชาวสทิงพระตลอดไป จึงคิดที่จะหาทางเพิ่มมูลค่าของตาลโตนด โดยเน้นการรวบรวมวิธีการนำตาลโตนดมาประกอบอาหาร ทั้งอดีตปัจจุบันและเพื่อหาวิธีการนำ และใช้ตาลโตนดมาประกอบการทำอาหารรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนชาวสทิงพระซึ่งจะมีผลทำ

ให้อาหารที่ผลิตและประกอบจากพืชเศรษฐกิจตาลโตนดมีรูปแบบที่น่าสนใจ มีราคาสูงขึ้นกว่าเดิมและสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาชุมชนและส่งเสริมอาชีพชาวบ้าน ส่งผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจ ตาลโตนดในชุมชน
2. เพื่อทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น
3. วิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่ ชาวบ้านอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลจะทิ้งพระและตำบลคลองรี เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตและการจำหน่ายอาหารที่มีส่วนประกอบจากตาลโตนด เพื่อพัฒนาไปสู่รูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มมูลค่าของพืชเศรษฐกิจตาลโตนด ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ชุด เพื่อศึกษารูปแบบและการพัฒนารูปแบบ การประกอบอาหารที่มีตาลโตนดเป็นส่วนประกอบ รวมถึงวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน

กลุ่มผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาการผลิตและจำหน่ายอาหารที่ผลิตด้วยตาลโตนดแบบดั้งเดิม พบว่ามีชนิดของการประกอบอาหารในแต่ละประเภทไม่กี่รายการเท่านั้น ชุมชนยังคงทำชนิดของการประกอบอาหารในแต่ละประเภทในลักษณะแบบที่เคยทำกันอยู่ ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง และพบว่า แกงเป็นอาหารประเภทที่มีผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด ก็มีเพียงไม่กี่ชนิด คือแกงกะทิ แกงส้มและแกงเลียง เมื่อสอบถามว่า ตาลโตนดยังสามารถนำไปประกอบอาหารในรูปแบบใดได้อีก เกือบทั้งหมดให้ข้อมูลเพียงว่า นำไปทำน้ำส้มตาลโตนด นั้นแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้คิดถึงว่าตาลโตนดยังสามารถนำไปประกอบอาหารในรูปแบบอื่นได้อีก ซึ่งอาจจะนำมาสู่การเพิ่มมูลค่าของตาลโตนดให้มากยิ่งขึ้นได้ กลุ่มผู้วิจัยจึงศึกษาและทดลองประกอบอาหารรูปแบบใหม่ จำนวน 6 รายการ แล้วนำย้อนกลับสู่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อผลิตและจำหน่ายอาหารที่ผลิตในรูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถเพิ่มช่องทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของตาลโตนดได้

ผลการวิจัย

รูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจตาลโตนดในชุมชน พบว่าชุมชนสทิงพระโดยเฉพาะตำบลจะทิ้งพระและตำบลคลองรี ส่วนมากให้ความเห็นว่าในชุมชนของตนเองมีตาลโตนดอยู่มาก ซึ่งมีความ สำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันในชุมชนและทุกคนได้นำตาลโตนดมาประกอบอาหารในครัวเรือน และบางครัวเรือนก็ยังได้นำอาหารจากตาลโตนดเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัวด้วย ซึ่งประเภทของอาหารที่ประกอบจากตาลโตลด เป็นประเภท รูปแบบและชนิดดั้งเดิม ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงประยุกต์หรือเพิ่มเติมมากนัก เคยมีการประกอบอาหารจากตาลโตนดแบบใดก็ประกอบอาหารแบบนั้น เช่นอาหารประเภทแกง ก็มี แกงคั่ว แกงส้มและแกงเลียง ประเภทยำ ก็เป็นยำหัวโหนด ประเภทต้ม คือต้มหวาน ประเภทขนม มีขนมลูกตาล ลูกตาลเชื่อม จาวตาลเชื่อม ส่วนเครื่องดื่มก็มีน้ำตาลสด เป็นต้น ซึ่งการประกอบอาหารจากตาลโตนดเหล่านี้ล้วนเป็นรูปแบบการประกอบอาหารแบบดั้งเดิมทั้งสิ้น

การทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น พบว่า ศักยภาพในการประกอบอาหารจากตาลโตนดมีสูงมาก เพราะตาลโตนดทุกส่วนประกอบมีรสชาติ นุ่ม หวาน ซึ่งเหมาะกับรสนิยม

การรับประทานของคนไทย ทางกลุ่มผู้วิจัย จึงได้ทดลองประกอบอาหารรูปแบบใหม่ ขึ้นมา 6 รายการ โดยประสงค์ให้เหมาะกับรูปแบบและสังคมปัจจุบันอันได้แก่

1. แกงจืดลูกตาลอ่อนรวมมิตร
2. หัวโหนดต้มกะทิไก่
3. ลาบลูกตาลอ่อน
4. สลัดหัวโหนด
5. ขนมพิมพ์ลูกตาลอ่อน
6. น้ำลูกตาลดอกอัญชัน

ซึ่งได้ผ่านการทดสอบทั้งทางด้านคุณภาพและรสชาติของอาหารแล้วจากครูภัชรา วงศ์พัทธยากร ครูโภชนาการโรงเรียนสทิงพระวิทยา รวมทั้งคณะครูโรงเรียนสทิงพระวิทยา จึงได้นำเสนอกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาหารจากตาลโตนดเพื่อจำหน่าย จำนวน 3 ร้านอาหาร ซึ่งปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรสชาติและ รูปแบบของอาหารในระดับมาก และหากมีการจำหน่ายเพื่อการบริโภคจริง จะซื้อเพื่อการบริโภคทุกราย

โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน พบว่า การประกอบอาหารจากตาลโตนดโดยสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ เป็นโอกาสและสร้างศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชนได้อย่างน่าพึงพอใจ ซึ่งจากข้อมูลพบว่า หลังจากการนำอาหารที่ประกอบจากตาลโตนดรูปแบบใหม่มาจำหน่าย พบว่ามีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 101 - 200 บาทต่อวัน กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 45 ราย จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ประมาณ 9,000 บาทต่อวัน ทั้งนี้ยังไม่นับถึงการขยายตัวทุกขั้นตอนทางเศรษฐกิจของปัจจัยในการผลิตอาหารเพื่อการบริโภคและจำหน่าย

สรุปและเสนอแนะ

รูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจตาลโตนดในชุมชนพบว่าชุมชนสทิงพระ มีการใช้ตาลโตนดมาประกอบอาหารทุกครัวเรือน แต่รูปแบบการประกอบอาหารจากตาลโตนดยังคงเป็นรูปแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตในการประกอบอาหารเป็นแบบเก่า ความซ้ำซากจำเจทำให้มองเห็นผลผลิตจากตาลโตนดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถรังสรรค์ปั้นแต่งได้อีก ซึ่งหากไม่มีการพัฒนา วิวัฒนาการ ปรับปรุงเข้ากับยุคสมัย ตาลโตนดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของสทิงพระก็จะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างศักยภาพอันพึงมีของตาลโตนดได้ ในการทดลองผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาด และสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น พบว่ายังสามารถผลิตอาหารที่ใช้วัตถุดิบมากกว่า 6 รายการที่นำเสนอ เช่น พิชช่าหัวโหนด แกงส้มหัวโหนดปลาหมอ ยำสายรุ้งลูกตาลอ่อน ลูกอมตาลโตนด บวดลูกโหนด น้ำลูกตาลอ่อนผักผลไม้ ฯลฯ ซึ่งการผลิตรูปแบบการประกอบอาหารที่แปลกใหม่เหมาะสมกับยุคสมัย จะสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภค บริโภคมากขึ้น อาหารต่างๆ เหล่านี้มีโอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าการสร้างสรรค์รูปแบบการประกอบอาหารจากตาลโตนดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สูงค่าของอำเภอสทิงพระนั้น จะเป็นช่องทาง เป็นโอกาส อีกรูปแบบหนึ่ง ที่จะมีส่วนเพิ่มศักยภาพทางการตลาดและยังส่งผลถึงเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมการประกอบอาหารจากตาลโตนดในรูปแบบใหม่ ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันมากขึ้น
2. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การประกอบอาหารจากตาลโตนดทั่วทุกท้องถิ่นที่มีพืชตาลโตนดเป็นพืชหลักทางเศรษฐกิจ
3. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบอาหารจากตาลโตนดของหน่วยงานรัฐ

4. ควรมีเอกสารเผยแพร่คู่มือการทำอาหารจากตาลโตนดจ่ายแจกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่
5. ควรส่งเสริมและถ่ายทอดการประกอบอาหารรูปแบบใหม่ไปยังพื้นที่ใกล้เคียง
6. ควรมีการส่งเสริม พืชพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพโดยรวมทั้งระบบ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิชาการ โรงเรียนสทิงพระวิทยาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการทำวิจัย (สกว.)

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา. 2542. **ตาลโตนดสงขลา**
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2542. **สภาพทั่วไป อำเภอสทิงพระ**

ศึกษาการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน ต.คูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา

บรรพต มณีโรจน์, ปาจรีย์ แก้วชนะ, อโรญา จันทรวิบูลย์และไชยา รัชนีย์
โรงเรียนสทิงพระวิทยา อ.สทิงพระ จ.สงขลา

คำนำ

ชุมชนตำบลคูขุด เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมทะเลสาบสงขลาในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำการประมง และรับจ้าง ทำให้มีรายได้ค่อนข้างต่ำ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว การมีหนี้สิน การละทิ้งชุมชนเข้าไปทำงานในเมือง พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก ซึ่งปัญหาเหล่านี้สาเหตุหลักเกิดจากชุมชนมีสภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ หน่วยงานด้วยกัน เช่น องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในตำบลนั้นๆ เพราะเยาวชนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐศาสตร์ และการประยุกต์ใช้และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น และวิธีการสำคัญที่จะช่วยหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานได้ดี คือการทำบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในตำบลคูขุดโดยอาศัยการบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยใช้อาสาสมัครในการบันทึกและพัฒนารูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ง่ายและเหมาะสม
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาของเกษตรกรเพื่อการอยู่รอดในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร : ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 1,215 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2553 จำนวน 50 ครัวเรือน ซึ่งได้มาโดยการรับสมัครผู้ที่อยู่ในตำบลคูขุดที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สมุดบัญชีครัวเรือนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้กลุ่มตัวอย่างบันทึกข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2553 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลรายรับ และรายจ่ายของครัวเรือนโดยใช้คำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล : แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลจากการทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้สมุดบันทึกข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทั้ง 50 ครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนที่เป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับแบบสอบถาม โดยภาพรวมเป็นรายข้อ

ตอนที 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความประทับใจในการทำบัญชีครัวเรือน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนที่เป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือน ในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า เศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในตำบลคูขุดส่วนใหญ่ยังมีรายได้ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ จากการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลในสมุดบัญชีครัวเรือนพบว่าเงินรายได้คงเหลือต่อเดือนของชาวบ้านตำบลคูขุดยังมีเงินคงเหลือ 3,739.50 บาทต่อเดือนและในการทำบัญชีครัวเรือนในครั้งนี้ได้พัฒนารูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ง่ายและเหมาะสมโดยให้ลูกหลานของอาสาสมัครแต่ละครัวเรือนซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนสทิงพระวิทยาเป็นผู้บันทึกทำให้บันทึกได้สะดวกร้อยละ 100 และผลพลอยได้ที่ตามมาคือสร้างความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกหลานนักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนและการคำนวณตลอดจนรับรู้รายรับรายจ่ายของครอบครัว ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อครอบครัวและใช้จ่ายอย่างประหยัดเพิ่มขึ้น

และเมื่อได้สอบถามความสามารถของผู้ปกครองในการทำบัญชีครัวเรือนถ้าไม่มีนักเรียนช่วยบันทึกพบว่า ผู้ปกครองสามารถทำด้วยตนเองได้ร้อยละ 94 ไม่สามารถบันทึกด้วยตนเองร้อยละ 6 ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีเวลาในการบันทึกร้อยละ 4 นอกจากนี้ยังมองเห็นตัวหนังสือไม่ชัดร้อยละ 2 แต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากทีมวิจัยหลังจากบันทึกไปอีก 1 เดือนทำให้สามารถทำด้วยตนเองได้ร้อยละ 98 และยังไม่สามารถทำด้วยตนเองเนื่องจากมองเห็นตัวหนังสือไม่ชัดร้อยละ 2

สำหรับความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือนนั้น พบว่าในเดือนมิถุนายนผู้ร่วมวิจัยทำบัญชีครัวเรือนทุกวันร้อยละ 90 สำหรับผู้ที่ไม่บันทึกทุกวันมีเพียงร้อยละ10 ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีเวลาในการบันทึกร้อยละ 6 มีข้อมูลในการบันทึกน้อยร้อยละ 2 และลืมบันทึกร้อยละ 2 เมื่อได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและผู้ทำวิจัยแล้ว ในเดือนกรกฎาคมนั้นมีผู้บันทึกข้อมูลไม่สม่ำเสมอเพียงร้อยละ 2 เนื่องจากลืมบันทึก แสดงว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันกับผู้ทำวิจัยแล้ว ทำให้มีความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้น

การนำข้อมูลที่ได้จากการทำบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์นั้นในเดือนมิถุนายนมีการนำมาวิเคราะห์ถึงที่มาของรายรับรายจ่ายว่ามาจากแหล่งใด ร้อยละ 98 ไม่นำมาวิเคราะห์เนื่องจากมีรายรับและรายจ่ายประจำ ร้อยละ 2 แต่เมื่อได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและผู้ทำวิจัยแล้วในเดือนกรกฎาคมผู้ทำบัญชีครัวเรือนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ครบร้อยละ 100 และผลที่เกิดตามมาคือเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกรายรับรายจ่ายครัวเรือนมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวแล้วพบว่า ในเวลา 1 เดือนผู้ร่วมวิจัยมียอดเงินคงเหลือเพิ่มขึ้น 529 บาท

ที่มาของรายรับของผู้ร่วมทำวิจัยนั้นมาจากหลายที่ด้วยกัน เมื่อวิเคราะห์ที่มาหลักของรายรับในครัวเรือนพบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนมีรายได้หลักจากการทำนามากที่สุดรองลงมาคือรับจ้างและประมงเงินเดือน ขายของ ลูกหลานให้เงินค่าเลี้ยงดู เลี้ยงสัตว์ เปิดร้านซ่อมรถและบริการตัดผมตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและที่มาของรายจ่ายนั้นมาจากหลายที่ด้วยกัน เมื่อวิเคราะห์ที่มาหลักของรายจ่ายในครัวเรือนพบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนมีรายจ่ายหลักคือค่าอาหารมากที่สุดรองลงมาคือค่าเล่าเรียนลูก ค่าน้ำมันและค่าต้นทุนในการซื้อของมาขายตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารายจ่ายนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ ไม่ได้เป็นรายจ่ายฟุ่มเฟือยแต่อย่างใด

ในการปรับตัวของผู้จัดทำบัญชี พบว่าได้ปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในสังคมโดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการใช้จ่ายอย่างบระหยัด ต้องเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ซึ่งในการเพิ่มรายได้ทำได้โดย ทำงานที่ทำอยู่เดิมเพิ่มขึ้น เช่น ทำนามากขึ้น หาทำงานพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น ทำงานโรงงาน งานรับจ้าง หรือทำขนมขาย ปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย และวิธีการลดรายจ่ายคือ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนออก เช่น การซื้อขนมกินเล่นของเด็ก ๆ การปลูกผักสวนครัวและ

เลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย การรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้าใช้เอง

เมื่อได้สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนในครั้งนี้ พบว่า ผู้ร่วมทำวิจัยมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกประเด็นที่สอบถามโดยเฉพาะการทำบัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ทำให้ทราบยอดเงินคงเหลือ หนี้สินของตนเอง สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการทำบัญชีครัวเรือนมาใช้วางแผนในการจ่ายเงิน ความสะดวกในการทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนช่วยในด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้ และโดยภาพรวมแล้วผู้ปกครองและนักเรียนได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจครัวเรือนของชาวบ้านตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระจังหวัดสงขลาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำและเมื่อได้แต่เมื่อได้ทำบัญชีครัวเรือนโดยให้ลูกหลานของอาสาสมัครซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนสทิงพระวิทยาเป็นผู้บันทึกข้อมูลให้จะทำให้การบันทึกข้อมูลสะดวกขึ้น เมื่อนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์ทำให้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้โดยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัวออกไป เช่นการซื้อขนมกินเล่นของเด็ก ๆ และเพิ่มรายได้โดยการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย และรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ไว้ใช้เอง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น เพราะช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว
2. ควรส่งเสริมให้นักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมช่วยพ่อแม่ทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น.เพราะช่วยฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของครอบครัว ทำให้มีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น
3. ควรส่งเริมให้ชาวบ้านนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวันเพราะจะทำให้พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น
4. ควรส่งเสริมการออมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีเงินออมเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร. 2550. “บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารศูนย์บริการวิชาการ 15 (25-29): 3, กรกฎาคม – กันยายน 2550 .

สมพงศ์ หนูสง . 2552. แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2553-2555. องค์การบริหารส่วนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. 2552 (อัดสำเนา)

รังสรรค์ ชุณหวรากรณ์. 2548. การบันทึกการปฏิบัติงานและการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย, www.bs.ac.th/2548/e_bs/G7/rangsan/record.html)

วรรณรัชต์ สุปัญญา (บทคัดย่อ : อ้างอิงใน www.panchalee.wordpress.com .2550)

สุภาคย์ อินทองคง. 2553. บัญชีครัวเรือนสู่การออมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง : http://gotoknow.org/blog/kamphang)

Choke Chira. 2553. ทำบัญชีครัวเรือน วิธีง่าย ๆในการวางแผนการเงินและแก้ไขปัญหาหนี้สิน : http://thai-debt-solutions.blogspot.com/2008/12/blog-post.html)

ศึกษาเส้นทางราคาข้าวสังข์หยดจากท้องทุ่งมุ่งสู่เมือง

ศาศวัต ทองสีดำ , กรรณิการ์ ชุมพล , ศรัญญา ฤทธิเดช และผ่องศรี บุญยพันธ์
โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 93120

บทคัดย่อ

โครงงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการตลาดผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านเป็นรายบุคคลโดยสัมภาษณ์จากเกษตรกรจำนวน 30 คน จาก 3 หมู่บ้าน สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค พบว่า เกษตรกรในตำบลดอนประดู่จะใช้พื้นที่บางส่วนปลูกข้าวสังข์หยด โดยมีการลงทุนของเกษตรกร ลงทุนเพื่อซื้อปุ๋ย มากที่สุด รองลงมาคือ ค่าไถนา ค่าเก็บเกี่ยว และค่าซื้อพันธุ์ข้าว ตามลำดับ

สหกรณ์ฯ ลงทุนสีข้าวเปลือกแห้ง จำนวน 1,667 กรัม ในราคา 33 บาท เมื่อนำมาสีจะได้ข้าวสาร 1,000 กรัม เป็นราคาต้นทุน 29 บาท ปลายข้าวสาร 83 กรัม เป็นราคาต้นทุน 2 บาท จมูกข้าว 17 กรัม เป็นราคาต้นทุน 0.68 บาท ได้รำข้าว 34 กรัม เป็นราคาต้นทุน 1.32 บาท และที่เหลือเป็นแกลบ /(โดยเทียบจากอัตราการซื้อข้าวเปลือกตากแห้ง 1,000 กิโลกรัม : 20,000 บาท) นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บางอย่างยังต้องรวม ค่าโลโก้ และค่าแรงงาน (ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด)

สหกรณ์ฯ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยด และปลายข้าวสังข์หยดจะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ และค่าสีข้าวประมาณ 32.00 – 33.33 บาทต่อ 1 กิโลกรัม ส่วนจมูกข้าวชงดื่มและรำชงดื่ม จะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด เฉลี่ยประมาณ 18.15 – 19.65 บาทต่อ 150 กรัม

จากการสำรวจข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั้งใน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ราคาที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราถุงละ 5 – 10 บาทและห้างร้านต่างๆในกรุงเทพมหานคร พบว่า ราคาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มในอัตราถุงละ10 -20 บาททั้งนี้อาจเป็นเพราะห้างร้านต่าง ๆ จะต้องบวกค่าขนส่งรวมไปด้วยจึงทำให้ราคาขายปลีกยิ่งสูงขึ้นเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ราคาข้าวสังข์หยด ราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยด

ที่มาและความสำคัญ

การผลิตข้าว ถือว่าเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่สำคัญ เนื่องจากเป็นสินค้าอาหารที่จำเป็น แต่ปัจจุบันวิถีสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะชาวนาในภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีที่ดินทำนาน้อย และระบบปัจจัยการผลิตไม่เอื้ออำนวย ทำให้ชาวนามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้การพัฒนา อาชีพการปลูกข้าวมีความยั่งยืนในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และกระตุ้นความพึงพอใจในอาชีพการทำนา จึงมีแนวทางคือเกษตรกรต้องปรับตัวด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สินค้าได้มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่ผู้ผลิตข้าวให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันนานาประเทศได้ผลักดันให้มีการใช้

มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เข้ามาอยู่ในระบบการผลิตให้การผลิตสินค้ามีมาตรฐาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) หมายถึง สินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะพิเศษ เป็นสินค้าที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง สอดคล้องกับภูมิปัญญาที่สั่งสมสืบทอดกันมาในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์หรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ข้าวสังข์หยด เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีความโดดเด่น และได้รับความสนใจจากสังคม ด้วยมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะและคงคุณค่าในตัวของพันธุ์ข้าวเอง ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ ได้สายพันธุ์บริสุทธิ์เป็นเมล็ดพันธุ์ดี ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ชื่อพันธุ์ **“ ข้าวสังข์หยดพัทลุง ”** เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2548 และได้นำเสนอเป็นพันธุ์แนะนำผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2549 และคณะอนุกรรมการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร มีมติเห็นชอบ ข้าวสังข์หยดพัทลุงมีชื่อเสียงและสืบทอดมาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะพิเศษเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ข้าวในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้นำเสนอข้าวสังข์หยดพัทลุงขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อผลิตเป็นสินค้าใช้ชื่อว่า **“ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ”** ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน 2549 โดยเป็นข้าว พันธุ์แรกของไทยและของโลก เป็นความภาคภูมิใจของชาวนาเมืองพัทลุง การดำเนินงานเพื่อให้ได้สินค้าสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ของข้าวพันธุ์แรก ได้วางแผนดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาการผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และคณะทำงานชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามคำสั่งจังหวัดพัทลุง การจัดประชุมกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการเพื่อชี้แจงการจัดทำข้อตกลงสมุดเงื่อนไข การรับขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต การจัดประชุมอบรมชี้แจงสมาชิก ได้มีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมเป็นผู้ผลิต ปี 2549/50 จำนวน 399 ราย เป็นเกษตรกรในเขต 5 อำเภอ 31 หมู่บ้าน รวม 13 กลุ่ม รวมพื้นที่ปลูกจำนวน 2,386 ไร่ ซึ่งคาดว่าจะได้ผลผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่ เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ข้าวจีไอ : GI) ประมาณ 460 ตันข้าวสาร (สำเริง แซ่ตัน. 2550 : 237)

พื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกข้าวสังข์หยดพัทลุง และเกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ต่อมาได้เห็นทางกลุ่มไม่มีรายได้เพิ่ม และสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนามาก จึงมีการแนะนำให้สมาชิกปลูกข้าวสังข์หยดปลอดสารพิษ แล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยอาศัยระบบการจัดการธุรกิจแบบสหกรณ์ ชื่อสหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากข้าวสังข์หยดจนกลายเป็นสินค้า OTOP จากสินค้าในหมู่บ้านไปสู่ห้างร้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นทางกลุ่มผู้วิจัยเห็นคุณค่าในผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จึงได้ทำการศึกษาเส้นทางราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ตั้งแต่การลงทุนในการเพาะปลูกของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ไปจนถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวสังข์หยดไปสู่ผู้บริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

ตอนที่ 1 เก็บข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

1.1 เก็บข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยด จากเกษตรกรจำนวน 30 คน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) และ ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

1.2 เก็บข้อมูลการลงทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด จำนวน 30 ครัวเรือน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชาวห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

1.3 เก็บข้อมูลการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดจากเกษตรกรจำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) และ ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด)

2.1 ศึกษาต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) โดยวิธีการสัมภาษณ์คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

2.2 เก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ที่ขายส่งและขายปลีกให้แก่ผู้บริโภค และห้างร้านต่าง ๆ โดยวิธีการสัมภาษณ์ คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

ตอนที่ 3 เก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) จากห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตาราง แผนภูมิวงกลม และแผนภูมิแท่ง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลพื้นที่ทำนาและพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด

เกษตร ม.3 , ม.6 , ม.11 มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด 1,153 ไร่ โดยใช้เป็นพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยด 358 ไร่ หรือร้อยละ 31.05ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 พื้นที่ทำนาและพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด

หมู่ที่	พื้นที่ทำนาทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด(ไร่)	ร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด
3	450	180	50
6	358	140	39
11	345	38	11
รวม	1,153	358	100

1.2 ข้อมูลต้นทุนการปลูกข้าวสังข์หยด

ต้นทุนการปลูกข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยเคมี รองลงมา คือ ค่าไถนา ค่าเก็บเกี่ยว และค่าซื้อพันธุ์ข้าว ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนการปลูกข้างสังข์หยดของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

รายการ	ราคา (บาท/ไร่)	ร้อยละของต้นทุน
ซื้อพันธุ์ข้าว	300	14
ค่าปุ๋ย(ตราหัววัวคันไถ)	700	33
ค่าไถนา	600	29
ค่าเก็บเกี่ยว	500	24
ค่ายาปราบศัตรูพืช	-	-
ค่าชักน้ำ (น้ำมัน)	-	-
รวม	**2,100**	**100**

1.3 ข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตแก่สหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) (สำรวจเดือน เมษายน 2553)

เกษตรกร	จำนวนผลผลิตที่ได้ (บาท)	ร้อยละ
ม.3 (บ้านชายห้วย)	1,297,400	58
ม.6 (บ้านหัวควน)	730,000	33
ม.11 (บ้านแหลมยาง)	215,000	9
รวม	**2,242,400**	**100**

จากตารางที่ 3 พบว่าเกษตรกร ม.3 ได้รับเงินจากการจำหน่ายข้าวเปลือกให้สหกรณ์มูลค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ม.6 และ ม.11 ตามลำดับ

การขายข้าวเปลือก(ข้าวสังข์หยด) จะมี 2 แบบ คือ การขายข้าวเปลือกสด ตันละ 17,000 บาท ข้าวเปลือกแห้งตันละ 20,000 บาท ส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายข้าวเปลือกสด เพราะไม่ต้องเสียเวลาตาก ในการขายข้าวเปลือก (ข้าวสังข์หยด) จะมีมูลค่าสูง เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) รับซื้อทั้งหมดโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แล้วนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

(สรุปอัตราการผลิตและการจำหน่ายข้าวเปลือกสดโดยเฉลี่ย 1 ไร่ : 368 กิโลกรัม และจำหน่ายกิโลกรัมละ 17 บาท)

สำหรับหมู่ที่ 6 ผลิตข้าวสังข์หยดน้อยกว่าที่ 3 เท่ากับ 40 ไร่ แต่มูลค่าน้อยกว่าเกือบครึ่ง เพราะบริเวณพื้นที่ทำนาข้าวสังข์หยดของหมู่ที่ 6 ประสบปัญหาน้ำท่วมทำให้ได้รับผลผลิตข้าวสังข์หยดน้อยหว่าหมู่ที่ 3 ซึ่งมีพื้นที่ที่เหมาะสมและสามารถระบายน้ำได้เร็วกว่า

2. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด)

2.1 ข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการสหกรณ์ฯ เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตาราง 4 แสดงข้อมูลต้นทุนซื้อวัตถุดิบผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์กลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

รายการ	จำนวน (กรัม)	ราคา (บาท)
ข้าวสาร	1,000	29
ปลายข้าวสาร	83	2
จมูกข้าว	17	0.68
รำข้าว	34	1.32

จากตารางที่ 4 พบว่าจากการนำข้าวเปลือกแห้งจำนวน 1,677 กรัม คิดเป็นราคา 33 บาท เมื่อนำไปสีเป็นข้าวสารได้ 1,000 กรัม ราคาต้นทุน 29 บาท ได้ปลายข้าวสาร 83 กรัม ราคาต้นทุน 2 บาท ได้

จมูกข้าว 17 กรัม ราคาต้นทุน 0.68 บาท และได้รำข้าว 34 กรัม ราคาต้นทุน 1.32 บาท ส่วนที่เหลือจะเป็นแกลบ

กล่าวโดยสรุปพบว่า จากการสีข้าวเปลือกแห้ง จะได้ปริมาณที่ได้จากการสีข้าวเทียบจากข้าวเปลือก 1,667 กรัม คือ ข้าวสาร ปลายข้าวสาร รำข้าว และจมูกข้าว ราคาการลงทุนในการสีข้าวจมูกข้าวแพงที่สุด รองลงมาคือรำข้าว ข้าวสารและปลายข้าวราคาลงทุนต่ำสุด

ตารางที่ 5 แสดงต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) จากการสัมภาษณ์คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว (ข้อมูล พ.ศ.2553)

ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	ค่าสีข้าว	โลโก้ + ค่าถุง	ค่าคั่ว	ค่าตักร่อน	ค่าบด	ต้นทุนรวม
1. ข้าวสาร							
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงทอง GI (2 kg)	58	0.66	4	-	-	-	62.66
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงเขียว (2 kg)	58	0.66	4	-	-	-	62.66
- ข้างสังข์หยดเมืองลุง ถุงใส (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
- ข้าวซ้อมมือ (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
- ข้าวกล้อง (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
2. ปลายข้าวสังข์หยด (1 kg)	24	4.00	4	-	-	-	32.00
3. จมูกข้าว							
- ขนาด 300 g	12	6	7	10	1.0	.30	36.30
- ขนาด 150 g	6	3	5	5	0.50	.15	19.65
4. รำชงดื่ม							
-ต้นทุน ขนาด 300 g	12	3	7	10	1.0	.30	33.30
- ขนาด 150 g	6	1.50	5	5	0.50	.15	18.15

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) พบว่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดออกสู่ตลาดมี 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสารข้าวสังข์หยด ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์ข้าวสารข้าวสังข์หยด และปลายข้าวสังข์หยดจะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ และค่าสีข้าว ประมาณ 32.00 – 33.33 บาทต่อ 1 กิโลกรัม ส่วนจมูกข้าวชงดื่มและรำชงดื่ม จะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด เฉลี่ยประมาณ 18.15 – 19.65 บาทต่อ 150 กรัม

2.2. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดที่ขายส่งและขายปลีกของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด) ในห้างร้านต่างๆ

สหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีราคาขายปลีกและขายส่งแตกต่างกัน ประมาณ 5 – 20 บาท

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) (30 กรกฎาคม 2553)

ชื่อสินค้า	ราคาจำหน่าย (บาท/ถุง)	
	ขายปลีก	ขายส่ง
1. ข้าวสาร		
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงทอง GI (2 kg)	120	100
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงเขียว (2 kg)	100	80
- ข้างสังข์หยดเมืองลุง ถุงใส (1 kg)	50	45
- ข้าวซ้อมมือ (1 kg)	50	45
- ข้าวกล้อง (1 kg)	50	45
2. ปลายข้าวสังข์หยด	45	35
3. จมูกข้าวชงดื่ม		
- ขนาด 300 g	100	95
- ขนาด 150 g	50	45
4. รำชงดื่ม		
- ขนาด 300 g	100	95
- ขนาด 150 g	50	45

3. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

จากการสำรวจราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ทั้งในและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และห้างร้านต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ราคาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามระยะทาง โดยจากจังหวัดพัทลุง จากห้างร้านต่าง ๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเมื่อเทียบเป็น 1 กิโลกรัม สินค้าแต่ละประเภทที่ห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะมีราคาสูงกว่าราคาที่รับมา ประมาณกิโลกรัมละ 5 – 10 บาท แต่ในกรุงเทพมหานครจะมีราคาสูงกว่าราคาที่รับมาประมาณกิโลกรัมละ 10 – 20 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้างร้านต่างๆ จะต้องบวกค่าขนส่งรวมไปด้วยจึงทำให้ราคาขายปลีกยิ่งสูงขึ้นเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

เกษตรกรไม่ใช้ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งทำให้ข้าวสังข์หยดที่ได้เป็นข้าวที่ปลอดภัยพอสมควร มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติซึ่งสามารถเปิดปิดน้ำ หรือถ่ายน้ำเข้านาได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องชักน้ำ ช่วยให้เกษตรกรประหยัดรายจ่ายในการลงทุนทำนาข้าวสังข์หยดได้ค่อนข้างมาก เกษตรกรจำหน่ายข้าวเปลือก (ข้าวสังข์หยด) 2 แบบ คือ จำหน่ายข้าวเปลือกสด และจำหน่ายข้าวเปลือกตากแห้ง โดยสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) รับซื้อตันละ 17,000 บาทสำหรับข้าวเปลือกสด ส่วนข้าวเปลือกตากแห้งรับซื้อตันละ 20,000 บาท และพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายข้าวเปลือกแบบสด เพราะเกษตรกรได้ผลผลิตน้อย ถ้าขายแบบตากแห้งน้ำหนักของข้าวเปลือกก็จะลดลง อีกทั้งการขายข้าวเปลือกแบบแห้งต้องใช้เวลาตากนาน ซึ่งอาจจะเสียเวลามาก เกษตรกรจึงนิยมขายข้าวเปลือกสดมากกว่า สำหรับสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ได้เป็นแหล่งรับซื้อและแปรรูปข้าวสังข์หยด ได้เป็นผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำ

ชงดื่ม สหกรณ์ได้ขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของการขายส่ง และขายปลีก ให้แก่ห้างร้านต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้ข้าวสังข์หยดมีราคาแตกต่างกันตามระยะทางที่ไกลออกไป สำหรับห้างร้านขนาดใหญ่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดให้แก่ผู้บริโภคในราคาที่สูงกว่าห้างร้านเล็ก ๆ ในชุมชน เนื่องจากห้างร้านขนาดใหญ่ ได้กระจายสิ้นค้าออกไปทุกสาขาทั่วประเทศ รวมค่าขนส่งด้วย ทำให้มีราคาสูงกว่าห้างร้านเล็ก ๆ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1.ใช้เป็นฐานข้อมูลการเผยแพร่ทางเว็บไซต์หรือสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับราคาการจำหน่ายและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ให้แก่ผู้บริโภค หรือผู้ที่สนใจ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ที่ให้ทุนสนับสนุน ขอบคุณสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ทุกท่านและนางสายสุนีย์ เกื้อแก้วที่ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

สมพงศ์ หนูขวัญ. **การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง สู่ระดับอินเตอร์.** (ออนไลน์).ที่มา:www.gimyong.com. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2553.

สุรัตน์ อัตตะ. **"สังข์หยด" ข้าวจีไอไทยพันธุ์แรกของดีเมืองลุงจากบ้านเขากลาง.** (ออนไลน์).ที่มา :www.komchadluek.net. เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2553.

สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว. **ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง.** (ออนไลน์). ที่มา : www.riceproduct.org/index.php?option=com_content&task. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2553

ศึกษาโครงสร้างค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนทางการเกษตรและค่าใช้จ่ายในครัวเรือนบ้านพรุจูด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง

กสมา กิจชน,นาถชนก ทองหอม ,เบญจวรรณ ทองเกิด และศุภวรรณ หมั่นทวี

โรงเรียน สิเกาประชาผดุงวิทย์ อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง 92150

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ได้ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันบันทึกข้อมูลรายได้ และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตนเอง และนำผลของการวิเคราะห์มาวางแผนการใช้จ่ายของครัวเรือนและหารายได้เสริมให้กับครอบครัว โดยให้นักเรียนโรงเรียน สิเกาประชาผดุงวิทย์ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านพรุจูด อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 10 คน บันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายภายในครัวเรือนของตนเองตามแบบบันทึกที่กำหนดให้เป็นเวลา 5 เดือน สรุปว่ารายรับของกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ รายรับจากภาคการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากการทำสวนยางมากที่สุด รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมัน และรายได้เสริมจากการขายผักและขายสัตว์เลี้ยง อีกส่วนหนึ่งจะเป็นรายรับจากนอกภาคเกษตร ได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้และเงินปันผลมากที่สุด รองลงมาคือ รายรับจากเงินเดือน ส่วนทางด้านรายจ่ายที่มากที่สุด 3 ด้านใหญ่ๆ คือค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และหมวดค่าใช้จ่ายในการลงทุนงานสังคม ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะพบว่าด้านที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้มากที่สุด คือค่าอาหาร เช่น ค่าผักสดและผลไม้ ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด โดยเปลี่ยนพฤติกรรมจากเดิมที่ซื้อทุกอย่าง มาเป็นการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์กินเอง ซึ่งนอกจากจะลดรายจ่าย แล้วยังสามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย การบันทึกรายรับรายจ่าย ทำให้แต่ละครอบครัวมีประสบการณ์ในการบันทึกข้อมูล ทราบที่มาของรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละด้าน ส่งผลให้แต่ละครอบครัวมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น มีการวางแผนการใช้จ่ายของครอบครัว และมองเห็นแนวทางในการหารายได้เสริมเพื่อเพิ่มรายรับของครอบครัวให้สามารถพึ่งตนเองได้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. บทนำ

หมู่บ้านพรุจูด ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 2 ต.บ่อหิน อ. สิเกา จ. ตรัง มีครัวเรือนในชุมชนจำนวน 212 ครัวเรือน มีสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม และส่วนหนึ่งติดทะเล ทำให้มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพหลัก คือ การทำสวนยางพารา และมีอาชีพเสริมอื่น เช่น การทำสวนปาล์ม การทำประมง การเลี้ยงปลากระชัง การทำนากุ้ง แต่เนื่องด้วยปัจจุบันคนส่วนใหญ่ ในชุมชนใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือย ไม่มีการวางแผนชีวิต ซึ่งส่งผลให้เยาวชนรุ่นใหม่ในหมู่บ้านมีความเคยชินกับวิถีชีวิตที่สะดวก ฟุ่งเฟ้อ ไม่เห็นคุณค่าของเงินและทรัพยากรธรรมชาติใกล้ตัว ดังนั้นจึงได้จัดให้มีการทำบัญชีครัวเรือนในกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ร่วมกันบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ทำให้ได้ทราบถึงที่มาของรายรับรายจ่ายภายในครอบครัว แล้วเกิดความตระหนักคิด ช่วยกันลดค่าใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น และหาแนวทางในการหารายได้เสริมให้กับครอบครัว ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว และเยาวชนของชาติให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันสังคมในยุคปัจจุบันตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิธีการวิจัย

ตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นนักเรียนโรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1- 6 ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่ที่ 2 ต.บ่อหิน อ.สิเกา จ.ตรัง จำนวน 10 คนการบันทึกรายรับและรายจ่ายของครอบครัวตนเอง ตามแบบฟอร์มที่ให้โดยเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนสิงหาคม 2553 โดยมีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อดูความคืบหน้าของการบันทึกข้อมูลทุกสัปดาห์ โดยให้สมาชิกกลุ่มตัวอย่างช่วยกันวิเคราะห์ระดับความจำเป็นของรายจ่ายแต่ละรายการ และนำรายการบันทึกรายรับรายจ่ายมาแยกเป็นหมวดหมู่ลงในแบบสรุปรายรับรายจ่ายครัวเรือนของแต่ละคนหลังจากนั้นจึงจัดให้มีการประชุมกลุ่มใหญ่ เพื่อสรุปรายรับรายจ่ายและนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน

1. ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการบันทึกด้านรายรับ

จากการวิเคราะห์ผลการบันทึกด้านรายรับของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏว่าสามารถแบ่งรายรับออกได้เป็น 2 ส่วน คือ รายรับภาคการเกษตรและรายรับนอกภาคเกษตร ซึ่งรายรับส่วนใหญ่จะมาจากภาคเกษตร ได้แก่ การขายผลผลิตจากการทำสวนยางพาราเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมันและรายได้เสริมจากการขายผักและสัตว์เลี้ยง ส่วนรายได้จากนอกภาคเกษตรได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยจากการปล่อยเงินกู้และเงินปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มต่างๆของหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือเงินเดือน และรายได้จากส่วนอื่นๆ (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 แสดงรายรับรวมของครัวเรือน 10 ครัวเรือนที่บันทึกข้อมูลระหว่างเดือนเมษายนถึงสิงหาคม 2553

รายการรายรับ	เดือน					รวม	ร้อยละ
	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค		
รายรับจากภาคการเกษตร							
ขายผลผลิตจากการทำสวนยาง	121,295	193,778	150,051	142,542	80,208	687,874	80.02
ขายผลผลิตจากการทำสวนปาล์ม	3,472	6,850	2,125	4,530	2,148	19,125	2.22
ขายพืชผัก	3,230	200	180	1,120	1,780	6,510	0.76
ขายสัตว์เลี้ยง	1,250	620	3,940	2,810	3,090	11,710	1.36
รวม	**129,247**	**201,448**	**156,296**	**151,002**	**87,226**	**725,219**	**84.37**
รายรับนอกภาคเกษตร							
เงินสงเคราะห์ผู้สูงอายุ	600	-	1,000	2,000	1,000	4,600	0.54
เงินเดือน	4,000	4,000	12,000	600	7,600	28,200	3.28
รายรับจากดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคารและเงินปันผล	2,350	19,000	17,000	18,000	-	56,350	5.56
รายได้จากการเสี่ยงโชค	3,200	3,600	2,750	1,600	1,600	12,750	1.48

เงินที่ลูกหลานส่งมาให้	2,000	2,000	10,300	3,500	3,500	21,300	2.48
เงินที่ได้รับจากการกู้ยืม	-	-	1,000	-	-	1,000	0.12
ค่าจ้างจากการทำงานรายวันหรือรายเหมา	9,000	-	1,200	-	-	10,200	1.19
รวม	**21,150**	**28,600**	**45,250**	**25,700**	**13,700**	**134,400**	**15.63**

ตอนที่ 2 ผลการบันทึกด้านรายจ่าย

จากการวิเคราะห์ผลการบันทึกรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ด้าน ผลปรากฏว่ารายจ่ายของหมวดที่มากที่สุดมี 3 ด้านที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 25.73, 24.56 และ 12.00 ตามลำดับ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่สามารถปรับลดได้มากที่สุดคือด้านอาหารรองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ เช่นค่าปุ๋ย ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่ สาธารณูปโภค และของใช้ประจำวัน ค่าเสื้อผ้า การแต่งกายและเครื่องประดับ ตามลำดับรายละเอียด (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงค่าใช้จ่ายรวมของครัวเรือน 10 ครัวเรือนที่บันทึกข้อมูลในเดือนต่างๆ

รายการค่าใช้จ่าย	**เดือน**					**รวม**	**ร้อยละ**
	เม.ย	พ.ค	มิ.ย	ก.ค	ส.ค		
ค่าประกอบอาชีพ	32,192	36,690	29,019	27,878	11,374	137,153	24.56
ค่าอาหาร	15,910	48,375	35,824	19,579	24,002	143,690	25.73
ค่ายา-สุขภาพ	17,819	2,675	1,445	2,977	420	25,336	4.54
เสื้อผ้า	7,600	3,273	4,322	3,222	2,627	21,044	3.77
ที่อยู่	13,271	19,102	11,157	5,309	10,213	59,052	10.57
ค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ	9,700	10,540	33,486	7,166	12,280	73,172	12.00
ค่าใช้จ่ายในงานสังคม	7,550	9,021	4,500	2,400	2,720	26,191	4.6
ค่าใช้จ่ายเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ	4,730	7,109	8,695	6,980	4,820	32,334	5.4
การศึกษา	10,970	15,625	2,838	7,580	2,490	39,503	7.07

ตอนที่ 3 ผลการบันทึกด้านอาหาร

จากผลการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาข้อมูลค่าใช้จ่ายทั้ง 7 ด้าน ผลปรากฏว่ารายจ่ายที่สามารถปรับลดได้มากที่สุด คือด้านอาหาร เช่น ค่าผักสด ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด โดยการปลูกผักหรือเลี้ยงสัตว์กินเอง และมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายกันเอง หรืออาจจะตั้งเป็นสหกรณ์ขายของในราคาถูกภายในหมู่บ้านได้ ส่วนรายจ่ายด้านอื่น เช่น ค่า

ขนม นม เครื่องดื่มทุกประเภท สามารถลดได้โดยการปลูกฝังให้ทุกคนในบ้าน มีเหตุผลในการใช้จ่าย รู้จักประหยัด (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แสดงค่าใช้จ่ายในหมวดอาหารของ 10 ครัวเรือน รวม 5 เดือน

ที่	รายการ	รวมค่าใช้จ่าย	รายจ่าย (%)
1	ข้าวสารทุกชนิด	23,574	13.40
2	เนื้อสัตว์	30,067	17.08
3	ผักและผลไม้	47,148	26.79
4	ไข่สด	5,360	3.05
5	เครื่องเทศ	935	0.53
6	อาหารแห้ง	6,496	3.69
7	อาหารสำเร็จที่ซื้อจากร้าน	13,239	7.52
8	น้ำดื่ม	1,088	0.62
9	น้ำอัดลม ชา กาแฟ เครื่องดื่มเกลือแร่	2,416	1.37
10	นมทุกชนิด	7,714	4.38
11	ขนมขบเคี้ยว ลูกอม	8,164	4.64
12	ค่าขนมที่ให้เด็กไปโรงเรียน	26,205	14.89
13	เครื่องดื่มชูกำลัง	200	0.11
14	เหล้า เบียร์ ยาดอง ไวน์	1,375	0.78
15	ค่าเชื้อเพลิงในการหุงต้ม	2,010	1.14

ตอนที่ 4 แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครัวเรือน

จากการบันทึกผลรายรับรายจ่ายของแต่ละครอบครัวเมื่อครบ 5 เดือน แล้วนำมาวิเคราะห์พบว่าบางครอบครัวมีรายรับและรายจ่ายในแต่ละเดือนไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาชีพด้วย แต่ในภาพรวมจะเห็นได้ว่าหลังจากที่มีการบันทึกรายรับรายจ่ายแล้วทำให้กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายดีขึ้น รายละเอียดดังภาพที่ 1

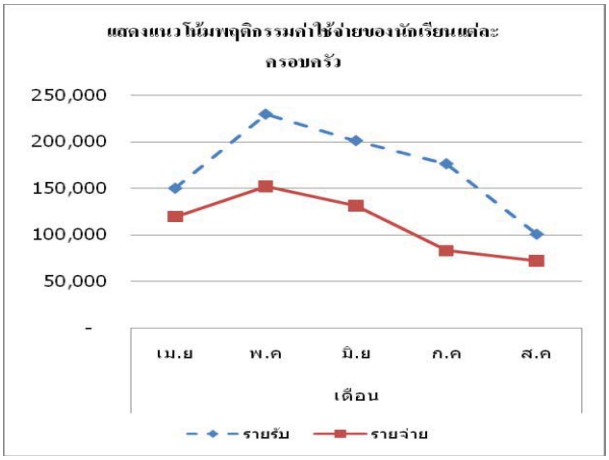

ภาพที่ 1 แนวโน้มพฤติกรรมการใช้จ่ายของครอบครัวตัวอย่างในแต่ละเดือน

4. สรุปและอภิปรายผลการดำเนินการ

จากการดำเนินการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่างในหมู่บ้านพรุจูด ตำบลบ่อหิน อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน ผลปรากฏว่า รายรับของกลุ่มตัวอย่างสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ รายรับจากภาคการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตจากการทำสวนยางมากที่สุด รองลงมาคือผลผลิตจากปาล์มน้ำมัน และรายได้เสริมจากการขายผักและขายสัตว์เลี้ยง อีกส่วนหนึ่งจะเป็นรายรับจากนอกภาคเกษตร ได้แก่ รายรับจากดอกเบี้ยการปล่อยเงินกู้และเงินปันผลจากกลุ่มออมทรัพย์หมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาคือ รายรับจากเงินเดือน ส่วนทางด้านรายจ่ายที่มากที่สุด 3 ด้านใหญ่ๆ คือค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายเพื่อการลงทุนที่ไม่ใช่การประกอบอาชีพ ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จะพบว่าด้านที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในบ้านได้มากที่สุด คือค่าอาหาร เช่น ค่าผักสดและผลไม้ ค่าเนื้อสัตว์ ค่าไข่สด ซึ่งสามารถปรับได้โดยเปลี่ยน

พฤติกรรมจากเดิมที่ซื้อทุกอย่าง มาเป็นการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์กินเอง ซึ่งนอกจากจะลดรายจ่าย แล้วยังสามารถนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวด้วย สำหรับค่าอาหารอื่นๆ สามารถลดค่าใช้จ่ายโดยปลูกฝังนิสัยให้เด็กรู้จักบันทึกรายรับรายจ่ายและวางแผนการเงินของตนเอง มีการเก็บออมเงินทุกวัน ส่วนการลดค่าใช้จ่ายด้านการประกอบอาชีพทำได้โดยการรวมกลุ่มตั้งสหกรณ์หมู่บ้านเพื่อขายปุ๋ยและข้าวสารในราคาถูก หรือซื้อปุ๋ยมาผสมเองเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต

จากข้อมูลข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการบันทึกรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้แต่ละครอบครัวมีประสบการณ์ในการบันทึกข้อมูลรายรับรายจ่ายของครอบครัว ทราบที่มาของรายได้และค่าใช้จ่ายในแต่ในละด้าน จึงส่งผลทำให้มีพฤติกรรมการใช้จ่ายของแต่ละครอบครัวเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จากเวทีคืนข้อมูลนำผลการวิเคราะห์ประชุมเล่าประสบการณ์การตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างมีการตัดสินใจไม่ซื้อเพราะสินค้าบางอย่างที่ไม่จำเป็น และเห็นแนวทางในการวางแผนการเพิ่มรายรับของครอบครัว ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น ทำให้มีการพึ่งพาจากภายนอกลดลง สามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงก่อให้เกิดความเข้มแข็ง และความสามัคคีเกิดขึ้นในชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปนำเสนอผู้นำชุมชนเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนชุมชน สนับสนุนให้มีการทำบันทึกรายรับรายจ่ายทุกครัวเรือน
2. ควรนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนเพื่อสร้างอาชีพใหม่ให้แก่ชุมชน ได้แก่ การปลูกผัก การเลี้ยงสัตว์ หรือตั้งกลุ่มสหกรณ์ของหมู่บ้านในการซื้อของราคาถูก
3. ควรนำข้อมูลที่ได้ไปจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังนิสัยรักการออมให้แก่เยาวชนในหมู่บ้าน เช่น จัดตั้งโครงการธนาคารออมเงินวันละ 1 บาท

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุน โรงเรียนสิเกาประชาผดุงวิทย์ที่อนุเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

(1) บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กรกฎาคม – กันยายน 2550

(2) การทำบัญชีครัวเรือนเกษตรกร จากเว็บไซต์ http://ayutthaya.doae.go.th วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(3) การศึกษาการพัฒนาชีวิต:กรณีการออมเศรษฐกิจพอเพียงและการทำบัญชีครัวเรือน จากเว็บไซต์ http://ThaiNGO.org วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(4) การทำบัญชีรับจ่ายแล้วไม่จนจริงหรือจากเว็บไซต์ http://www.Siaminfobiz.com วันที่ 30 พฤศจิกายน 2551

(5) โครงการ “ความร่วมมือเพื่อจัดการปัญหาความยากจน การพัฒนาสังคมและสุขภาวะ แบบบูรณาการในพื้นที่จังหวัดชัยนาท” จากเว็บไซต์ http://www.trf.or.th/RE/x.asp?Art_ID=339 วันที่ 7 พฤษภาคม 2009

(6) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากเว็บไซต์ http://www.inspect9.moe.go.th/economic_king80.htm วันที่ 10 กันยายน 2553

นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน

ฮะซัน เหล็มปาน, ปิยภัทร หมาดเส็น, ฟาริดา บิลหมัด และบุเรียม พรหมปลัด
โรงเรียนกงหราพิชากร อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง 93180

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุก ผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการผสมพันธุ์ของนกกรงหัวจุก ศึกษาจากผู้ที่เลี้ยงนกกรงหัวจุก และผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุกในตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การเลี้ยงนกกรงหัวจุกเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากการทำอาชีพหลัก เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม (สวนยางพารา) ส่วนการเลี้ยงนกนั้นเป็นอาชีพเสริมที่ยังสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และการเลี้ยงนกกรงหัวจุกบุคคลที่เลี้ยงส่วนใหญ่จะเลี้ยงด้วยความชอบด้วยใจรัก และชอบในเสน่ห์ของนกกรงหัวจุก จึงไม่ส่งผลต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน การเลี้ยงนกกรงหัวจุก สามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพหลัก (ยางพารา) โดยรายได้เกิดจากการทำกรงนก การขายหนอนนก การเพาะพันธุ์หนอนนก การผสมพันธุ์นกขาย และพืชผลด้านเกษตร มีการเพาะปลูกกล้วย มะละกอ เพิ่มมากขึ้น ทำให้พืชผลทางการเกษตรมีราคาดีขึ้นจากราคาปกติ นอกจากนี้นกกรงหัวจุก ทำให้คนในชุมชนได้กระชับความสัมพันธ์ และเป็นการแลกเปลี่ยนประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละถิ่น เป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ : นกกรงหัวจุก, เศรษฐกิจชุมชน, วิถีชีวิต

1. บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทยมีความหลากหลายทางชีวภาพ ไม่ว่าจะเป็นพืชหรือสัตว์ต่างๆ ที่มักพบเห็นได้โดยทั่วไป โดยเฉพาะนกปรอดหัวโขนเป็นนกในวงศ์นกปรอด (Pycnonotidac) ซึ่งนกในวงศ์นี้พบอาศัยอยู่ตั้งแต่ละแวกบ้าน จนไปถึงบนยอดดอยสูงและตามป่าที่ราบต่ำ มีอยู่ด้วยกัน 36 ชนิด แต่ทั่วโลกมีประมาณ 109 ชนิด โดยนกปรอดหัวโขนจัดอยู่ในสกุล Pycnonotus ซึ่งเป็นสกุลของนกปรอดสวนเพราะนกในสกุลนี้หลายชนิดมักพบอาศัยใกล้ชุมชน หรือตามพื้นที่เกษตรกรรมนกปรอดหัวโขนมีชื่อเรียกหลายชื่อ แต่คนไม่ค่อยคุ้นหูนัก โดยจะมีการเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามภาค ภาคใต้เรียกว่า นกกรงหัวจุก ภาคเหนือเรียกว่านกปริ๊ดเหลวหรือพิชหลิว ส่วนภาคกลางเรียกว่านกปรอดหัวจุกหรือปรอดหัวโขน นกกรงหัวจุกเป็นที่นิยมของคนภาคใต้มายาวนาน โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ อินโดนีเซีย สิงคโปร์ มาเลเซีย โดยมีการนำนกกรงหัวจุกมาแข่งขันประชันเสียงเพลงซึ่งดูที่ลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน แต่ในสมัยก่อนของภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดสตูล สงขลา ยะลา ปัตตานี นราธิวาส กระบี่ นครศรีธรรมราช นิยมนำนกกรงหัวจุกมาชนกันหรือตีกันเหมือนกับการชนไก่ คือเอานกมาเทียบขนาดให้ใกล้เคียงกันแล้วจับใส่กรงกลางที่มีขนาดใหญ่แล้ว ปล่อยให้นกทั้งสองตัวไล่จิกตีกันภายในกรงจนกว่าจะรู้แพ้รู้ชนะ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่านกปรอดหัวจุก มีนิสัยดุร้ายและชอบไล่จิกและตีกันตามธรรมชาติอยู่แล้ว

ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้าน นิยมการนำนกกรงหัวจุกมาเลี้ยงเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และยังเป็นการสร้างรายได้ เป็นอาชีพเสริมอีกด้านหนึ่ง โดยมีการนำนกกรงหัวจุกมาแข่งขันประชันเสียงเพลงซึ่งดูที่ลีลาการร้องของสำนวนเสียงในนกแต่ละตัวว่าใครจะเหนือกว่ากัน และทำให้นกที่ชนะการแข่งขันมีราคาสูงกลายเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการของนักเลงนก จึงกลายเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งที่เหมาะสมแก่การเพาะพันธุ์ เพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับชุมชน

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มนักเรียนโรงเรียนกงหราพิชากร จึงได้จัดทำโครงงาน นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและเศรษฐกิจชุมชนขึ้น เพื่อสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชน รู้จักการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และพัฒนาให้นกกรงหัวจุกเป็นสัตว์เศรษฐกิจ สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน และส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในด้านอื่นๆอีกด้วย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เลี้ยงนกกรงหัวจุกและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุก ในหมู่ที่ 3, 5 และ 6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสังเกตการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนกกรงหัวจุกในพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ทางกลุ่มผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น เพื่อศึกษาถึงการเลี้ยงนกกรงหัวจุกที่มีผลต่อวิถีชีวิตและส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาวิจัยข้อมูลในครั้งนี้จะใช้วิธีการรวบรวมผลของการศึกษาข้อมูลของทั้ง 2 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์รวมกัน เพื่อให้ได้ข้อสรุปในประเด็นที่ต้องการคือ การเลี้ยงนกกรงหัวจุกส่งเสริมเศรษฐกิจด้านใดบ้าง เศรษฐกิจนกกรงหัวจุกให้อะไรแก่ชุมชนบ้าง และการเลี้ยงนกกรงหัวจุกมีผลกระทบอย่างไรบ้างต่ออาชีพหลักในชุมชน

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานของท้องถิ่น

พื้นที่ของตำบลคลองทรายขาว ตั้งอยู่ที่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอ โดยห่างจากที่ว่าการอำเภอกงหราทางทิศเหนือ ระยะทาง 5 กิโลกรัม มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 32,104 ไร่ หรือ 35 ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ ทำสวน ทำนา รองลงมาคือ ค้าขาย รับจ้างทั่วไปและเลี้ยงสัตว์พื้นที่ทั้งหมดมีจำนวน 32,104 ไร่ พื้นที่ 12,566 ไร่ พื้นที่ถือครอง 24,573 พื้นที่นา 1,100 ไร่ พื้นที่สวน 17,740 ไร่ พื้นที่สัตว์ 30ไร่ พื้นที่ประมง 30 ไร่ ที่อาศัย 450 ไร่ พื้นที่อื่น 50 ไร่

นกกรงหัวจุกมิติด้านเศรษฐกิจชุมชน

ประชากรส่วนใหญ่ในหมู่ที่ 3, 5 และ6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรมต่างๆ และในปัจจุบันได้เกิดอาชีพเสริมที่กำลังเป็นที่นิยม ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนอยู่ในขณะนี้คือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงนกกรงหัวจุก เพราะแทบทุกครัวเรือนมีการเลี้ยงนกกรงหัวจุก โดยแต่ละครัวเรือนมีนกกรงหัวจุกเฉลี่ยแล้วอย่างน้อย 3 ตัว

สำหรับความเชื่อในการเลี้ยงนกส่วนใหญ่ไม่มีอะไรมากชอบ และเสียงร้องไพเราะ ในการเลือกนำมาเลี้ยงก็จะสังเกตตัวนกที่แข็งแรง เสียงร้อง และการเคลื่อนไหว รูปร่างดี โดยซื้อลูกนกเพื่อขุนไว้ทำนกแข่ง การซื้อจะไม่ค่อยพิถีพิถันสักเท่าไหร่ มีวิธีการเลือกซื้อนก ดังนี้นกจะต้องมีความสมบูรณ์ตรงตามสายพันธุ์ มีรูปร่างสวยงาม ส่วนใหญ่จะคัดเอาตัวที่สมบูรณ์ แข็งแรง

สืบเนื่องจากความนิยมเลี้ยงนกกรงหัวจุก ส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนในหลายๆด้าน โดยด้านการเกษตรราคากล้วยน้ำหว้าสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดเจน การเปิดกิจการร้านค้าขายวัสดุอุปกรณ์การเลี้ยงนก การทำกรงนก การเลี้ยงหนอกนก เหล่านี้ล้วนสร้างงานและเพิ่มรายได้สร้างอาชีพเสริมให้กับชุมชน แม้แต่การจัดการประกวดและแข่งขันนกก็ทำให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชน

ด้วยเหตุนี้นกกรงหัวจุกจึงกลายเป็น ตัวเงินหรือรายได้ ซึ่งสามารถที่จะเรียกได้ว่า เป็นอาชีพเสริมให้กับชุมชนได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนความถี่ของครัวเรือนและนกกรงหัวจุกในหมู่ที่ 3, 5 และ6 ต.คลองทรายขาว อ.กงหรา จ.พัทลุง

พื้นที่สำรวจหมู่ที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนครัวเรือนที่เลี้ยงนกกรงหัวจุก (ตัว)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวนที่เลี้ยงทั้งหมด (ตัว)	เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่เลี้ยง
3	142	27	19.01	93	3.44
5	184	52	28.26	181	3.48
6	191	44	23.30	27	0.61
รวม	**517**	123	**23.79**	301	2.45

พันธุ์นกที่นิยมเลี้ยง

ชนิดหรือพันธ์ของนกกรงหัวจุก ส่วนใหญ่จะมาจากต่างจังหวัด คือ (1) พาดาอู (2) สิงขอน

แหล่งเพาะพันธุ์นก ในพื้นที่ หมู่ที่ 3,5 และ 6 ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง มี 3 แหล่ง คือ

(1) นายเร็น พรหมปลัด บ้านเลขที่ 100 หมู่ที่ 5

(2) นางวรัญญา ทุเหมียน บ้านเลขที่ 122 หมู่ที่ 5

(3) นายเด็น ไหมหมาด บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 5

กรงนก

เนื่องจากการทำกรงนกนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ผลิตเม็ดเงินให้กับชุมชน สร้างรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ชุมชน กรงนกนั้นจะมีอยู่ด้วยกัน 2 ประเภท คือ กรงนกแบบธรรมดา และกรงนกแบบลวดลาย

กรงนกแบบธรรมดา หรือ (กรงนกแบบโหล) กรงนกประเภทนี้จะมีราคาถูกกว่าแบบลวดลาย ราคาตั้งแต่ 100-500 บาท กรงนกแบบธรรมดานี้จะทำง่ายและใช้เวลาในการทำไม่นานนัก ประมาณ 1 วัน ก็สามารถทำกรงนกแบบธรรมดาได้ถึงประมาณ 5-6 กรง และสามารถหาซื้อได้ ตามท้องตลาดทั่วไป

กรงนกแบบธรรมดา

กรงนกแบบลวดลาย กรงนกแบบลวดลายนี้มีราคาค่อนข้างแพง ตกอยู่ราคาประมาณตั้งแต่ 1,000-5,000 บาท ต่อกรง กรงนกประเภทนี้จะใช้เวลาในการทำ แต่ละกรงประมาณ 1-2 เดือน การสั่งทำกรงนกในชุมชนจะมีตั้งแต่ คนในชุมชนเอง และคนต่างจังหวัดมาสั่งทำ

ผู้ประกอบการการทำกรงนก มี 3 แหล่ง คือ (1) นายส้อแหละ เส็มหย้ง (2) นายยัยยิด เส็มหย้ง (3) นายหมัด ไกลเทพ

กรงนกแบบลวดลาย

อาหารนก

1. อาหาร ผลไม้ ได้แก่ กล้วยน้ำว้าสุก มะละกอสุก ส้มเขียวหวาน ฝรั่งสุก มะม่วงสุก พุทราสุก พืชผัก ได้แก่ ลูกตำลึง มะเขือเทศ แตงกวา พริกขี้หนูแดง บวบ หนอนและแมลง ได้แก่ หนอนนก ไข่มดแดง ปลวก จิ้งหรีด ตั๊กแตน แมลงเม่า เป็นอาหารโปรตีน

หนอนนกที่เพาะขายในชุมชนราคากิโลกรัมละ 300 บาท หรือกรัมละ10 บาท มี 2 แหล่ง คือ (1) นายอาหรัด หนูหนุด (2) นายส้อแหละ เส็มหย้ง

กล้วยหิน

มะละกอ

หนอนนก

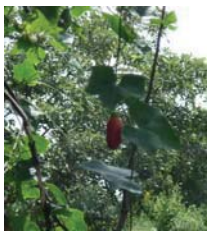

ลูกตำลึง

ส่วนอาหารสำเร็จรูปก็จะมีขายทั่วไปในร้านค้าต่างๆ มีหลายชนิดให้เลือกซื้อ เหมาะแก่ นกกรงหัวจุกทุกแบบ อาหารสำเร็จเป็นอาหารเม็ด ราคาเริ่มต้นที่ถุงละ 25 บาท

การเลี้ยงนกกรงหัวจุกก่อให้เกิดผลเชิงเศรษฐกิจจากการแข่งขันซึ่งของรางวัลในการแข่งขัน ขึ้นอยู่กับจำนวนนกที่เข้าแข่งขันว่ามากน้อยแค่ไหนก็จะมีการกำหนดราคาการซื้อบัตรเข้าร่วม และมีการกำหนดรางวัล เช่นรางวัลที่ 1 วัว 1 ตัว รางวัลที่ 2 จักรยาน รางวัลที่ 3 เงินสด ตั้งแต่ 200-1000 บาท เป็นต้น และถ้าเป็นงานการกุศล เช่น งานวัด งานมัสยิด ของรางวัลก็จะมาจากผู้นำชุมชนส่วนใหญ่ อาจจะเป็นตู้เย็น พัดลม หม้อหุงข้าว จักรยาน และอื่นๆ และรายได้ส่วนหนึ่งจากแข่งขันก็จะให้งานการกุศลด้วย

กติกาการแข่งขัน มี 2 กติกา คือ (1) 4 ยก 8 ดอก โดยใช้เวลายกละ 25 วินาที (2) 1 ยก 2 ดอก ใช้เวลายกละ 45 วินาที ดอก หมายถึง เสียงที่นกร้องหรือเปล่งออกมา 1 ครั้ง โดยนกจะต้องร้องตามที่กำหนดไว้ในแต่ละกติกาของการแข่งขัน

ภายในชุมชน มีสถานที่แข่งขันนก มี 3 สนาม คือ หมู่ที่ 5 มี 2 สนาม หมู่ที่ 6 มี 1 สนาม การแข่งขัน จะทำการแข่งขันสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง

ผลกระทบของการเลี้ยงนกกรงหัวจุกต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน

การเลี้ยงนกกรงหัวจุกเป็นกิจกรรมยามว่างหลังจากการทำอาชีพหลัก เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม (สวนยางพารา) ส่วนการเลี้ยงนกนั้นเป็นอาชีพเสริมที่ยังสร้างรายได้ให้คนในชุมชน และบุคคลที่เลี้ยงส่วนใหญ่เลี้ยงด้วยความชอบและด้วยใจรัก และชอบในเสน่ห์ของนกกรงหัวจุก จึงไม่ส่งผลต่ออาชีพหลักของคนในชุมชน

นกกรงหัวจุกกับการส่งเสริมเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ทางสังคม

การเลี้ยงนกกรงหัวจุก ส่งเสริมเศรษฐกิจในด้านอาชีพ กล่าวได้คือสามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นนอกเหนือไปจากอาชีพหลัก ได้แก่(ยางพารา)

1. การทำกรงนก
2. การขายหนอนนก
3. การเพาะพันธุ์หนอนนก
4. การผสมพันธุ์นกขาย
5. พืชผลด้านเกษตร มีการเพาะปลูกกล้วย มะละกอ เพิ่มมากขึ้น ทำให้พืชผลทางการเกษตรมีราคาดีขึ้นจากราคาปกติ

นกกรงหัวจุกเป็นเศรษฐกิจของชุมชนอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้สร้างอาชีพให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเป็นอยู่ ให้ดีขึ้น นกกรงหัวจุก ทำให้คนในชุมชนได้กระชับความสัมพันธ์ และเป็นการแลกเปลี่ยนประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละถิ่น เป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เชื่อว่าถ้าเศรษฐกิจในชุมชนดี ก็จะส่งผลทำให้เศรษฐกิจในสังคมดียิ่งขึ้นเช่นกัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

นกกรงหัวจุกเป็นสัตว์สงวน ในการเลี้ยงนกกรงหัวจุกนั้นจะต้องไม่ได้ไปนำมาจากพื้นที่สงวน มิฉะนั้นผิดกฎหมาย แต่ชุมชนนั้นซื้อพ่อพันธ์แม่พันธุ์ในตลาดซึ่งเกิดจากการเพาะพันธุ์ขายและมีการขึ้นทะเบียนนกไม่ผิดกฎหมาย ประกอบกับในชุมชนพันธุ์ท้องถิ่นได้หายสาบสูญหรือสูญพันธุ์ไปแล้ว สำหรับการเลี้ยงนกกรงหัวจุกนั้นต้องมีความรักนกจริงๆ และจะมีการรวมตัวของ “นักเลงนก” ตามสถานที่ต่างๆ ทำให้คนในชุมชนได้พบปะพูดคุย สร้างมิตรไมตรี เกิดความรักความสามัคคีกัน แต่ในทางกลับกันคนที่รักนกเกินไปเลี้ยงนกมาก เกินความสามารถในการเลี้ยงดูนก และไม่ทำงานอย่างอื่นละทิ้งงานประจำก็อาจจะส่งผลต่อครอบครัวได้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการทำโครงงานเรื่อง นกกรงหัวจุกกับวิถีชีวิตและ เศรษฐกิจชุมชน สำเร็จลงได้ด้วยความพยายามของผู้ทำโครงงานและด้วยความกรุณาช่วยเหลือการให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้จัดทำโครงงานขอบคุณสำนักงานประสานงานชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน สกว. ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงงานครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา โดยการให้งบประมาณสนับสนุนโครงงานวิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ที่กรุณาแก้ไขเอกสารและให้คำแนะนำมาแต่ต้น

ขอขอบคุณนายศุภชัย ชนะสงครามผู้อำนวยการโรงเรียนกงหราพิชากร เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำโครงงานโดยการแนะนำวิธีการวางแผนการทำงานและคอยสอบถามความคืบหน้าระหว่างปฏิบัติงาน

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนกงหราพิชากร ที่ให้ความสนใจ และคอยติดตามผลการทำโครงงานอยู่เป็นประจำ และที่สำคัญที่สุด ขอขอบคุณ ครูบุเรียม พรหมปลัด อาจารย์ที่ปรึกษา โครงงาน ที่กรุณาชี้แนะแนวทาง จัดเตรียมอุปกรณ์ให้คำปรึกษาและติดตามผลการปฏิบัติงานตลอดเวลา

นอกจากนี้ คณะผู้ทำโครงงาน ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือให้กำลังใจสืบถามความก้าวหน้า อันเกื้อหนุนส่งเสริมให้การทำโครงงานสำเร็จลงได้ด้วยดี ไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

1. ธนิต จันทร์แจ่มใส. 2544. นกกรงหัวจุก : การเลี้ยงอย่างมืออาชีพ. สำนักพิมพ์บ้านและสวน. กันยายน 2544. 96 หน้า
2. เอกชัย พฤกษ์อำไพ. 2546. คู่มือนกกรงหัวจุก. สำนักพิมพ์ฐานเกษตรกรรม,มกราคม 2546. 164 หน้า
3. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทรายขาว.2553, แผนพัฒนาสามปี(พ.ศ. 2551-2553). อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง
4. www.bannokkronghuajuck.com
5. www.noksiam.com

มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว

พิมพ์พลอย หลอมทอง, สริตา พรหมปลัด, เกษร นะแหล่ และบุเรียม พรหมปลัด
โรงเรียนกงหราพิชากร อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง 93180

บทคัดย่อ

เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนมีการพึ่งตนเองในด้านการรักษาพยาบาลสูง ด้วยเหตุที่ในสมัยก่อนยังไม่มีสถานบริการด้านสาธารณสุขบริการประชาชนอย่างทั่วถึงเหมือนปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นในชุมชนหรือในครอบครัว จึงมีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือรักษาพยาบาลกับหมอพื้นบ้านในหมู่บ้านของตนเองเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย โดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ในส่วนของตำบลคลองทรายขาวการรักษาแบบใช้สมุนไพรส่วนใหญ่จะเป็นการส่งขายนอกพื้นที่และคนที่มารักษาจะเป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่นเพราะคนในพื้นที่ตำบลคลองทรายขาวเริ่มจะหันไปสนใจการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมุนไพรมีรายได้ที่มาจากคนในชุมชนลดน้อยลงแต่คนในชุมชนกลับมีรายจ่ายจากการหันไปพึ่งการรักษาแบบแผนปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งที่การขายสมุนไพรและการรักษาโดยการใช้สมุนไพรก็มีมานาน แต่การถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพรในชุมชนก็เริ่มจะสูญหาย วิถีชีวิตและค่านิยมอันดีงามดั้งเดิมก็ถูกละเลย เยาวชนรุ่นใหม่ ไม่เห็นคุณค่าของสมุนไพร ไม่ตระหนักหวงแหน การถ่ายทอด การสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์ องค์ความรู้เหล่านี้จึงเป็นความรู้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่คนในชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบให้คนในชุมชนเห็นว่าการรักษาโดยการใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันอย่างไหนต้องมีการออกค่าใช้จ่ายมากกว่ากัน เพื่อให้คนในชุมชนหันมาตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สมุนไพร โครงงาน มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว เป็นโครงงานที่ได้ดำเนินการสำรวจเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่ามีจำนวน 26 คน ที่มีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป คิดเป็น 86.66 % และจากกลุ่มตัวอย่าง 26 คน ที่มีการใช้สมุนไพรได้เลือกมาจำนวน 20 คน สำรวจข้อมูลรายจ่ายในการรักษาสำหรับอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีรายจ่ายในการรักษาสำหรับอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป เฉลี่ยต่อครอบครัวต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง เป็นเงิน 307.5 บาท โดยแบ่งเป็นรายจ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพร เป็นเงิน 64.5 บาท รักษาโดยแพทย์แผนไทย เป็นเงิน 243 บาท เปรียบเทียบรายจ่ายในการรักษาพบว่า รายจ่ายในการรักษาโดยแพทย์แผนไทย มากกว่ารายจ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพร เฉลี่ย เป็นเงิน 178.5 บาท จะเห็นว่าหากมีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป จะสามารถช่วยลดรายจ่ายของคนในชุมชนลงได้คิดเป็นเปอร์เซ็นต่อรายจ่ายของการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป คิดเป็น 58.05 % ซึ่งรายจ่ายในส่วนที่ลดลงนี้จะเป็นส่วนเพิ่มของรายได้ในชุมชน เพราะการใช้สมุนไพรในการรักษานั้นใช้สมุนไพรที่มีในตำบลคลองทรายขาวโดยผู้ประกอบการก็เป็นหมอพื้นบ้านในตำบลคลองทรายขาว

คำสำคัญ : สมุนไพร, มูลค่าเศรษฐกิจ, การรักษาโรค, ชุมชนคลองทรายขาว

บทนำ

ตำบลคลองทรายขาว เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นเนินสูงภูมิประเทศอยู่ติดกับเทือกเขาบรรทัดประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และอาชีพเสริมที่สำคัญและมีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้เข้าหมู่บ้านในแต่ละปี คือการขายสมุนไพรและการรักษาโดยวิธีการทางแพทย์แผนไทย"... สมุนไพรและการแพทย์แผนไทย เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลานาน เนื่องจากคนไทยสมัยก่อนมีการพึ่งตนเองในด้านการรักษาพยาบาลสูง ด้วยเหตุที่ในสมัยก่อนยังไม่มีสถานบริการด้านสาธารณสุขบริการประชาชนอย่างทั่วถึงเหมือนปัจจุบัน เมื่อเกิดการเจ็บป่วยขึ้นในชุมชน หรือในครอบครัว จึงมีการนำสมุนไพรมาใช้ในการรักษาพยาบาลเบื้องต้น หรือรักษาพยาบาลกับหมอพื้นบ้านในหมู่บ้านของตนเองเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย โดยอาศัยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุ ในส่วนของตำบลคลองทรายขาวการรักษาแบบใช้สมุนไพรส่วนใหญ่จะเป็นการส่งขายนอกพื้นที่และคนที่มารักษาจะเป็นคนที่มาจากพื้นที่อื่นเพราะคนในพื้นที่ตำบลคลองทรายขาวเริ่มจะหันไปสนใจการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันทำให้ผู้ประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมุนไพรมีรายได้ที่มาจากคนในชุมชนลดน้อยลงแต่คนในชุมชนกลับมีรายจ่ายจากการหันไปพึ่งการรักษาแบบแผนปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ทั้งที่การขายสมุนไพรและการรักษาโดยการใช้สมุนไพรก็มีมานาน

แต่การถ่ายทอดและสืบทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ในการใช้สมุนไพรในชุมชนก็เริ่มจะสูญหาย วิถีชีวิตและค่านิยมอันดีงามดั้งเดิมก็ถูกละเลย เยาวชนรุ่นใหม่ ไม่เห็นคุณค่าของสมุนไพร ไม่ตระหนักหวงแหน การถ่ายทอด การสืบทอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นในเชิงอนุรักษ์องค์ความรู้เหล่านี้จึงเป็นความรู้ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนที่คนในชุมชนควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

ด้วยเหตุข้างต้นที่กล่าวมากลุ่มนักเรียนโรงเรียนกงหราพิชากร จึงต้องการศึกษาเปรียบเทียบให้คนในชุมชนเห็นว่าการรักษาโดยการใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแพทย์แผนปัจจุบันอย่างไหนต้องมีการออกค่าใช้จ่ายมากกว่ากัน เพื่อให้คนในชุมชนหันมาตระหนักและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สมุนไพร จึงได้จัดทำโครงการ มูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาวขึ้น เพื่อเป็นการส่งเสริมการปลูก การใช้ จนทำให้เกิดคลังสมุนไพรขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองด้านการรักษาพยาบาล ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรักษาตามสถานบริการสาธารณสุขที่อยู่ห่างไกลจากหมู่บ้าน หรือชุมชน และเกิดแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านในชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการรักษาทางการแพทย์แผนไทย ให้เป็นทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพ และยังเป็นการแสวงหาศักยภาพของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งของความเข้มแข็งให้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทยต่อไป"

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของชาวบ้านในตำบลคลองทรายขาว
2. เพื่อศึกษาถึงใช้และการจำหน่ายพืชสมุนไพรของชุมชน
3. เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มมูลค่าราคาสมุนไพรให้กับชุมชน
4. เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของคนในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพร และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ขอบเขตด้านเวลา

เดือน 1 มีนาคม 2553 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2553

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

สมมุติฐานการวิจัย

1. การรักษาโดยใช้สมุนไพรสามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง
2. อัตราค่ารักษาโรคด้วยพืชสมุนไพรแตกต่างกับการรักษาแบบแผนปัจจุบัน

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีการวิจัยตาม โครงการมูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง เป็นการศึกษาในรูปแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาถึง พืชสมุนไพรที่มีในตำบล การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค ภูมิปัญญาพื้นบ้านในการรักษาโรค และการส่งเสริมความรู้ความสามารถ ในการใช้สมุนไพร โดยสามารถนำผลการศึกษาที่ได้ไปพัฒนาและส่งเสริมให้มีการใช้สมุนไพรให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการการวิจัย ดังนี้

แหล่งที่มาของข้อมูล

1 ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้ศึกษาได้จากการสำรวจภาคสนาม โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ แบบสุ่มโดยบังเอิญ โดยใช้แบบแนวทางการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2 ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสืบค้นข้อมูลจากอินเตอร์เน็ต และจากระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาอย่างมีทิศทาง และเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทฤษฎีอย่างเป็นเหตุเป็นผล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลประชากร จากจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลคลองทรายขาว จำนวน 6,001 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มโดยบังเอิญ จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตาราง ซึ่งแบบสอบถามนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิด ที่กำหนดขึ้นดังต่อไปนี้

1 การสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 สร้างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยพิจารณาถึงแนวคิดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2 ลักษณะและเนื้อหาของแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามแบบตารางที่สร้างขึ้น จากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 2 ตารางคือ

ตารางที่ 1. แบบข้อมูลการใช้สมุนไพรของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 2. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาโดยใช้สมุนไพรกับการรักษาแบบแผนปัจจุบัน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งมารวมกัน คือแหล่งปฐมภูมิโดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น และแหล่งทุติยภูมิจากเอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการพรรณนาประกอบการวิเคราะห์เป็นหลัก โดยได้นำมาข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสาร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามมารวบรวมวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งสองแหล่งมารวมกัน คือแหล่งปฐมภูมิ โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น และแหล่งทุติยภูมิจากเอกสาร วารสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์สรุปผล และนำเสนอรายงานผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. จากการสำรวจพืชสมุนไพรในตำบลคลองทรายขาว สามารถจำแนกพืชสมุนไพรออกเป็นกลุ่มตามสรรพคุณที่ใช้ในการรักษาได้ ดังนี้

1. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินอาหาร
2. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินหายใจ
3. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในระบบทางเดินปัสสาวะ
4. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในกลุ่มโรคผิวหนัง
5. สมุนไพรรักษากลุ่มโรค/อาการในกลุ่มโรคอื่นๆ

2. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรของประชากรในตำบลคลองทรายขาว สามารถสรุปรูปแบบของที่มาของสมุนไพรดังนี้

1. หาจากป่า
2. มีการปลูกไว้ใช้เองตามบ้าน
3. มีการแบ่งบันกันใช้
4. มีการหาจากป่าเพื่อจำหน่าย
5. มีการปลูกเพื่อจำหน่าย
6. มีการแปรรูปสมุนไพร
7. มีการจำหน่ายยาที่ทำจากสมุนไพร
8. มีการรักษาโดยหมอชาวบ้านโดยใช้สมุนไพร

3. ผลจากการศึกษาวิจัยโดยใช้เครื่องมือ

ในการสำรวจการใช้สมุนไพรของประชากรกลุ่มตัวอย่างในตำบลคลองทรายขาว อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง จำนวน 30 คน ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการใช้สมุนไพร

การใช้	เพศ		รวม (%)
สมุนไพร	ชาย (%)	หญิง(%)	
ใช้	8(72.73)	12(65.0)	20(66.67)
ไม่ใช้	3(27.27)	7 (35.0)	10(33.33)
รวม	11(100)	19(100)	30(100)

จากตารางที่ 1. แสดงให้เห็นว่าเพศชายใช้ยาสมุนไพรมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 2 ชนิดของสมุนไพรที่ใช้

ชนิดของ	เพศ		รวม (%)
สมุนไพร	ชาย (%)	หญิง (%)	
ขมิ้นชัน	1(12.5)	5(41.67)	6(30.0)
ฟ้าทะลายโจร	0	1(8.33)	1(5.0)
ว่านหางจระเข้	2(25.0)	0	2(10.0)
เปลือกส้ม/ตะไคร้	1(12.5)	0	1(5.0)
ใบพลู	0	1(8.33)	1(5.0)
สเลดพังพอน	1(12.5)	0	1(5.0)
กะเพรา	0	1(8.33)	1(5.0)
ใบชะมวง	1(12.5)	0	1(5.0)
ขมิ้นชันผง	0	1(8.33)	1(5.0)
ลีปลี/ขิง/ข่า	1(12.5)	0	1(5.0)
ยาบำรุงเลือด	0	1(8.33)	1(5.0)
ยาดองเหล้า	1(12.5)	0	1(5.0)
มะขามแขก	0	1(8.33)	1(5.0)
ประสะไพร	0	1(8.33)	1(5.0)
รวม	8(100)	12(100)	20(100)

จากตารางที่2. แสดงให้เห็นว่าสมุนไพรที่ใช้มากที่สุดคือ ขมิ้นชัน โดยเพศหญิงจะใช้มากว่าผู้ชาย รองลงมาคือว่านหางจระเข้ ซึ่งผู้ชายจะใช้มากกว่าผู้หญิง

ตารางที่ 3. อาการเจ็บป่วยที่ใช้สมุนไพร

อาการที่เจ็บป่วย	จำนวน	ร้อยละ
ท้องอืด	6	30.0
ภูมิแพ้	1	5.0
ไฟไหม้ / น้ำร้อนลวก	2	10.0
ไล่ยุง	1	5.0

เม็ดผดผื่นจากยุงกัด	1	5.0
แมลงกัดต่อย	1	5.0
บำรุงร่างกาย	1	5.0
ลดความดัน	1	5.0
แก้สิว	1	5.0
ลดกรดในกระเพาะ	1	5.0
บำรุงเลือด	1	5.0
บำรุงกำลัง	2	10.0
ยาระบาย	1	5.0
รวม	20	100

จากตารางที่ 3. แสดงให้เห็นว่าอาการเจ็บป่วยที่ใช้สมุนไพรรักษามากที่สุด คืออาการท้องอืด รองลงมาคือไฟไหม้ / น้ำร้อนลวก และใช้เป็นยาบำรุงกำลัง

ตารางที่ 4 ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาต่อคน/เดือน จากการใช้สมุนไพรและการพบแพทย์แผนปัจจุบัน

แหล่งของการรักษา	ค่าใช้จ่าย (บาท)		
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
สมุนไพร	0	150	75
แพทย์แผนปัจจุบัน	60	400	170

จากตารางที่ 4. แสดงให้เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาต่อคน/เดือน โดยการใช้สมุนไพรประหยัดกว่ารักษาโดยการพบแพทย์แผนปัจจุบัน

สรุปและอภิปรายผล

พบว่าจากผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด มีผู้ใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไปมากถึง 66.66 % โดยสมุนไพรที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือขมิ้นชัน ใช้รักษาอาการท้องอืด และจากกลุ่มตัวอย่าง 20 คน ที่ใช้สมุนไพรในการดูแลรักษาค่าใช้จ่ายต่อคน/เดือนประหยัดกว่าการรักษาโดยการพบแพทย์แผนปัจจุบัน จะเห็นว่าหากมีการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป จะสามารถช่วยลดรายจ่ายของคนในชุมชนลงได้ในอัตราส่วน 3 : 7 ในส่วนที่ลดลงนี้จะเป็นส่วนเพิ่มของรายได้ในชุมชน เพราะการใช้สมุนไพรในการรักษานั้นใช้สมุนไพรที่มีในตำบลคลองทรายขาว โดยผู้ประกอบการก็เป็นหมอพื้นบ้านในตำบลคลองทรายขาว

ปัญหาและอุปสรรค

ในการรวบรวมข้อมูลทำได้ค่อนข้างยากเพราะกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้จัดระเบียบหรือจัดทำบัญชีรายจ่ายในส่วนของการรักษาพยาบาล ทำให้เสียเวลาในการเก็บข้อมูลในส่วนของการรักษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบว่าสมุนไพรสามารถนำมาใช้ในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไป ได้ดีกว่าการการรักษาโดยแพทย์แผนไทยในแง่ของมูลค่าทางเศรษฐกิจ ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้อย่างแพร่หลายควรมีการทำวิจัยเชิงลึกที่จะเปรียบเทียบความได้เปรียบของสมุนไพรกับการรักษาโดยแพทย์แผนไทย
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาการใช้สมุนไพรในการรักษาอาการเจ็บป่วยธรรมดาหรือโรคทั่วไปให้เป็นแบบแผนมากกว่านี้
3. ควรมีการจัดกลุ่มผู้ประกอบการทั้งการปลูกและการขายรวมทั้งการผลิตยาจากสมุนไพรเพื่อเป็นการส่งเสริมการตลาดและเป็นการเพิ่มมูลค่าของสมุนไพร
4. เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนและการหมดไปของสมุนไพรบางชนิดควรมีการปลูกทดแทนในส่วนของสมุนไพรที่กำลังจะหมดหรือมีน้อย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการทำโครงงานเรื่องมูลค่าเศรษฐกิจสมุนไพรในการรักษาโรคของชุมชนคลองทรายขาวสำเร็จลงได้ด้วยความพยายามของผู้ทำโครงงานและด้วยความกรุณาช่วยเหลือการให้คำปรึกษาและการให้ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญ

คณะผู้จัดทำโครงงานขอบคุณสำนักงานประสานงานชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน สกว. ที่ให้การสนับสนุนการทำโครงงานครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา โดยการให้งบประมาณสนับสนุนโครงงานวิจัย ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ที่กรุณาแก้ไขเอกสารและให้คำแนะนำมาแต่ต้น

ขอขอบคุณนางอัญชลี หลอมทอง อายุรเวชผู้เชี่ยวชาญเรื่องสมุนไพร เภสัชกรหญิงนัยนา ปุริณทราพิบาล เภสัชกรชำนาญการด้านยารักษาโรคโรงพยาบาลกงหราที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับสรรพคุณของสมุนไพร นายหละ หวัดแท่น นายเจ๊ะหาบ เส็นบัตร หมอพื้นบ้านตำบลคลองทรายขาว ผู้ให้ความรู้เรื่องสมุนไพรในชุมชนคลองทรายขาว

ขอขอบคุณนายศุภชัย ชนะสงคราม ผู้อำนวยการโรงเรียนกงหราพิชากร เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต12 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำโครงงานโดยการแนะนำวิธีการวางแผนการทำงานและคอยสอบถามความคืบหน้าระหว่างปฏิบัติงาน

ขอขอบคุณคณะครูโรงเรียนกงหราพิชากรและเจ้าหน้าที่พยาบาลโรงพยาบาลกงหราที่ให้ความสนใจและคอยติดตามผลการทดลองอยู่เป็นประจำและที่สำคัญที่สุดขอขอบคุณอาจารย์ บุเรียมพรหมปลัดอาจารย์ที่ปรึกษาโครงงานที่กรุณาชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

วุฒิ วุฒิธรรมเวช. 2540. สาราณุกรมสมุนไพร : รวมหลักเภสัชกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์

สุริยา แก้วแสงเรือง. 2546. คู่มือการใช้งานฐานข้อมูลเครื่องยาสมุนไพร. หาดใหญ่ : คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

หน่วยวิจัยสิ่งแวดล้อมศึกษา. 2549. คู่มือสมุนไพรประจำบ้าน. คณะการจัดการสิ่งแวดล้อมร่วมกับศูนย์ถ่ายทอด ภูมิปัญญาบ้านศาลาเม็ง

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองทรายขาว.2551. แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2551-2553). อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง

www.samunpai.com

การเพิ่มมูลค่าตาลโตนดของชุมชน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

กัญภิรมย์ สมบูรณ์, จริญา นวลสงค์, เอมฤดี ชูสุวรรณ์ และอภิเชษฐ ปรางสุวรรณ
โรงเรียนสทิงพระวิทยา อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา 90190

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจ ตาลโตนดในชุมชน ทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น และเพื่อวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน พบว่า ประชาชนในตำบลจะทิ้งพระ และตำบลคลองรีมากกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าในชุมชนของตนมีต้นตาลโตนดอยู่มากซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันในชุมชน และทุกคนได้นำตาลโตนดมาใช้ในการประกอบอาหาร แต่ยังคงมีรูปแบบอาหารแบบดั้งเดิม ผู้วิจัยได้ทดลองประกอบอาหารจากตาลโตนดรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้นอีก 6 ชนิด นำเสนอต่อกลุ่มตัวอย่างเพื่อการบริโภคและการค้าขาย พบว่ากลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจในอาหารที่ประกอบจากตาลโตนดรูปแบบใหม่ในระดับมากและลูกค้าผู้รับบริการมีความพึงพอใจในระดับมากเช่นกัน การวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชนพบว่าอาหารจากตาลโตนดรูปแบบใหม่ที่ผู้วิจัยทดลองทำขึ้นสามารถเพิ่มรายได้ให้ผู้ค้าประมาณ 200 บาท/วัน/ร้าน ซึ่งจำนวนร้านค้ากลุ่มตัวอย่างที่จำหน่ายอาหารจากตาลโตนดจำนวน 45 ร้าน จะมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 9,000 บาท/วัน ซึ่งจะมีผลต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจทุกขั้นตอนของปัจจัยในการผลิตอาหารจากตาลโตนดเพื่อการบริโภคและจำหน่าย

บทนำ

คาบสมุทรสทิงพระเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในอดีต เป็นศูนย์กลางแหล่งเศรษฐกิจที่ยิ่งใหญ่ ชุมชนชาวสทิงพระมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นปัจจัยในการดำรงคงอยู่ของชุมชนชาวสทิงพระ ก็คือ ตาลโตนด ดังคำขวัญของอำเภอสทิงพระที่ว่า “เมืองเก่าสองทะเล มนต์เสน่ห์นกน้ำงามหาดมหาราช พระไสยาสตร์ค่าล้น **ผลิตผลต้นตาล** ตำนานหลวงปู่ทวด” ซึ่งชาวสทิงพระได้นำผลิตผลของต้นตาลทุกส่วนมาปรับใช้กับวิถีชีวิตของคนในชุมชน โดยเฉพาะการประกอบอาหารเพื่อการบริโภคและจำหน่ายเพื่อการค้า ชุมชนชาวสทิงพระรู้จักนำผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดมาเป็นส่วน ประกอบ เครื่องดื่ม อาหารหวาน อาหารคาว และเครื่องปรุงรส การผลิตอาหารจากตาลโตนดที่ใช้ในการบริโภคและจำหน่ายอย่างแพร่หลาย ที่รู้จักกันดี เช่น อาหารคาว ยำลูกตาลโหนด แกงคั่วลูกตาลโตนด เป็นต้น อาหารหวาน เช่น ขนมตาล ลูกตาลเชื่อม เครื่องดื่ม เช่นน้ำตาลสด น้ำตาลเมา เป็นต้น และเครื่องปรุงรส เช่น น้ำส้มสายชูกลั่นตาลโตนด น้ำตาลแว่น เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาหารแบบดั้งเดิม ซึ่งทำกันมาต่อเนื่อง ซึ่งผู้ทำการวิจัย เห็นว่าผลิตผลจากต้นตาลจะยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่จะดำรงคงอยู่กับชาวสทิงพระตลอดไป จึงคิดที่จะหาทางเพิ่มมูลค่าของตาลโตนด โดยเน้นการรวบรวมวิธีการนำตาลโตนดมาประกอบอาหาร ทั้งอดีตปัจจุบันและเพื่อหาวิธีการนำ และใช้ตาลโตนดมาประกอบการทำอาหารรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ เพื่อเพิ่มช่องทางทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนชาวสทิงพระซึ่งจะมีผลทำ

ให้อาหารที่ผลิตและประกอบจากพืชเศรษฐกิจตาลโตนดมีรูปแบบที่น่าสนใจ มีราคาสูงขึ้นกว่าเดิมและสามารถจำหน่ายได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญาชุมชนและส่งเสริมอาชีพชาวบ้าน ส่งผลการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจ ตาลโตนดในชุมชน
2. เพื่อทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น
3. วิเคราะห์โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ให้ข้อมูลในครั้งนี้ได้แก่ ชาวบ้านอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา จำนวน 2 ตำบล คือ ตำบลจะทิ้งพระและตำบลคลองรี เพื่อศึกษารูปแบบการผลิตและการจำหน่ายอาหารที่มีส่วนประกอบจากตาลโตนด เพื่อพัฒนาไปสู่รูปแบบใหม่ที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นช่องทางเพิ่มมูลค่าของพืชเศรษฐกิจตาลโตนด ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 150 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ชุด เพื่อศึกษารูปแบบและการพัฒนารูปแบบ การประกอบอาหารที่มีตาลโตนดเป็นส่วนประกอบ รวมถึงวิเคราะห์โอกาสและศักยภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชน

กลุ่มผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาการผลิตและจำหน่ายอาหารที่ผลิตด้วยตาลโตนดแบบดั้งเดิม พบว่ามีชนิดของการประกอบอาหารในแต่ละประเภทไม่กี่รายการเท่านั้น ชุมชนยังคงทำชนิดของการประกอบอาหารในแต่ละประเภทในลักษณะแบบที่เคยทำกันอยู่ ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง และพบว่า แกงเป็นอาหารประเภทที่มีผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด ก็มีเพียงไม่กี่ชนิด คือแกงกะทิ แกงส้มและแกงเลียง เมื่อสอบถามว่า ตาลโตนดยังสามารถนำไปประกอบอาหารในรูปแบบใดได้อีก เกือบทั้งหมดให้ข้อมูลเพียงว่า นำไปทำน้ำส้มตาลโตนด นั้นแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้คิดถึงว่าตาลโตนดยังสามารถนำไปประกอบอาหารในรูปแบบอื่นได้อีก ซึ่งอาจจะนำมาสู่การเพิ่มมูลค่าของตาลโตนดให้มากยิ่งขึ้นได้ กลุ่มผู้วิจัยจึงศึกษาและทดลองประกอบอาหารรูปแบบใหม่ จำนวน 6 รายการ แล้วนำย้อนกลับสู่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อผลิตและจำหน่ายอาหารที่ผลิตในรูปแบบใหม่ ซึ่งสามารถเพิ่มช่องทางเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของตาลโตนดได้

ผลการวิจัย

รูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจตาลโตนดในชุมชน พบว่าชุมชนสทิงพระโดยเฉพาะตำบลจะทิ้งพระและตำบลคลองรี ส่วนมากให้ความเห็นว่าในชุมชนของตนเองมีตาลโตนดอยู่มาก ซึ่งมีความ สำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันในชุมชนและทุกคนได้นำตาลโตนดมาประกอบอาหารในครัวเรือน และบางครัวเรือนก็ยังได้นำอาหารจากตาลโตนดเพื่อจำหน่ายเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัวด้วย ซึ่งประเภทของอาหารที่ประกอบจากตาลโตลด เป็นประเภท รูปแบบและชนิดดั้งเดิม ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงประยุกต์หรือเพิ่มเติมมากนัก เคยมีการประกอบอาหารจากตาลโตนดแบบใดก็ประกอบอาหารแบบนั้น เช่นอาหารประเภทแกง ก็มี แกงคั่ว แกงส้มและแกงเลียง ประเภทยำ ก็เป็นยำหัวโหนด ประเภทต้ม คือต้มหวาน ประเภทขนม มีขนมลูกตาล ลูกตาลเชื่อม จาวตาลเชื่อม ส่วนเครื่องดื่มก็มีน้ำตาลสด เป็นต้น ซึ่งการประกอบอาหารจากตาลโตนดเหล่านี้ล้วนเป็นรูปแบบการประกอบอาหารแบบดั้งเดิมทั้งสิ้น

การทดลองการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาดและสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น พบว่า ศักยภาพในการประกอบอาหารจากตาลโตนดมีสูงมาก เพราะตาลโตนดทุกส่วนประกอบมีรสชาติ นุ่ม หวาน ซึ่งเหมาะกับรสนิยม

การรับประทานของคนไทย ทางกลุ่มผู้วิจัย จึงได้ทดลองประกอบอาหารรูปแบบใหม่ ขึ้นมา 6 รายการ โดยประสงค์ให้เหมาะกับรูปแบบและสังคมปัจจุบันอันได้แก่

1. แกงจืดลูกตาลอ่อนรวมมิตร
2. หัวโหนดต้มกะทิไก่
3. ลาบลูกตาลอ่อน
4. สลัดหัวโหนด
5. ขนมพิมพ์ลูกตาลอ่อน
6. น้ำลูกตาลดอกอัญชัน

ซึ่งได้ผ่านการทดสอบทั้งทางด้านคุณภาพและรสชาติของอาหารแล้วจากครูภัชรา วงศ์พัทธยากร ครูโภชนาการโรงเรียนสทิงพระวิทยา รวมทั้งคณะครูโรงเรียนสทิงพระวิทยา จึงได้นำเสนอกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบอาหารจากตาลโตนดเพื่อจำหน่าย จำนวน 3 ร้านอาหาร ซึ่งปรากฏผลเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรสชาติและ รูปแบบของอาหารในระดับมาก และหากมีการจำหน่ายเพื่อการบริโภคจริง จะซื้อเพื่อการบริโภคทุกราย

โอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน พบว่า การประกอบอาหารจากตาลโตนดโดยสร้างสรรค์รูปแบบใหม่ เป็นโอกาสและสร้างศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชนได้อย่างน่าพึงพอใจ ซึ่งจากข้อมูลพบว่า หลังจากการนำอาหารที่ประกอบจากตาลโตนดรูปแบบใหม่มาจำหน่าย พบว่ามีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 101 - 200 บาทต่อวัน กับกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลจำนวน 45 ราย จะมีรายได้เพิ่มขึ้น ประมาณ 9,000 บาทต่อวัน ทั้งนี้ยังไม่นับถึงการขยายตัวทุกขั้นตอนทางเศรษฐกิจของปัจจัยในการผลิตอาหารเพื่อการบริโภคและจำหน่าย

สรุปและเสนอแนะ

รูปแบบการประกอบอาหารโดยใช้พืชเศรษฐกิจตาลโตนดในชุมชนพบว่าชุมชนสทิงพระ มีการใช้ตาลโตนดมาประกอบอาหารทุกครัวเรือน แต่รูปแบบการประกอบอาหารจากตาลโตนดยังคงเป็นรูปแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตในการประกอบอาหารเป็นแบบเก่า ความซ้ำซากจำเจทำให้มองเห็นผลผลิตจากตาลโตนดเป็นสิ่งที่ไม่สามารถรังสรรค์ปั้นแต่งได้อีก ซึ่งหากไม่มีการพัฒนา วิวัฒนาการ ปรับปรุงเข้ากับยุคสมัย ตาลโตนดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของสทิงพระก็จะไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างศักยภาพอันพึงมีของตาลโตนดได้ ในการทดลองผลิตอาหารเพื่อเพิ่มชนิดของอาหารที่ใช้วัตถุดิบจากตาลโตนดที่มีศักยภาพทางการตลาด และสำรวจทัศนคติที่มีต่ออาหารที่ผลิตขึ้น พบว่ายังสามารถผลิตอาหารที่ใช้วัตถุดิบมากกว่า 6 รายการที่นำเสนอ เช่น พิชช่าหัวโหนด แกงส้มหัวโหนดปลาหมอ ยำสายรุ้งลูกตาลอ่อน ลูกอมตาลโตนด บวดลูกโหนด น้ำลูกตาลอ่อนผักผลไม้ ฯลฯ ซึ่งการผลิตรูปแบบการประกอบอาหารที่แปลกใหม่เหมาะสมกับยุคสมัย จะสามารถดึงดูดให้ผู้บริโภค บริโภคมากขึ้น อาหารต่างๆ เหล่านี้มีโอกาสและศักยภาพของช่องทางการตลาดในชุมชน โดยการสำรวจความคิดเห็นทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อมั่นว่าการสร้างสรรค์รูปแบบการประกอบอาหารจากตาลโตนดซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สูงค่าของอำเภอสทิงพระนั้น จะเป็นช่องทาง เป็นโอกาส อีกรูปแบบหนึ่ง ที่จะมีส่วนเพิ่มศักยภาพทางการตลาดและยังส่งผลถึงเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมอีกด้วย

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมการประกอบอาหารจากตาลโตนดในรูปแบบใหม่ ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันมากขึ้น
2. ควรมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การประกอบอาหารจากตาลโตนดทั่วทุกท้องถิ่นที่มีพืชตาลโตนดเป็นพืชหลักทางเศรษฐกิจ
3. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่เกี่ยวกับการประกอบอาหารจากตาลโตนดของหน่วยงานรัฐ

4. ควรมีเอกสารเผยแพร่คู่มือการทำอาหารจากตาลโตนดจ่ายแจกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเผยแพร่
5. ควรส่งเสริมและถ่ายทอดการประกอบอาหารรูปแบบใหม่ไปยังพื้นที่ใกล้เคียง
6. ควรมีการส่งเสริม พืชพื้นเมืองที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพโดยรวมทั้งระบบ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิชาการ โรงเรียนสทิงพระวิทยาและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการทำวิจัย (สกว.)

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานการเกษตรจังหวัดสงขลา. 2542. **ตาลโตนดสงขลา**
- สุทธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2542. **สภาพทั่วไป อำเภอสทิงพระ**

ศึกษาการบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน ต.คูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา

บรรพต มณีโรจน์, ปาจรีย์ แก้วชนะ, อโรญา จันทรวิบูลย์และไชยา รัชนีย์
โรงเรียนสทิงพระวิทยา อ.สทิงพระ จ.สงขลา

คำนำ

ชุมชนตำบลคูขุด เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมทะเลสาบสงขลาในอำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน คนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำการประมง และรับจ้าง ทำให้มีรายได้ค่อนข้างต่ำ ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาครอบครัว การมีหนี้สิน การละทิ้งชุมชนเข้าไปทำงานในเมือง พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก ซึ่งปัญหาเหล่านี้สาเหตุหลักเกิดจากชุมชนมีสภาวะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี ดังนั้น เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาดังกล่าว ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไข โดยอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ หน่วยงานด้วยกัน เช่น องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและเยาวชนในตำบลนั้นๆ เพราะเยาวชนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักเศรษฐศาสตร์ และการประยุกต์ใช้และเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น และวิธีการสำคัญที่จะช่วยหาสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐานได้ดี คือการทำบันทึกข้อมูลรายรับและรายจ่ายของครัวเรือน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในตำบลคูขุดโดยอาศัยการบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายเป็นเครื่องมือในการศึกษาโดยใช้อาสาสมัครในการบันทึกและพัฒนารูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ง่ายและเหมาะสม
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจและการแก้ปัญหาของเกษตรกรเพื่อการอยู่รอดในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร : ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ. 2553 จำนวน 1,215 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง : กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นประชากรตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ปี พ.ศ.2553 จำนวน 50 ครัวเรือน ซึ่งได้มาโดยการรับสมัครผู้ที่อยู่ในตำบลคูขุดที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สมุดบัญชีครัวเรือนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ให้กลุ่มตัวอย่างบันทึกข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2553 และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูลรายรับ และรายจ่ายของครัวเรือนโดยใช้คำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล : แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลจากการทำบัญชีครัวเรือนโดยใช้สมุดบันทึกข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายของครัวเรือนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ทั้ง 50 ครัวเรือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการทำบัญชีครัวเรือนตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนที่เป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือน

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับแบบสอบถาม โดยภาพรวมเป็นรายข้อ

ตอนที 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะและความประทับใจในการทำบัญชีครัวเรือน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและนักเรียนที่เป็นผู้ทำบัญชีครัวเรือน ในตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า เศรษฐกิจสังคมของครัวเรือนในตำบลคูขุดส่วนใหญ่ยังมีรายได้ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ จากการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลในสมุดบัญชีครัวเรือนพบว่าเงินรายได้คงเหลือต่อเดือนของชาวบ้านตำบลคูขุดยังมีเงินคงเหลือ 3,739.50 บาทต่อเดือนและในการทำบัญชีครัวเรือนในครั้งนี้ได้พัฒนารูปแบบการบันทึกข้อมูลที่ง่ายและเหมาะสมโดยให้ลูกหลานของอาสาสมัครแต่ละครัวเรือนซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนสทิงพระวิทยาเป็นผู้บันทึกทำให้บันทึกได้สะดวกร้อยละ 100 และผลพลอยได้ที่ตามมาคือสร้างความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่กับลูกหลานนักเรียนได้ฝึกทักษะการเขียนและการคำนวณตลอดจนรับรู้รายรับรายจ่ายของครอบครัว ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อครอบครัวและใช้จ่ายอย่างประหยัดเพิ่มขึ้น

และเมื่อได้สอบถามความสามารถของผู้ปกครองในการทำบัญชีครัวเรือนถ้าไม่มีนักเรียนช่วยบันทึกพบว่า ผู้ปกครองสามารถทำด้วยตนเองได้ร้อยละ 94 ไม่สามารถบันทึกด้วยตนเองร้อยละ 6 ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีเวลาในการบันทึกร้อยละ 4 นอกจากนี้ยังมองเห็นตัวหนังสือไม่ชัดร้อยละ 2 แต่เมื่อได้รับคำแนะนำจากทีมวิจัยหลังจากบันทึกไปอีก 1 เดือนทำให้สามารถทำด้วยตนเองได้ร้อยละ 98 และยังไม่สามารถทำด้วยตนเองเนื่องจากมองเห็นตัวหนังสือไม่ชัดร้อยละ 2

สำหรับความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือนนั้น พบว่าในเดือนมิถุนายนผู้ร่วมวิจัยทำบัญชีครัวเรือนทุกวันร้อยละ 90 สำหรับผู้ที่ไม่บันทึกทุกวันมีเพียงร้อยละ10 ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีเวลาในการบันทึกร้อยละ 6 มีข้อมูลในการบันทึกน้อยร้อยละ 2 และลืมบันทึกร้อยละ 2 เมื่อได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและผู้ทำวิจัยแล้ว ในเดือนกรกฎาคมนั้นมีผู้บันทึกข้อมูลไม่สม่ำเสมอเพียงร้อยละ 2 เนื่องจากลืมบันทึก แสดงว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันกับผู้ทำวิจัยแล้ว ทำให้มีความสม่ำเสมอในการทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มขึ้น

การนำข้อมูลที่ได้จากการทำบัญชีครัวเรือนมาวิเคราะห์นั้นในเดือนมิถุนายนมีการนำมาวิเคราะห์ถึงที่มาของรายรับรายจ่ายว่ามาจากแหล่งใด ร้อยละ 98 ไม่นำมาวิเคราะห์เนื่องจากมีรายรับและรายจ่ายประจำ ร้อยละ 2 แต่เมื่อได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกันระหว่างอาสาสมัครด้วยกันและผู้ทำวิจัยแล้วในเดือนกรกฎาคมผู้ทำบัญชีครัวเรือนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ครบร้อยละ 100 และผลที่เกิดตามมาคือเมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกรายรับรายจ่ายครัวเรือนมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวแล้วพบว่า ในเวลา 1 เดือนผู้ร่วมวิจัยมียอดเงินคงเหลือเพิ่มขึ้น 529 บาท

ที่มาของรายรับของผู้ร่วมทำวิจัยนั้นมาจากหลายที่ด้วยกัน เมื่อวิเคราะห์ที่มาหลักของรายรับในครัวเรือนพบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนมีรายได้หลักจากการทำนามากที่สุดรองลงมาคือรับจ้างและประมงเงินเดือน ขายของ ลูกหลานให้เงินค่าเลี้ยงดู เลี้ยงสัตว์ เปิดร้านซ่อมรถและบริการตัดผมตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมและที่มาของรายจ่ายนั้นมาจากหลายที่ด้วยกัน เมื่อวิเคราะห์ที่มาหลักของรายจ่ายในครัวเรือนพบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนมีรายจ่ายหลักคือค่าอาหารมากที่สุดรองลงมาคือค่าเล่าเรียนลูก ค่าน้ำมันและค่าต้นทุนในการซื้อของมาขายตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารายจ่ายนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันจริง ๆ ไม่ได้เป็นรายจ่ายฟุ่มเฟือยแต่อย่างใด

ในการปรับตัวของผู้จัดทำบัญชี พบว่าได้ปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในสังคมโดยนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีการใช้จ่ายอย่างบระหยัด ต้องเพิ่มรายได้และลดรายจ่าย ซึ่งในการเพิ่มรายได้ทำได้โดย ทำงานที่ทำอยู่เดิมเพิ่มขึ้น เช่น ทำนามากขึ้น หาทำงานพิเศษเพิ่มขึ้น เช่น ทำงานโรงงาน งานรับจ้าง หรือทำขนมขาย ปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย และวิธีการลดรายจ่ายคือ ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครัวเรือนออก เช่น การซื้อขนมกินเล่นของเด็ก ๆ การปลูกผักสวนครัวและ

เลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย การรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้าใช้เอง

เมื่อได้สอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของครัวเรือนในครั้งนี้ พบว่า ผู้ร่วมทำวิจัยมีความพึงพอใจในระดับมากในทุกประเด็นที่สอบถามโดยเฉพาะการทำบัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ทำให้ทราบยอดเงินคงเหลือ หนี้สินของตนเอง สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการทำบัญชีครัวเรือนมาใช้วางแผนในการจ่ายเงิน ความสะดวกในการทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนช่วยในด้านเศรษฐกิจของชุมชนได้ และโดยภาพรวมแล้วผู้ปกครองและนักเรียนได้รับประโยชน์จากการทำบัญชีครัวเรือน

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้กล่าวได้ว่าเศรษฐกิจครัวเรือนของชาวบ้านตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระจังหวัดสงขลาอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำและเมื่อได้แต่เมื่อได้ทำบัญชีครัวเรือนโดยให้ลูกหลานของอาสาสมัครซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนสทิงพระวิทยาเป็นผู้บันทึกข้อมูลให้จะทำให้การบันทึกข้อมูลสะดวกขึ้น เมื่อนำข้อมูลที่บันทึกไว้มาวิเคราะห์ทำให้สามารถลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวได้โดยลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นของครอบครัวออกไป เช่นการซื้อขนมกินเล่นของเด็ก ๆ และเพิ่มรายได้โดยการปลูกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ไว้กินและไว้ขาย และรวมกลุ่มกันทำผลิตภัณฑ์ไว้ใช้เอง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น เพราะช่วยลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว
2. ควรส่งเสริมให้นักเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยมช่วยพ่อแม่ทำบัญชีครัวเรือนมากขึ้น.เพราะช่วยฝึกทักษะการอ่าน การเขียน การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับรายรับรายจ่ายของครอบครัว ทำให้มีทักษะชีวิตเพิ่มขึ้น
3. ควรส่งเริมให้ชาวบ้านนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในชีวิตประจำวันเพราะจะทำให้พึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น
4. ควรส่งเสริมการออมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านมีเงินออมเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร. 2550. “บัญชีครัวเรือน: เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง”. วารสารศูนย์บริการวิชาการ 15 (25-29): 3, กรกฎาคม – กันยายน 2550 .

สมพงศ์ หนูสง . 2552. แผนพัฒนาสามปี พ.ศ.2553-2555. องค์การบริหารส่วนตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา. 2552 (อัดสำเนา)

รังสรรค์ ชุณหวรากรณ์. 2548. การบันทึกการปฏิบัติงานและการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย, www.bs.ac.th/2548/e_bs/G7/rangsan/record.html)

วรรณรัชต์ สุปัญญา (บทคัดย่อ : อ้างอิงใน www.panchalee.wordpress.com .2550)

สุภาคย์ อินทองคง. 2553. บัญชีครัวเรือนสู่การออมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง : http://gotoknow.org/blog/kamphang)

Choke Chira. 2553. ทำบัญชีครัวเรือน วิธีง่าย ๆในการวางแผนการเงินและแก้ไขปัญหาหนี้สิน : http://thai-debt-solutions.blogspot.com/2008/12/blog-post.html)

ศึกษาเส้นทางราคาข้าวสังข์หยดจากท้องทุ่งมุ่งสู่เมือง

ศาศวัต ทองสีดำ , กรรณิการ์ ชุมพล , ศรัญญา ฤทธิเดช และผ่องศรี บุญยพันธ์
โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 93120

บทคัดย่อ

โครงงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการตลาดผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านเป็นรายบุคคลโดยสัมภาษณ์จากเกษตรกรจำนวน 30 คน จาก 3 หมู่บ้าน สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค พบว่า เกษตรกรในตำบลดอนประดู่จะใช้พื้นที่บางส่วนปลูกข้าวสังข์หยด โดยมีการลงทุนของเกษตรกร ลงทุนเพื่อซื้อปุ๋ย มากที่สุด รองลงมาคือ ค่าไถนา ค่าเก็บเกี่ยว และค่าซื้อพันธุ์ข้าว ตามลำดับ

สหกรณ์ฯ ลงทุนสีข้าวเปลือกแห้ง จำนวน 1,667 กรัม ในราคา 33 บาท เมื่อนำมาสีจะได้ข้าวสาร 1,000 กรัม เป็นราคาต้นทุน 29 บาท ปลายข้าวสาร 83 กรัม เป็นราคาต้นทุน 2 บาท จมูกข้าว 17 กรัม เป็นราคาต้นทุน 0.68 บาท ได้รำข้าว 34 กรัม เป็นราคาต้นทุน 1.32 บาท และที่เหลือเป็นแกลบ /(โดยเทียบจากอัตราการซื้อข้าวเปลือกตากแห้ง 1,000 กิโลกรัม : 20,000 บาท) นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์บางอย่างยังต้องรวม ค่าโลโก้ และค่าแรงงาน (ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด)

สหกรณ์ฯ จำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยด และปลายข้าวสังข์หยดจะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ และค่าสีข้าวประมาณ 32.00 – 33.33 บาทต่อ 1 กิโลกรัม ส่วนจมูกข้าวชงดื่มและรำชงดื่ม จะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด เฉลี่ยประมาณ 18.15 – 19.65 บาทต่อ 150 กรัม

จากการสำรวจข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคทั้งใน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ราคาที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มขึ้นในอัตราถุงละ 5 – 10 บาทและห้างร้านต่างๆในกรุงเทพมหานคร พบว่า ราคาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มในอัตราถุงละ10 -20 บาททั้งนี้อาจเป็นเพราะห้างร้านต่าง ๆ จะต้องบวกค่าขนส่งรวมไปด้วยจึงทำให้ราคาขายปลีกยิ่งสูงขึ้นเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : ราคาข้าวสังข์หยด ราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยด

ที่มาและความสำคัญ

การผลิตข้าว ถือว่าเป็นกิจกรรมทางการเกษตรที่สำคัญ เนื่องจากเป็นสินค้าอาหารที่จำเป็น แต่ปัจจุบันวิถีสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะชาวนาในภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยมีที่ดินทำนาน้อย และระบบปัจจัยการผลิตไม่เอื้ออำนวย ทำให้ชาวนามีรายได้ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้การพัฒนา อาชีพการปลูกข้าวมีความยั่งยืนในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และกระตุ้นความพึงพอใจในอาชีพการทำนา จึงมีแนวทางคือเกษตรกรต้องปรับตัวด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สินค้าได้มาตรฐาน เพื่อนำไปสู่ผู้ผลิตข้าวให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันนานาประเทศได้ผลักดันให้มีการใช้

มาตรฐานสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เข้ามาอยู่ในระบบการผลิตให้การผลิตสินค้ามีมาตรฐาน เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) หมายถึง สินค้าที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีลักษณะพิเศษ เป็นสินค้าที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่ง สอดคล้องกับภูมิปัญญาที่สั่งสมสืบทอดกันมาในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์หรือสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ข้าวสังข์หยด เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่มีความโดดเด่น และได้รับความสนใจจากสังคม ด้วยมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะและคงคุณค่าในตัวของพันธุ์ข้าวเอง ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงได้พัฒนาปรับปรุงพันธุ์ ได้สายพันธุ์บริสุทธิ์เป็นเมล็ดพันธุ์ดี ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ชื่อพันธุ์ **“ ข้าวสังข์หยดพัทลุง ”** เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2548 และได้นำเสนอเป็นพันธุ์แนะนำผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการวิจัยและพัฒนา สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว กรมการข้าว เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2549 และคณะอนุกรรมการวิจัยปรับปรุงพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร มีมติเห็นชอบ ข้าวสังข์หยดพัทลุงมีชื่อเสียงและสืบทอดมาด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีลักษณะพิเศษเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ข้าวในการสร้างมูลค่าเพิ่ม ได้นำเสนอข้าวสังข์หยดพัทลุงขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อผลิตเป็นสินค้าใช้ชื่อว่า **“ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ”** ตั้งแต่วันที่ 23 มิถุนายน 2549 โดยเป็นข้าว พันธุ์แรกของไทยและของโลก เป็นความภาคภูมิใจของชาวนาเมืองพัทลุง การดำเนินงานเพื่อให้ได้สินค้าสิ่งบ่งชี้ ทางภูมิศาสตร์ของข้าวพันธุ์แรก ได้วางแผนดำเนินการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาการผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และคณะทำงานชุดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามคำสั่งจังหวัดพัทลุง การจัดประชุมกลุ่ม ผู้ผลิต/ผู้ประกอบการเพื่อชี้แจงการจัดทำข้อตกลงสมุดเงื่อนไข การรับขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต การจัดประชุมอบรมชี้แจงสมาชิก ได้มีสมาชิกที่สนใจเข้าร่วมเป็นผู้ผลิต ปี 2549/50 จำนวน 399 ราย เป็นเกษตรกรในเขต 5 อำเภอ 31 หมู่บ้าน รวม 13 กลุ่ม รวมพื้นที่ปลูกจำนวน 2,386 ไร่ ซึ่งคาดว่าจะได้ผลผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงที่ เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (ข้าวจีไอ : GI) ประมาณ 460 ตันข้าวสาร (สำเริง แซ่ตัน. 2550 : 237)

พื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง ก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการปลูกข้าวสังข์หยดพัทลุง และเกษตรกรได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ต่อมาได้เห็นทางกลุ่มไม่มีรายได้เพิ่ม และสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนามาก จึงมีการแนะนำให้สมาชิกปลูกข้าวสังข์หยดปลอดสารพิษ แล้วนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยอาศัยระบบการจัดการธุรกิจแบบสหกรณ์ ชื่อสหกรณ์การเกษตรแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากข้าวสังข์หยดจนกลายเป็นสินค้า OTOP จากสินค้าในหมู่บ้านไปสู่ห้างร้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นทางกลุ่มผู้วิจัยเห็นคุณค่าในผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จึงได้ทำการศึกษาเส้นทางราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ตั้งแต่การลงทุนในการเพาะปลูกของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ไปจนถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวสังข์หยดไปสู่ผู้บริโภค

ระเบียบวิธีวิจัย

ตอนที่ 1 เก็บข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

1.1 เก็บข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยด จากเกษตรกรจำนวน 30 คน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) และ ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

1.2 เก็บข้อมูลการลงทุนในการปลูกข้าวสังข์หยดจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวสังข์หยด จำนวน 30 ครัวเรือน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชาวห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์ และตอบแบบสอบถาม

1.3 เก็บข้อมูลการจำหน่ายข้าวเปลือกข้าวสังข์หยดจากเกษตรกรจำนวน 30 ครัวเรือน ครัวเรือน ในพื้นที่ ม.3 (บ้านชายห้วย) ม.6 (บ้านหัวควน) และ ม.11 (บ้านแหลมยาง) ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยวิธีการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ศึกษาราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด)

2.1 ศึกษาต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) โดยวิธีการสัมภาษณ์คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

2.2 เก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ที่ขายส่งและขายปลีกให้แก่ผู้บริโภค และห้างร้านต่าง ๆ โดยวิธีการสัมภาษณ์ คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว ผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

ตอนที่ 3 เก็บข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) จากห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลโดยใช้ตาราง แผนภูมิวงกลม และแผนภูมิแท่ง

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลการปลูกข้าวสังข์หยดของเกษตรกร

1.1 ข้อมูลพื้นที่ทำนาและพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด

เกษตร ม.3 , ม.6 , ม.11 มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด 1,153 ไร่ โดยใช้เป็นพื้นที่ในการปลูกข้าวสังข์หยด 358 ไร่ หรือร้อยละ 31.05ของพื้นที่ทั้งหมด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 พื้นที่ทำนาและพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด

หมู่ที่	พื้นที่ทำนาทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด(ไร่)	ร้อยละพื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยด
3	450	180	50
6	358	140	39
11	345	38	11
รวม	1,153	358	100

1.2 ข้อมูลต้นทุนการปลูกข้าวสังข์หยด

ต้นทุนการปลูกข้าวสังข์หยดส่วนใหญ่เป็นค่าปุ๋ยเคมี รองลงมา คือ ค่าไถนา ค่าเก็บเกี่ยว และค่าซื้อพันธุ์ข้าว ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แสดงต้นทุนการปลูกข้างสังข์หยดของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

รายการ	ราคา (บาท/ไร่)	ร้อยละของต้นทุน
ซื้อพันธุ์ข้าว	300	14
ค่าปุ๋ย(ตราหัววัวคันไถ)	700	33
ค่าไถนา	600	29
ค่าเก็บเกี่ยว	500	24
ค่ายาปราบศัตรูพืช	-	-
ค่าชักน้ำ (น้ำมัน)	-	-
รวม	**2,100**	**100**

1.3 ข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตแก่สหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) (สำรวจเดือน เมษายน 2553)

เกษตรกร	จำนวนผลผลิตที่ได้ (บาท)	ร้อยละ
ม.3 (บ้านชายห้วย)	1,297,400	58
ม.6 (บ้านหัวควน)	730,000	33
ม.11 (บ้านแหลมยาง)	215,000	9
รวม	**2,242,400**	**100**

จากตารางที่ 3 พบว่าเกษตรกร ม.3 ได้รับเงินจากการจำหน่ายข้าวเปลือกให้สหกรณ์มูลค่าสูงที่สุด รองลงมาคือ ม.6 และ ม.11 ตามลำดับ

การขายข้าวเปลือก(ข้าวสังข์หยด) จะมี 2 แบบ คือ การขายข้าวเปลือกสด ตันละ 17,000 บาท ข้าวเปลือกแห้งตันละ 20,000 บาท ส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายข้าวเปลือกสด เพราะไม่ต้องเสียเวลาตาก ในการขายข้าวเปลือก (ข้าวสังข์หยด) จะมีมูลค่าสูง เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) รับซื้อทั้งหมดโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แล้วนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

(สรุปอัตราการผลิตและการจำหน่ายข้าวเปลือกสดโดยเฉลี่ย 1 ไร่ : 368 กิโลกรัม และจำหน่ายกิโลกรัมละ 17 บาท)

สำหรับหมู่ที่ 6 ผลิตข้าวสังข์หยดน้อยกว่าที่ 3 เท่ากับ 40 ไร่ แต่มูลค่าน้อยกว่าเกือบครึ่ง เพราะบริเวณพื้นที่ทำนาข้าวสังข์หยดของหมู่ที่ 6 ประสบปัญหาน้ำท่วมทำให้ได้รับผลผลิตข้าวสังข์หยดน้อยหว่าหมู่ที่ 3 ซึ่งมีพื้นที่ที่เหมาะสมและสามารถระบายน้ำได้เร็วกว่า

2. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด)

2.1 ข้อมูลต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการสหกรณ์ฯ เพื่อศึกษาต้นทุนการผลิต ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์ ปรากฏผลดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตาราง 4 แสดงข้อมูลต้นทุนซื้อวัตถุดิบผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์กลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด)

รายการ	จำนวน (กรัม)	ราคา (บาท)
ข้าวสาร	1,000	29
ปลายข้าวสาร	83	2
จมูกข้าว	17	0.68
รำข้าว	34	1.32

จากตารางที่ 4 พบว่าจากการนำข้าวเปลือกแห้งจำนวน 1,677 กรัม คิดเป็นราคา 33 บาท เมื่อนำไปสีเป็นข้าวสารได้ 1,000 กรัม ราคาต้นทุน 29 บาท ได้ปลายข้าวสาร 83 กรัม ราคาต้นทุน 2 บาท ได้

จมูกข้าว 17 กรัม ราคาต้นทุน 0.68 บาท และได้รำข้าว 34 กรัม ราคาต้นทุน 1.32 บาท ส่วนที่เหลือจะเป็นแกลบ

กล่าวโดยสรุปพบว่า จากการสีข้าวเปลือกแห้ง จะได้ปริมาณที่ได้จากการสีข้าวเทียบจากข้าวเปลือก 1,667 กรัม คือ ข้าวสาร ปลายข้าวสาร รำข้าว และจมูกข้าว ราคาการลงทุนในการสีข้าวจมูกข้าวแพงที่สุด รองลงมาคือรำข้าว ข้าวสารและปลายข้าวราคาลงทุนต่ำสุด

ตารางที่ 5 แสดงต้นทุนผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดสมาชิกสหกรณ์การเกษตร กลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) จากการสัมภาษณ์คุณสายสุนีย์ เกื้อแก้ว (ข้อมูล พ.ศ.2553)

ผลิตภัณฑ์	วัตถุดิบ	ค่าสีข้าว	โลโก้ + ค่าถุง	ค่าคั่ว	ค่าตักร่อน	ค่าบด	ต้นทุนรวม
1. ข้าวสาร							
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงทอง GI (2 kg)	58	0.66	4	-	-	-	62.66
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงเขียว (2 kg)	58	0.66	4	-	-	-	62.66
- ข้างสังข์หยดเมืองลุง ถุงใส (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
- ข้าวซ้อมมือ (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
- ข้าวกล้อง (1 kg)	29	0.33	4	-	-	-	33.33
2. ปลายข้าวสังข์หยด (1 kg)	24	4.00	4	-	-	-	32.00
3. จมูกข้าว							
- ขนาด 300 g	12	6	7	10	1.0	.30	36.30
- ขนาด 150 g	6	3	5	5	0.50	.15	19.65
4. รำชงดื่ม							
-ต้นทุน ขนาด 300 g	12	3	7	10	1.0	.30	33.30
- ขนาด 150 g	6	1.50	5	5	0.50	.15	18.15

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) พบว่าการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดออกสู่ตลาดมี 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสารข้าวสังข์หยด ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์ข้าวสารข้าวสังข์หยด และปลายข้าวสังข์หยดจะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ และค่าสีข้าว ประมาณ 32.00 – 33.33 บาทต่อ 1 กิโลกรัม ส่วนจมูกข้าวชงดื่มและรำชงดื่ม จะมีราคาต้นทุนรวมจากค่าวัตถุดิบ ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าสีข้าว ค่าคั่ว ค่าตักร่อน และค่าบด เฉลี่ยประมาณ 18.15 – 19.65 บาทต่อ 150 กรัม

2.2. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดที่ขายส่งและขายปลีกของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด) ในห้างร้านต่างๆ

สหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ(จำกัด) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำชงดื่ม โดยผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดมีราคาขายปลีกและขายส่งแตกต่างกัน ประมาณ 5 – 20 บาท

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลราคาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) (30 กรกฎาคม 2553)

ชื่อสินค้า	ราคาจำหน่าย (บาท/ถุง)	
	ขายปลีก	ขายส่ง
1. ข้าวสาร		
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงทอง GI (2 kg)	120	100
- ข้าวสังข์หยดเมืองลุง ถุงเขียว (2 kg)	100	80
- ข้างสังข์หยดเมืองลุง ถุงใส (1 kg)	50	45
- ข้าวซ้อมมือ (1 kg)	50	45
- ข้าวกล้อง (1 kg)	50	45
2. ปลายข้าวสังข์หยด	45	35
3. จมูกข้าวชงดื่ม		
- ขนาด 300 g	100	95
- ขนาด 150 g	50	45
4. รำชงดื่ม		
- ขนาด 300 g	100	95
- ขนาด 150 g	50	45

3. ข้อมูลราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค

จากการสำรวจราคาผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดจากห้างร้านต่างๆที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภค ทั้งในและอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี และห้างร้านต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ราคาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามระยะทาง โดยจากจังหวัดพัทลุง จากห้างร้านต่าง ๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเมื่อเทียบเป็น 1 กิโลกรัม สินค้าแต่ละประเภทที่ห้างร้านต่างๆ ที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคจะมีราคาสูงกว่าราคาที่รับมา ประมาณกิโลกรัมละ 5 – 10 บาท แต่ในกรุงเทพมหานครจะมีราคาสูงกว่าราคาที่รับมาประมาณกิโลกรัมละ 10 – 20 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะห้างร้านต่างๆ จะต้องบวกค่าขนส่งรวมไปด้วยจึงทำให้ราคาขายปลีกยิ่งสูงขึ้นเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

เกษตรกรไม่ใช้ยาปราบศัตรูพืช ซึ่งทำให้ข้าวสังข์หยดที่ได้เป็นข้าวที่ปลอดภัยพอสมควร มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติซึ่งสามารถเปิดปิดน้ำ หรือถ่ายน้ำเข้านาได้โดยไม่ต้องใช้เครื่องชักน้ำ ช่วยให้เกษตรกรประหยัดรายจ่ายในการลงทุนทำนาข้าวสังข์หยดได้ค่อนข้างมาก เกษตรกรจำหน่ายข้าวเปลือก (ข้าวสังข์หยด) 2 แบบ คือ จำหน่ายข้าวเปลือกสด และจำหน่ายข้าวเปลือกตากแห้ง โดยสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) รับซื้อตันละ 17,000 บาทสำหรับข้าวเปลือกสด ส่วนข้าวเปลือกตากแห้งรับซื้อตันละ 20,000 บาท และพบว่าส่วนใหญ่เกษตรกรนิยมขายข้าวเปลือกแบบสด เพราะเกษตรกรได้ผลผลิตน้อย ถ้าขายแบบตากแห้งน้ำหนักของข้าวเปลือกก็จะลดลง อีกทั้งการขายข้าวเปลือกแบบแห้งต้องใช้เวลาตากนาน ซึ่งอาจจะเสียเวลามาก เกษตรกรจึงนิยมขายข้าวเปลือกสดมากกว่า สำหรับสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ได้เป็นแหล่งรับซื้อและแปรรูปข้าวสังข์หยด ได้เป็นผลิตภัณฑ์ 4 ชนิด คือ ผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวสาร ปลายข้าวสังข์หยด จมูกข้าวชงดื่ม และรำ

ชงดื่ม สหกรณ์ได้ขายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของการขายส่ง และขายปลีก ให้แก่ห้างร้านต่าง ๆ จำนวนมาก ทำให้ข้าวสังข์หยดมีราคาแตกต่างกันตามระยะทางที่ไกลออกไป สำหรับห้างร้านขนาดใหญ่จะจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดให้แก่ผู้บริโภคในราคาที่สูงกว่าห้างร้านเล็ก ๆ ในชุมชน เนื่องจากห้างร้านขนาดใหญ่ ได้กระจายสิ้นค้าออกไปทุกสาขาทั่วประเทศ รวมค่าขนส่งด้วย ทำให้มีราคาสูงกว่าห้างร้านเล็ก ๆ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1.ใช้เป็นฐานข้อมูลการเผยแพร่ทางเว็บไซต์หรือสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับราคาการจำหน่ายและแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ข้าวสังข์หยดของสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ให้แก่ผู้บริโภค หรือผู้ที่สนใจ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ที่ให้ทุนสนับสนุน ขอบคุณสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกลุ่มแม่บ้านภักดีร่วมใจ (จำกัด) ทุกท่านและนางสายสุนีย์ เกื้อแก้วที่ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อในการตอบแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

สมพงศ์ หนูขวัญ. **การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง สู่ระดับอินเตอร์.** (ออนไลน์).ที่มา:www.gimyong.com. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2553.

สุรัตน์ อัตตะ. **"สังข์หยด" ข้าวจีไอไทยพันธุ์แรกของดีเมืองลุงจากบ้านเขากลาง.** (ออนไลน์).ที่มา :www.komchadluek.net. เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2553.

สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว. **ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง.** (ออนไลน์). ที่มา : www.riceproduct.org/index.php?option=com_content&task. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2553

ศึกษาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานหุงต้มอาหาร : กรณีศึกษาแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร ในชุมชนบ้านท่าไหล

สมหมาย รอดลอยทรัพย์, พัชรี สุวรรณ , อ่อนอุมา สุกเสน และผ่องศรี บุญยพันธ์
โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 93120

บทคัดย่อ

โครงงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนท่าไหลและเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนท่าไหล ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล หมู่ที่ 2 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จำนวน 40 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

ผลการศึกษาพบว่า พลังงานที่ใช้ในการหุงต้มของครัวเรือนในชุมชนท่าไหล มี 4 ชนิด คือ แก๊ส LPG รองลงมาคือ แก๊สชีวภาพจากมูลสุกร ถ่าน และไม้ฟืน ตามลำดับ การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนท่าไหล ร้อยละ 77.5 ประกอบอาหารวันละ 2 มื้อ รองลงมาคือร้อยละ 15 ประกอบอาหารวันละ 1 มื้อ และร้อยละ 7.5 ประกอบอาหารวันละ 3 มื้อ รายจ่ายค่า แก๊ส LPG สูงที่สุด รองลงมาคือ ไม้ฟืน ถ่านไฟ และแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรไม่มีค่าใช้จ่ายเลย

คำสำคัญ : พลังงานหุงต้ม ชุมชนท่าไหล

1. ที่มาและความสำคัญ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญวิกฤตปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง อันเกิดจากการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลัก ด้วยการพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบในปริมาณที่สูงมากขึ้นจนกลายเป็นผลกระทบต่อเศรษฐกิจและกลายเป็นปัญหารุนแรงของสังคม การหันมาใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทนในธรรมชาติรอบตัว เช่น ลม แสงอาทิตย์ พลังงานชีวมวลจากพืชและสัตว์ สามารถใช้เป็นพลังงานทดแทนได้โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา โดยเฉพาะในวิถีชีวิตประจำวันของคนในชนบทที่ได้นำเชื้อเพลิงจากธรรมชาติมาใช้ในการประกอบอาหารส่วนใหญ่ ก็คือ ก๊าซหุงต้ม หรือก๊าซแอลพีจี เป็นก๊าซที่ได้จากธรรมชาติ เป็นผลผลิตจากปิโตรเคมีที่เราทราบกันดีแล้วว่าเริ่มขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีแหล่งก๊าซธรรมชาติเอง แต่ก็มีอยู่ไม่มากทุกวันนี้เราต้องสั่งซื้อก๊าซจากต่างประเทศเข้ามาใช้กันแล้ว สภาวการณ์เช่นนี้ ก๊าซชีวภาพน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีน่าสนใจทางหนึ่ง ที่เราน่าจะเริ่มนำมาใช้กันอย่างจริงจัง นับแต่วันนี้เพราะสามารถนำมาเป็นเชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้มแทนก๊าซแอลพีจีได้อย่างสบายดี

สำหรับบ้านท่าไหล หมู่ที่ 2 ซึ่งอยู่ในตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง มีจำนวนพื้นที่ 946 ไร่ จำนวนประชากร 280 คน 40 ครัวเรือน มีเนื้อที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งหมด 946 ไร่ โดยใช้ปลูกข้าว 300 ไร่ ปลูกยางพารา 200 ไร่ พืชผัก 15 ไร่ ประมง 10 ไร่ ปศุสัตว์ 5 ไร่ เนื้อที่ถือครองไม่ได้ประโยชน์ 230 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอปากพะยูน, 2552) เป็นชุมชนที่ได้มีใช้พลังงานเชื้อเพลิงจากไม้ฟืน ถ่านที่เกิดจากการเผาไหม้จากไม้ที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ป่า มีการปลูกไม้ยืนต้นเป็นโดยเฉพาะไม้ยางพารา ไม้เสม็ดในบริเวณป่าพรุ ทำให้พลังงานที่มักจะหาได้ง่ายและสะดวกในการหุงต้มอาหารคือ เชื้อเพลิงจากไม้ แต่จะมีบางครัวเรือนเท่านั้นที่มีการใช้พลังงานเชื้อเพลิงจากก๊าซแอลพีจี ก๊าซชีวภาพที่มาจากมูลสุกร ผู้วิจัยจึงมี

ความสนใจศึกษาการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือน และเพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล

2. วิธีการดำเนินการ

2.1. ประชากร

ครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล จำนวน 40 ครัวเรือน หมู่ที่ 2 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จำนวน 40 ครัวเรือน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open–ended question) สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูล ชนิดของพลังงานที่ใช้ในครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนมื้อใน 1 วัน และค่าใช้จ่ายการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือน

2.3 วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลังงานเชื้อเพลิงที่ใช้ในการหุงต้มอาหาร

2. ศึกษาเอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย กำหนดประเภทของการสัมภาษณ์

โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และเพื่อกำหนดประเด็นที่จะสัมภาษณ์โดยสัมภาษณ์ 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 ชนิดของพลังงานที่ใช้ในครัวเรือน

3.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

3.3 จำนวนมื้อใน 1 วัน : จำนวนครัวเรือน

3.4 ค่าใช้จ่ายการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือน

4. สร้างแบบสัมภาษณ์

5. นำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

6. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

7. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

8. นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงกับชาวบ้านชุมชนบ้านท่าไหล หมู่ที่ 2 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จำนวน 40 ครัวเรือน

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล จากชาวบ้าน จำนวน 40 ครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล หมู่ที่ 2 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านเป็นรายบุคคลโดยสัมภาษณ์ตัวแทนของครัวเรือน ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนได้

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลและอธิบายข้อมูลโดยใช้ตาราง

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

3.1 จำนวนครัวเรือนที่ใช้พลังงานแต่ละชนิดเพื่อการหุงต้มอาหาร

การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล พบว่ามีการใช้พลังงานเชื้อเพลิงในการหุงต้ม จำนวน 4 ชนิด ได้แก่ ไม้ฟืน ถ่านไฟ ก๊าซแอลพีจี และก๊าซชีวภาพจากมูลสุกล พลังงานที่ใช้มากที่สุด คือ ก๊าซแอลพีจี ทั้งนี้เนื่องจากแก๊ส LPG มีความสะดวกรวดเร็วในการหุงต้มอาหาร ส่วนถ่านไฟที่ใช้ในการหุงต้มอาหารเนื่องจากบริเวณหมู่บ้านมีสิ่งแวดล้อมที่มีไม้เสม็ดค่อนข้างมากทำให้ชาวบ้านนำไม้เสม็ดมาใช้ประโยชน์โดยการนำมาเผาให้เป็นถ่าน เพื่อใช้ในการหุงต้มอาหาร นอกจากนี้ในชุมชนมีการใช้ไม้ฟืนจากกิ่งไม้ยางพาราแห้งสำหรับหุงต้มอาหารนั้นเนื่องจากในหมู่บ้านท่าไหลมีการประกอบอาชีพ

กรีดยางพาราในบริเวณสวนยางพารามีกิ่งของต้นยางพาราอยู่บริเวณโคนต้นชาวบ้านจึงนำกิ่งไม้ยางพารามาทำเป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้มอาหาร และในชุมชนยังมีการใช้แก๊สชีวภาพจากมูลสุกรซึ่งผู้ที่ใช้เป็นเจ้าของฟาร์มสุกร และเจ้าของสถานที่ที่ตั้งแหล่งผลิตแก๊สชีวภาพ จากมูลสุกรตามโครงการอยู่ดีมีสุขของกระทรวงพลังงาน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนที่ใช้พลังงานแต่ละชนิดเพื่อการหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล ตั้งแต่วันที่ 1 มิ.ย. 53 – 31 ก.ค. 53

ชนิดพลังงาน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
แก๊ส LPG	35	87.5
แก๊สชีวภาพจากมูลสุกร	1	2.5
ถ่านไฟ	2	5
ไม้ฟืน	2	5
รวม	**40**	**100**

3.2 จำนวนครัวเรือนที่ใช้พลังงานในการหุงต้ม

จำนวนสมาชิกของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหลที่ใช้พลังงานในการหุงต้ม พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากที่สุด มีจำนวนสมาชิกตั้งแต่ 3 – 6 คน ที่มีการใช้พลังงานเชื้อเพลิงมากในการหุงต้มต่ออาหาร 1 มื้อ ส่วนสมาชิกที่มีตั้งแต่ 2 คนลงมา จะมีการใช้พลังงานเป็นจำนวนน้อยต่อหนึ่งมื้ออาหาร ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนสมาชิกของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล

จำนวนสมาชิก	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1	1	2.5
2	4	10
3	14	35
4	7	17.5
5	5	12.5
6	6	15
7	3	7.5
รวม	**40**	**100**

3.3 การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือน

การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล จะใช้พลังงานมากขึ้นขึ้นอยู่กับตามจำนวนสมาชิกของครัวเรือนต่อการประกอบอาหารวันละ 3 มื้อ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคคลภายในครัวเรือนจะรับประทานอาหารมื้อเช้ากับมื้อเย็นเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้มีการใช้พลังงานในการหุงต้มเพื่อสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าครอบครัวที่ประกอบอาหารวันละ 1 มื้อ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครอบครัวที่ใช้พลังงานในการหุงต้มวันละ 1 มื้อ เนื่องจากมีสมาชิกในครอบครัวเพียง 1 คน และบางครอบครัวที่สมาชิกมากกว่า 1 ส่วนใหญ่จะทำงานนอกพื้นที่ และครอบครัวที่ใช้พลังงานในการหุงต้มวันละ 3 มื้อ เนื่องจากมีสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่ 4 - 7 คน และมีการประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานภายในหมู่บ้าน ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหล เกี่ยวกับ จำนวนมื้อใน 1 วัน : จำนวนครัวเรือน

จำนวนมื้อใน 1 วัน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
1	6	15
2	31	77.5
3	3	7.5
รวม	**40**	**100**

3.4 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานหุงต้มอาหาร

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานหุงต้มอาหารในชุมชนบ้านท่าไหล พบว่า รายจ่ายค่า แก๊ส LPG สูงที่สุด รองลงมาคือ ไม้ฟืน ถ่านไฟ และ แก๊สชีวภาพจากมูลสุกรไม่มีค่าใช้จ่ายเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แก๊ส LPG มีครัวเรือนที่มีการประกอบอาชีพทำน้ำเต้าหู้ขายจึงมีค่าใช้จ่ายที่สูงที่สุดในหมู่บ้าน ด้านการใช้พลังงานหุงต้มของครัวเรือนชนิดไม้ฟืน มีจำนวน 2 ครัวเรือนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องด้วยชาวบ้านมีสวนยางพาราจึงเก็บกิ่งไม้ยางพาราแห้งมาใช้เป็นเชื้อเพลิง การใช้พลังงานหุงต้มของครัวเรือนชนิดถ่านไฟจำนวน 2 ครัวเรือน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเนื่องด้วยรอบ ๆ หมู่บ้านมีป่าไม้เสม็ด ชาวบ้านบางคนจึงเก็บไม้เสม็ดมาเผาเป็นถ่านไฟ เพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิง และการใช้พลังงานหุงต้มของครัวเรือนชนิดแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร จำนวน 1 ครัวเรือน ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย เนื่องด้วยชุมชนบ้านท่าไหล ได้มีโครงการ อยู่ดีมีสุข ซึ่งได้งบประมาณจากกระทรวงพลังงาน โดยได้ใช้สถานที่ฟาร์มเลี้ยงสุกรของนายเปลื้อง ศุภเพียร เป็นแหล่งผลิตแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร โดยบริการฟรีให้แก่ชาวบ้าน แต่เนื่องจากมีปัญหาและอุปสรรคตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2553 มีโครงการถนนไร้ฝุ่นระยะทาง 2 กิโลเมตร ในชุมชนบ้านท่าไหล ซึ่งมีผลกระทบต่อระบบท่อแก๊สชีวภาพจากมูลสุกร ต้องหยุดชะงักให้บริการแก่ผู้รับบริการชั่วคราว และจากการเข้าไปสอบถามผู้รับบริการกล่าวว่าในแหล่งผลิต แก๊สชีวภาพจากมูลสุกรไม่มีถังเก็บแก๊สที่มีแรงดันได้มาตรฐาน จึงส่งผลกระทบให้กับคนที่อยู่ปลายทางไม่มีแก๊สใช้ได้อย่างเพียงพอ ผู้ใช้บริการกล่าวต่อไปอีกว่าระบบท่อแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรที่ใช้สำหรับส่งแก๊สไปยังในครัวเรือนกับท่อรับแก๊สที่ขายตามท้องตลาดมีขนาดที่ไม่เท่ากัน จึงทำให้ผู้รับบริการไม่ค่อยสนใจที่จะใช้แก๊สชีวภาพจากมูลสุกรของประชาชน และชาวบ้านบางกลุ่มไม่ชอบกลิ่นนี้จึงมีแต่ครอบครัวนายเปลื้อง ศุภเพียร เจ้าของฟาร์มเป็นผู้ใช้บริการ ปรากฏผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าใช้จ่ายการใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนท่าไหล

ชนิดของพลังงาน	ค่าใช้จ่าย บาท/เดือน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
แก๊ส LPG	1,280	1	2.5
	160	8	20
	107	17	42.5
	80	3	7.5
	64	4	10
	53	1	2.5
	46	1	2.5
ไม้ฟืน	0	2	5
ถ่านไฟ	0	2	5
แก๊สชีวภาพจากมูลสุกร	0	1	2.5
รวม	**1,790**	**40**	**100**

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การใช้พลังงานหุงต้มอาหารของครัวเรือนในชุมชนบ้านท่าไหลมีการใช้พลังงานที่ใช้มากที่สุด คือ ก๊าซแอลพีจี เนื่องจากสะดวกรวดเร็วในการใช้งาน รองลงมาคือ ถ่านไฟ ที่เกิดจากการนำไม้เสม็ดมาทำถ่าน การใช้ไม้ฟืนจากกิ่งไม้ยางพาราแห้งสุดท้าย คือ ก๊าซชีวภาพจากมูลสุกรซึ่งได้มาจากฟาร์มของโครงการอยู่ดีมีสุข

การเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานหุงต้มอาหารในชุมชนบ้านท่าไหล พบว่า รายจ่ายค่าแก๊ส LPG สูงสุด เนื่องจากไม่สามารถผลิตได้เอง ส่วนถ่านไฟ ไม้ฟืนจากกิ่งยางพาราแห้ง

และแก๊สชีวภาพจากมูลสุกรมีการผลิตขึ้นใช้เองภายในครัวเรือน จึงไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นกรณีตัวอย่างเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อการใช้พลังงานทดแทน กรณี ก๊าซชีวภาพจากมูลสุกร ซึ่งไม่ก่อประโยชน์ต่อชุมชนเท่าที่ควร

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณ นายปรีชา มากมณี ผู้อำนวยการโรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน ตลอดจนให้คำแนะนำในการดำเนินงานโครงงานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอบคุณ นายชวัลวิทย์ เส็มสัน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ เกษตรอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลข่าวสารและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท่าไหล ขอบคุณ นายบุญธรรม เพชรจำรัส อดีตผู้ใหญ่บ้าน และ นายสุเทพ สุภเพียร ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันของบ้านท่าไหล หมู่ที่ 2 ตำบลปากพะยูน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ขอบคุณ นายเปลื้อง สุภเพียร เจ้าของฟาร์มสุกรที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการศึกษาการใช้พลังงานหุงต้มที่ใช้แก๊สชีวภาพจากมูลสุกร

ขอบคุณชาวบ้านในชุมชนบ้านท่าไหลที่ให้ความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อในการตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

ประลอง ดำรงไทย. (2543). **แท่งเชื้อเพลิงเขียวเพื่อทดแทนฟืนและถ่าน (Green Fuel Briquette).**

มานิตย์ สิงห์ทองชัย. (2550). **การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตก๊าซชีวภาพจากฟาร์มเลี้ยงสุกร.** วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชัย รัตนศิริวนิชย์. **พลังงาน.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http://www.dongjen.ac.th/webdongjen/sua/web_singvadlom/unit_1_7.html. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 20 สิงหาคม 2553

สมาคมพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม. **เรื่องของพลังงาน.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา :http://www.tieathai.org/know/other/other02.HTM. เข้าถึงเมื่อวันที่ 15สิงหาคม 2553

สำนักนโยบายและแผนพลังงาน กระทรวงพลังงาน. **ก๊าซหุงต้ม (LPG).** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : http//www.eppo.go.th. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 10 สิงหาคม 2553

ศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตของพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

ฤทธิศักดิ์ เรืองชัย, เหมือนฝัน คงคาสวัสดิ์, อรอนงค์ ทองบัว และผ่องศรี บุญยพันธ์
โรงเรียนปากพะยูนพิทยาคาร ตำบลดอนประดู่ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 93120

บทคัดย่อ

โครงงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปริมาณมูลสุกรในพื้นที่หมู่ที่ 7 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง โดยการสำรวจปริมาณมูลสุกรในแต่ละวันจากฟาร์มจอมใจ แล้วประมาณการผลิตมูลสุกรจากผู้เลี้ยงจำนวน 7 ฟาร์ม ในหมู่ที่ 7 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง (2) ศึกษาและเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตจากพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรและปุ๋ยเคมี โดยการทดลองปลูกมะเขือในแปลงทดลอง ผลการศึกษาพบว่า (1) จากการสุ่มชั่งน้ำหนักมูลสุกรจากฟาร์มจอมใจ 5 ตัว ได้มูลสุกร 5.25 กิโลกรัม/วัน ในพื้นที่ศึกษามีฟาร์มสุกรทั้งหมด 7 ฟาร์ม จำนวนสุกรทั้งสิ้น 1,348 ตัว ดังนั้นมูลสุกรที่ได้คือ 1,415.4 กิโลกรัม/วัน ซึ่งเพียงพอสำหรับการผลิตปุ๋ยมูลสุกร (2) มูลค่าของผลผลิตจากพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรมากกว่าพืชที่ใช้ปุ๋ยเคมี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปุ๋ยมูลสุกรสามารถบำรุงดินไปพร้อมๆ กับการบำรุงต้นและผล จึงทำให้พืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรให้ผลผลิตมากกว่าปุ๋ยเคมี จึงทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตมากกว่าในต้นทุนที่ต่ำกว่า

คำสำคัญ : ปุ๋ยจากมูลสุกร, ปุ๋ยเคมี, มูลค่าผลผลิต

1. บทนำ

พระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้วางแนวหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เพื่อการประกอบอาชีพและการเพิ่มมูลค่าจากอาชีพที่ประกอบเป็นการเพิ่มรายได้ลดรายจ่ายแก่พสกนิกรไทย โดยปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีโครงการที่ชื่อว่า “ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่” คือการนำเอาสิ่งของที่ไม่ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ด้วยวิธีการต่างๆ และสามารถนำสิ่งไม่ใช้แล้วมาประยุกต์เป็นของใช้ และสามารถนำเป็นสินค้าที่มูลค่าได้จากสิ่งของที่ใช้แล้ว

สำหรับ ต.ดอนประดู่ ประกอบด้วย 11 หมู่บ้าน คือ ดอนทราย ท่าไหล แหลมยาง ดอนประดู่ กล้วยเภา หัวควน ชายพรุ ควนเผยอ ไทรพอน ศาลาทวด ชายห้วย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา จึงทำให้มีกิจการโรงสีข้าวขนาดใหญ่ 1 โรง ขนาดเล็ก 6 โรง เป็นแหล่งที่สามารถผลิตรำข้าวได้เป็นจำนวนมาก จึงทำให้ชาวบ้านหลายครัวเรือนได้มีการประกอบอาชีพเสริม คือ การเลี้ยงสุกรซึ่งเป็นอาชีพที่ช่วยเพิ่มรายได้ และเป็นการแก้ปัญหาการว่างงานในช่วงว่างเว้นจากการทำนา แต่การเลี้ยงสุกรหลายๆ ครัวเรือนภายในละแวกหมู่บ้าน ทำให้มีมูลสุกรเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนนำมูลสุกรมาเป็นปุ๋ยในการปลูกพืช (มะเขือ) ซึ่งพบว่าประสบปัญหาใบหยิก และผลผลิตที่ได้ไม่เป็นที่พอใจของเกษตรกร ภายหลังจึงหันมาปลูกพืช (มะเขือ) โดยใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นทีมวิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการทดลองศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตที่ได้จากการใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกรในชุมชนตำบลดอนประดู่ เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้เกษตรกรมีแนวทางการนำมูลสุกรมาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าในการเกษตร

2.ระเบียบวิธีวิจัย

2.1. ประชากร ฟาร์มสุกรในพื้นที่หมู่ที่ 7 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง จำนวน 7 ฟาร์ม

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

- ฟาร์มจอมใจ ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง
- แปลงทดลอง นายจิตร ศรีวิลัย

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก

2.4 วิธีดำเนินงาน

ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาปริมาณมูลสุกร โดยการสำรวจผู้เลี้ยงสุกรในหมู่ที่ 7 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง พบว่ามีผู้เลี้ยงสุกร 7 ครัวเรือน หรือ 7 ฟาร์ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงชื่อเกษตรกร/ชื่อฟาร์มและจำนวนสุกรในพื้นที่หมู่ที่ 7

ที่	ชื่อเกษตรกร/ชื่อฟาร์ม	จำนวนสุกรที่เลี้ยง/ตัว
1	นางนิภา เรื่องชัย	23
2	ฟาร์มจอมใจ	350
3	นางภัทรสรรค์ พัทรสลิล	450
4	นางสุนันทา ศรีเพชร	100
5	นายเสรีภาพ ขุนไกร	100
6	นายเฉี้ยง โยกทรัพย์	170
7	นายถนอม นุ่นร่ม	155
	รวม	1,348

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบเจาะจงฟาร์มจอมใจมาใช้ในการศึกษา เนื่องจากฟาร์มจอมใจมีสุกรหลายขนาด โดยคัดเลือกสุกรที่มีขนาดน้ำหนักที่แตกต่างกันมาใช้ในการศึกษา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงขนาดน้ำหนักและจำนวนของสุกรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวที่	น้ำหนักของสุกร
1	15 กิโลกรัม
2	25 กิโลกรัม
3	35 กิโลกรัม
4	45 กิโลกรัม
5	55 กิโลกรัม

ในการบันทึกข้อมูลจะบันทึกตัวละ 4 ครั้ง เนื่องจากสุกรจะถ่ายมูลออกมา 4-5 ครั้ง/วัน ในการถ่ายมูลแต่ละครั้งจะนำมูลสุกรมาชั่งน้ำหนัก เมื่อสุกรถ่ายมูลครบ 4 ครั้ง จะนำน้ำหนักของมูลสุกรตัวนั้นมาหาค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบมูลค่าของผลผลิตจากพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับพืชที่ใช้ปุ๋ยเคมี

ทำการทดลองในแปลงปลูกของเกษตรกร การทดลองครั้งนี้จะปลูกต้นมะเขือโดยใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมี มีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจหาพื้นที่เพื่อทำแปลงทดลอง โดยใช้พื้นที่ของนายจิตร ศรีวิลัย

2. เตรียมแปลงทดลองขนาด 3x7 เมตร จำนวน 2 แปลง โดยขุดหลุมขนาด 20x30x30 เซนติเมตร จำนวน 21 หลุมต่อแปลง

3. เพาะต้นกล้ามะเขือสำหรับปลูก

4. จัดทำปุ๋ยสุกร โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำมูลสุกรมาตากแดดให้แห้ง

2. นำมูลสุกรตากแห้ง 2 กิโลกรัม มาผสมกับแกลบ 2 กิโลกรัม

5. จัดซื้อปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์

6.จัดทำน้ำหมักชีวภาพ เพื่อใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมีและปุ๋ยมูลสุกร

สูตรน้ำหมักชีวภาพ

1. กากน้ำตาล 1กิโลกรัม

2. ปลา 2 กิโลกรัม

3. น้ำ 20 ลิตร

นำมาหมักรวมกันทิ้งไว้ 15 วันจึงนำมาใช้ได้

7. ปลูกต้นกล้ามะเขือและการดูแลรดน้ำและให้ปุ๋ย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงขั้นตอนการปลูก ดูแลรดน้ำและให้ปุ๋ยมูลสุกร และปุ๋ยเคมี

แปลงปลูกพืชด้วยปุ๋ยเคมี	แปลงปลูกพืชด้วยปุ๋ยมูลสุกร
1. เริ่มปลูก วันที่ 15 มีนาคม 2553 เวลา 16.30 น. จำนวน 21ต้น / 21 หลุม	**1. เริ่มปลูก** วันที่ 15 มีนาคม 2553 เวลา 16.30 น จำนวน 21ต้น / 21 หลุม
2. ขั้นตอนการปลูก - ปรับพื้นที่ ขุดหลุม - การรองหลุม ใส่ปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์ จำนวน 1 กิโลกรัม /21 ต้น พรวนดินให้เข้ากัน - รดน้ำให้ดินพอเปียกทุกหลุม - ปลูกต้นกล้า หลุมละ 1 ต้น จำนวน 21 หลุม - นำฟางมาคลุมรอบๆ ต้นกล้าทุกหลุม - ทำเพิงบังแดดทุกต้น	**2. ขั้นตอนการปลูก** - ปรับพื้นที่ ขุดหลุม - การรองหลุม ใส่ปุ๋ยมูลสุกร จำนวน 10.5 กิโลกรัม /21 ต้น พรวนดินให้เข้ากัน - รดน้ำให้ดินพอเปียกทุกหลุม - ปลูกต้นกล้า หลุมละ 1 ต้น จำนวน 21 หลุม - นำฟางมาคลุมรอบๆ ต้นกล้าทุกหลุม - ทำเพิงบังแดดทุกต้น

ประมาณ 10 วัน เพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง	ประมาณ 10 วัน เพื่อให้ต้นกล้าแข็งแรง
3. ขั้นตอนการบำรุง **ครั้งที่ 1** วันที่ 30 มีนาคม 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**3. ขั้นตอนการบำรุง** **ครั้งที่ 1** วันที่ 30 มีนาคม 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
ครั้งที่ 2 วันที่ 15 พฤษภาคม 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**ครั้งที่ 2** วันที่ 15 พฤษภาคม 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
ครั้งที่ 3 วันที่ 30 พฤษภาคม 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**ครั้งที่ 3** วันที่ 30 พฤษภาคม 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
ครั้งที่ 4 วันที่ 15 มิถุนายน 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**ครั้งที่ 4** วันที่ 15 มิถุนายน 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
ครั้งที่ 5 วันที่ 30 มิถุนายน 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**ครั้งที่ 5** วันที่ 30 มิถุนายน 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
ครั้งที่ 6 วันที่ 15 กรกฎาคม 2553	**ครั้งที่ 6** วันที่ 15 กรกฎาคม 2553
ครั้งที่ 7 วันที่ 30 กรกฎาคม 2553 โรยปุ๋ยเคมีตราบัวทิพย์รอบๆ โคนต้นมะเขือ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะ/ต้น ใส่น้ำหมักชีวภาพ จำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น	**ครั้งที่ 7** วันที่ 30 กรกฎาคม 2553 ใส่น้ำหมักชีวภาพจำนวน 1 ช้อนโต๊ะผสมน้ำ 20 ลิตร รดรอบๆโคนต้นมะเขือ จำนวน 21 ต้น
4. ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่าย - เริ่มระยะออกดอก ใช้เวลา 30 วันนับตั้งแต่วันปลูกมะเขือ - เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงวันที่ 15 มิถุนายน – 12 สิงหาคม 2553 - การจำหน่าย กิโลกรัมละ 20 บาท (8 – 10 ลูก/กิโลกรัม)	**4. ระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต และการจำหน่าย** - เริ่มระยะออกดอก ใช้เวลา 30 วันนับตั้งแต่วันปลูกมะเขือ - เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงวันที่ 15 มิถุนายน – 12 สิงหาคม 2553 - การจำหน่าย กิโลกรัมละ 20 บาท (8 – 10 ลูก/กิโลกรัม)

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

- ศึกษาปริมาณมูลสุกร ในพื้นที่หมู่ที่ 7
- โดยใช้ค่าเฉลี่ย
- วิเคราะห์ผลการบันทึกเพื่อเปรียบเทียบมูลค่าของผลผลิตจากพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับพืชที่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยการหาผลต่างของต้นทุนกับราคาขาย ผลผลิตของมะเขือที่ได้จากการใช้ปุ๋ยมูลสุกรและปุ๋ยเคมี

3. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตของพืช ที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาปริมาณมูลสุกรในพื้นที่หมู่ที่ 7 ต.ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง

3.1.1 จากการเก็บข้อมูลน้ำหนักมูลสุกรที่ฟาร์มจอมใจ พบว่าสุกรจำนวน 5 ตัว ถ่ายมูลวันละ 5.25 กิโลกรัม ดังนั้นสุกรทั้ง 7 ฟาร์มจำนวน 1,348 ตัว จะมีมูล

สุกร 1,415.4 กิโลกรัม/วัน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงน้ำหนักของสุกร และน้ำหนักมูลสุกรที่ถ่ายเฉลี่ยต่อวัน

ตัวที่	น้ำหนักของสุกร (กิโลกรัม)/1 ตัว	เฉลี่ยรวม 4 ครั้ง(กรัม) วัน
1	15	450
2	25	750
3	35	1,050
4	45	1,350
5	55	1,650
รวม	**175**	**5,250**

3.2. เปรียบเทียบข้อมูลค่า NPK จากปุ๋ยที่ได้จากมูลสุกรและจากปุ๋ยเคมี

จากการค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์ และสอบถามจากเกษตรกรผู้ใช้ปุ๋ย ผลปรากฏว่าในสัดส่วนปริมาณปุ๋ยเท่ากัน 1 กิโลกรัม ปุ๋ยมูลสุกรมีธาตุอาหารหลัก NPK มากว่าปุ๋ยเคมี ปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่า NPK จากปุ๋ยที่ได้จากมูลสุกรและจากปุ๋ยเคมี

ปุ๋ย	ค่า N	ค่า P	ค่า K
ปุ๋ยมูลสุกร	1.3	2.4	1.0
ปุ๋ยเคมี	0.2	0.33	0.25

3.3 เปรียบเทียบมูลค่าของผลผลิตจากพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับพืชที่ใช้ปุ๋ยเคมี

จากการปลูกมะเขือในแปลงทดลองของนายจิตร ศรีวิลัย จำนวน 2 แปลง แปลงที่ 1 ใช้ปุ๋ยเคมีและน้ำหมักชีวภาพ แปลงที่ 2 ใช้ปุ๋ยมูลสุกรและน้ำหมักชีวภาพสูตรเดียวกับกับแปลงที่ 1 พบว่า แปลงทดลองที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรจะให้จำนวนผลผลิตมะเขือมากกว่าใช้ปุ๋ยเคมี ซึ่งส่งผลต่อรายได้ที่มากกว่าด้วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปุ๋ยมูลสุกรสามารถบำรุงดินไปพร้อมๆกับการบำรุงต้น และผล จึงทำให้พืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรให้ผลผลิตระยะยาวกว่าปุ๋ยเคมี จึงทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตมากกว่าในต้นทุนที่ต่ำกว่า ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลผลิตมะเขือที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรเปรียบเทียบกับที่ใช้ปุ๋ยเคมี

ชนิดของปุ๋ย	ต้นทุน (บาท)	จำนวนผลผลิต (กิโลกรัม)	ราคา/กิโลกรัม (บาท)	รายรับ (บาท)	กำไร (บาท)
ปุ๋ยมูลสุกร	138	47.5	20	950	812
ปุ๋ยเคมี	168	36.8	20	736	568

4. สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ปริมาณมูลสุกรที่นำมาใช้ศึกษาจากฟาร์มจอมใจ เฉลี่ยน้ำหนัก 12,250 กิโลกรัม ถ่ายมูลสุกร 367.5 กิโลกรัม/วัน มูลสุกร 367.5 กิโลกรัม สามารถนำมาทำปุ๋ยมูลสุกรได้ 74 กิโลกรัม (มูลสุกรสด 5 กิโลกรัม ผลิตปุ๋ยมูลสุกรได้ 1 กิโลกรัม) ซึ่งเป็นปริมาณที่มากเพียงพอสำหรับนำไปใช้ในการเพาะปลูกสำหรับ 1 ครัวเรือน ซึ่งนอกจากฟาร์มจอมใจแล้ว ยังมีมูลสุกรจากฟาร์มอื่นๆ อีกจำนวนมาก ที่สามารถนำมาผลิตปุ๋ยมูลสุกรได้

ที่สำคัญที่สุดปุ๋ยมูลสุกรสามารถลดต้นทุนการปลูกพืชของเกษตรกรได้อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยมูลสุกรมีต้นทุนต่ำกว่าปุ๋ยเคมี ดังนั้นหากเกษตรกรใช้ปุ๋ยมูลสุกรมาใช้เพาะปลูกก็จะช่วยลดต้นทุนเพิ่มผลผลิต สร้างกำไรได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำผลการศึกษาไปเผยแพร่สู่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าและนำมูลสุกรมาใช้ประโยชน์ เป็นการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต

2. นำข้อมูลจากการศึกษาเผยแพร่สู่ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อของบประมาณสนับสนุนจัดตั้งกลุ่มสนใจผลิตปุ๋ยมูลสุกร และปุ๋ยจากมูลสุกรสัตว์ชนิดอื่นๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีผู้รู้ผู้ชำนาญเข้าไปส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรและทดลองปฏิบัติให้เห็นอย่างชัดเจน เพื่อให้เกษตรกรได้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจใช้ปุ๋ยจากมูลสุกร

2. ควรมีวิจัยที่เปรียบเทียบให้ชุมชนได้เห็นความแตกต่างระหว่างการใช้และไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ทั้งในแง่คุณภาพ

ปุ๋ย ราคา ต้นทุนในการผลิต และผลกระทบจากการใช้ปุ๋ยเคมี

กิตติกรรมประกาศ

โครงงานศึกษาเปรียบเทียบมูลค่าผลผลิตของพืชที่ใช้ปุ๋ยมูลสุกรกับปุ๋ยเคมีของเกษตรกร ต. ดอนประดู่ อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง สำเร็จลงได้ด้วยการได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจาก โครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนสนับสนุน

ขอบคุณนางจอมใจ คงคาสวัสดิ์ เจ้าของฟาร์มจอมใจที่เอื้อเฟื้อสถานที่และปุ๋ยมูลสุกรที่นำไปใช้ในการทดลอง และในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้

ขอบคุณนายจิตร ศรีวิลัย ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ตลอดจนการให้ข้อมูลทุกขั้นตอนในการทำแปลงทดลองปลูกพืชโดยการใช้ปุ๋ยจากมูลสุกรและปุ๋ยเคมี

ขอบคุณเกษตรกรตำบลดอนประดู่ ทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. **ความรู้เรื่องปุ๋ย.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.doae.go.th/ni/punt/punt_1.htm**.** เข้าถึงเมื่อ วันที่ 5 สิงหาคม 2553.

กลุ่มอุตสาหกรรม 4 กองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2 **ปุ๋ยเคมี.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.oie.go.th/industrystatus2/10.doc. เข้าถึงเมื่อ วันที่ 5 สิงหาคม 2553.

ถาวร วิจิตรสุนทรกุล. 2541. **อิทธิพลของปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของมะละกอที่ปลูกบนดินชุดยโสธร.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสต์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สันต์ สิริภักดิ์. 2551. **ผลกระทบของปุ๋ยหมัก และปุ๋ยเคมีต่อสมบัติทางกายภาพ และทางเคมีบางประการของดินดอนในเขตเกษตรน้ำฝน.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ข้าวซ้อมมือพัฒนาแนวคิด สู่ระบบเศรษฐกิจชุมชนอำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

พรรณนิดา เร็วเรียบ, วิจิตรา ทาเงิน, อนุวัฒน์ หมันเส็น และสมศรี ชอบกิจ
โรงเรียนควนโดนวิทยา ตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล 91160

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีความพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีต่างๆมากมาย โดยเฉพาะในด้านอุตสาหกรรมอาหาร มีการนำสารเคมีเข้ามาช่วยในเรื่องการถนอมอาหาร ดังนั้นในการเลือกบริโภคอาหาร จึงควรคำนึงถึงสารเคมีที่มีการปนเปื้อนอยู่ในอาหารให้มากขึ้น(อ.โพธิ์ประทับช้าง http://learners.in.th) ทางคณะผู้วิจัยได้ศึกษาและไปขอความรู้และขอคำปรึกษากับทางสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควนโดน คุณปรีดา ราชภักดี ในเรื่องเศรษฐกิจในชุมชนบ้านสะพานโยง ซึ่งยังไม่ตรงเป้าหมายตามที่ทางผู้วิจัยตั้งไว้ จึงได้ไปปรึกษากับ นายวุฒิเวช เจียระนัย ตำแหน่งหัวหน้าแผนกเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อต้องการศึกษาแหล่งของข้าวซ้อมมือและเศรษฐกิจของข้าวในชุมชน
2. เพื่อต้องการศึกษาการบริโภคข้าวซ้อมมือในชุมชนบ้านสะพานโยง

ขอบเขตการศึกษา

1. เนื้อหาที่ทำวิจัย
   - แหล่งข้าวซ้อมมือชุมชนบ้านสะพานโยง
   - การบริโภคข้าวซ้อมมือ
   -เศรษฐกิจข้าวชุมชนบ้านสะพานโยง
2. สถานที่ทำการวิจัย
   - ชุมชนบ้านสะพานโยง ตำบลควนโดน อำเภอควนโดน จังหวัดสตูล

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ผลิต คือ ชาวนาที่เป็นสมาชิกของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง ซึ่งมีจำนวน 38 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจำนวน 8 ครัวเรือน ใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากประธานกลุ่ม 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน เหรัญญิก 1 คน และสมาชิก 4 คน
2. กลุ่มผู้จำหน่าย คือ พ่อค้าแม่ค้าที่รับซื้อข้าวซ้อมมือและข้าวอื่นตามท้องตลาดมาจำหน่ายในชุมชนบ้านสะพานโยง ซึ่งมีจำนวน 5 ร้าน โดยทางผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจำนวน 3 ร้าน สุ่มแบบเฉพาะเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากพ่อค่าแม่ค้าทั้ง 3 ร้าน โดยสอบถามราคาการจำหน่ายระหว่างข้าวซ้อมมือและข้าวอื่นๆทั่วไป
3. กลุ่มผู้บริโภค คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสะพานโยง ซึ่งมีจำนวน 145 ครัวเรือน โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจำนวน 38 ครัวเรือน สุ่มแบบไม่เฉพาะเจาะจง โดยเก็บข้อมูลจากแต่ละครัวเรือนจนครบทั้ง 38 ครัวเรือนตามที่กำหนดไว้

ผลการศึกษา

ผลการศึกษากลุ่มผู้ผลิตข้าวบ้านสะพานโยง

จาก 38 ครัวเรือนของผู้ผลิตในชุมชนบ้านสะพานโยงผู้วิจัยได้สุ่มสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตข้าวมา 8 ครัวเรือน ซึ่งจากการศึกษาเราพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ทำนาปีละ 1 ครั้ง ได้แก่บุคคลที่มีพื้นที่ 1-2 ไร่ และบุคคลที่มีพื้นที่ 5 ไร่ ส่วนที่เหลือคือบุคคลที่มีพื้นที่ 3 – 3.5 ไร่ ทำนาปีละ 2 ครั้ง แต่การทำนาที่ได้ผลผลิตออกมาในแต่ละครั้งอาจได้เท่าหรือใกล้เคียงกัน

เนื่องจากสภาพแวดล้อมในพื้นที่ทำนาให้เกิดผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพไม่เท่ากันจึงทำให้ผลผลิตที่ออกมาใกล้เคียงกัน ดังตาราง

กลุ่มตัวอย่าง	**พื้นที่ (ไร่)**					
	1	**1.5**	**2**	**3**	**3.5**	**5**
จำนวนกลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือ	**1**	**2**	**2**	**1**	**1**	**1**
ผลผลิตที่ได้	**0.5**	**0.8**	**1.5**	**3**	**3**	**3.5**

ผลการศึกษากลุ่มผู้จำหน่ายข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง

จาก 5 ร้าน ของผู้จำหน่ายข้าวในชุมชนบ้านสะพานโยง ผู้วิจัยได้สุ่มสำรวจกลุ่มตัวอย่างข้าวมา 3 ร้าน ซึ่งประกอบไปด้วย

1.ร้านเชอร์รี่ควนโดน

2.ศูนย์การผลิตข้าวอำเภอ

3.ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจังหวัดสตูล พบว่า ปริมาณความต้องการของร้านค้าภายนอกนั้นจะมีปริมาณความต้องการสูงสุดที่ 30 กิโลกรัมต่อเดือน รวมกันแล้วทั้ง 3 ร้านต้องการ 75 กิโลกรัมต่อเดือน ซึ่งเป็นปริมาณที่กำลังเหมาะต่อการให้แก่ประชากรในชุมชน ดังแผนภูมิ

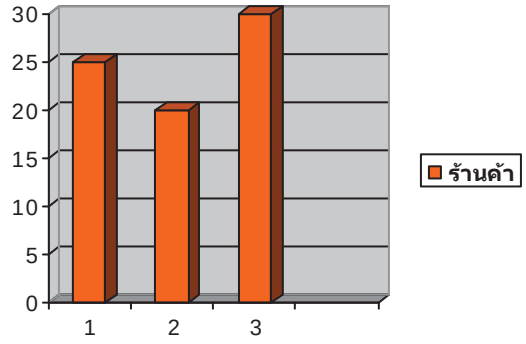

ผลการศึกษากลุ่มผู้บริโภคข้าวซ้อมมือ

จาก 145 ครัวเรือนในชุมชนบ้านสะพานโยง ผู้วิจัยได้สุ่มสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคข้าวมา 38 ครัวเรือน พบว่าการบริโภคข้าวของประชากรในชุมชนบ้านสะพานโยง มีปริมาณการบริโภคที่แตกต่างกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะบริโภคข้าวที่ตนเองปลูกส่วนที่เหลือจะบริโภคข้าวทั่วไปและความต้องการในการบริโภคข้าวซ้อมมือของประชากรก็มีความต้องการในการบริโภคสูงอีกด้วย

บริโภค / ตัวอย่าง	ข้าวซ้อมมือ	ข้าวซื้อภายนอก	ข้าวตนเอง	ข้าวซ้อมมือ+ข้าวตนเอง	ข้าวซ้อมมือ+ข้าวซื้อ	ข้าวตนเอง+ข้าวซื้อ
กลุ่มตัวอย่าง 37 ครัวเรือน	5	12	16	2	1	1
กลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือ 8 ครัวเรือน	1	4	3	-	-	-
รวม	6	16	19	2	1	1

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. สรุปผลการศึกษา

1) จากการศึกษาแหล่งข้าวซ้อมมือและเศรษฐกิจของข้าวในชุมชน พบว่า แหล่งข้าวซ้อมมือในชุมชนควนโดนมีเพียงแหล่งเดียวคือที่ กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง และยังพบว่า ข้าวซ้อมมือได้รับการตอบรับจากประชาชนในแบบสอบถามการบริโภคข้าว มีจำนวน 6 ครัวเรือน แต่เนื่องด้วยการทำนาข้าวนั้น ยังเกิดผลผลิตได้ไม่เกิน 3.5 ตันต่อครั้ง และมีผู้ทำนาข้าวส่งขายให้กับกลุ่มข้าวซ้อมมือน้อยอยู่ จึงทำให้ทางกลุ่มข้าวซ้อมมือไม่สามารถผลิตข้าวซ้อมมือให้เพียงพอต่อท้องตลาดหรือร้านค้าที่รอรับสินค้าเพื่อจำหน่าย

2) จากการศึกษาการบริโภคข้าวซ้อมมือในชุมชนบ้านสะพานโยง พบว่า ประชาชน ยังคงบริโภคข้าวซ้อมมือเพียง 6 ครัวเรือน เนื่องจากการผลิตข้าวซ้อมมือยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค อีกบางส่วนที่เหลือ จากการสอบถามของผู้วิจัย ผู้บิโภคคำนึงถึงประโยชน์ของข้าวซ้อมมือมากแต่คงได้รับข้าวซ้อมมือตามความต้องการได้ไม่เต็มที่ ผู้บริโภคบางส่วนจึงเลือกที่จะบริโภคข้าวสารทั่วๆไปแทน

2. อภิปรายผลการศึกษา

การวิจัยข้าวซ้อมมือ พัฒนาแนวคิดสู่ระบบเศรษฐกิจชุมชน ของกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยงนั้น มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า แหล่งข้าวซ้อมมือในชุมชนยังมีอยู่เพียงแหล่งเดียว คือ กลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง และพบว่าข้าวซ้อมมือได้รับการตอบรับจากประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มข้าวซ้อมมือของตำบลจังหวัดสตูล (http://www.tambonguide.com) ที่ตอบรับการนำวิถีดั้งเดิมของการนำข้าวซ้อมมือ แต่จะเห็นว่าเศรษฐกิจเรื่อง ข้าวซ้อมมือ ยังคงเดินหน้าไปได้ไม่ค่อยรวดเร็ว ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะผู้ทำนายังคงมีการส่งข้าวเปลือกขายให้กับทางกลุ่มข้าวซ้อมมือน้อยอยู่ จากการสอบถามผู้ทำนาใน 8 คนนั้น มีการส่งขายให้ทางกลุ่มข้าวซ้อมมือเพียง 3 คน ปริมาณข้าวรวมแล้วอยู่ที่ 3.5 ตันต่อครั้ง และบางเดือนก็มีปริมาณข้าวที่ขายน้อยกว่า 3.5 ตัน จากสาเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ทางกลุ่มข้าวซ้อมมือจึงผลิตข้าวไม่คงที่ ไม่สามารถมีข้าวซ้อมมือขายให้ร้านค้าได้อย่างสม่ำเสมอ เศรษฐกิจการขายข้าวซ้อมมือของชุมชนจึง

ยังคงเดินหน้าไปได้ไม่เต็มที่ แม้ว่าข้าวซ้อมมือของชุมชนบ้านสะพานโยงจะเป็นสินค้า O-TOP แล้วก็ตาม

2. จากการวิจัยที่พบว่าผู้บริโภคข้าวซ้อมมือของชุมชนบ้านสะพานโยงยังคงมีย้อยอยู่ที่ประมาณ 6 ครัวเรือน จากการสอบถามมา 38 ครัวเรือน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการผลิตข้าวยังคงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค และจากการสอบถามของผู้วิจัย พบว่าประชาชนยังคงเห็นคุณค่าและประโยชน์ของข้าวซ้อมมือ ซึ่งสอดคล้องกับที่จังหวัดพิษณุโลก (http://www.med.nu.ac.th) ที่ได้จัดตั้งกลุ่มข้าวซ้อมมือของจังหวัดขึ้น เนื่องจากประชาชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของข้าวซ้อมมือ แต่เนื่องจากข้าวซ้อมมือยังคงมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ร้านค้าที่จำหน่ายก็มีข้าวขายมาบ้างเพียงบางช่วง จึงทำให้ประชาชนยังคงสับสนต่อการที่จะซื้อข้าวซ้อมมือมาบริโภค ผู้บริโภคบางส่วนจึงเลือกที่จะบริโภคข้าวสารทั่วๆไปแทนข้าวซ้อมมือ เพราะสามารถที่จะหาซื้อมารับประธานได้ง่ายกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**
   - 1.1 ทางหน่วยงานเกษตรอำเภอควรมีการออไปให้ความรู้แก่ประชาชนเพิ่มขึ้น
   - 1.2 สาธารณสุขควรออกไปให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ข้าวซ้อมมือแก่ประชาชน
   - 1.3 ควรมีการเพิ่มแรงงานให้กับทางกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตข้าวซ้อมมือให้ได้ในปริมาณที่เพียงพอต่อประชาชน
2. **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**
   2.1 เรื่องของปัจจัยที่ทำให้มีการผลิตข้าวซ้อมมือได้ในปริมาณที่น้อย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คุณครูสมศรี ชอบกิจ ครูที่ปรึกษา นายวุฑฒิเวช เจียระนัย ตำแหน่งหัวหน้าแผนกเศรษฐกิจชุมชน สำนักงานเทศบาลตำบลควนโดน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควนโดน นายปรีดา ราชภักดี คุณสุวรรณี ชุ่มจำรัส ประธานกลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง

เอกสารอ้างอิง

1. เอกสาร

นางสุวรรณี ชุ่มจำรัส , เอกสารแผ่นพับกลุ่มสตรีข้าวซ้อมือบ้านสะพานโยง

นางสุวรรณี ชุ่มจำรัส , บัญชีรายรับรายจ่ายของกลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือ, 2552

นางสุวรรณี ชุ่มจำรัส , ถุงผลิตภัณฑ์ข้าวซ้อมมือ

2.เว็บไซต์์

- http://www.bloggang.com ,

สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เดือนสิงหาคม 2553

- http://www.elib- online.com , สืบค้นเมื่อวันที่ 19 เดือนสิงหาคม 2553
- http://www.ku.ac.th , สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เดือนสิงหาคม 2553
- http://www.horapa.com , สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เดือนสิงหาคม 2553
- http://www.gotoknow.org , สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เดือนสิงหาคม 2553
- http://www.andamanguide.com , สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เดือนสิงหาคม 2553
- http://www.med.nu.ac.th , สืบค้นเมื่อวันที่ 21 เดือนสิงหาคม 2553

3. บุคคล

- นางสุวรรณี ชุ่มจำรัส , ประธานกลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือ, กลุ่มสตรีข้าวซ้อมมือบ้านสะพานโยง, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 เดือนสิงหาคม 2553
- นายปรีดา ราชภักดี ,สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลควนโดน, องค์การบริหารส่วนตำบลควนโดน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 18 เดือนสิงหาคม 2553
- นายวุฑฒิเวช เจียระนัย, หัวหน้าแผนกเศรษฐกิจชุมชน, สำนักงานเทศบาลอำเภอควนโดน, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 เดือนสิงหาคม 2553
- ประชาชนบ้านสะพานโยงจำนวน 38 ครัวเรือน ต.ควนโดน อ.ควนโดน จ.สตูล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 10-18 เดือนสิงหาคม 2553

การตัดสินใจในการปลูกฝรั่งเพื่อเป็นอาชีพเสริมจากการปลูกยางพารา กรณีศึกษาในชุมชนบ้านควนเทียม ตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง

เบญจวรรณ บริเพชร,ธีระศักดิ์ เลื่อนแก้ว, วีรพล อำลอย และทิพวรรณ จันสุก
โรงเรียนรัษฎา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง 92160

บทคัดย่อ

โครงงานนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกฝรั่งของเกษตรกรในหมู่บ้านควนเทียม เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกฝรั่ง เพื่อเป็นอาชีพเสริมจากสวนยาง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งจำนวน 32 ราย แม่ค้าขายฝรั่งจำนวน 5 ราย และเกษตรกรอีก 6 รายที่สอบถามเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม พบว่าเกษตรกรผู้ที่ปลูกฝรั่งส่วนใหญ่นิยมปลูกฝรั่งพันธุ์แป้นสีทองร้อยละ 75 ปลูกฝรั่งไร้เมล็ดร้อยละ 3.12 ปลูกพันธุ์แป้นสีทองและพันธุ์ไร้เมล็ด ร้อยละ 21.87 เกษตรกรซื้อพันธุ์ฝรั่งมาจาก จ.นครปฐม การปลูกฝรั่ง 1 ไร่/ปี ใช้ต้นทุนผันแปรจำนวน 16,107 บาท รายรับจำนวน 29,293.71 บาท/ปี ดังนั้นในการปลูกฝรั่ง 1 ไร่ ใน 1 ปี จะได้กำไร 13,186.71 บาท คิดในช่วงที่ฝรั่งเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตหลังจาก 8 เดือน จนถึงฝรั่งหยุดให้ผลผลิตในระยะเวลา 8 ปี การรับซื้อฝรั่ง พบว่า รับซื้อฝรั่งทุกวัน รับซื้อฝรั่งวันเว้นวัน คิดเป็นร้อยละ 80 และ 20 ตามลำดับ การซื้อขายฝรั่งของพ่อค้าพบว่า โดยเกรด A,B,C ราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 25, 16 และ 12 บาท ตามลำดับ การเปรียบเทียบราคาของฝรั่งดูจากผิวและขนาดของฝรั่งนอกจากนี้ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดไม่ต้องการเข้าร่วมกลุ่มการปลูกฝรั่ง และไม่รู้ถึงประโยชน์ของการรวมกลุ่ม

1.บทนำ

ในชุมชนบ้านควนเทียม ตำบลควนเมา อำเภอรัษฎา จังหวัดตรัง ประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลัก แต่ในปัจจุบันมีชาวบ้านนิยมปลูกผลไม้คือ ฝรั่งเป็นอาชีพเสริมมากขึ้นโดยปลูกในพื้นที่ว่างเปล่าและพื้นที่สาธารณะริมถนน เนื่องจากเล็งเห็นว่าการปลูกฝรั่งสามารถทำรายได้อย่างต่อเนื่อง จึงได้มีการขยายพื้นที่ปลูกเพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวน 105 ไร่ ในจำนวน 32 ครัวเรือน ฝรั่งที่ปลูกเป็นฝรั่งพันธุ์แป้นสีทองและฝรั่งพันธุ์กิมจู ซึ่งเป็นฝรั่งไร้เมล็ด สีนวลสวย รสหวานกลมกล่อม กรอบ ส่งผลให้ปัจจุบันฝรั่งของตำบลควนเมา อำเภอรัษฎาเป็นที่รู้จักมากขึ้น และเป็นของฝากที่ขึ้นชื่อของอำเภอรัษฎา ทำให้ฝรั่งเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่รองลงมาจากยางพาราและปาล์มน้ำมัน และเมื่อมีความนิยมปลูกฝรั่งกันมากขึ้น ทำให้พ่อค้าคนกลางฉวยโอกาสนี้ ในการกดราคาฝรั่ง คือ เข้ามารับซื้อฝรั่งในสวนแล้วให้ราคาถูก เกษตรกรจึงมีการรวมกลุ่มกัน เกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งเพื่อเป็นการกำหนดราคาขาย และเพื่อให้ฝรั่งออกสู่ตลาดอย่างกว้างขวาง แต่ปัจจุบันกลุ่มดังกล่าวได้ยกเลิกไปแล้ว เพราะเกิดปัญหาขึ้นในกลุ่ม เนื่องจากเกษตรกรผู้ปลูกฝรั่งไม่เข้าใจถึงความสำคัญ และผลตอบแทนที่จะได้รับในการรวมกลุ่ม

การหาแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกฝรั่งเพื่อเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยให้เกษตรกรจำหน่ายฝรั่งได้ในราคาสูง และไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง และเพื่อให้เกษตรกรได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากที่สุด ทางคณะผู้วิจัยจึงได้เก็บรวบรวมข้อมูลต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกฝรั่งเพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการผลผลิตการตลาด ตลอดจนกลุ่มเกษตรผู้ปลูกฝรั่งให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรชาวสวนฝรั่งในหมู่บ้านควนเทียม จำนวน 32 รายซึ่งในการวิจัยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด และเก็บข้อมูลจากแม่ค้าผลไม้ จำนวน 5 ราย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม – สิงหาคม ปี 2553

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดฝรั่ง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร อินเตอร์เน็ต

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ชาวสวนฝรั่ง โดยมีประเด็นคำถาม เกี่ยวกับการตัดสินใจในการประกอบอาชีพทำสวนฝรั่ง จำนวนพื้นที่ปลูก ปริมาณผลผลิตฤดูกาลในการจัดจำหน่ายรวมทั้งต้นทุนและผลตอบแทน

ขั้นที่ 3 จัดประชุมกลุ่มชาวสวนฝรั่ง และพ่อค้ารับซื้อผลไม้ เพื่อหาแนวทางความร่วมมือในการทำธุรกิจอย่างยุติธรรมทั้ง 2 ฝ่าย

ขั้นที่ 4 นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและร้อยละ และนำเสนอในรูปความเรียง

ขั้นที่ 5 จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

3.ผลการศึกษาและอภิปรายผล

พบว่าเกษตรกรผู้ที่ปลูกฝรั่งส่วนใหญ่ปลูกฝรั่งพันธุ์แป้นสีทอง ร้อยละ 75 ปลูกฝรั่งไร้เมล็ดร้อยละ 3.13 ปลูกพันธุ์แป้นสีทองและพันธุ์ไร้เมล็ด ร้อยละ 21.88 เนื่องจากฝรั่งพันธุ์แป้นสีทองเป็นพันธุ์ที่ต้องการของตลาดมากกว่าฝรั่งพันธุ์อื่นๆ เพราะรสชาติกรอบ และ หวานกว่าฝรั่งพันธุ์อื่นที่ปลูกในพื้นที่ สำหรับพันธุ์ฝรั่งซื้อมาจากจังหวัดนครปฐม

จากการศึกษาค่าเฉลี่ยของการผลิตฝรั่งโดยนำข้อมูลในช่วง 8 ปีที่ได้รับผลสามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ค่าแรงงานในการปลูก ค่าไถปรับที่ดิน ค่าต้นพันธุ์ ค่าน้ำค่าไฟ ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง คิดเป็นร้อยละ 2.55,3.83,11.10,69.81,8.36และ4.32 ตามลำดับ

ต้นทุนคงที่พบว่าค่าท่อ pvc มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.77 รองลงมาค่าสายยางคิดเป็นร้อยละ 22.88 และน้อยที่สุด ค่ามอเตอร์สูบน้ำ คิดเป็นร้อยละ 11.44

ต้นทุนผันแปรต่อไร่จำนวน 16,107 บาท ได้รับรายได้จำนวน 29,293.71 บาท/ปี ดังนั้นในการปลูกฝรั่ง1 ไร่ ใน 1 ปี จะได้กำไร 13,186.71 บาท

สำหรับการศึกษาการตลาดพบว่าพ่อค้า 4 จาก 5 รายที่ให้การสัมภาษณ์ รับซื้อฝรั่งทุกวัน ส่วนที่เหลือรับซื้อวันเว้นวัน การซื้อฝรั่งของพ่อค้าพบว่าเกรด A ,B,C ราคาเฉลี่ย กิโลกรัมละ25,16 และ 12 ตามลำดับ ซึ่งการเปรียบเทียบราคาของฝรั่งดูจากผิวและขนาดของฝรั่งที่ให้ผลผลิต

การรวมกลุ่มพบว่า เกษตรกร ร้อยละ 100 ไม่ต้องการเข้าร่วมกลุ่มการปลูกฝรั่ง และไม่รู้ถึงประโยชน์ ของการรวมกลุ่ม ร้อยละ 83.33 ไม่ต้องการให้มีการจัดการรวมกลุ่มสหกรณ์ชาวสวนฝรั่ง เนื่องจากไม่เข้าใจถึงความสำคัญและผลตอบแทนในการเข้าร่วมกลุ่มสหกรณ์ชาวสวนฝรั่ง

4.สรุปข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนในการผลิตฝรั่งพบว่าเกษตรกรใช้เงินในการซื้อปุ๋ยมากที่สุด ดังนั้นน่าจะมีแนวทางในการลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ปุ๋ยโดยการหันมาพัฒนาการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่นทำมาจากมูลไก่ เนื่องจากว่าในพื้นที่อำเภอรัษฎา มีการทำฟาร์มเลี้ยงไก่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากเป็นไปได้ เกษตรกรในพื้นที่น่าจะมีการรวมกลุ่มในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่ทำมาจากมูลไก่หรือการจัดซื้อแม่ปุ๋ยมาผสมเอง

นอกจากนี้ผู้ที่สนใจปลูกฝรั่งควรปลูกแป้นสีทองเพราะเป็นพันธุ์ที่มีความต้องการของท้องตลาดนอกจากรสชาติจะหวานกรอบแล้วยังให้ผลผลิตตลอดปีและถ้าให้ดียิ่งขึ้นควรหาแนวทางให้ได้ผลผลิตเกรด A ให้มากที่สุดเพราะราคาแตกต่างจากเกรด B และC มาก ซึ่งเกษตรกรที่ต้องการให้ผลผลิตฝรั่งมีคุณภาพเกรด A จะต้องปรับปรุงสภาพของดินให้มีค่าความเป็นกรด ด่างระหว่าง 5.5-6.5 การตัดแต่งผลควรตัดแต่งผลฝรั่งให้เหลือกิ่งละ 1-2 ผล และควรรดน้ำอย่างสม่ำเสมอ

กิตติกรรมประกาศ

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกฝรั่งรัษฎาในหมู่บ้านควนเทียม เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มผู้ปลูกฝรั่งเพื่อเป็นอาชีพเสริมจากสวนยางโดยการลงพื้นสอบถาม การจัดทำโครงการในครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากชาวสวนฝรั่งที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านควนเทียมและขอขอบคุณ คุณครูทิพวรรณ จันสุก ครูที่ปรึกษาในการทำโครงการนี้และผู้ที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือและแก้ไขการทำโครงการในครั้งนี้ จนโครงการเล่มนี้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

เอกสารอ้างอิง

1.ทองดี ณ บ้านดอน. 2535 **ฝรั่งผลไม้ถูกเพื่อสุขภาพ**. เคหการเกษตร16(9): 53-55

2.นิรนาม.2537. **ไปดูฝรั่งพันธุ์แป้น ฝรั่งยักษ์คุณภาพของสามพราน**.เคหการเกษตร 18(2) : 71-76

3.พาวิน มะโนชัย. 2537. **เอกสารประกอบสอนวิชาการขยายพันธุ์ไม้ผล**. ภาควิชาพืชสวน คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (โรเนียว)

เศรษฐกิจชุมชนบ้านคูวา-บ้านขาว ด้วยวิถีเกษตร

สุภาพร สิงห์สุวรรณ์, จันทิมา ถาวารี, พรทิพย์ หยูทอง และรัตนันต์ สมพงศ์
โรงเรียนระโนด ต.ระโนด อ.ระโนด จ.สงขลา 90140
*E –mail : ra-nod@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปในชุมชนคูวา – บ้านขาวและศึกษาถึงการรวมกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ พบว่าอาชีพหลักในพื้นที่ คือ เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา และปศุสัตว์ อาชีพรองรับจ้าง ค้าขาย ประมง ในจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ครัวเรือนที่เข้ารวมกลุ่มการผลิตน้ำส้มควันไม้คิดเป็นร้อยละ 6.58 จากจำนวนครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง 76 ครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนในระดับมาก แต่ยังไม่ให้ความสำคัญของการรวมกลุ่มเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการสื่อสารที่เป็นรูปธรรมในพื้นที่ที่เห็นประโยชน์ของการรวมกลุ่มอย่างชัดเจน

สภาพพื้นที่ และการประกอบอาชีพของราษฎรบ้านขาว-คูวา ที่ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ค่าใช้จ่ายสูงจึงทำให้ นายสมปอง ฉิมดำ ซึ่งเป็นแกนนำของเกษตรกร ได้หาแนวทางในการลดรายจ่ายในส่วนนี้ให้ได้ จากประสบการณ์ที่ได้ไปดูงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ดูการทำน้ำส้มควันไม้ และได้ศึกษาถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการทำน้ำส้มควันไม้ คือ ถ่านที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการหุงต้ม น้ำที่เกิดจากการเผาถ่าน (น้ำส้มควันไม้) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ทำฮอร์โมน ใช้ทำปุ๋ย ใช้เป็นยาฆ่าแมลงศัตรูพืช และที่สำคัญ ในการทำน้ำส้มควันไม้นั้น สามารถนำเอาเศษไม้ หรือเศษเหลือจากวัสดุในการเกษตร มาเผาทำน้ำส้มควันไม้ได้ ขั้นตอนการทำก็ไม่ยาก จึงได้ทดลองทำเองก่อน หลังจากนั้นก็ได้ส่งเสริมให้กับผู้ที่สนใจในชุมชน และนอกชุมชน มีการรวมกลุ่มกันขึ้น โดยได้ช่วยกันตั้งชื่อกลุ่มว่า “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนตำบลบ้านขาว” ภายในศูนย์การเรียนรู้มีกิจกรรมเครือข่าย หลายๆ กิจกรรม คือ ศูนย์สาธิตการตลาด การทำปลาดุกร้า น้ำส้มควันไม้ ไร่นาสวนผสม หลังจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ชีวิตครอบครัวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง นั้นคือรายจ่ายเริ่มลดลง ผลผลิตจากการทำการเกษตรก็เพิ่มขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง เพราะไม่ใช้ปุ๋ยเคมี ไม่ใช้สารเคมีในการปราบศัตรูพืช เริ่มมีเงินออม เกษตรกรบ้านใกล้เคียงเริ่มสนใจ เลยชักชวนและแนะนำส่งเสริมให้กับผู้ที่สนใจ

จากการสัมภาษณ์พบว่า ชาวบ้านบางส่วนเริ่มเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตัวเองจากการทำการเกษตรแบบพึ่งสารเคมี เริ่มหันมาทำเกษตรอินทรีย์แทน นั้นคือ เริ่มทำปุ๋ยชีวภาพ ทำน้ำหมักชีวภาพ ทำสารสกัดจากสมุนไพร แทนสารเคมีในการปราบศัตรูพืช และโรคแมลง ใช้ในแปลงเกษตรของตนเอง หลังจากที่มีเกษตรกรในชุมชนได้ทำกันแพร่หลาย ชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ทุกครัวเรือนมีรายจ่ายลดลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนเริ่มมีการออมเงิน ไว้เป็นเงินทุนในการประกอบอาชีพ

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเศรษฐกิจชุมชนบ้านคูวา - บ้านขาว ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นการสร้างสัมพันธ์ อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยเหลือผู้วิจัยระหว่างเก็บข้อมูลอันทำให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนอีกด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา จำนวน 127 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง สมาชิกในกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ ตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา จำนวน 5 ครัวเรือน และครัวเรือนที่ให้ข้อมูลด้านเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 ครัวเรือน สุ่มแบบบังเอิญ

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิถีเกษตร ชุมชนของกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับที่มาของทุน ที่มาของทรัพยากรการผลิต วิธีการผลิต วิธีการจำหน่าย ฯลฯ

แบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาตามแนวทาง ที่ได้กำหนดขึ้น

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิถีเกษตรชุมชนของกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ อาทิ ที่มาของทุน ที่มาของทรัพยากรการผลิต วิธีการผลิต วิธีการจำหน่าย ฯลฯ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปความเรียง

ขั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาวิถีเกษตรชุมชนต่อสมาชิกกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำไปพัฒนาวิถีเกษตรชุมชนการผลิตน้ำส้มควันไม้

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาวิถีเกษตรชุมชนกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ตามแนวทางการพัฒนาที่กำหนดไว้ขั้นที่ 2 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชน

1. วิถีเกษตรของบ้านคูวา –บ้านขาว

บ้านคูวา – บ้านขาว เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ ติดกับทะเลสาบสงขลา และทุ่งนา พื้นที่การเกษตรประมาณ 580ไร่ มีครัวเรือนทั้งหมดจำนวน 127 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 470 คน แยกเป็นชาย 230 คน หญิง 240 คน (ที่ว่าการอำเภอระโนด, 2553) จากสภาพแวดล้อมที่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่คือทะเลสาบสงขลา และมีพื้นที่สวนใหญ่เป็นทุ่งนา ส่งผลให้ราษฎรบ้านคูวา – บ้านขาว ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตามวิถีฤดูกาล มีการทำนา ทำประมง ปลูกผัก ไม้ผล ทำนาเป็นอาชีพหลัก มีวิถีชีวิตแบบเกษตรเพื่อการบริโภค มีการช่วยเหลือแบ่งปัน และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันอยู่แบบระบบเครือญาติ แต่พอเริ่มมีการพัฒนา มีการนำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเข้ามาใช้ ทำให้วิถีการผลิตของชุมชนบ้านคูวา – บ้านขาว เปลี่ยนแปลงไป นั้นคือจากการทำการเกษตรเพื่อบริโภค เป็นการทำการเกษตรเพื่อจำหน่าย มีการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่เคยมี ก็ถูกทำลายเพื่อนำไปผลิตให้เพียงพอ มีการนำเอาเครื่องทุ่นแรงเข้ามาใช้แทนแรงงานคน แรงงานวัวควายที่เคยมี การผลิต ก็มีการนำเอาปุ๋ยเคมีเข้ามาใช้แทนปุ๋ยคอก นำเอายาฆ่าแมลงเข้ามาใช้ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มตามความต้องการ แต่ในทางตรงกันข้าม ต้นทุนในการผลิตสูง ทำให้รายได้ไม่คุ้มรายจ่าย ต้องนำเงินในอนาคตออกมาใช้จ่าย นั้นคือการไปกู้หนี้ยืมสิน จากนายทุน(หนี้นอกระบบ) มาลงทุนในการประกอบอาชีพเพื่อหวังให้ได้เงินคืนมาใช้หนี้ แต่พอถึงฤดูการเก็บเกี่ยว ผลผลิตได้ไม่คุ้มทุน ก็ต้องไปกู้เงินจาก ธกส. มาใช้หนี้นอกระบบ ซึ่งจะเป็นอยู่แบบนี้ ตลอด ทำให้เกิดวิกฤตทางการเงินในครอบครัว มาตลอด ยิ่งทำยิ่งมีหนี้เพิ่ม ทางออกทางเดียวที่สามารถแก้ไขได้ นั้นคือปรับเปลี่ยนแนวคิด โดยการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

2. กลุ่มน้ำส้มควันไม้

ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2541 มีสมาชิกก่อตั้ง จำนวน 71 คน ภายใต้การบริหารงาน

ของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ โดยมีระเบียบข้อบังคับเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสมาชิกและคณะกรรมการทุกคนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด อาศัยหลักคุณธรรม 5 ประการในการดำเนินงาน ส่งผลให้ มีผลการดำเนินงานเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน มีสมาชิกจำนวน 261 คน ผลของการดำเนินงานกลุ่มน้ำส้มควันไม้ทำให้

1. เกษตรกรสามารถนำความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปใช้ในการ ประกอบอาชีพของตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2. สามารถขยายผลสู่เกษตรกรข้างเคียง ในการลดต้นทุนการผลิตในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และสารเคมีแทนการใช้ ปุ๋ยเคมีและสารเคมี ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคปลอดภัย

3. ศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรข้างเคียงอย่างต่อเนื่อง

4. เกษตรกร อาสาสมัครเกษตร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้เรียนรู้ร่วมกัน ในการผลิตพืชสัตว์ ประมง ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสมในพื้นที่

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ เป็นเพราะคณะกรรมการและสมาชิกมีวินัย ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ตามหลักคุณธรรม 5 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความเห็นอกเห็นใจต่อกัน และมีความไว้วางใจกัน นอกจากนี้กลุ่มยังมีการสรุปผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งประชุมร่วมกันทุกเดือนก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แก่สมาชิกอย่างมาก

ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน

พบว่า ครัวเรือนตัวอย่างที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เห็นความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน

ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน	**จำนวน (ครัวเรือน)**	**ร้อยละ**
เห็นความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนมาก	7	70
เห็นความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนปานกลาง	1	10
เห็นความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนน้อย	2	20
ไม่เห็นความสำคัญ	0	0
รวม	10	100

ประโยชน์จากการรวมกลุ่มในเศรษฐกิจชุมชน

จากการสัมภาษณ์ครัวเรือนประชากร พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจมีประโยชน์ โดยร้อยละ 63.78 เห็นว่าการรวมกลุ่มภายในชุมชนช่วยส่งผลให้มีระดับรายได้ในครอบครัวเพิ่มในระดับมากและปานกลาง ร้อยละ 60.62 เห็นว่าทำให้สมาชิกในครัวเรือนมีงานทำ ร้อยละ 55.91 เห็นว่าการรวมกลุ่มจะทำให้คนในชุมชนมีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีมาก แต่ในด้านของการให้ผลผลิตขายได้ในราคาที่น่าพอใจนั้น ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร โดยเห็นว่ามีน้อยและไม่มีเลย ร้อยละ 53.54 ซึ่งใกล้เคียงกับกลุ่มที่คิดว่าขายผลิตได้ในราคาที่น่าพอใจ

นอกจากนี้แล้วชาวบ้านบางส่วนยังเห็นว่าการรวมกลุ่มนั้นจะช่วยให้ชาวบ้านมีโอกาสได้พูดคุยและปรึกษาหารือกันมากขึ้น และการรวมกลุ่มจะช่วยให้ชาวบ้านสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ที่อื่นได้และจะได้นำเงินมาพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นได้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่2 ทัศนคติของชาวบ้านที่มีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (ประชากรทั้งหมด 127 ครัวเรือน)

ประโยชน์จากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีประโยชน์
รายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น	35	46	16	30
สมาชิกในครัวเรือนมีงานทำ	27	50	24	26
สมาชิกในชุมชนมีความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคีมากขึ้น	28	43	22	34
ผลผลิตทางการเกษตรขายได้ในราคาที่น่าพอใจ	30	29	32	36

3. การสังเคราะห์เศรษฐกิจชุมชนบ้านคูวา –บ้านขาว ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ชุมชนบ้านขาวมาแล้ว ทางกลุ่มเกิดความคิดเผยแพร่ความรู้ที่ได้ คือ การทำผลิตภัณฑ์น้ำส้มควันไม้ ถ่านที่ได้รับสามารถนำไปใช้ในการหุงต้ม น้ำที่เกิดจากการเผ่าถ่าน(น้ำส้มควันไม้) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง เช่น ทำฮอร์โมน ใช้ทำปุ๋ย ใช้เป็นยาฆ่าแมลงศัตรูพืช และที่สำคัญ ในการทำน้ำส้มควันไม้นั้น สามารถนำเอาเศษไม้ หรือเศษเหลือจากวัสดุในการเกษตร มาเผ่าทำน้ำส้มควันไม้ได้ ขั้นตอนการทำก็ไม่ยาก และสิ่งเหล่านี้ทำได้ไม่ยาก ลงทุนไม่มาก ทำใช้เองได้ ซึ่งถ้าเราสามารถผลิตสิ่งเหล่านี้ขึ้นมาใช้เองก็จะช่วยให้ลดค่าใช้จ่ายได้ส่วนหนึ่ง กิจกรรมของกลุ่มเข้าหลักเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ

หลักพอประมาณ : ช่วยลดรายจ่ายในครอบครัว และมีความรู้สามารถผลิตใช้เองได้

หลักภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี : เป็นการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำเองลดสารพิษ โดยใช้วัสดุที่เหลือใช้ เป็นตัวที่ช่วยลดสารพิษที่เป็นอันตรายต่อร่างกายและสิ่งแวดล้อม

เงื่อนไขความรู้ : สมาชิกในกลุ่มได้รับความรู้จากการปฏิบัติจริง และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในบ้านและนำเผยแพร่สู่ชุมชน

เงื่อนไขคุณธรรม : ความเสียสละ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่แบ่งปัน ความรู้ออกสู่ชุมชน

และสามารถครอบคลุม 4 มิติ คือ

มิติ วัตถุ/เศรษฐกิจ เป็นการลดค่าใช้จ่ายเพิ่มรายได้ในครอบครัว

มิติสังคม กระชับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ให้แนบแน่นมากยิ่งขึ้น

มิติสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมีวัตถุดิบที่ไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายและสิ่งแวดล้อมมาใช้

มิติวัฒนธรรม เกิดความสามัคคี รู้จักแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษากล่าวได้ว่า การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นทางออกหนึ่ง ที่จะทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน เนื่องจากแนวคิดนี้ทำให้ประชาชนได้รู้จักตนเอง รู้จักประมาณตนเอง ใช้หลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต การที่ประชาชนในชุมชนบ้านคูวา – บ้านขาว ก่อตั้งกลุ่มผลิตน้ำส้มควันไม้ขึ้นมา สอดรับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใน 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ <u>หลักพอประมาณ</u> ช่วยลดรายจ่ายในครอบครัว และมีความรู้สามารถผลิตใช้เองได้ <u>หลักภูมิคุ้มกัน</u>ในตัวที่ดี เป็นการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ทำเองลดสารพิษ โดยใช้วัสดุที่เหลือใช้ เป็นตัวที่ช่วยลดสารพิษที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย และสิ่งแวดล้อม <u>เงื่อนไขความรู้</u> สมาชิกในกลุ่มได้รับความรู้จากการปฏิบัติจริง และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ใน

บ้านและนำเผยแพร่สู่ชุมชน เงื่อนไขคุณธรรม ความเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน ความรู้ออกสู่ชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปหรือการพัฒนา

จากการศึกษา “เศรษฐกิจชุมชนบ้านคูวา – บ้านขาว ด้วยวิถีเกษตร” คณะผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางเพื่อให้เกิดประสิทธิผลดังนี้

1.ในการสนับสนุนของภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ให้กับชาวในท้องที่ควรมี การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ และมีการติดตามผล

2. เมื่อมีการพัฒนาแรงงานภายในชุมชนแล้ว รัฐควรส่งเสริมทางด้านการจัดการภายในชุมชนด้วย เพื่อให้เกิดระบบของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3.การมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน การบริหารจัดการงานของกลุ่มโดยยึดกฎระเบียบที่กำหนดขึ้นมาเป็นของตนเอง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ที่ให้ทุนวิจัย โรงเรียนระโนด ที่อนุเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวก อาจารย์รัตนันต์ สงพงศ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ติดต่อประสานงานคณะวิจัย กับเกษตรกร และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2541. **เศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองแนวคิดและยุทธศาสตร์.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

ฉัตรทิพย์ นาถสุดา. 2544. **แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ข้อเสนอทางทฤษฎีในบริบทต่างสังคม.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับบลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

ที่ว่าการอำเภอระโนด.2553. แผนชุมชนตำบลบ้านขาว อ.ระโนด

พรศิริ กองนวล/สถาบันวิจัยและพัฒนา. 2552. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 2 ฉบับที่ 6 กรกฎาคม 2553 – สิงหาคม 2553

วิถีเกษตร. www.uinthai.com. กันยายน 2553

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2551. **องค์ความรู้และภูมิปัญญาของศูนย์เรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองนโยบายเทคโนโลยี

การศึกษาเศรษฐกิจ “ขนมเปียที่ระโนด”

วรรณิษา นวนย้อย, วิลาวรรณ จันทร์พุ่ม, เบญจวรรณ ชูบัว และฉลวย คงแป้น

โรงเรียนระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา 90140

บทคัดย่อ

โครงงานขนมเปียที่ระโนด เป็นโครงการที่ศึกษาเศรษฐกิจของการประกอบอาชีพขนมเปียของตลาดระโนด และศึกษาขนมเปียจากภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความสัมพันธ์ของผู้คน ผลการศึกษาการประกอบอาชีพขนมเปียของตลาดระโนด จากจำนวน 4 ร้าน พบว่า ขนมเปียสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนได้หลากหลายกลุ่มคน ขนมเปีย เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชนตลาดระโนด และชุมชนใกล้เคียง ภูมิปัญญาขนมเปียที่ระโนด เป็นภูมิปัญญาที่บ่มเพาะเกิดจากการรู้แจ้งในเรื่องการทำขนมเปียเป็นประสบการณ์ขั้นเจนจัด รู้จุดอ่อนจุดแข็ง ของขนมเปียอย่างชัดเจน นำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ มีการปรับปรุง กำหนดให้เป็นบทบาท หน้าที่ ที่ผูกพันและ สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวชุมชนตลาดระโนดอย่างแนบแน่นขนมเปียที่ระโนดจึงเป็นพลังสำคัญที่ช่วยนำวิถีชุมชนตลาดระโนดให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปอย่างสมดุลกันระหว่างศักยภาพของคน ภูมิปัญญาของขนมเปีย การกินชาวชุมชนตลาดระโนด มีวัฒนธรรมการกินเช่นเดียวกับภาคใต้ทั่ว ๆ ไป คือ รับประทานข้าวเจ้าเป็นหลัก ส่วนข้าวเหนียวทำขนมหวาน รับประทานเป็นบางมื้อ ขนมเปีย เป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งเกิดจากการนำมาแป้งสาลี ซึ่งไม่ใช่สินค้าพื้นเมืองของคนระโนด มาผสมกับน้ำผึ้ง ฟักเขียว ถั่วงา มันหมู ซึ่งเป็นสินค้าพื้นเมืองของคนระโนดได้อย่างลงตัว ขนมเปียมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนระโนดและความสมดุลของคนกับทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับขนมเปย บนเส้นทางทางของขนมเปียมีผู้เกี่ยวข้องดังนี้ ผู้ผลิต (เจ้าของกิจการขนมเปีย) เจ้าของวัตถุดิบ แรงงาน(ลูกจ้าง) ร้านค้า และความผูกันของคนขนมเปียก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการขนมเปีย โดยการนำเอาวัตถุดิบและจ้างแรงงานมาทำขนมเปีย มาผสมเข้าด้วยกันตามสูตรที่ผ่านประสบการณ์ เป็นขนมเปีย บรรจุภัณฑ์การประกอบอาชีการทำขนมเปีย สามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างตึกได้ด้วยขนมเปีย ส่งลูกเรียนจบปริญญาก็ด้วยขนมเปีย และยังเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับพนักงานในร้านได้ ขนมเปีย เป็นการสร้างมูลค่าทางด้านจิตใจ เทศกาลปีใหม่ ไม่ว่าเทศกาลใด ๆ เมื่อนึกถึงญาติผู้ใหญ่คนระโนดก็จะไม่ลืมที่นึกถึงขนมเปียเป็นของฝากของเยี่ยมเสมอ

บทนำ

ชุมชนตลาดระโนด เป็นชุมชนหนึ่งของตำบลระโนดมีลักษณะเป็นตลาดริมคลองระโนด ซึ่งในอดีต (ประมาณ 100 ปี) เป็นศูนย์กลางทางการค้าขายโดยทางเรือ ประกอบด้วยเรือแจว เรือถ่อ เรือยนต์ ใช้ลำคลองสายต่าง ๆ เพื่อขนถ่ายสินค้าทางการเกษตร ชุมชนตลาดริมคลองระโนดจึงเป็นจุดศูนย์รวมของสินค้าทุกประเภทจากตำบลต่าง ๆ ของอำเภอระโนด เช่น บ้านขาว คลองเปิด ทุ่งสงวน ตะเครียะ หัวป่า อำเภอเมืองสงขลา

รวมถึงเส้นทางผ่านระหว่างตลาดระโนดกับอำเภอเมืองสงขลา เช่น บ้านมหาการ บ้านโรง บ้านเกาะใหญ่ บ้านปากพยูน บ้านปากรอ และ จังหวัดพัทลุง นับว่าในอดีตเศรษฐกิจของชุมชนตลาดริมคลองระโนดอยู่ในระดับดี เมื่อมีการติดต่อระหว่างคนกับสินค้าก็ยังมีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติ มีการตั้งวัด โรงเรียน ที่ว่าการอำเภอ สุขศาลา (สถานีอนามัย) เช่น วัดราษฎร์บำรุง(วัดหน้าศาล) วัดมะขามเฒ่า วัดหัวเค็จ โรงเรียนธัญเจริญ (บ้านระโนต) โรงเรียนระโนดวิทยามูลนิธิโรงเรียนระโนด โรงเรียนราษฎร์บำรุง เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน ทั้งทางโลกและทางธรรม แม้มีการเปลี่ยนแปลงจากการขนส่งทางเรือมาเป็นการขนส่งทางถนนโดยสิ้นเชิง ชุมชนตลาดริมคลองระโนดก็ยังคงมีความเจริญรุ่งเรืองและยังเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีอาชีพค้าขายและศูนย์รวมของสินค้ามากมายจากการติดต่อค้าขายของคนในชุมชนเล็กๆ ตลาดระโนดจึงมีขนมชนิดหนึ่งที่เป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและท้องถิ่นใกล้ ๆ คือ ขนมเปีย โดยมีคำถามที่สำคัญคือ เศรษฐกิจของขนมเปียเป็นอย่างไรและขนมเปียมีความสัมพันธ์ของผู้คนในท้องถิ่นอย่างไร

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจการทำขนมเปียที่ระโนด โดยศึกษาการเริ่มต้นการทำขนมเปีย วัตถุดิบ การลงทุน

2. ออกแบบเครื่องมือการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์ผู้ปรกอบกิจการขนมเปีย

3. สัมภาษณ์ผู้ประกอบกิจการร้านขนมเปีย โดยสัมภาณ์ถึงเหตุผลในการเริ่มต้นประกอบกิจการขนมเปีย จำนวน 4 ร้าน เพราะเป็นกิจการที่มีชื่อยี่ห้อมาเป็นเวลานาน ส่วนอีกหลาย ๆ เจ้าที่ไม่มีชื่อสินค้ายังไม่ได้สัมภาษณ์

4. วิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

นับแต่อดีตมาเป็นแหล่งชุมชนที่มีการอพยพของผู้คนรวมถึงชาวไทยเชื้อสายจีนด้วยมาอาศัยบริเวณสองฝั่งคลอง มีอาชีพทำนา ค้าขายเป็นส่วนใหญ่ มีชาวจีนครอบครัวหนึ่งได้มีโอกาสได้ไปฝึกการทำขนมที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา เป็นเวลา 1 ปี กลับมาเปิดร้านทำขนมบริเวณริมคลอง ในตลาดระโนด ทำมาจนตกทอดสู่รุ่นลูก จนถึงปัจจุบันเป็นเวลามากกว่า 70 ปี ยังคงการประกอบกิจการขนมเปีย แลมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้รูปแบบใหม่ ที่มีรสชาติ ขนาด สีสัน แตกต่างไปจากเดิมบ้างเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาด แต่ยังคงความเป็นขนมเปียไว้ ดังนั้นขนมเปีย โดยเฉพาะ**ขนมเปียลิ่มไทยฮ่วน** จึงเป็นต้นกำเนิดของการทำขนมเปียที่ระโนด มีผู้คนรู้จักเป็นอย่างดี และเป็นที่นิยมบริโภค เมื่อมีผู้ที่มาจากจังหวัดอื่นหรือผู้ที่อยู่ในพื้นที่จะไปจังหวัดอื่น มักจะซื้อขนมเปียเป็นของฝากให้แก่ญาติมิตร ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าขนมเปียที่อำเภอระโนด มีรสชาติอร่อย และมีประวัติอันยาวนาน

จากการศึกษาบนเส้นทางทางของขนมเปียมีผู้เกี่ยวข้องดังนี้ ผู้ผลิต (เจ้าของกิจการขนมเปีย) เจ้าของวัตถุดิบ แรงงาน (ลูกจ้าง) ร้านค้า และความผูกพันของคน ขนมเปียก่อให้เกิดรายได้แก่ผู้ประกอบการขนมเปีย โดยการนำเอาวัตถุดิบ และจ้างแรงงานมาทำขนมเปีย มาผสมเข้าด้วยกัน ตามสูตรต่าง ๆ เช่น ไส้ฟัก ไส้ถั่ว ไส้ไข่เค็ม ไส้หมูหยอง ซึ่งล้วนมาจากประสบการณ์อันยาวนาน เป็นขนมเปีย บรรจุภัณฑ์ การประกอบอาชีการทำขนมเปีย สามารถสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างตึกได้ด้วยขนมเปีย ส่งลูกเรียนจบปริญญาก็ด้วยขนมเปีย และยังเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับพนักงานในร้านได้ โดยดูได้จากการขยายกิจการไปตั้งริมถนนสายหลักมีการคมนาคมหนาแน่นกว่า แต่ในการประกอบอาชีพในยุคปัจจุบันต้องศึกษารูปแบบและวิธีการตลาด แพ็กเก็ตก็มีความสำคัญมาก ขนมเปียถือเป็นการนำเอาภูมิปัญญาและความสัมพันธ์ของคนมาดำเนินธุรกิจ โดยนำเอาขนมเปียเข้าไปสู่

พิธีกรรมต่างๆ ในทุกๆ เทศกาล ทำให้คนในชุมชนระโนดมีขนมเปียเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ขนมเปียสามารถเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปลูกฟักเขียว เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางจิตใจไม่ใช่เพียงแต่ส่งขายแล้วได้เงินแล้วจบ แต่เป็นการสัญญาไปถึงปีหน้าและปีต่อๆ ไป มีความสัมพันธ์จากรุ่นสู่รุ่นไม่ใช่แค่เพียงปีเดียวหรือสองปีเป็นความสัมพันธ์มานับสิบปี

ภูมิปัญญาของขนมเปีย

ขนมเปียมีคุณค่าและให้อะไรมากกว่าที่เป็นตัวเงิน ขนมเปียยังสร้างความสัมพันธ์ของผู้คนเมื่อถึงเทศกาลเดือนสิบ ประเพณีของคนใต้ คนระโนดก็จะไม่ลืมของฝาก คือ ขนมเปีย "ขนมเปีย เป็นขนมที่ใคร ๆ ต่างมองว่าเป็นขนมโบราณ แถมวิธีการทำก็ยุ่งยากตั้งแต่การทำแป้งชั้นนอก การผสมไส้ขนม มาจนถึงการอบขนม แต่หารู้ไม่ว่าขนมเปียนั้นเป็นขนมที่ขายได้ทุกเทศกาล ไม่ว่าจะเป็นปีใหม่ ตรุษจีน สารทจีน ไหว้พระจันทร์ หรือแม้กระทั่งเชงเม้งก็ตาม เรียกว่าขายได้ตลอดทั้งปี ขนมเปีย เป็นสามารถสร้างคนอีกหลาย ๆคนให้มีรายได้ มีอาชีพ เช่น แม่ค้าแร่ มารับขนมเปียไปจำหน่ายตามงานวัดในตลาดชุมชนระโนด ได้แก่วัดราษฎร์บำรุง วัดมะขามเฒ่า จะมีงานเกือบทุกวันและตลาดเปิดท้ายประจำทุกวันพุธ ทำให้แม่ค้าแร่มีอาชีพ มีรายได้ด้วยการลงทุนเพียงรถเข็นคันเดียวก็สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ ขนมเปียเป็นการสร้างมูลค่าทางด้านจิตใจ เทศกาลปีใหม่ไม่ว่าเทศกาลใดๆ เมื่อนึกถึงญาติผู้ใหญ่ คนระโนดก็จะไม่ลืมที่นึกถึงขนมเปียเป็นของฝากของเยี่ยมเสมอ

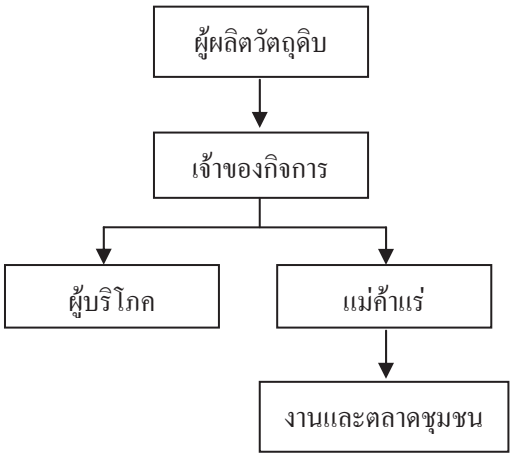

ภาพที่ 1 เส้นทางการตลาดขนมเปีย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การประกอบกิจการขนมเปียสามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนได้หลากหลายกลุ่มคน ขนมเปียจากภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความสัมพันธ์และสร้างคุณค่าด้านจิตใจ ขนมเปีย เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชนตลาดระโนด และชุมชนใกล้เคียง จึงกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาขนมเปียที่ระโนดเป็นภูมิปัญญาที่บ่มเพาะ เกิดจากการรู้แจ้งในเรื่องการทำขนมเปีย เป็นประสบการณ์ขั้นเจนจัดรู้จุดอ่อนจุดแข็งของขนมเปียอย่างชัดเจน นำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ มีการปรับปรุงกำหนดให้เป็นบทบาท หน้าที่และความ สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวชุมชนตลาดระโนดอย่างแนบแน่น ขนมเปียที่ระโนดจึงเป็นพลังสำคัญที่ช่วยนำวิถีชุมชนตลาดระโนดให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปอย่างสมดุลกันระหว่างศักยภาพของคนกับทรัพยากรต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเศรษฐกิจขนมเปียที่ระโนดองค์ความรู้ของชุมชนควรเป็นส่วนหนึ่งของการจัดความรู้ในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ของเยาวชนกับกับชุมชนและเยาวชนได้รู้จักเข้าใจชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ทำการศึกษาโครงงานขนมเปียที่ระโนดสำเร็จได้ด้วยดี ขอพระคุณท่านผู้อำนวยการ วลัย ธนานุสนธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนระโนด ที่ให้การสนับสนุนและกำลังใจในการศึกษาครั้งนี้

ขอบพระคุณ คุณนริศา โภชนา เจ้าของกิจการร้านลิ่มไทยฮ่วน คุณศราวุธ นางชินดิษฐ์ คงสุข เจ้าของกิจการสงวนศรี คุณช่อชบา อาษาสุจริต เจ้าของกิจการร้านช่อชบาขนมเปีย คุณณัฐนันท์ รัศมี ทีมงานขนมเปียชุมชนหมู่ที่ 3 ที่ให้ข้อมูลอย่างเต็มใจและสละเวลาในการให้ทีมงานวิจัยได้เก็บข้อมูล และทุก ๆท่านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับขนมเปียสำหรับทีมงาน ที่สำคัญสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ที่ห้าการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ ทีมงานวิจัยของขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

1. ณัฐนันท์ รัศมี 2553 กลุ่มทำขนมเปี๊ยะ หมู่ที่ 3 ตำบลระโนด อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา

2. ระโนดสังสรรค์. (2531) “ของดีระโนด”ครั้งที่ 21 พิมพ์ที่โรงพิมพ์ ปิ่นเกล้าการพิมพ์ กรุงเทพมหานคร.

3. ไม่ปรากฏผู้แต่ง หนังสือประวัติ ผลงานศิลปินแห่งชาติ / ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม อำเภอระโนด พ.ศ. 2549

4. อังคณา อนุรักษ์ไทย หนังสือรวบรวมขนมไทย หน้า 59,สำนักพิมพ์เทียนหอม

อาชีพการแกะหนังตะลุงกับเศรษฐกิจและวัฒนธรรม

กนกวรรณ จันทร์สง, นิสาชล ชูแก้ว, มาลินี ชูทอง และกาญจนาภรณ์ อุปถัมภ์

โรงเรียนระโนด ต.ระโนด อ.ระโนด จ.สงขลา 90140

บทคัดย่อ

การรายงานครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกระบวนการ การแกะรูปหนังตะลุง เพื่อศึกษาต้นทุน ผลการตอบแทนของการประกอบอาชีพการแกะรูหนังตะลุง เปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ของประชากร ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนดจังหวัดสงขลา และตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และการสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร จากอินเตอร์เน็ต ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงทั้งที่ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และตำบลพนางตุง จังหวัดพัทลุง ประกอบอาชีพเหล่านั้นทำงานด้วยใจรักชื่นชอบและจากการสืบทอดจากบรรพบุรุษจึงไม่คำนึงถึงด้านเศรษฐกิจมากนัก ผู้ประกอบการหวังเพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมากกว่าแต่อย่างไรก็ดี อาชีพ การแกะรูปหนังตะลุงนี้ประกอบการก็ภูมิใจและสินค้าที่ขายได้ก็อยู่ในระดับดีและดำรงอยู่ได้เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ส่วนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมที่แฝงอยู่กับอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงนั้น ผู้รายงานได้ทราบลำดับขั้นตอนและกระบวนการการแกะรูปหนังตะลุงและพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นอาชีพที่ควรส่งเสริมและสืบทอดให้คงอยู่

บทนำ

ภาคใต้ของประเทศไทยเริ่มตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงมาเรื่อยๆจนถึงจังหวัดยะลาสุดเขตแดนใต้สุด ณ อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ทั้งหมด 14 จังหวัด ประชาชนเป็นคนไทยพุทธ คนจีนและคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามและชาวซิกส์ ประชาชนดั้งเดิมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเป็นอยู่วัฒนธรรมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ส่วนศิลปะการแสดงในภาคใต้มีหลายอย่าง เช่น การแสดงชีละ ลิเกป่าของคนไทยมุสลิม มโนราห์ หนังตะลุง ซึ่งนับว่าเป็นการแสดงที่บ่งบอกถึงความรู้ ความสามารถและเป็นภูมิปัญญาที่ฉลาดเฉลียวของคนภาคใต้ โดยเฉพาะหนังตะลุง คนที่พากย์หนังตะลุงได้นั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีพรสวรรค์ เพราะ ต้องพูดแทนตัวหนังได้ทุกตัว พูดให้ตลกได้ ร้องเพลงได้ มีไหวพริบในการโต้ตอบกันและนอกจากนั้นต้องมีความสามารถในการเขียนบท (เรื่องที่แสดง) ตามยุคตามเหตุการณ์และนอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุด ในการแสดงหนังตะลุงเนื่องจากการที่ผู้ชมฟังเสียงอย่างเดียวนั้นไม่สนุกเท่าการได้ดูรูปฉะนั้นรูปหนังตะลุงจึงสำคัญมาก และนายหนังต้องเป็นช่างในการแกะหนังตะลุงให้ได้ด้วย การแกะรูปหนังตะลุง เป็นงานหัตถกรรมที่มีสืบมาแต่อดีตควบคู่กับการเล่นตะลุงจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา เป็นแหล่งที่มีการประกอบหัตถกรรมประเภทนี้มากที่สุด เป็นต้น จะเห็นว่าอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงเป็นอาชีพที่ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมให้อยู่กับคนไทยตลอดไป เนื่องจากอาชีพ

การแกะหนังตะลุงได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาช้านานแล้ว และยังบ่งบอกถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไม่ว่าจะเป็นการแสดงหนังตะลุงให้ผู้ชมเกิดความเพลิดเพลินหรือเพื่อการแก้บน หรือการแกะรูปหนังตะลุงเพื่อไว้ขาย ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่ทำรายได้ให้แก่บุคคลหรือชุมชนที่ประกอบอาชีพนี้พอสมควรและทำให้เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ และผู้สืบทอด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพแกะรูปหนังตะลุงเพื่อจำหน่ายจำนวน 20 ครัวเรือน จากตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และตำบลพนางตุง อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยในจำนวน 20 ครัวเรือน คัดเลือกมาสัมภาษณ์เชิงลึก 5 ครัวเรือน คือ 2 ครัวเรือนจากตำบลตะเครียะ และ 3 ครัวเรือน จากตำบลพนางตุง

ระเบียบวิธีการวิจัย โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการรูปหนังตะลุงเพื่อจำหน่ายจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน หนังสือ วารสาร อินเตอร์เน็ต ฯลฯ

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงเพื่อจำหน่าย และพ่อค้ารับซื้อหนังตะลุง โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับ กรรมวิธีการผลิต อุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน เส้นทางการจัดจำหน่ายผลผลิต ภูมิปัญญา เป็นต้น

ขั้นที่ 3 ผู้ศึกษาได้ศึกษากระบวนการแกะรูปหนังตะลุงจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกสาร แล้วจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางเปรียบเทียบข้อมูลตามวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาโดยวิธีรวบรวมข้อมูล จากข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้ศึกษาจึงเริ่มศึกษาโดยการสัมภาษณ์อาชีพการแกะรูปหนังตะลุงกับเศรษฐกิจและวัฒนธรรมโดยสัมภาษณ์ครัวเรือนที่ 1 คือ นายศิริภรณ์ ผุดมาก อายุ 47 ปี วุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพขั้นสูง อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 94/1 หมู่ 3 ตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ตามประเด็นคำถามซึ่งมีสาระดังนี้ นายศิริภรณ์ ผุดมาก ชอบการแกะรูปหนังตะลุงมาตั้งแต่เล็กๆเนื่องจากคุณทวดเป็นช่างแกะรูปหนังตะลุง สืบเนื่องจากการชอบและรักในวัฒนธรรมการแกะรูปหนังตะลุงจึงได้แกะรูปหนังตะลุงไปเรื่อย ๆ เนื่องด้วยใจรักดังนั้นเมื่อเรียนจบ ปวส.เกษตรกรรม อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา จึงได้ประกอบอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงเป็นอาชีพเรื่อยมา รายได้เฉลี่ยเดือนละ 10,000 บาท การจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นการสั่งทำและมีการส่งไปจำหน่ายที่ประเทศออสเตรเลียปีละหนึ่งครั้งส่งไปประมาณ 10 รูป ส่วนใหญ่เป็นรูปหนังตะลุงที่ใช้ประดับตกแต่งหรือบูชา ขนาดประมาณ 70×50 เซนติเมตร ราคา 700 บาท เหมือนกันทั้งในและต่างประเทศ การสืบทอด ได้ฝึกฝนให้กับเด็กๆในหมู่บ้านที่มีใจรักขณะนี้มีลูกศิษย์ที่สามารถประกอบเป็นอาชีพช่วยเหลือครอบครัวได้จำนวน 1 คน คือ นาย จิรวัฒน์ ดวงมณี

นาย จิรวัฒน์ ดวงมณี อายุ 17 ปี บ้านเลขที่ 79 ม.3 ต.ตะเครียะ อ.ระโนด จ.สงขลาแกะรูปหนังตลุงเป็นงานอดิเรกเนื่องจากหนังวัวที่แกะ ส่วนใหญ่จะมีคนให้มามากกว่าไปซื้อเพราะทางบ้านไม่มีเงินทุน แต่ก่อนมักทำกับกระดาษแข็ง มักทำเป็นพวงกุญแจ และไปขายที่โรงเรียน (เพื่อนสั่ง) ได้วันละ 50 – 100 บาท ฝึกทำมาตั้งแต่ 10 ขวบ แต่มารดาไม่ค่อยเห็นด้วย เพราะกลัวว่ารายได้จะไม่ดี แต่ก็ยอมให้อนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้าน ได้ฝึกการแกะรูปหนังตะลุงสืบเนื่องจากใจรักและต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นไว้สืบไป

นาย สุรศักดิ์ สารีบุตร อายุ 42 ปี ให้ความเห็นว่า อาชีพนี้รายได้ไม่มากนัก ประมาณเดือนละ 4,000 – 5,000 บาท แต่ด้วยใจรักและการสืบทอด สืบทอดมาจากบิดา ชื่อ นาย เจริญ สารีบุตร ส่วนการตั้งราคาจะขึ้นอยู่กับฝีมือและความยากง่ายของภาพนั้นๆ มีนักท่องเที่ยวที่มาอุดหนุนเป็นประจำ คือ ประเทศญี่ปุ่น จะมาปีละ 1 ครั้ง อาชีพหลักคือ แกะหนังตะลุง อาชีพเสริมคือ ขายของเล่น

นายเจริญ สารีบุตร ที่อยู่ 23 ม.3 ต.พนางตุง อ.ควนขนุน จ.พัทลุง กล่าวถึงอาชีพแกะรูปหนังตลุงของตนว่าได้สืบทอดจากปู่ย่าตายายและด้วยใจรักและกลัวศิลปะแขนงนี้จะหมดไปจึงได้ฝึกให้ลูก ๆ และ ฝึกให้กลุ่มแกะสลักภาพหนังตะลุงทะเลน้อย ซึ่งในกลุ่มมี 15 ครัวเรือน สมาชิกแต่ละคนจะรับเงินค่ารูปภาพต่อเดือนและใน 1 เดือนจะรับการสั่งทำไม่ต่ำกว่า 2 ครั้งและนายเจริญ สารีบุตรยังมีอาชีพเสริมอีกอย่างก็คือ แต่งหนังให้แก่กลุ่มสมาชิก

ด้านการขายช่วงที่ขายดีมาก ๆ คือในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ งานชักพระ งานเดือนสิบ สินค้าที่ขายดีที่สุดคือ พวงกุญแจและรูปภาพ

ตารางที่ 1 แสดงต้นทุน-ผลตอบแทน จากการจำหน่าย รูปหนังตะลุง

ครัวเรือน	ขนาดหนังตะลุง	ราคาขาย	ต้นทุน	ลักษณะการใช้งาน	ลักษณะการจำหน่าย
1	ใหญ่	1,500	500	นำไปบูชาและเป็นของตกแต่ง	ขายที่บ้าน ชาวต่างชาติมาติดต่อ
	กลาง	700	300	ส่วนใหญ่เป็นรูป ร. 5	
	พวงกุญแจ	30		ตามสั่ง	ในช่วง
					เทศกาล, ตลาด
2	ใหญ่	1,200	500	บูชา,รูปตัวตลก	ในช่วงเทศกาล, ตลาดและมีคนมาสั่งทำที่บ้าน
	กลาง	700	300		
	เล็ก	200-300	100		
	พวงกุญแจ	15			
3	ใหญ่	3,000	700	แกะสลักชื่อและตัวตลก	ขายที่อุทยานนกน้ำทะเลน้อย
	กลาง	2,000	400	หลวงปู่ทวด นารายณ์ทรงครุฑ	
	เล็ก	1,000	300	พระพิฆเนศร์, ช้าง,ฤาษี	
	รูปตัวตลกขนาดใหญ่	700	500	ตัวตลก	
	รูปตัวตลกขนาดกลาง	500	300	ตัวตลก	
	รูปตัวตลกขนาด	300	150	ตัวตลก	

	เล็ก				

หมายเหตุ : 1.นายศิริภรณ์ ผุดมาก 2. นาย จิรวัฒน์ ดวงมณี 3. นายเจริญ สารีบุตร และสมาชิกในกลุ่ม 15 ครัวเรือน

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของรายได้แต่ละครัวเรือน

(บาท/วัน/เดือน)

ราคา	ครัวเรือน1	ครัวเรือน 2	ครัวเรือน3
รูปขนาดใหญ่	1,500	1,200	3,000
รูปขนาดกลาง	700	700	2,000
รูปขนาดเล็ก	500	500	1,000
รูปตลกขนาดใหญ่	500	500	500
รูปตลกขนาดกลาง	300	300	300
รูปตลกขนาดเล็ก	100	100	150

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบราคาต้นทุนกับราคาขาย ของทั้ง 3 ครัวเรือน ของภาพที่มีขนาดเท่ากันจะเห็นได้ว่ามีกำไรร้อยละ 100 – 400 ส่วนรูปตัวตลกราคาต้นทุน ราคาขายของทั้ง 3ครัวเรือนไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งเป็นกำไรที่มากกว่าการประกอบอาชีพอื่นๆเช่นการทำนา งานรับจ้าง ถึงแม้ว่าจะขายได้วันละไม่กี่รูป เมื่อเปรียบเทียบราคาต้นทุน ราคาขาย กำไรและคิดเป็นร้อยละจะเห็นได้ว่าครัวเรือนที่ 3ขายได้กำไรมากกว่าครอบครัวที่ 2 และ 3 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบราคาต้นทุน ราคาขาย กำไรและคิดเป็นร้อยละ

ครัวเรือน	ขนาด	ราคาทุน	ราคาขาย	กำไร	ร้อยละ
1	ใหญ่	500	1500	1000	200
2	ใหญ่	500	1200	700	140
3	ใหญ่	700	300	2300	328.57
1	กลาง	300	700	400	133.33
2	กลาง	300	700	400	133.33
3	กลาง	400	2000	1600	400
1	เล็ก	100	200	100	100
2	เล็ก	100	200	100	100
3	เล็ก	300	1000	700	233.33

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาอาชีพการแกะรูปหนังตะลุง ทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ถึง กรรมวิธีการผลิต อุปกรณ์เครื่องมือในการผลิต ต้นทุนและผลตอบแทน เส้นทางการจัดจำหน่ายราคาของผลผลิต ตลอดจนการดำรงชีวิตด้วยอาชีพ การแกะหนังตะลุงว่าเมื่อเปรียบเทียบราคาต้นทุนกับราคาขาย ของทั้ง 3 ครัวเรือน ของภาพที่มีขนาดเท่ากันจะเห็นได้ว่ามีกำไรร้อยละ 100 – 400 ส่วนรูปตัวตลกราคาต้นทุนราคาขายของทั้ง 3 ครัวเรือนไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งเป็นกำไรที่มากกว่าการประกอบอาชีพอื่นๆเช่นการทำนา งานรับจ้าง ถึงแม้ว่าจะขายได้วันละไม่กี่รูปเมื่อเปรียบเทียบราคาต้นทุน ราคาขาย กำไรและคิดเป็นร้อยละ จะเห็นได้ว่าครัวเรือนที่ 3 ขายได้กำไรมากกว่าครอบครัวที่ 2 และ 3

ด้านภูมิปัญญามีการใช้ (1) อุปกรณ์ เช่น มุก ที่ให้สำหรับเจาะรูส่วนเป็นรูปครึ่งวงวกลมก็กระทำโดยผ่าครึ่งมุกวงกลมออกเป็นสองส่วน (2) ส่วนเขียงที่ใช้มี 2 แบบ คือ เขียงตอก เป็นไม้ตัดแว่นเพื่อใช้รองรับในขณะแกะสลักจะใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้หยี ไม้มะขาม จะทำให้ลวดลายคมชัดและเขียงขุดหรือเขียงแกะ ใช้ไม้เนื้ออ่อนแต่เนื้อละเอียดใน

การแกะสลักนิยมใช้ ไม้ทัง ไม้พิกุล เพราะเนื้อนิ่ม ปลายมีดขุดไม่หักงอ (3) ในการร่างแบบจะใช้เหล็กขีดในการร่างแบบแทนการใช้ดินสอเพราะเมื่อลงสีจะไม่สวยงาม (4) ผู้ที่มีอาชีพแกะหนังตะลุงจะมีรูปหนังตะลุงไว้เคารพบูชาเรียกว่า รูปพ่อครู (5) รูปหนังที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์ เช่น รูปฤาษี รูปพระอิศวรทรงโครูปเทวดา หนังตะลุงจะต้องเคารพนับถือ

ด้านพิธีกรรม เมื่อถึงวันพฤหัสบดีแรกของเดือนหกของทุกปี และไม่ตรงกับวันพระก็จะทำพิธีไหว้ครู และผู้ที่ทำอาชีพแกะหนังตะลุงจะมีรูปหนังตะลุงที่เคารพบูชาหรือที่เรียกกันว่า พ่อครูจากการศึกษาอาชีพการแกะรูปหนังตะลุงทำให้ผู้ศึกษาได้เรียนรู้ถึง พิธีกรรมในการแกะหนังตะลุงเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ลูกหลานที่ประกอบอาชีพ

โดยมีการเตรียมสิ่งของเพื่อเซ่นไหว้ดังนี้

1. หมากพลู 2. ขนมถั่ว, ขนมงา 3. เหล้าขาว 4. อ้อย,กล้วยน้ำว้า 5. ดอกไม้ 6.ขนมขาว,ขนมแดง 7. ไข่ไก่,ไข่เป็ด 8. มะพร้าว 9. ธูป,เทียน 10. ขนมโค 11. ข้าวแกง 12. แป้งจันทน์,มันหอม

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาขั้นตอนการแกะรูปหนังตะลุงโดยวิธีการปฏิบัติให้ผู้ศึกษาลงมือปฏิบัติและกระทำจริงทุกขั้นตอน

กิตติกรรมประกาศ ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนวิจัย โรงเรียน ระโนด ที่อนุเคราะห์ความสะดวก ครูกาญจนาภรณ์ อุปถัมภ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ติดต่อประสานงานผู้มีอาชีพแกะรูปหนังตะลุง และทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

สถาบันทักษิณคดีศึกษา. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529. เล่ม 8 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์

----------. สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ.2529. เล่ม 9 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์

www.tungsong.com. เรื่องขนบนิยมในการเล่นเพื่อประกอบพิธีกรรม สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2553.

www.tungsong.com. เรื่องกรรมวิธีการแกะหนัง สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2553

www.totootop.com. เรื่องการแกะรูปหนังตะลุง สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2553

สภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพาราตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ธเนศ ชัยฌีย์ , วรรณวิสา รุ่งแจ้ง , กิตติวรรณ เหล่หวี, ฉิชนันทน์ คงไสยะ และสุนันท์ บุสบล
โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง 92110

บทคัดย่อ

โครงการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของชาวสวนยางพารา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายรับ-รายจ่าย ของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง โดยแบ่งการดำเนินการดังนี้ ตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต ตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสรุปว่า เศรษฐกิจของชาวสวนยางพารา หมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีรายรับที่มากกว่ารายจ่ายของแต่ละเดือนมีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) ออกมาได้ว่ารายรับเฉลี่ย อยู่ที่เดือนละ 41,595.15 บาท รายจ่ายอยู่ที่ 25,980 บาทต่อเดือน และยังคงมีเงินเหลืออยู่ที่ 15,615.15 บาท รายรับส่วนใหญ่ทั้งหมดมาจากการทำสวนยางพารา

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ทำเกษตรกรรมมาช้านาน พืชทางการเกษตร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมันและยางพารา เป็นพืชที่มีความสำคัญและสร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอย่างมาก แต่สำหรับยางพารานั้น ถือเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศชนิดหนึ่ง ซึ่งมีมูลค่ารวมกว่าปีละ 1 แสนล้านบาท และนอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับเกษตรกรไม่น้อยกว่า 6 ล้านคน หาได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก็จะส่งผลดีต่อประเทศและชาวเกษตรกรเป็นอย่างมาก

ภาคใต้มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 44.2 ล้านไร่ โดยประมาณคิดเป็นร้อยละ 13.8 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ประชากรในภาคใต้ส่วนใหญ่ก็จะประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เนื่องจากพื้นที่ เป็นที่ราบเหมาะแก่การเพาะปลูก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 35.7 ของพื้นที่ทั้งหมดอาชีพทางการเกษตรก็ค่อนข้างที่จะหลากหลายมีทั้งปลูกพืชทางเศรษฐกิจ เช่น สวนผลไม้ ยางพารา การเลี้ยงสัตว์ รับจ้าง แต่จะให้ความสำคัญกับการทำสวนยางพาราเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นชาวบ้านที่อาศัยใน ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ก็จะมีอาชีพการทำสวนยางพาราเป็นสำคัญ ซึ่งได้ผลผลิตคิดออกมาเป็นดังนี้

ยางพารา ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 250 กิโลกรัม/ไร่

ข้าว ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 360 กิโลกรัม/ไร่

พืชผัก ผลผลิตเฉลี่ยประมาณ 2,500 กิโลกรัม/ไร่

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวในตำบลคลองลุ จำแนกได้ดังนี้

รายได้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เฉลี่ยประมาณ 25,972 บาท

รายได้จากการประกอบอาชีพรับจ้างและเกษตรกรรม เฉลี่ยประมาณ 30,000 บาท

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงอยากที่จะศึกษาพฤติกรรมการทำมาหากินของคน ในหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ว่าในแต่ละเดือนเกษตรที่ทำอาชีพสวนยางพาราจะมีรายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอต่อการเลี้ยงตนและครอบครัวหรือไม่อย่างไร เพื่อที่จะได้นำมาวิเคราะห์ให้กับบุคคลอื่นที่ต้องการจะประกอบอาชีพทางการเกษตรว่าจะคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ และจะได้ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

วัตถุประสงค์

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารายรับ-รายจ่าย ของครัวเรือนที่ประกอบ

อาชีพทำสวนยางพาราหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

วิธีการศึกษา

การดำเนินการจัดทำโครงการเรื่องศึกษาสภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพาราเป็นลักษณะการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกร ในตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน โดยวิธีการแจกแบบสอบถาม แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน ซึ่งพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง หลังจากนั้นจะทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft office Excel 2003 ซึ่งสถิติที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) มีขั้นตอนจัดทำโครงการดังนี้

รูปแบบการจัดทำโครงการและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดทำโครงการ เรื่อง เรื่องศึกษาสภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพารา มีวิธีการและการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ได้แก่การรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ เกษตรกรที่มีอาชีพทำสวนยางพารา ที่อาศัยในหมู่ที่ 1 ต.คลองลุ อ.กันตัง จ. ตรัง จำนวน 1,002 ครัวเรือน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ เกษตรกรที่เป็นเจ้าของสวนยางพารา ที่อาศัยในหมู่ที่ 1 ต.คลองลุ อ. กันตัง จ. ตรัง โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 10 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเพื่อดำเนินการวิจัยคือใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินงานการจัดทำโครงการเรื่องศึกษาสภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพารา ของกลุ่มเกษตรกรในตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง เก็บรวบรวมโดยการออกสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อคณะผู้จัดทำได้ทำการตรวจสอบแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดมาประเมินผล โดยโปรแกรม Microsoft office excel 2003โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. อธิบายรายรับรายจ่ายของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (mean)

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$$\bar{X} = \frac{\Sigma \times}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ หมายถึง ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

$\Sigma \times$ หมายถึง ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

N หมายถึงจำนวนคะแนนในข้อมูลนั้น

2. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตาราง

สรุปและอภิปรายผลการดำเนินงาน

ดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 ครัวเรือนโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับรายรับที่ได้จากการทำสวนยางพาราและค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ในครัวเรือน

เพื่อให้ทราบถึงสภาพเศรษฐกิจของประชากรหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ในช่วงเดือน สิงหาคม ปี 2553 ซึ่งราคายางพารา ณ วันที่ 22 สิงหาคม 2553 มีราคาอยู่ที่กิโลกรัมละ 95 บาท สาเหตุที่ประชากรในหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีการทำยางแผ่นมากกว่าการขายน้ำยาง ก็เนื่องมาจาก 1. ราคาของยางแผ่นสูงกว่า การขายน้ำยาง 2.ได้เงินก้อน 3. มีน้ำหนักที่ดีกว่าน้ำยาง

เมื่อคณะผู้จัดทำวิจัยได้ข้อมูลจะนำไปสร้างตาราง เพื่อดูพฤติกรรมการใช้จ่ายของเกษตรกรแล้วนำมาเปรียบว่ามีรายจ่ายเพียงพอกับรายรับหรือไม่เพียงพอ เพื่อที่จะได้นำไปประกอบการตัดสินใจในการใช้จ่ายเพื่อให้คุ้มค่ามากที่สุด(สำรวจราคายางพาราของร้านรับซื้อยางพาราภายในหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง)

จากผลการดำเนินการพบว่า เศรษฐกิจของชาวสวนยางพารา หมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง มีรายรับมากกว่ารายจ่าย ในแต่ละเดือน มีค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) รายรับเท่ากับ 41,595.15 บาท รายจ่ายเท่ากับ 25,980 บาท ต่อเดือน และมีเงินเหลือเท่ากับ 15,615.15 บาท รายรับส่วนใหญ่ทั้งหมดมาจากการทำสวนยางพารา

ตารางที่ 1 แสดงรายรับของผู้ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราหมู่ที่ 1 ตำบลคลองลุ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
(ราคายางพารากิโลกรัมละ 95 บาท ณ วันที่ 22 สิงหาคม 2553)

ลำดับที่	จำนวนไร่	จำนวนวัน	จำนวนผู้กรีด	จำนวนแผ่น	น้ำหนัก 1 แผ่น/กิโลกรัม	น้ำหนักรวมต่อวัน (กิโลกรัม)	รายรับต่อวัน (บาท)	รายรับต่อเดือน (บาท)
1.	14	20	2	30	1.4	42	3,990	79,800
2.	10	15	2	15	1.2	18	1,710	25,650
3.	5	15	1	9	1.4	12.6	1,197	17,955
4.	12	12	2	20	1.2	24	2,280	27,360
5.	7	20	2	10	1.2	12	1,140	22,800
6.	11	18	2	13	1.1	14.3	1,358.5	24,453
7.	13	15	1	23	1.5	34.5	3,277.5	49,164.5
8.	15	15	2	30	1.2	36	4,320	64,800
9.	9	20	2	12	1.3	15.6	1,482	29,640
10.	10	13	1	18	1.3	23.4	2,223	28,899
-	ค่าเฉลี่ยรวม $\bar{x}$	10.6	16.3	2	18	1.28	23.24	2,297.8

จากตารางพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีสวนยางที่กรีดได้เฉลี่ยครัวเรือนละ 10.3ไร่ (แต่ไม่ทราบข้อมูลที่ยังไม่เปิดกรีด และพื้นที่ถือครองทั้งหมดของครัวเรือน) ในระยะเวลา 1 เดือน ที่เก็บข้อมูล

สามารถกรีดยางได้เฉลี่ย 16.3 วัน กรีดได้สูงสุด 20 วัน มีจำนวนสมาชิกที่ทำสวนยางพาราครัวเรือนละ 2 คน ผลิตยางได้วันละ 18 แผ่น รายรับเฉลี่ยต่อวัน 2,207.8 บาท รายรับเฉลี่ยต่อเดือน 37,252.15 บาท

ข้อเสนอแนะ

ให้รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของชาวเกษตรให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากบางครัวเรือนขาดทุนทรัพย์ ขาดที่ดิน จึงไม่สามารถที่จะประกอบอาชีพทางการเกษตรได้

กิตติกรรมประกาศ

โครงการ ศึกษาสภาพเศรษฐกิจผู้มีอาชีพทำสวนยางพารา สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ขอขอบคุณนางสุนีย์ ใจเหล็ก ผู้อำนวยการโรงเรียนกันตังพิทยากร นางสาวสุนันท์ บุสบล ครูที่ปรึกษา คณะครูอาจารย์ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองลุ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ที่ได้ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความร่วมมือ และให้ข้อมูลในแบบสอบถาม จนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

(1) ไทยตำบล. 2553. **ประวัติความเป็นมาของตำบลคลองลุ.** [Online].Available at <http://www.thaitambon.com/tambon/ttambon.asp?ID=920208>. (1 สิงหาคม 2553).

(2) รศ.ดร.พิชิต,ดร.กมล งามสมสุข และผศ.วราภา คุณาพร.2553.**โครงการวิจัยระบบบัญชีฟาร์ม**.

(3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น.

(4) สารสนเทศจังหวัด. 2553. **สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดตรัง**. [Online].Available at <http://www.lib.ru.ac.th/trang/tranginfo/economy.html >. (25 กรกฎาคม 2553)**.**

(5) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์ทำสวนยางพารา.2553.**ยางพารา.** [Online].Available at<http://www.rubber.co.th/knowledge_1m.html>.(10 กรกฎาคม 2553).

เศรษฐกิจที่เกิดจากต้นจากของครัวเรือนในหมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

ศิริพร ชูทอง , ปราณี จันช่วย, ก้องเกียรติ บุญศรี , ธนารัตน์ เพียรดี และสุนันท์ บุสบล
โรงเรียนกันตังพิทยากร อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

บทคัดย่อ

"จาก"เป็นพืชที่อยู่กับคนไทยมาช้านาน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปมากนัก เนื่องจากการนำมาใช้ประโยชน์ของจากในชีวิตประจำวันน้อยลง แต่ในอดีตต้นจากมีประโยชน์มากมายทั้งอุปโภค บริโภค และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากในชุมชนที่มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม จากสามารถสร้างรายได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ การศึกษาสภาพเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากในชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน พบว่าต้นจากเป็นพืชปลูกง่าย ชอบน้ำ พื้นที่เหมาะสมในการเพาะปลูกต้นจาก ต้องเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำเข้าถึง เช่น ริมฝั่งแม่น้ำลำคลอง จากสามารถสร้างรายได้จากยอดจาก ซึ่งเป็นส่วนที่มีการจำหน่ายมากที่สุด ลูกจากซึ่งมีการแปรรูปเป็นลูกจากเชื่อมก่อนจึงจำหน่าย ใบจากจำหน่ายเมื่อมีการลอกใบแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีรายรับสูงสุด 23,300 บาท รายรับต่ำสุด 5,500 บาท และรายรับที่เกิดจากต้นจากเฉลี่ย 10,669 บาทต่อเดือน ส่วนรายจ่ายเพื่อทำกิจกรรมจากต้นจากสูงสุด 10,000 บาท รายจ่ายต่ำสุด 650 บาท และรายจ่ายเฉลี่ย 3,225 บาทต่อเดือน หรือกำไร 7,444 บาทต่อเดือน อาชีพเกี่ยวกับผลิตผลจากต้นจากจึงเป็นอีกอาชีพทางเลือกหนึ่งให้แก่ครัวเรือนในชุมชน แต่จากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าพื้นที่ป่าจากลดลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากประชาชนในชุมชนเปลี่ยนไปปลูกพืชเศรษฐกิจอย่างอื่นโดยเฉพาะยางพารา ปาล์มน้ำมัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ต้นจากลดจำนวนลงแล้ว ยังส่งผลต่อความหลากหลายทางชีวภาพอีกด้วย

คำสำคัญ: ยอดจาก ใบจาก ลูกจาก

บทนำ

"ต้นจาก" เป็นพืชที่อยู่กับคนไทยมาช้านานถึงแม้ว่าในปัจจุบันนั้นไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปมากนัก เนื่องจากมีพื้นที่ปลูกต้นจากน้อยลง โดยในประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกต้นจากบริเวณภาคตะวันออก ได้แก่ อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา บริเวณภาคใต้ ได้แก่ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำลำคลอง มีต้นจากเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากต้นจากทั้งการอุปโภคบริโภค เช่น *ใบจาก* สามารถใช้สำหรับห่อขนม มุงหลังคา ทำรางรองน้ำฝน *ผลจาก* ใช้ทำขนมลูกจากเชื่อม *งวงทลายจาก* ใช้ทำน้ำตาลจาก *ยอดจาก* ใช้ทำใบยาสูบ *ก้านจาก* ใช้จักสานเป็นตะกร้า กระเช้า เสวียนหม้อ เป็นต้น นอกจากนี้ ต้นจากยังเป็นพืชที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจาก ในชุมชนที่มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการปลูกต้นจากอย่างเป็นกอบเป็นกำ ส่งผลทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจในความหลากหลายของการนำไปใช้ประโยชน์ของต้นจาก รวมทั้งผู้วิจัยเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากในครัวเรือน จึงเกิดแนวคิดที่จะศึกษาสภาพเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากในชุมชน หมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน จากครัวเรือนที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับต้นจากในพื้นที่

จำนวน 20 ครัวเรือน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ สภาพเศรษฐกิจและสังคม และพื้นที่เหมาะสม ศึกษาสภาพเศรษฐกิจของครัวเรือนที่ประกอบอาชีพจากต้นจากในหมู่ที่4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรังซึ่งคาดว่าสามารถใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำอาชีพที่เกี่ยวข้องกับต้นจากในหมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรังต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการจัดทำโครงงานเรื่อง “การศึกษาผลิตผลจากต้นจากของแต่ละครัวเรือนของชุมชนในหมู่ที่ 4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง” เป็นลักษณะการศึกษาเชิงสำรวจข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลของเกษตรกรในตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จำนวน 10 ครัวเรือน จากจำนวนผู้ประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจากในหมู่บ้าน จำนวน 20 ครัวเรือน โดยวิธีการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

พบว่าเกษตรกรมีอายุอยู่ระหว่าง 40-60 ปี สมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 2-6 คน พื้นที่ในการเพาะปลูกต้นจาก 1-10 ไร่ต่อครัวเรือน เกษตรกรที่ประกอบอาชีพปลูกต้นจากเป็นอาชีพหลักคิดเป็นร้อยละ 70 ส่วนผู้ประกอบอาชีพเสริมคิดเป็นร้อยละ 30 เหตุผลส่วนใหญ่ที่เกษตรกรเลือกที่จะปลูกต้นจากคือ ปลูกง่าย ลงทุนน้อย และสามารถนำประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย

ข้อมูลการประกอบอาชีพของเกษตรกร

รายได้ที่เกิดจากต้นจากมีความไม่แน่นอน เนื่องจากผลผลิตที่ได้นั้นขึ้นกับภูมิอากาศ ถ้าเป็นช่วงที่ฝนตกจะทำให้ผลผลิตที่ได้จะลดน้อยลงกว่าปกติโดยพบว่า ยอดจาก เป็นผลผลิตที่มีการจำหน่ายในทุกครัวเรือน สร้างรายได้ที่ดีให้แก่ ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจาก เนื่องจากมีวิธีการไม่ยุ่งยากในการจำหน่าย เมื่อตัดจากต้นก็สามารถจำหน่ายได้ หากมีคนมาเหมายอดจากก็ไม่ต้องลงมือตัดเอง เพราะมีพื้นที่เพาะปลูกเอง ส่วนลูกจาก มีเพียงผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากเพียง 1 รายเท่านั้น ที่จำหน่ายผลผลิตชนิดนี้ เนื่องจากจะต้องมีการแปรรูปเป็นลูกจากเชื่อมก่อนจำหน่าย คือ ทำลูกจากเชื่อมก่อนถึงจะจำหน่ายได้ ถ้าเป็นใบจากจะจำหน่ายได้ก็ต่อเมื่อมีการลอกใบจากแล้วนำไปตากแดดให้แห้งก่อนถึงจะจำหน่ายได้ ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีผู้จำหน่ายใบจากจำนวน 6 ครัวเรือน

สำหรับรายได้จากผลผลิตต้นจาก เมื่อเปรียบเทียบตามประเภทผลผลิตระหว่าง ยอดจาก ลูกจาก และใบจาก พบว่าในระยะเวลา 3 เดือนที่เก็บข้อมูล คือ ระหว่างเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม ยอดจากสร้างรายได้สูงสุด 20,000 บาท รองลงมาคือใบจาก 15,000 บาท และ ลูกจากน้อยที่สุด 13,000 บาท รายได้เฉลี่ย 20,050 บาท

ต้นจากเป็นพืชปลูกง่าย ชอบน้ำ พื้นที่เหมาะสมในการเพาะปลูกต้นจากต้องเป็นพื้นที่ที่มี *ลักษณะของดิน* เป็นดินโคลน ดินเหนียวที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่แขวนลอยในน้ำ เนื้อดินเป็นดินโคลนเนื้อละเอียดสีค่อนข้างดำ *สภาพแหล่งน้ำ* เป็นแหล่งน้ำมีน้ำทะเล ขึ้นถึงและน้ำจืดไหลผ่านหรือเรียกว่าน้ำกร่อยระดับน้ำไม่คงที่เนื่องจากได้รับอิทธิพลของสภาวะ น้ำขึ้น – น้ำลง สภาพน้ำน้ำค่อนข้างขุ่น เนื่องจากมีตะกอนดินและอินทรียวัตถุ แขวนลอยอยู่ ซึ่งเหมาะแก่การเพาะปลูกต้นจากเป็นอย่างมาก

รายได้ของครัวเรือนที่ได้จากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากในระยะเวลา 3 เดือนที่ศึกษามีรายได้สูงสุด 35,000 บาท รายได้ต่ำสุด 9,000 บาท

รายได้เฉลี่ย 8,161.1 บาท โดยมีรายได้สุทธิคือ 18,264.1 บาท

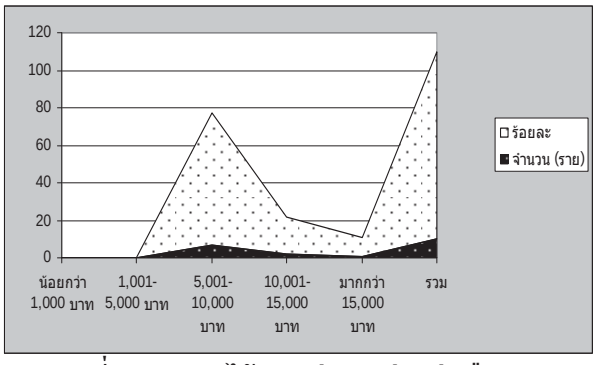

ภาพที่ 1 แสดงรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง(ต่อเดือน)

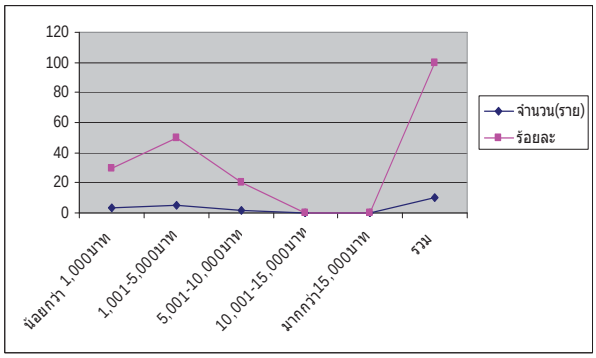

ภาพที่ 2 แสดงรายจ่ายในกิจกรรมเกี่ยวกับต้นจาก (ต่อเดือน)

รายจ่ายสูงสุด 43,200 บาท รายจ่ายต่ำสุด 30 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 15,228.57 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากเป็นรายได้ดี ถ้าหากผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากทำการจำหน่ายผลผลิตจากต้นจากทั้งหมดจะส่งผลทำให้มีรายได้จำนวนมาก รายจ่ายเป็นรายจ่ายที่ไม่สูงมาก เป็นการลงทุนที่อาจได้กำไรหรือขาดทุนขึ้นกับการวางแผนการใช้จ่ายเงินของแต่ละครัวเรือน สรุปได้ว่าได้ว่าการประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากเป็นอีกหนึ่งลู่ทางของการประกอบอาชีพที่มีความน่าสนใจลงทุนเพราะสามารถสร้างรายได้อย่างเป็นกอบเป็นกำให้แก่ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับต้นจากหมู่ที่4 ตำบลบางหมาก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง

สรุปและข้อเสนอแนะ

พบว่าต้นจากเป็นพืชที่สามารถขึ้นได้ง่ายบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ ลำคลอง ลักษณะของน้ำเป็นน้ำกร่อย ดินมีลักษณะเป็นดินโคลน ส่วนสภาพเศรษฐกิจของผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับจาก ลงทุนน้อยรายได้ดีเหมาะแก่การทำเป็นอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพหลัก อย่างไรก็ตามในปัจจุบันป่าจากมีจำนวนลดลงมากซึ่งจากการสอบถามประชากรในบริเวณดังกล่าวพบว่าส่งผลต่อการไหลของน้ำทำให้การไหลของน้ำหรือทางสำหรับการไหลของน้ำเปลี่ยนแปลงไปและอาจส่งผลให้น้ำท่วมได้เนื่องจากไหลของน้ำไม่สามารถระบายไปสู่แหล่งแม่น้ำขนาดใหญ่ได้และยังอาจส่งผลต่อระบบนิเวศด้วย เพราะป่าจากถือเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตจำนวนมากมาย เช่น ปูดำ กุ้ง ปลา หอย และสัตว์น้ำชนิดอื่นๆ อีกจำนวนมาก และยังส่งผลต่อการลดลงของที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตดังกล่าว ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตป่าจากยังมีคุณประโยชน์ต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้คนในชุมชนเหมาะสำหรับการศึกษาเรียนรู้และอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ตลอดไป ร่วมกันรักษาป่าจากแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความหลากหลายร่วมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้อยู่คู่กับหมู่บ้านเพื่อเป็นมรดกแก่ลูกหลานสืบไป

จากผลการศึกษาจึงมีข้อเสนอให้มีการอนุรักษ์ต้นจากให้อยู่ควบคู่กับชุมชนอย่างยาวนานที่สุด เพราะนอกจากมีผลดีต่อระบบนิเวศทางธรรมชาติแล้วยังส่งผลให้เกิดเป็นอาชีพทางเลือกนอกเหนือจากอาชีพหลักอีกทางหนึ่งด้วยต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนการวิจัย (สกว.) ขอบคุณคุณครูที่ปรึกษาโครงงาน นางสาวสุนันท์ บุสบล และนางสุนีย์ ใจเหล็ก ผู้อำนวยการโรงเรียนกันตังพิทยากร เจ้าหน้าที่จากสำนักงาน

กองทุนการวิจัย (สกว.) ที่ได้ให้คำปรึกษาชี้แนะตลอดจนการขัดเกลาโครงงานจนสามารถนำข้อมูลและเผยแพร่ไปยังผู้ที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับผลิตผลจากต้นจากได้ และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางหมาก ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จนงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

(1) ร่วมสร้างสังคมชุมพร. 2552. **ระบบนิเวศป่าจาก** http://gotoknow.org สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2553

(2) วิกิพีเดีย. 2547. **จาก** . http://th.wikikpedia.org สืบค้นเมื่อ12 มกราคม 2553

(3) สรานุกรมวัตนธรรมไทยเล่มที่ 15.2545.**จาก**. http:// www.thairath.co.th. สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2553

(4) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.). 2552. **การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่น.** http://www.vijai.org สืบค้นเมื่อ15เมษายน2553

(5) คุณตาคุณยายเล่าเรื่องจาก.2550. http://www.kanchanapisek.or.th สืบค้นเมื่อ 26มิถุนายน2553

เส้นทางการตลาดของหอยตลับ (หอยปะ)
ในหมู่ที่ 3 หมู่บ้านบ้านแหลม ต.วังวน อ.กันตัง จ.ตรัง

สุริณี กิ่งกาด, ดวงสุดา พิลาเจือ, ศิริพร คงสิน, มลจิรา ชูเพชร และสุนันท์ บุสบล
โรงเรียนกันตังพิทยากร อ. กันตัง จ. ตรัง 92110

บทคัดย่อ

โครงงานนี้ ศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการประกอบอาชีพหาหอยปะ การจัดแรงงานของครอบครัว รายได้รายจ่ายของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะและศึกษาช่องทางการตลาดของหอยปะ โดยวิธีการสัมภาษณ์ชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะในหมู่ที่ 3 ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ครัวเรือน จากการศึกษาพบว่าชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะประกอบไปด้วยผู้ที่หาหอยเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม วิธีที่ใช้ในการหาหอยมี 3 วิธี ได้แก่ การหาด้วยมือ การหาด้วยคราดมือและการหาด้วยคราดเครื่อง หอยปะอาศัยอยู่บริเวณสภาพพื้นที่เป็นทรายหรือโคลนปนทราย โดยฝังตัวอยู่ใต้พื้นทรายที่มีความลึกจากผิวดินประมาณ 5-10 ซม. รายได้ผู้หา หอยปะอยู่ระหว่าง 200 – 1,200 บาทต่อวัน (เฉลี่ย 435.40 บาท) โดยมีรายจ่ายอยู่ระหว่าง 100-600 บาทต่อวัน (เฉลี่ย 212.40 บาท) ในหมู่บ้านมีช่องทางจำหน่ายหอยด้วยกัน 4 วิธี คือ

1. การจำหน่ายด้วยตัวเองตามบ้านเรือน

2. ส่งหอยสดจำหน่ายพ่อค้าจากภูเก็ต กระบี่ สตูล ต.ทับเที่ยงอ.เมือง จ.ตรัง

3. การจำหน่ายหอยแปรรูปหอยต้มจะส่งไปจำหน่ายยังตลาดมหาชัยโดยจะมีพ่อค้ามารับซื้อไปส่งโรงงานอุตสาหกรรม

4. การจำหน่ายหอยแปรรูปเป็นหอยอบสมุนไพรจะส่งจำหน่ายตามร้านค้าต่างๆ

แหล่งสร้างรายได้ของชาวประมงพื้นบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะได้แก่ บริเวณเกาะหอไหร้เกาะหน้าวังวนและบริเวณหาดสั้น

คำสำคัญ: หอยปะ ชาวประมงพื้นบ้าน ตลาดหอยปะ

บทนำ

ตำบลวังวนตั้งอยู่ในอำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านท่าเรือ หมู่บ้านห้วยลึก หมู่บ้านบ้านแหลม หมู่บ้านปาเต และหมู่บ้านนายอดทอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา (ประมาณร้อยละ 60 ของประชากรทั้งหมด) รองลงมาได้แก่ ประมงชายฝั่ง รับจ้างทั่วไป ทำนากุ้ง กุลาดำ ค้าขาย ทำใบจาก รับราชการ เกษตรกรรมอื่นๆ เช่นทำสวนปาล์มน้ำมัน ปลูกพืชผักสวนครัว

ในหมู่บ้านบ้านแหลมประชากรส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพประมง เนื่องจากสภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลมนั้นติดกับชายฝั่งทะเล หอยปะมีมากเพราะบ้านแหลมอยู่บริเวณแม่น้ำปะเหลียน หอยปะเป็นทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในแม่น้ำปะเหลียนตอนกลาง บริเวณเกาะหอไหร้และเกาะกลางซึ่งติดต่อกับ 3 ตำบล คือ บ้านนา วังวน และทุ่งกระบือ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 5 ตารางกิโลเมตร เป็นแหล่งอาหารและสร้างรายได้ให้กับชาวประมงใน 3 อำเภอของจังหวัดตรังมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ชายฝั่งจังหวัดตรัง มีความอุดมสมบูรณ์ในทรัพยากรชายฝั่ง เช่น ป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล และทรัพยากรสัตว์น้ำต่างๆ มีชุมชนนับร้อยชุมชนที่ได้พึ่งพาทรัพยากรชายฝั่งเหล่านี้ บริเวณแม่น้ำปะเหลียนนับเป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งที่สำคัญแห่งหนึ่งในจังหวัดตรัง ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงเห็นว่าหอยปะเป็นทรัพยากรที่สำคัญของหมู่บ้านและมีอย่างจำกัด คณะผู้วิจัยซึ่งเป็นคนในพื้นที่จึงควรศึกษาและอนุรักษ์ไว้เพื่อประโยชน์แก่คนในหมู่บ้านต่อไป

ภาพที่ 1 แสดงแผนที่อำเภอกันตัง

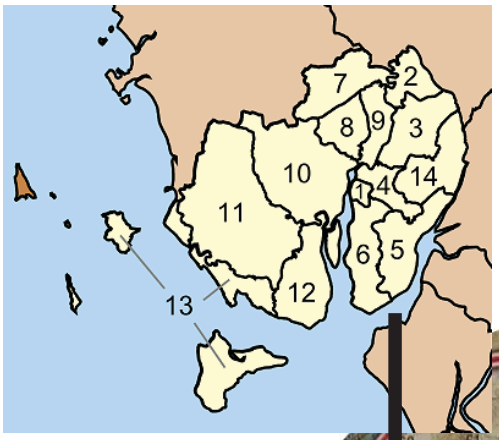

1. (กันตัง) 2. (ควนธานี) 3. (บางหมาก) 4. (บางเป้า) 5. (วังวน) 6. (กันตังใต้) 7. (โคกยาง) 8. (คลองลุ) 10. (ย่านซื่อ) 11. (บ่อน้ำร้อน) 12.(บางสัก) 13. (นาเกลือ) 14. (เกาะลิบง)15. (คลองชีล้อม)

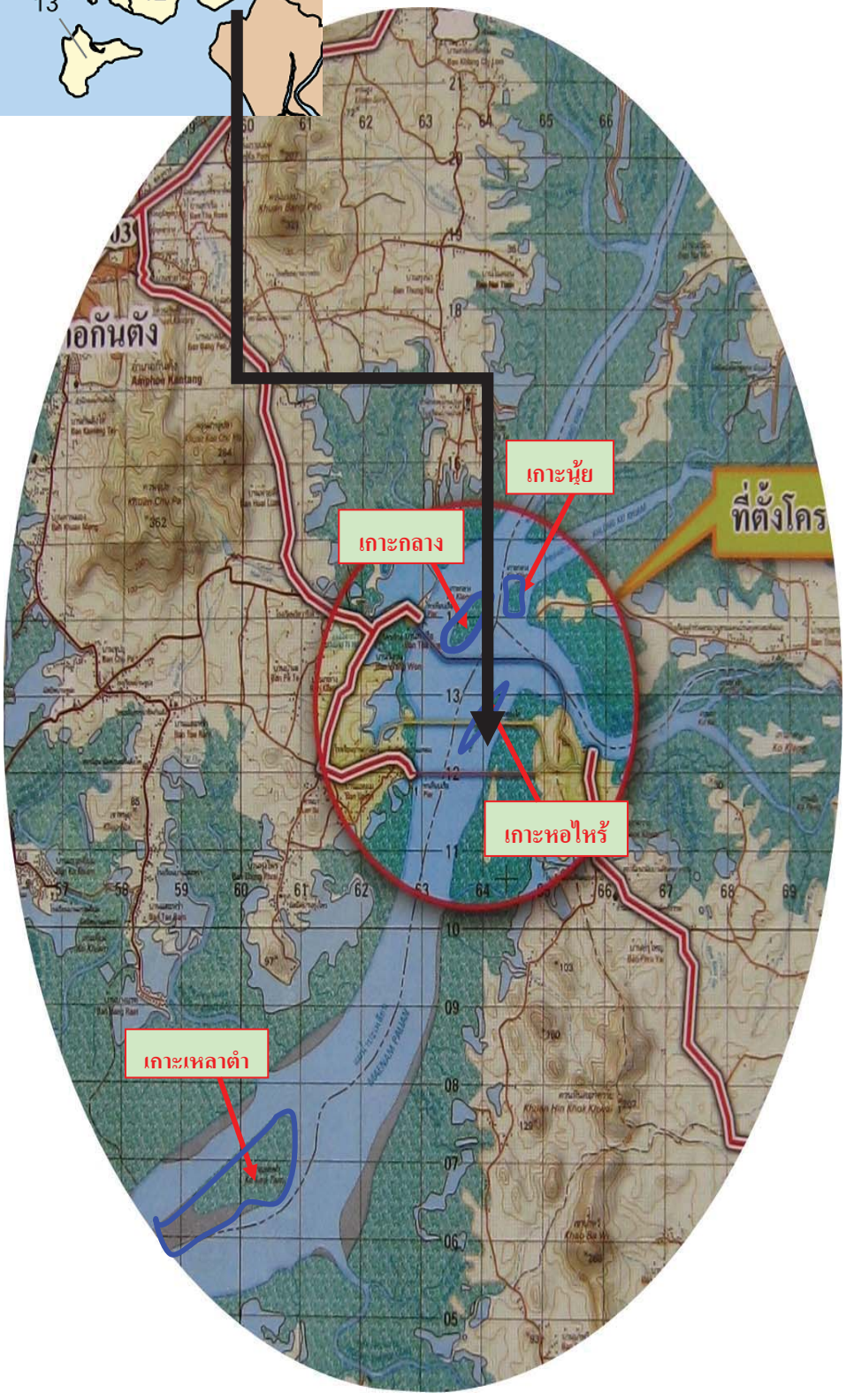

เบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือชาวบ้านในหมู่ที่3 หมู่บ้านบ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จ.ตรัง จำนวน 216 ครัวเรือน ส่วนกลุ่มตัวอย่าง คือ ชาวบ้านในหมู่ที่ 3 บ้านแหลม ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จ.ตรัง จำนวน 50 ครัวเรือน

เครื่องมือในการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เพื่อ

1. ศึกษาข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ โดยการสัมภาษณ์ชาวประมงที่มีอาชีพหาหอยปะ ภูมิปัญญารวมถึงพื้นที่ที่เหมาะสมของการอยู่อาศัยของหอยปะ การเก็บข้อมูลชุมชนจากองค์การบริหารส่วนตำบลวังวน นำมาวิเคราะห์และประมวลสรุป

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและค้นคว้าทางอินเตอร์เน็ต เว็บไซต์ที่เกี่ยวกับประมงพื้นบ้านพื้นที่ที่เหมาะสม และเกี่ยวกับหอยปะ

3. ศึกษาการจัดสรรแรงงานรายได้และรายจ่ายแต่ละครัวเรือนและตลาดหอยปะ

4. วิธีการดำเนินการ

ตอนที่ 1 สำรวจแหล่งทรัพยากรหอยปะ

โดยการลงสำรวจพื้นที่ที่ชาวบ้านในหมู่บ้านบ้านแหลมใช้เวลาในการไปหาหอยปะบริเวณเกาะกลางหรือเกาะหน้าวังวนและบริเวณเกาะหอไหร้

ตอนที่ 2 สำรวจชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ

ใช้วิธีการสำรวจโดยสำรวจจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะจำนวน 50 ครัวเรือนที่ประกอบเป็นอาชีพเสริมและอาชีพหลัก โดยเริ่มสำรวจจากชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณริมถนนแล้วจึงสำรวจชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำตลอดจนถึงท่าเรือบ้านแหลม

ตอนที่ 3 ศึกษาวิธีการหาหอยของชาวบ้าน

โดยการสัมภาษณ์ถึงภูมิปัญญาในการคิดค้นวิธีการหาหอยและลงพื้นที่เพื่อดูการใช้อุปกรณ์ในการหาหอยปะ และดูการหาหอยปะโดยวิธีดั้งเดิมรวมทั้งลองทดลองหาหอยปะโดยใช้อุปกรณ์คราดมือและหาด้วยมือ

ตอนที่ 4 สำรวจราคาของหอยปะ

สำรวจราคาจากชาวบ้านโดยการสัมภาษณ์ราคาที่ชาวบ้านขายให้กับพ่อค้าคนกลาง แล้วไปสำรวจราคาจากพ่อค้าคนกลางที่ขายส่งไปยังจังหวัดต่างๆ

ตอนที่ 5 สร้างเครื่องแบบสอบถามใช้ในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

-ศึกษาช่องทางการตลาด โดยการสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลางว่าส่งหอยไปขายยังจังหวัดไหนบ้าง

-สำรวจชาวบ้านที่หาหอยปะ โดยการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยปะโดยการสอบถามผู้ใหญ่บ้านและชาวบ้านบ้านต่างๆว่ามีบ้านไหนบ้างที่ประกอบอาชีพหาหอยปะ แล้วเดินทางไปสำรวจบ้านนั้นๆ

-สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยสดกับหอยแปรรูป โดยเดินทางไปยังบ้านที่ชาวบ้านทำหอยแปรรูป

-สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยสดนำหอยที่ได้ไปขายที่ไหน โดยใช้แบบสำรวจในการสอบถาม

-สัมภาษณ์ชาวบ้านที่ขายหอยแปรรูปว่าแปรรูปเป็นอะไรบ้างแล้วนำไปขายที่ไหน โดยใช้แบบสำรวจในการสอบถาม

-ศึกษาขนาดและราคาของหอย โดยการนำหอยมาแยกขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แล้วชั่งน้ำหนักนำมานับขนาดแล้วสอบถามราคาจากพ่อค้าคนกลาง

-สัมภาษณ์แหล่งรับซื้อว่านำหอยไปส่งที่ไหน โดยการสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลางว่าส่งหอยไปขายที่ไหน จำนวนเท่าไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรม Microsoft office excel เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ

6. เขียนรายงานและจัดทำเป็นรูปเล่มรายงาน

7.จัดประชุมนำเสนอผลการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

ผลการศึกษา

1. ข้อมูลชุมชนและภูมิปัญญาในการค้นหาความเหมาะสมของพื้นที่

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เนื่องจากสภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลมติดกับชายฝั่งทะเล หอยปะจึงมีมากในหมู่บ้านบ้านแหลม เพราะบ้านแหลมนั้นอยู่บริเวณแม่น้ำปะเหลียน หอยปะเป็นทรัพยากรที่ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ในแม่น้ำปะเหลียนตอนกลางบริเวณเกาะหอไหร้และเกาะกลางซึ่งติดต่อกับ 3 ตำบล คือ บ้านนา วังวน และทุ่งกระบือ

เกาะหอไหร้อยู่ในพื้นที่อำเภอปะเหลียนตามกฎหมาย แต่ในทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพและการใช้ประโยชน์แล้วนั้น เกาะหอไหร้เป็นเสมือนธนาคารของคน ใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันตัง ปะเหลียน ย่านตาขาว และหาดสำราญ ในช่วงน้ำขึ้นสูงสุดหาดทรายและพื้นที่เกาะส่วนใหญ่จมอยู่ใต้น้ำ แต่เมื่อน้ำลดจะเห็นหาดทรายเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งหาดทรายเหล่านี้จะเป็นที่ประกอบอาชีพของคนจำนวนมาก

เกาะกลาง (หน้าวังวน) มีพื้นที่ประมาณ 300 ไร่ อยู่กลางแม่น้ำปะเหลียน ประกอบด้วยป่าชายเลน ป่าจาก เป็นเกาะที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรประมงโดยเฉพาะ ปูดำ ปลาชนิดต่างๆ เมื่อปี 2547 ได้มีการจัดการพื้นที่เกาะกลางเป็นป่าชายเลนชุมชนและจัดทำเขตอนุรักษ์หอยปะ สภาพพื้นที่หมู่บ้านบ้านแหลม มีการเรียกชื่อตามลักษณะของหมู่บ้าน มีชาวบ้านเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณพื้นที่ลักษณะเป็นแหลมยื่นออกไปในแม่น้ำปะเหลียน ซึ่งบริเวณดังกล่าวสามารถมองเห็นชุมชนบ้านท่าเรือ ดังนั้นจึงเรียกว่าบ้านแหลม อาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้านคืออาชีพประมงชายฝั่ง ได้แก่ อาชีหาปูดำ หาหอยปะ หาหอยนางรม หาปลา อาชีพเหล่านี้ก็คงมีอยู่ในปัจจุบันแต่ก็มีเพิ่มมาคือ อาชีพเลี้ยงหอยนางรม เลี้ยงปลาในกระชัง แต่ก็มีน้อยกว่าเมื่อก่อน เพราะเมื่อเวลาผ่านไปอาชีพกสิกรรมเริ่มแพร่หลายขึ้น อาชีพเหล่านี้ก็เข้ามาแทนอาชีพดั้งเดิม ชาวบ้านที่มีที่ดินส่วนตัวก็หันมาทำกสิกรรมยางพารา ปาล์มมากขึ้น แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังคงอาชีพเดิมอยู่จนถึงทุกวันนี้ เพราะว่าตราบใดที่แม่น้ำปะเหลียนยังมีความอุดมสมบูรณ์ที่แห่งนี้ก็คือขุมทรัพย์ใต้ทะเลของชาวบ้าน และเมื่อได้ถามชาวบ้านว่าอาชีพหาหอยปะเริ่มมาได้ยังไง ชาวบ้านก็บอกว่า มันมีมาตั้งแต่โบราณจากที่ชาวบ้านหาหอยมากิน มาปรุงอาหาร เมื่อเหลือจากกินก็เอาไปขาย นานๆไปก็มีผู้คนรู้จักหอยปะกันมากขึ้น เมื่อคนรู้จักมากขึ้นก็มีผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ความต้องการในตลาดก็มากขึ้นจึงเป็นเหตุให้มีอาชีพนี้ขึ้น เมื่อมีอาชีพหาหอยปะเกิดขึ้นชาวบ้านก็คิดหาวิธีหาหอยให้ได้ปริมาณมากขึ้นกว่าเดิมจากที่หาด้วยมือที่เป็นวิธีดั้งเดิม ก็หันมาใช้อุปกรณ์ขึ้น จึงทำให้เกิดเครื่องมือที่เรียกว่าคราดมือและคราดเครื่องขึ้น โดยการพัฒนาเครื่องมือในการจับหอยปะจากการคราดหอยด้วยมือมาเป็นการจับหอยด้วยตะแกรงเหล็กที่เป็นซี่ มีถุงอวนติดด้านหลังและใช้เรือหางยาวลากคราดหอยโดยไม่แยกขนาดไม่สร้างความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อปริมาณหอย เนื่องจากเชื่อว่าหอยปะมีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น หากไม่จับหอยเหล่านี้ก็จะตายไปอย่างเปล่าประโยชน์ และการที่ปล่อยให้หอยมีปริมาณหนาแน่นเกินไปจะทำให้หอยตายไปเองโดยธรรมชาติเนื่องจากความแออัด นอกจากนี้ การจับหอยกระทำกันเฉพาะในช่วง 6-8 เดือนเท่านั้น โดยจะหยุดในช่วงฤดูฝนหรือช่วงมรสุม ไม่ได้ทำการจับหอยกันตลอดทั้งปี วิถีชีวิตของชาวบ้าน ชาวบ้านจะหาหอย 2 ช่วง เนื่องจากเวลาน้ำขึ้นน้ำลงโดยปกติมี 1 รอบ แต่ฝั่งอันดามันจะมีน้ำขึ้นน้ำลง 2 รอบ ดังนั้นชาวบ้านจึงหาหอยได้ 2 ช่วง คือ ช่วงเช้า

มืดและช่วงบ่าย ช่วงเช้าชาวบ้านหาหอยในวันที่ขึ้น 1 ค่ำ – 8 ค่ำ เวลา ตีสี่เป็นต้น แล้วแต่ระดับน้ำจะลดลงช่วงไหนแต่ไม่เกิน 6 โมงเช้า ช่วงบ่ายวันที่มี 12 ค่ำ – 15 ค่ำ ช่วงเวลาที่ไปหาคือ บ่ายโมงเป็นต้นไป แล้วแต่ระดับน้ำ ใช้เวลาในการหาหอยครั้งละ 3 ชั่วโมง และสภาพพื้นที่ที่อยู่ของหอยตลับเป็นพื้นที่ทรายปนดินโคลน

ภูมิปัญญาในการหาหอยปะ

ชาวบ้านจะหาหอย 2 ช่วง เนื่องจากเวลาน้ำขึ้นน้ำลงโดยปกติมี 1 รอบ แต่ฝั่งอันดามันจะมีน้ำขึ้นน้ำลง 2 รอบ ดังนั้นชาวบ้านจึงหาหอยได้ 2 ช่วง คือ ช่วงเช้ามืดและช่วงบ่าย ช่วงเช้าชาวบ้านหาหอยในวันที่ขึ้น 1 ค่ำ –8 ค่ำ เวลา 4.00 น. แล้วแต่ระดับน้ำจะลดลงช่วงไหนแต่ไม่เกิน 6.00 น. ช่วงบ่ายวันที่มี 12 ค่ำ –15 ค่ำ ช่วงเวลาที่ไปหาคือ บ่ายโมงเป็นต้นไป แล้วแต่ระดับน้ำ

วัสดุ/อุปกรณ์ที่ใช้ในการหาหอย การพัฒนาเครื่องมือในการจับหอยปะจากการคราดหอยด้วยมือมา

เป็นการจับหอยด้วยตะแกรงเหล็กที่เป็นซี่ มีถุงอวนติดด้านหลัง และใช้เรือหางยาวลากคราดหอยโดยไม่แยกขนาดไม่สร้างความเสียหาย หรือส่งผลกระทบต่อปริมาณหอย เนื่องจากเชื่อว่าหอยปะมีอายุเพียง 1 ปีเท่านั้น หากไม่จับหอยเหล่านี้ก็จะตายไปอย่างเปล่าประโยชน์ และการที่ปล่อยให้หอยมีปริมาณหนาแน่นเกินไปจะทำให้หอยตายไปเองโดยธรรมชาติเนื่องจากความแออัด นอกจากนี้ การจับหอยกระทำกันเฉพาะในช่วง 6-8 เดือนเท่านั้น โดยจะหยุดในช่วงฤดูฝนหรือช่วงมรสุม

2 รายรับรายจ่ายของชาวบ้าน

ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพหาหอยตลับมีรายได้ตั้งแต่วันละ 200 บาท จนถึง 1,000 บาท ขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่ไปหาหอย และเครื่องมือที่ใช้คือ หากมีแรงงานช่วยหลายคน และเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพก็จะทำให้หาหอยได้มาก เมื่อลองศึกษารายได้ของชาวบ้านที่เหลือจากรายจ่ายในแต่ละวันของชาวบ้านพบว่า ในแต่ละวันชาวบ้านจะเหลือเงินจากค่าใช้จ่ายไม่มากนักแต่ก็พอที่ชาวบ้านจะอยู่ได้ บางส่วนประกอบอาชีพอื่นเป็นอาชีพหลัก และหาหอยปะเป็นอาชีพเสริม ส่วนที่หาหอยปะเป็นอาชีพหลักก็ประกอบอาชีพอื่นๆ เป็นอาชีพเสริมด้วย เช่น ทำใบจาก รับจ้างกวาดน้ำยาง เป็นต้น ในแต่ละวันจะไปหาหอยปะวันละ 3 ชั่วโมง ปริมาณหอยที่ได้ในแต่ละวันขึ้นอยู่กับกรรมวิธีในการหาหอยผู้ที่หาหอยได้มากมีเครื่องมือ คือ คราดมือและคราดเครื่อง ส่วนที่หาได้น้อยเป็นการหาด้วยมือ

การจำหน่ายหอยของชาวบ้านมีด้วยกัน 2 วิธี คือ

การขายหอยสดหรือขายหอยเปลือก และการขายหอยต้ม รายได้ก็ชาวบ้านก็จะแตกต่างกันไปตามการจำหน่าย ชาวบ้านที่ขายหอยต้มรายได้ก็จะดีกว่าการขายหอยสด แต่การขายหอยต้มจะยุ่งยากกว่าการขายหอยสด เนื่องจากจะต้องนำหอยมาต้มในกระทะใบใหญ่ต้องใช้เชื้อเพลิงในการต้มต้องลงทุนมากกว่าเมื่อได้แล้วนำเนื้อหอยมาชั่งกิโลใส่ถุงขาย ซึ่งต่างจากการขายหอยสดคือเมื่อได้หอยจากที่ไปหามาแล้วก็จะคัดเลือกขนาดหอยแล้วนำไปขายตามขนาดราคาก็จะต่างกันไปตามขนาดของหอย

3. ช่องทางการตลาดของหอยตลับ

จากการที่ได้สำรวจพบว่าช่องทางการตลาดของหอยปะที่ชาวบ้านได้นำไปจำหน่ายเริ่มจาก หอยที่ได้จากการหาของชาวบ้านที่ขายนำไปขายด้วยกัน 2 วิธี คือ การขายหอยสดและการขายหอยแปรรูป เช่น การขายหอยต้ม การหาหอยที่แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ หอยสดที่ชาวบ้านได้จะนำไปขายที่แหล่งรับซื้อในหมู่บ้านแม่ค้าคนกลางในหมู่บ้านจะส่งไปขายต่อต่างจังหวัด โดยส่งไปขายพ่อค้า จ.ภูเก็ต จ.กระบี่ ต.ทับเที่ยง อ.เมืองตรัง จ.สตูล และมหาชัย จ.สมุทรสาคร โดยหอยสดจะส่งขายพ่อค้า จ.ภูเก็ต ต.ทับเที่ยง ในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 100-200 กก. จ.กระบี่ในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละครั้งละ 1 ตัน และ จ.สตูล ในราคากิโลกรัมละ 10 บาท เดือนละ 2 ครั้ง ครั้งละ 500 กก. หอยต้มส่งขายกระบี่และมหาชัยในราคากิโลกรัมราคาถุงละ 30 บาท เดือนละ 1 ตัน

ภาพที่ 3 เส้นทางการตลาดของหอยตลับ(หอยปะ)

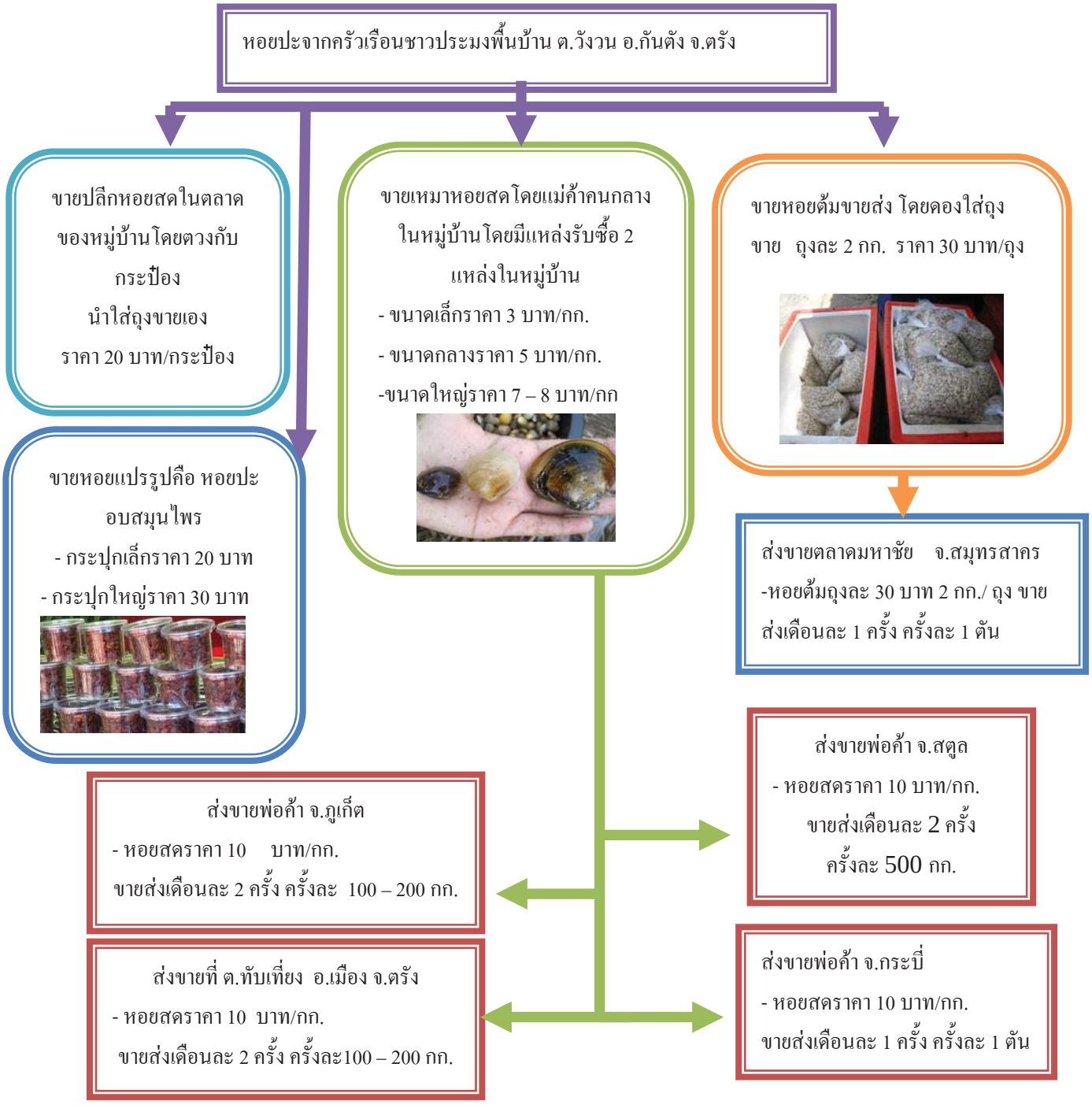

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่าหอยปะเป็นทรัพยากรสัตว์น้ำที่สำคัญอย่างมากกับชาวบ้านบ้านแหลม ที่อยู่คู่กันมาอย่างยาวนานตลอดจนการใช้ทรัพยากรหอยปะในการประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวจนกลายเป็นส่วนของการดำรงชีวิต เนื่องด้วยสภาพพื้นที่ที่อยู่อาศัยของหอยปะเหมาะแก่การประกอบอาชีพของชาวบ้านที่อยู่ติดฝั่งแม่น้ำ นำมาซึ่งการคิดค้นอุปกรณ์ในการจับหอยตลอดจนกรรมวิธีในการผลิตและจำหน่ายหอยปะ เพื่อเป็นอาชีพเสริมและอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้แก่คนในหมู่บ้านจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งในการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะว่า

1. ควรช่วยกันอนุรักษ์หอยปะเพื่อที่จะไม่ให้หอยปะสูญพันธุ์ เนื่องมาจากการจับหอยที่ผิดวิธี โดยใช้อุปกรณ์ที่เป็นอันตรายทำให้เกิดการสูญพันธุ์ของทรัพยากรหอยปะได้

2. ควรงดใช้คราดเครื่องในการหาหอยปะเพราะจะส่งผลกระทบต่อปริมาณหอยปะ เนื่องจากการเก็บเกี่ยวหอยในปริมาณมากโดยใช้เครื่องมือที่เป็นตะแกรงและตาข่ายตาถี่ลากด้วยเรือหางยาวที่ชาวประมง จะทำให้หอยลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนอาจสูญพันธุ์ได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา สุทธิพันธ์. 2550 . ลุ่มแม่น้ำปะเหลียน : เอกสารอัดสำเนา

ขนิษฐา สุทธิพันธ์.2550 “ หอยปะ” ในการศึกษาเบื้องต้นการจัดการหอยปะอย่างยั่งยืนใน 5 หมู่บ้านของ จ.ตรัง. เอกสารอัดสำเนา

ตำบลบ้านแหลม.ข้อมูลทั่วไป[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://lham3.moobanthai.com/ (วันที่ค้นข้อมูล:12 ตุลาคม 2553).

ธนาคารแห่งประเทศไทย. เศรษฐกิจภาคใต้ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :http://www.bot.or.th/Thai/.../Thai/.../EconomicStructure.aspx (วันที่ค้นข้อมูล : 16 กรกฎาคม 2553).

สารสนเทศ จังหวัดตรัง. สภาพทางเศรษฐกิจเศรษฐกิจ [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://www.lib.ru.ac.th/trang/tranginfo/economy.html (วันที่ค้นข้อมูล:16 กรกฎาคม 2553).

Marketing Channels of Distribution . ช่องทางการตลาด [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :http://www.ba.cmu.ac.th/~ek/705331 (วันที่ค้นข้อมูล:12 ตุลาคม 2553).

แผนแม่บทชุมชนด้านการพัฒนาพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยเทศบาลตำบลหารเทา

ปิยพงศ์ สุวรรณรัศมี, ภูวดล เจริญวรรณ, วรารัตน์ คำแก้ว และอรวรรณ มาทอง
โรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์

บทคัดย่อ

การศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา เป็นศึกษาแบบสำรวจโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา เพื่อรวบรวม ชื่อ/ สรรพคุณของพืชสมุนไพร/ และรวบรวมภูมิปัญญาไทยด้านหมอกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน นำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา 2) เพื่อหาแนวทางพัฒนาพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยโดยการพึ่งตนเองในเทศบาลตำบลหารเทา กลุ่มตัวอย่างคือผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 1, 2, 3, 7 และ 11 จำนวน 30 ชนิด และภูมิปัญญาไทย (หมอกลางบ้าน/หมอยาพื้นบ้าน) จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนเมษายน 2553 ถึงเดือนสิงหาคม 2553 ใช้สถิติ คือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่าสภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพร เป็นไปด้วยดี คือไม่มีความขัดแย้งต่อกันสามารถทำงานร่วมกันได้ ประชาชนในเทศบาลตำบลหารเทารู้จักพืชสมุนไพรร้อยละ 30 โดยพึ่งพาภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน หรือหมอกลางบ้านหรือแพทย์แผนไทย ให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด

แหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านคอกช้าง จำนวน 85 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.03 หมู่ที่ 2 บ้านหารเทา จำนวน 102 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 76.12 หมู่ที่ 3 บ้านม่วงทวน จำนวน 124 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 53.22 หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งแจ้ จำนวน 185 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 84.86 และหมู่ที่ 11 บ้านหารเทาออก จำนวน 97 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 83.62 แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพร มีผู้มาซื้อที่บ้าน (พืชสมุนไพรที่นำไปใช้ในการการประกอบอาหาร) ร้อยละ 18.45 และ นำไปขายเองที่ตลาด ร้อยละ 81.55

แนวทางในพัฒนาพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยพบว่า ควรจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชนโดยมีเทศบาลเป็นแกนนำ ควรปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลาย ร่วมกันพัฒนาหรือฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรรวมทั้งอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับพืชสมุนไพร และประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน /แพทย์แผนไทย เพื่อดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

บทนำ

เทศบาลตำบลหารเทา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งได้ยกระดับจาก “ตำบลหารเทา” ขึ้นเป็น “เทศบาลตำบลหารเทา” เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552 มีเนื้อที่ทั้งหมด 52 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 32,202 ไร่ ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม และเป็นเนินเขาบางส่วน ประชากร (ข้อมูล จปฐ ปี 2552) จำนวน 6,567 คน แยกเป็นหญิง 3,356 คน ชาย 3,211 คน จำนวน 1,813 ครัวเรือน 11 หมู่บ้าน ประชากรมีอาชีพทำนาทำสวนยางพารา พืชไร่ พืชผัก พืชสมุนไพร และผลไม้ อาชีพรอง คือค้าขายของชำ รับจ้างทั่วไป ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ และจากการศึกษาวิถีชีวิตของประชากรในเทศบาลตำบลหารเทา พบว่าประชาชนดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย แบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะนำพืชสมุนไพรมาใช้เป็นยารักษาโรคเบื้องต้น โดยอาศัยภูมิปัญญาไทย หรือ เรียกภาษาชาวบ้านว่า “หมอพื้นบ้าน/หมอยากลางบ้าน” ก็ให้หมอพื้นบ้านตรวจอาการเจ็บป่วย และทำการรักษาโดยอาศัยพืชสมุนไพรที่หาได้ในหมู่บ้าน หายบ้างไม่หาย

บ้างทั้งนี้และทั้งนั้นขึ้นอยู่กับ “ความเชื่อ” บางครอบครัวจะมีความเชื่อในเรื่องการรักษาจากหมอกลางบ้านมากๆ (ถ้ามีประจักษ์พยาน) แต่บางครอบครัวก็อาจเชื่อครึ่งไม่เชื่อครึ่ง ตามสุภาษิตที่ว่า “ลางเนื้อชอบลางยา” ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้นำข้อมูลเกี่ยวกับพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทย หรือ เรียกภาษาชาวบ้านว่า “หมอพื้นบ้าน / หมอยากลางบ้าน” อนุรักษ์ไว้ในชุมชนตลอดไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้วิธีการสัมภาษณ์ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ครัวเรือนที่ผลิตพืชสมุนไพร หมู่บ้านละ 6 ครัวเรือน ในหมู่ที่ 1, 2, 3, 7 และ 11 รวม 30 ครัวเรือน

วิธีดำเนินการ

1. ประชุมคณะยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน
2. พบผู้นำชุมชน
3. สร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล
4. เก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล

นักเรียนและครูลงไปในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ใช้เวลาวันหยุดหรือหลังเลิกเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี เนื่องจากต้องการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และอยู่ในวัยแรงงาน (ตาราง 1)

ตาราง 1 ช่วงอายุของผู้ร่วมโครงการ

ช่วงอายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
31 – 40	8	26.67
41 – 50	19	63.33
50 ขึ้นไป	3	10.00

ตำบลหารเทาเป็นตำบลที่ประชาชนนิยมปลูกพืชสมุนไพรกันมาก เห็นได้จากแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนครัวเรือนที่ปลูกสมุนไพรเกินครึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยสมุนไพรส่วนใหญ่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร (ตาราง 2)

ตาราง 2 แหล่งผลิตพืชสมุนไพรในชุมชน

หมู่	หมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	คิดเป็นร้อยละ
1	บ้านคอกช้าง	85	72.03
2	บ้านหารเทา	102	76.12
3	บ้านม่วงทวน	124	53.22
7	บ้านทุ่งแจ้	185	84.86
11	บ้านหารเทาออก	97	83.62

สำหรับการจำหน่ายสมุนไพร พบว่าส่วนใหญ่นำไปขายเองที่ตลาด ร้อยละ 81.55 มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่พ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน (ตาราง 3)

ตาราง 3 แหล่งรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน

ช่องทางการจำหน่าย	ร้อยละ	หมายเหตุ
ที่บ้าน	18.45	พืชสมุนไพรที่ใช้ประกอบอาหารในครัวเรือน
นำไปขายเอง	81.55	

สรรพคุณของพืชสมุนไพร

พืชสมุนไพรที่ปลูกแพร่หลายในชุมชนดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 สรรพคุณของพืชสมุนไพร

พืช	สรรพคุณ
ไพล	แก้อาการเคล็ดขัดยอก ฟกช้ำ
ดอกกระเจี๊ยบแดง	ละลายเสมหะ ช่วยขับปัสสาวะ ลดความดันเลือด (อาจเนื่องมาจากฤทธิ์ขับปัสสาวะ) ลดความหนืดของเลือด ป้องกันต่อมลูกหมากโต แก้อาการขัดเบา และสามารถลดไขมันในเลือด
ผลอ่อนสดกระเจี๊ยบแดง	ขับพยาธิตัวจี๊ด
ผลกระเจี๊ยบ	รักษาโรคกระเพาะและลำไส้อักเสบ

แดงแห้งป่น เป็นผง	
กระเจี๊ยบเขียว	รักษาโรคกระเพาะอาหารและลำไส้ ช่วยเคลือบแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ไม่ให้ลุกลาม รักษาความดันให้เป็นปกติ เป็นยาบำรุงสมอง เป็นยาระบายและสามารถแก้โรคพยาธิตัวจี๊ด
กระเพรา	ท้องอืด ท้องเฟ้อ จุกเสียด
โหระพา	แก้ท้องอืด เฟ้อ ขับลมจากลำไส้
ฟ้าทลายโจร	แก้ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่ ระงับอาการอักเสบ ไอ เจ็บคอ คออักเสบ ต่อมทอนซิล หลอดลมอักเสบ ขับเสมหะ รักษาโรคผิวหนังฝี แก้ติดเชื้อ ปวดท้อง ท้องเสีย บิด และแก้กระเพาะลำไส้อักเสบ เป็นยาขมเจริญอาหาร
พริกขี้หนู	ช่วยให้เจริญอาหาร รักษาอาการอาเจียน โรคหิด กลาก รักษาโรคบิด

ภูมิปัญญาไทยด้านหมอกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้านนำมาจัดทำฐานข้อมูลในเทศบาลตำบลหารเทา

จากการสืบค้น หมอกลางบ้าน หรือหมอยาพื้นบ้าน จำนวน 10 คน ในชุมชน หมู่ที่ 1,2,3,7,และ11 พื้นบ้าน พบว่าแต่ละคนมีความรู้ เป็นที่นับถือของคนในชุมชน เนื่องจากมีความสามารถแตกต่างกัน ดังนี้

ตาราง 5 องค์ความรู้ด้านสมุนไพรของหมอยาพื้นบ้าน

ชื่อ-นามสกุล	ความรู้
นายบุญชู คงบัว	โรคเกี่ยวกับกระเพาะ อาหาร โรคนิ่ว และสามารถปลุกเสกยาหม้อ
นาง ยุภา ยิ้มแก้ว	นวดแผนโบราณ
นายล่อง เกิดแสงสุริยงค์	ยาต้มแก้โรคกระเพาะปัสสาวะอักเสบ, โรคนิ่ว
นายเพิ่ม สุขมาก	มีความรู้ทางด้านสรรพคุณพืชสมุนไพร บอกได้ว่าสมุนไพรตัวไหนใช้รักษาโรคชนิดใด
นายสุ้น แสงเหมือน	ใช้สมุนไพรแก้พิษสัตว์ กัดต่อย เช่น ถูกแมลงป่องกัด ตะขาบ หรือ งู นำพืชสมุนไพรมาถอนพิษสัตว์เหล่านี้ได้
นางช่วย รอดหน่วย	ยาต้มสมุนไพรแก้อาการถูกของหรือถูกทำ (ถูกคุณไสย)
นาย สอและ ยีหวังกอง	ต้มยาสมุนไพร รักษาโรคนิ่ว,โรคกระเพาะอาหาร
นายบุญธรรม วงศ์แสนชุม	ต้มยาสมุนไพร รักษาโรคนิ่ว,โรคกระเพาะอาหาร
นายทิม รักนุ้ย	การต้มยาสมุนไพร รักษาโรคปวดท้องเป็นแผลในท้อง
นายนอบ แก้วสองเมือง	ต้มยาหม้อ รักษาโรคปวดท้อง เป็นนิ่ว

สรุปและเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพร และภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา สรุปประเด็นสำคัญดังนี้

1. สภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการปลูกพืชสมุนไพรมีความสามัคคี สามารถทำงานร่วมกันได้ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการเรียบง่าย มีความมุ่งหวังว่าโครงการปลูกพืชสมุนไพรจะช่วยอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรไว้ให้อยู่กับชุมชน เพื่อให้เด็กๆรุ่นหลังรู้จัก และรับช่วงการดำเนินงานต่อไป
2. สำหรับการนำความรู้ทางด้านสมุนไพรไปใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่า เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่มีความรู้ทางด้านพืชสมุนไพรจึงต้องอาศัยภูมิปัญญาหมอพื้นบ้าน หรือหมอกลางบ้านให้ความรู้ในเรื่องสรรพคุณของพืชสมุนไพรแต่ละชนิด

<u>ข้อเสนอแนะ</u>

<u>แนวทางในการพัฒนาพืชสมุนไพร</u>

1. ควรจัดตั้งกลุ่มรับซื้อพืชสมุนไพรในชุมชน
2. เทศบาลควรเป็นแกนนำปลูกพืชสมุนไพรให้แพร่หลาย และร่วมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งปลูกพืชสมุนไพรในหมู่ที่ 11 ให้ยั่งยืนต่อไป
3. จัดอบรมให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้พืชสมุนไพรรักษาหรือบำบัดโรคต่างๆ
4. ส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรประดับบ้าน แทนไม้ดอกไม้ประดับ

<u>การประยุกต์หรือพัฒนาภูมิปัญญาหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน /แพทย์แผนไทย</u>

1. ให้นำยาสมุนไพรของหมอพื้นบ้านมาใช้แทนยาปัจจุบัน
2. ให้ความรู้การรักษาโรคโดยใช้หมอยากลางบ้าน
3. แนะนำให้คนรุ่นหลังได้รู้จักภูมิปัญญาหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน /แพทย์แผนไทย เพื่อจะได้เรียนรู้ภูมิปัญญา จะได้ร่วมกันสืบสานภูมิปัญญาไว้
4. จัดอบรมความรู้เพิ่มเติมแก่ภูมิปัญญาหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทย
5. โรงเรียนควรนำนักเรียนไปพบหมอกลางบ้าน/หมอพื้นบ้าน/แพทย์แผนไทยในชุมชนเพื่อให้นักเรียนได้มีความตระหนัก มีความภาคภูมิใจ อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาดังกล่าวไว้ให้คงอยู่คู่กับชุมชนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาการพัฒนาโครงการปลูกพืชสมุนไพรและภูมิปัญญาไทยในเทศบาลตำบลหารเทา สำเร็จลงได้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง” ที่ให้ความอนุเคราะห์องค์ความรู้ และงบประมาณสำหรับการทำโครงการในครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในหมู่ที่ 1,2,3,7,และ 11 ทุกๆท่านที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูล ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน ปี 2553

ขอขอบคุณ นายเกลื่อม รุยปริง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 11 ประธานโครงการปลูกพืชสมุนไพรในชุมชนเทศบาลตำบลหารเทา และผู้ใหญ่บ้าน 1,2,3,7 ทุกท่านที่อำนวยความสะดวกแก่คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณคณะเจ้าหน้าที่ในสำนักงานเทศบาลหารเทา และขอขอบคุณครูอรวรรณ มาทอง ที่ให้คำปรึกษาให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย รวมทั้งการประสานงานในด้านต่างๆ ทำให้การทำโครงการวิจัยเสร็จสิ้นสมบูรณ์ คุณค่าและประโยชน์แห่งการศึกษาครั้งนี้ขอมอบให้ผู้มีพระคุณทุกๆท่านที่ประสาทวิชาความรู้

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. **รายงานการประชุมแนวทางการพัฒนาการผลิตและการตลาด กระเจี๊ยบเขียว ระหว่างนักวิจัย นักส่งเสริม เกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียว 8 จังหวัด.** เอกสารประกอบบรรยาย ,วันที่ 28 พฤษภาคม 2533 ณ ห้องประชุมกรมส่งเสริมการเกษตร กรุงเทพฯ.

เกษม พิลึก และฉันทนา วัชรันต์. **กระเจี๊ยบมอญพันธุ์ใหม่.** วารสารเคหะการเกษตร, ปีที่ 13 ฉบับที่ 9, กันยายน 2532.

โครงการสมุนไพรเพื่อการงดนเอง. **สุขภาพดีด้วยสมุนไพรใกล้ตัว**.กรุงเทพฯ, 2539.

โครงการสมุนไพรเพื่อการพึ่งตนเอง. **รู้อยู่รู้รักษา**. กรุงเทพฯ: มติชน, 2543.

รุ่งรัตน์ เหลืองนทีเทพ. **พืชเครื่องเทศและสมุนไพร.** กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์, 2540.

เทศบาลตำบลหารเทา. อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ 2551-2553)**

เทศบาลตำบลหารเทา. ข้อมูล**ความจำเป็นพื้นฐาน,(จปฐ) เทศบาลตำบลหารเทา,** อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 2552

สุธาทิพ ภมรประวัติ. **สาขาเภสัชโภชนศาสตร์, โครงการบัณฑิตศึกษา** คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน

กรรณิกา แก้วมณี, รวงทิพย์ พลายวัง, กรองทอง เทพสุริบูรณ์ และ ประทีป ศรีวุ่น
โรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์ อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง 93120

บทคัดย่อ

การศึกษา การบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ การจดบันทึกข้อมูล ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2553 ถึงเดือนกันยายน 2553 ใช้สถิติ คือ ร้อยละ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนมีการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนเป็นไปด้วยดี มีการเตรียมความพร้อมก่อนดำเนินงาน คือ ประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน ศึกษาหาความรู้ แบ่งหน้าที่ภายในองค์กร อย่างชัดเจน และวิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะของนักเรียน มีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ถังขยะไว้เพียงพอกับปริมาณขยะ มีการประชาสัมพันธ์ ติดตามผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง สมาชิกของธนาคารสามารถนำความรู้สู่การปฏิบัติในการเก็บ คัดแยกขยะได้อย่างเหมาะสม เช่น นำขยะไปขายและรีไซเคิลในรอบ 3 เดือนของการดำเนินงานบริหารจัดการธนาคารขยะภายในโรงเรียน มีรายได้เพิ่มขึ้น 1,670 บาท ส่วนการนำวิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสู่ชุมชน พบว่า ชุมชนให้การยอมรับวิธีการบริหารจัดการขยะจากคำบอกเล่าของนักเรียนนำสู่การปฏิบัติในชุมชนได้อย่างเหมาะสม อาทิ นำขยะแห้งไปฝังกลบ เพื่อทำปุ๋ย นำขยะบางส่วนไปขายเพื่อเพิ่มรายได้

คำสำคัญ “ **การบริหารจัดการ**” “ การมีส่วนร่วม”

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งเกิดจากการนิยมบริโภคอาหารจากผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันและรูปลักษณ์ภายนอกสวยงาม คนส่วนใหญ่มักนิยมบริโภคครั้งเดียวแล้วทิ้งจากผลิตภัณฑ์ประเภทขวดแก้ว พลาสติก กระดาษโฟม และอลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาขยะอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ รวิกานต์ (2544) ระบุว่าปัญหาขยะมูลฝอยยังเกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมอีกด้วย ขยะจึงเป็นปัญหาที่ทุกคนต้องร่วมกันแก้ไข สร้างจิตสำนึกให้รู้จักรับผิดชอบในการเก็บ การทิ้งและ การกำจัดอย่างถูกวิธีไม่ทำลายสภาพแวดล้อม วิธีการที่ได้รับการยอมรับอยู่ในขณะนี้ คือการจัดตั้งธนาคารขยะ เพื่อให้มีการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ โรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงดำเนินการจัดตั้งธนาคารขยะขึ้นโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของนักเรียนและผู้ปกครอง และคาดหวังว่าจะเป็นรูปแบบที่สามารถจัดการกับขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยความสมัครใจ จากนักเรียน

จำนวน 140 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 140 คน ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นตอนการดำเนินงานธนาคารขยะ

- เตรียมความพร้อมก่อนเปิดธนาคาร ประชุม วางแผนการทำงาน
- มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในองค์กร
- จัดเตรียมสถานที่ตั้งธนาคารขยะ
- ประชาสัมพันธ์
- เปิดธนาคาร
- ติดตามผลการดำเนินงาน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นักเรียนแบ่งกลุ่มเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ ใช้เวลาว่าง วันหยุด หรือหลังเลิกเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การเตรียมความพร้อมขององค์กรธนาคารขยะก่อนดำเนินการ มีการประชุม วางแผนการทำงาน ร่วมกันระหว่างสมาชิก ศึกษาดูงาน และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในองค์กรอย่างชัดเจน ร้อยละ 100 ทำให้สามารถดำเนินการบริหารจัดการธนาคารได้อย่างราบรื่น เนื่องจากได้เตรียมความพร้อมไว้เป็นอย่างดี

วิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะภายในโรงเรียน มีการเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ถังขยะ ถังแยกขยะ ไว้เพียงพอกับปริมาณขยะ ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการธนาคาร **(ตาราง 1)**

ตารางที่ 1 วิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะของนักเรียนในโรงเรียน

รายการ	จำนวน 140 คน	ร้อยละ
1. กำหนดพื้นที่ภายในโรงเรียนและเวลาให้นักเรียนทำความสะอาดพื้นที่อย่างทั่วถึง	134	95.71
2. เตรียมวัสดุ- อุปกรณ์ ถังเก็บขยะและถังแยกขยะไว้เพียงพอ	138	98.57
3. คณะทำงานหมุนเวียนกันปฏิบัติหน้าที่ รับฝากขยะ คัดแยกขยะก่อนขายด้วยความรับผิดชอบ	125	89.28
4. มีการประชาสัมพันธ์การเก็บขยะ คัดแยกขยะ การทิ้งขยะลงถัง	128	91.42
5. คณะทำงานมีการติดตาม - ประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง	124	88.57

การจัดการขยะของนักเรียน ส่วนใหญ่มีการเก็บกวาดบริเวณพื้นที่ที่กำหนดให้ด้วยความรับผิดชอบ เนื่องจากนักเรียนรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของพื้นที่ **(ตาราง 2)**

ตารางที่ 2 การจัดการกับขยะของนักเรียน

รายการ	จำนวน (140) คน	ร้อยละ
1. มีการเก็บกวาดขยะบริเวณพื้นที่ที่กำหนดให้ด้วยความรับผิดชอบ	123	87.85
3.มีการคัดแยกขยะทุกครั้งก่อนทิ้งลงถัง	121	86.42
4. นำขยะที่คัดแยกแล้วไปฝากธนาคาร	120	85.71
5.นำขยะที่คัดแยกบางส่วนไปรีไซเคิล	25	17.85

ผลการดำเนินงานบริหารจัดการธนาคารขยะภายในโรงเรียน สมาชิกส่วนใหญ่พึงพอใจต่อทีมงานบริหาร จึงให้ความร่วมมือเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ **(ตาราง 3)**

ตารางที่ 3 ผลการดำเนินงานบริหารจัดการธนาคารขยะภายในโรงเรียน

รายการ	จำนวน (140)	ร้อยละ

	คน	
1. สมาชิกพอใจกับการฝากขยะ 1 บัญชี ต่อ 1 ห้อง	121	86.42
2. มีส่วนร่วมในการจัดการขยะ	126	89.99
3. โรงเรียนสะอาดน่าอยู่	133	94.99
4. ก่อให้เกิดรายได้จากการขายขยะ	121	86.42
5. สมาชิกพึงพอใจต่อทีมงานบริหารจัดการธนาคารขยะของโรงเรียน	135	96.42

รายรับของธนาคารขยะในช่วง 3 เดือน ขายขยะได้เป็นเงิน 1,670 บาท **(ตาราง 4)** ทั้งนี้ไม่มีค่าใช้จ่ายจากการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากไม่มีต้นทุนในการซื้อขยะ ขยะที่นักเรียนนำมาฝากเป็นขยะไซเบอร์ที่บุคลากรในโรงเรียนใช้แล้วทิ้ง ส่วนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ถุงใส่ขยะ เครื่องชั่งน้ำหนัก ใช้เงินที่ได้รับในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน บางส่วนในการจัดซื้อ ทางโรงเรียนให้การสนับสนุน จัดซื้อถังแยกขยะ ไม้กวาด รถขนขยะ และอุปกรณ์อื่นๆที่ต้องใช้ในการกำจัดขยะ ส่วนนักเรียนสนับสนุน กระสอบปุ๋ย ที่เหลือใช้จากที่บ้าน มาใส่ขยะ เพื่อจัดแยก ก่อนนำไปขาย และจัดทำไม้กวาดทางมะพร้าวมาเพิ่มเติม อีกบางส่วน.

ตาราง 4 รายรับ จากการขายขยะของธนาคาร

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	จำนวนขยะ/ก.ก.	จำนวนเงิน
1	18 มิ.ย. 53	106.6	554.39 บาท
2	29 ก.ค.53	110.5	392 บาท
3	13 ก.ย.53	125.2	723 .70 บาท
รวม		342.30	1,670.09 บาท

ร้อยละของจำนวนสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ มีจำนวนสมาชิก 1-5 คน ร้อยละ 80.71 **(ตาราง 5)**

ตาราง ที่ 5 ร้อยละของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของกลุ่มตัวอย่าง

จำนวนคน	จำนวนครัวเรือน (140 คน)	ร้อยละ
1-5 คน	113	80.71
6-10 คน	27	19.29
สูงกว่า 10 คน	-	-

การนำวิธีการจัดการขยะภายในโรงเรียนสู่การจัดการขยะในครัวเรือน โดยนักเรียนนำวิธีการจัดการขยะในโรงเรียน ไปบอกเล่าให้ผู้ปกครองทราบ ทำให้ครัวเรือนจัดการขยะได้อย่างเหมาะสม **(ตาราง 6)**

ตารางที่ 6 การนำวิธีการจัดการขยะภายในโรงเรียนของนักเรียน สู่การจัดการขยะในครัวเรือน

รายการ	ครัวเรือน (140) คน	ร้อยละ
1. นักเรียนนำความรู้ การคัดแยกขยะจากโรงเรียน เล่าสู่สมาชิกในครัวเรือนทราบ	131	93.57
2. สมาชิกในครัวเรือนมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เป็นขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะอันตราย	115	82.85
3. มีการขายขยะกับแม่ค้า ที่โรงเรียนกำหนดไว้	85	60.71

การนำขยะไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือน ส่วนใหญ่ นำขยะแห้งไปฝังกลบเพื่อทำปุ๋ย ขยะที่เหลือนำไปเผา ทิ้งลงถังและขายเพื่อเพิ่มรายได้ **(ตาราง 7)**

ตารางที่ 7 การนำขยะไปใช้ประโยชน์ของครัวเรือน

รายการ	ครัวเรือน (140) คน	ร้อยละ
1. นำขยะแห้งไปฝังกลบเพื่อทำปุ๋ย	121	86.42
2. นำขยะไปรีไซเคิล	23	16.42

3. นำขยะขายเพื่อเพิ่มรายได้	113	80.71
4 เผา ทำลายขยะ ทิ้งลงถังเทศบาล	117	83.57

ผลที่ครัวเรือนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมธนาคารขยะในโรงเรียน คือ ความพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรม สามารนำความรู้ไปจัดการกับขยะ ทำให้ครัวเรือนสะอาดขึ้น **(ตาราง 8)**

ตารางที่ 8 ผลที่ครัวเรือนได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมธนาคารขยะ

รายการ	ครัวเรือน (140) คน	ร้อยละ
1) มีการเก็บ คัดแยกขยะและทิ้งขยะมากขึ้น	115	82.14
2) ได้รับความรู้ สามารถจัดการขยะในครัวเรือนได้	121	86.42
3) บ้านเรือนสะอาด เกิดรายได้จากการขายขยะ	113	80.71
4) พึงพอใจกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคารขยะในโรงเรียน	124	88.57

สรุป ผล

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียน พบว่า สมาชิกของธนาคารขยะในโรงเรียนสามารถบริหารจัดการขยะในเรื่อง การเก็บ การทิ้ง การคัดแยก และการนำขยะประเภทต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เช่น การนำขยะไปขาย หรือรีไซเคิล ธนาคารขยะสามารถต่อยอดการทำงานสู่นักเรียนและชุมชนใน รุ่นต่อไปได้ ถือเป็นกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนในเรื่องการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบ และก่อให้เกิดรายได้จากการคัดแยกขยะ สู่การขายขยะ ซึ่งในรอบ 3 เดือนของการดำเนินงานธนาคารสามารถขายขยะได้ เป็นเงิน 1,670 บาท

2. ผลการศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน พบว่า นักเรียนได้นำวิธีการบริหารจัดการธนาคารขยะที่ได้ฝึกปฏิบัติจริงในโรงเรียนไปขยายผลสู่ชุมชนซึ่งเป็นผู้ปกครอง ทำให้ชุมชนมีรูปแบบการบริหารจัดการขยะในเรื่องการเก็บ การทิ้ง การคัดแยกและการนำขยะประเภทต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เช่น นำขยะไป ฝังกลบเพื่อทำปุ๋ย รีไซเคิลและทิ้งลงถังเทศบาล เพื่อให้เทศบาลไปกำจัดต่อไป

จากผลการวิจัย จะเห็นได้ว่า การจัดรูปแบบองค์กรที่เข้มแข็ง การให้ความร่วมมือทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นสุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ นันทพล กาญจนวัฒน์ (2543) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในชุมชน พบว่าการจัดการขยะในชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน หน่วยงานราชการท้องถิ่น ครูและนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล ในการจัดการขยะมูลฝอย ลดปริมาณขยะ คัดแยกขยะ และเพิ่มมูลค่าของขยะในชุมชนได้.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การสร้างความตระหนักในเรื่อง การจัดการขยะในชุมชน ควรมีการศึกษา ในเรื่องการใช้สื่อ และวิธีการประชาสัมพันธ์ที่มีผลต่อการรับรู้และนำไปปฏิบัติได้ของคนในชุมชน

2. การบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วม ควรศึกษาถึงรูปแบบขององค์กรที่สามารถสร้างจิตสำนึกให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการธนาคารขยะได้ดีมีรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรอย่างไร.

3. การจัดรูปแบบองค์กรบริหารจัดการธนาคารขยะในโรงเรียน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนได้ โดยจัดในรูปแบบ ของตลาดนัดขยะ

ชุมชนขึ้นมา แต่การดำเนินการต้องอาศัยความตั้งใจจริงในการทำงานระหว่างผู้นำชุมชนกับสมาชิกของชุมชนด้วย

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการในครั้งต่อไป

1. สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นสมาชิกในโครงการธนาคารขยะ เสนอให้มีการนำความรู้วิธีการคัดแยกขยะ ขยายสู่ชุมชนอื่นๆในวงกว้างให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีการนำขยะมาแปรรูป เพื่อประโยชน์ในการใช้สอย(รีไซเคิล)ให้มากขึ้น

3.ควรนำสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานการจัดการขยะของท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ความรู้ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการ **ศึกษาการบริหารจัดการธนาคารขยะแบบมีส่วนร่วมของนักเรียนในโรงเรียนสู่ชุมชน** ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ต้องขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง” ที่ให้ความอนุเคราะห์องค์ความรู้ และงบประมาณสำหรับการทำโครงการในครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนและผู้ปกครองที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลหารเทา ทุกท่านที่กรุณาเข้าร่วมโครงการและให้ข้อมูล

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนหารเทารังสีประชาสรรค์ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในโครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน ปี 2553

ขอขอบคุณอาจารย์ประทีป ศรีวุ่น ที่ให้คำปรึกษา รวมทั้งประสานงานการทำโครงการวิจัยเสร็จโดยสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

รวิกานต์ แสนไทย. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาธนาคารขยะชุมชนวัดกลาง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตร์. มหาบัณฑิต ,2544 .

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ และ นันทพล กาญจนวัฒน์ . การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์กฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543 .

สุทิน บุญญาธิการ ดวงพร บุญครบและรักกิจ ศรีสรินทร์.2540.**รายงานการวิจัยการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการการที่มีผลกระทบประชาชน.** กรุงเทพมหานคร;สำนักงานปลัดกระทรวง มหาดไทย.

สุเมธ ทรายแก้ว.ม.ป.ป.**ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษา** เฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ.จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

http://www.julasamai.ac.th/recycle/ สืบค้นข้อมูล เมื่อ 20 มิถุนายน 2553

http://www.kppmu.go.th/ สืบค้นข้อมูล เมื่อ 20 มิถุนายน 2553

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีพอเพียง กรณีการเลี้ยงสุกรตำบลคลองหรัง อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

ชรินรัตน์ เจี้ยนเซ่ง,ปภาวี เทพรินทร์ ,กัลยรัตน์ พัฒนโชติ และวิชัย วงศ์สุวรรณ

โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา ต.หาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110

บทคัดย่อ

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากร ความรู้ รวมทั้งเงินทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรัง ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนบ้านคลองหรัง และผลการพัฒนาการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ในชุมชนบ้านคลองหรัง ผลจากการศึกษาพบว่า การรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกรบ้านคลองหรังเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2552 โดยมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด 220 คน ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรังได้รับเงินสนับสนุนในการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานชุมชนพอเพียงสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท ปัจจุบันทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มประมาณ 180,000 – 200,000 บาท สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่ม พบว่ามีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายด้านอาหารสุกรที่มีราคาสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการเลี้ยงสุกรสูงขึ้น จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้เสนอแนวทางวิธีการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มของผู้เลี้ยงสุกร โดยแนะนำให้กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรนำหยวกกล้วยซึ่งเป็นพืชที่มีอยู่ท้องถิ่นมาผสมกับอาหารสำเร็จรูป รวมทั้งนำมูลสุกรไปจำหน่ายในรูปของปุ๋ยส่งผลทำให้กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรสามารถลดต้นทุนด้านค่าใช้จ่าย และเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : กลุ่ม , เศรษฐกิจชุมชน , ภูมิปัญญา

1. บทนำ

การทำเกษตรกรรมเป็นการประกอบอาชีพหลักของคนไทยส่วนใหญ่ และเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่ทำให้มีกินมีใช้และเกิดรายได้ในการเลี้ยงชีพและครอบครัว การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมในรูปแบบของกองทุนหมู่บ้าน โดยเน้นให้แต่ละชุมชนได้มีการระดมทุนจากภายในชุมชนเพื่อจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนในการระดมเงินทุนและทุนที่มีอยู่ในธรรมชาติ ได้แก่ ลำธาร ป่าไม้ ผืนดิน และภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นองค์ ประกอบหนึ่งของการเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดที่เป็นไปตามแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งชาวบ้านสามารถอยู่ได้อย่างพอเพียง มีกิน มีใช้ และมีเงินออม โดยการพึ่งพาตนเองและชุมชนของตน กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนบ้านคลองหรัง เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อการจัดการทรัพยากร ความรู้ และเงินทุน ส่งผลทำให้สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมีรายได้สำหรับนำมาใช้จ่ายในครอบครัวเพิ่มขึ้น

2. ระเบียบวิจัย

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1.1 ประชากร คือ สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรตำบลคลองหรัง จำนวน 220 คน

2.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ตำบลคลองหรัง อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา

จำนวน 15 คน คือ คณะกรรมการ 3 คน สมาชิกที่ทำหน้าที่ดูแลสุกรพร้อมกับถือหุ้น 5 คน และสมาชิกที่ถือหุ้นเพียงอย่างเดียว 7 คน

2.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.2.1 แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกร โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับที่มาของการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกร ที่มาของทรัพยากร การระดมทุน วิธีการบริหารจัดการเงินทุน วิธีการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดการทรัพยากรด้านความรู้

2.2 แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาประเด็นปัญหา และผลที่เกิดขึ้นหลังจากมีการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกร

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกรของชุมชนบ้านคลองหรัง โดยการใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้นำกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มในประเด็นต่างๆ เช่น ที่มาของการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกร แหล่งเงินทุน สภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการทำโรงเรือนเลี้ยงสุกร ฯลฯ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา และจะนำเสนอข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วในรูปแบบของรายงาน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนากลุ่ม ต่อผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร เพื่อการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนบ้านคลองหรัง

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนบ้านคลองหรัง ตามแนวทางของการพัฒนาที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 โดยใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และจะเสนอข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วในรูปแบบของรายงาน

3. ผลการศึกษา

3.1 การจัดการทรัพยากร ความรู้ เงินทุน ของกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรัง พบว่าที่มาของการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงสุกรเกิดขึ้นเนื่องจากรัฐบาลสมัยนายกอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สนับสนุนให้ชุมชนอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยรัฐบาลจะจัดสรรเงินทุนให้แก่กลุ่มเกษตรกรตามแนวทางของโครงการชุมชน ซึ่งโครงการรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกรของชุมชนบ้านคลองหรัง ได้รับเงินจัดสรรงบประมาณ 150,000 บาท เพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนในการจัดหาทรัพยากร สำหรับวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร กำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี โดยไม่จำกัดวาระ สำหรับคณะดำเนินการปัจจุบันมีทั้งสิ้น 13 คน ส่วนวิธีการบริหารจัดการเงินทุนของกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ประธานและคณะกรรมการกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรจะสรุปผลการทำงานในแต่ละเดือนและแจ้งให้สมาชิกในกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรทราบ สำหรับการจัดการรายได้ของสมาชิกจะมีการจัดสรรกำไรสุทธิปีละ 2 ครั้งให้แก่สมาชิกของกลุ่ม โดยจ่ายเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการร้อยละ 20 คืนทุนให้กองทุนชุมชนพอเพียงร้อยละ 20 ค่าตอบแทนผู้เลี้ยงสุกรร้อยละ 35 จัดสรรให้สมาชิกร้อยละ 20 จัดสรรเป็นสาธารณะประโยชน์ร้อยละ 5 อาทิเช่น นำมาใช้ในกิจกรรมวันเด็กและจัดกิจกรรมวันปีใหม่ในหมู่บ้านร่วมทำบุญในกิจกรรมต่างๆของวัด/สำนักสงฆ์ นำมาใช้ในกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ของหมู่บ้าน ในด้านการบริหารจัดการด้านความรู้ ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรได้ศึกษาวิธีการเลี้ยงสุกร จากบุคคลากรในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงสุกรและวิธีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย

3.2 ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนพบปัญหาดังนี้

1) ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร ที่มีราคาสูงมากขึ้น ทำให้ต้นทุนของการเลี้ยงสุกรสูงขึ้นด้วย ปัจจุบันอาหารมีราคากระสอบละ 310 บาท โดยในแต่ละเดือนทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมีความจำเป็นต้องใช้อาหารมากถึงเดือนละ 40-50 กระสอบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจำนวนสุกร

2) กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรต้องเร่งขุนสุกรเพื่อให้ทันกับความต้องการของตลาด จึงจำเป็นต้องใช้อาหารกระสอบเป็นอาหารสำหรับสุกร ส่งผลทำให้ต้นทุนในการผลิตสูง

3.3 ผลการพัฒนาการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนบ้านคลองหรัง

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงสุกรซึ้งมีต้นทุนในการเลี้ยงสูงขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากอาหารกระสอบมีราคาสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะแนวทางในการลดต้นทุนการผลิตและการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกดังนี้

1. นำหยวกกล้วยซึ่งสามารถหาได้ในชุมชนมาเป็นส่วนผสมกับหัวอาหาร ซึ่งเป็นวิธีการที่เคยใช้ในอดีต
2. นำมูลสุกรมาจำหน่ายในรูปของปุ๋ย

จากข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้เสนอต่อกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรัง พบว่า ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรไม่สามารถปฏิบัติได้เนื่องจากทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรต้องการเร่งการผลิตให้ทันกับความต้องการของตลาดส่วนข้อเสนอแนะในข้อที่ 2 กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรได้นำไปปฏิบัติส่งผลทำให้กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากเดิมโดยเฉลี่ยเดือนละ 3,000 บาท ซึ่งส่งผลทำให้มีจำนวนเงินที่ใช้ในการจัดสรรกำไรสุทธิในรอบ 6 เดือนเพิ่มขึ้น

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การรวมกลุ่มเพื่อเลี้ยงสุกรของชุมชนบ้านคลองหรัง สามารถบริหารจัดการด้านทรัพยากรบุคคล เงินทุน ความรู้ ได้ดีในระดับหนึ่ง ซึ่งในด้านการบริหารจัดการด้านความรู้ ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรได้เชิญบุคคลากรในชุมชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงสุกรและวิธีการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ส่วนปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงสุกรในชุมชนพบปัญหาคือเรื่องของค่าใช้จ่ายด้านอาหารที่มีราคาสูง ทำให้ต้นทุนของการเลี้ยงสุกรสูงขึ้นด้วย แต่อย่างไรก็ตามทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรัง ก็สามารถเพิ่มรายได้ให้กับกลุ่มโดยการนำมูลสุกรออกจำหน่ายทำให้กลุ่มผู้เลี้ยงสุกร บ้านคลองหรังมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อให้ทางกลุ่มผู้เลี้ยงสุกรมีการพัฒนาในโอกาสต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ

1.กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้านคลองหรังควรเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการเลี้ยงสุกร

2.ควรเชิญสมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงสุกร ประชุมทุกๆ 1 เดือน เพื่อชี้แจงปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การทำโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นตามวิถีพอเพียง กรณีการเลี้ยงสุกร ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาทั้งทางด้านวิชาการและการปฏิบัติการตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณ อาจารย์วิชัย วงศ์สุวรรณ ที่ได้ให้ความกรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะทางวิชาการ กลุ่มผู้เลี้ยงสุกรบ้าน คลองหรังที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำโครงงาน ทำให้โครงงานนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ ตั้งไว้ คุณพ่อคุณแม่ พี่ๆน้องๆ ทุกคนที่ให้การสนับสนุน ช่วยเป็นกำลังใจในการทำงานและส่งแรงใจในการทำโครงงานมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ

เอกสารอ้างอิง

เสรี พงศ์พิศ “เศรษฐกิจชุมชนบนฐานความรู้”
หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547ปีที่ 27 ฉบับที่
9462 หน้า 7

www.uinthai.com2index.php?lay=show&Ntype=119

www.dopa.go.th2hp2tasa2year_422oct_42.htm

www.nidambe11.net2ekonomiz2
2article2004feb04p2.htm

www.learners.in.th2file2uraiy2k2kk.doc

www.chumchon.go.th

วิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงชุมชนบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

ธนภูมิ ขุนหลำ, วลัยลักษณ์ ฉ้วนกลิ่น, กรองกาญจน์ ขุนเมือง และวิชัย วงศ์สุวรรณ
โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110

บทคัดย่อ

การรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้องได้เริ่มงานครั้งแรกในปี 2550 โดยมีสมาชิกจำนวน 25 คนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลตำบลตะโหมดเป็นเงิน 100,000 บาท ส่วนงบประมาณในปีต่อๆมาทางเทศบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ปีละ 30,000 ปัจจุบันกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้องมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 50 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มประมาณ 200,000-230,000 บาท สำหรับทรัพยากรที่นำมาใช้การผลิตเครื่องแกง อาทิเช่น ตะไคร้ ขมิ้น พริก รับซื้อจากสมาชิกในชุมชนและจากชุมชนใกล้เคียงของกลุ่ม พบว่าการวางแผนระบบตลาดและการทำบัญชีของกลุ่มยังไม่ชัดเจน รวมถึงวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการทำเครื่องแกงไม่เพียงพอ ต้องสั่งซื้อจากภายนอกชุมชน ซึ่งมีราคาแพง ดังนั้น จึงได้แก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนตลาดและการทำรายรับรายจ่าย รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกภายในกลุ่มปลูกวัตถุดิบ เพื่อใช้ในการผลิตเครื่องแกง แทนการสั่งซื้อจากภายนอกชุมชน การรณรงค์ดังกล่าว ส่งผลให้กลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้องสั่งซื้อวัตถุดิบจากภายในชุมชนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน

บทนำ

เครื่องแกงเป็นส่วนประกอบหลักในการปรุงอาหารซึ่งขาดไม่ได้เลยสำหรับชาวปักษ์ใต้ ในอดีตทุกครัวเรือนจะใช้วิธีการตำเครื่องแกง แต่ในสภาวะปัจจุบันต้องมีภาระในการทำงานนอกบ้าน เพื่อหารายได้ให้กับครอบครัวส่งผลให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียมเครื่องปรุง เครื่องแกงสำเร็จรูปจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เพิ่มความสะดวกสบายและประหยัดเวลาให้แก่แม่บ้านในการปรุงอาหารกลุ่มสตรีผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบล ตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ได้ทำเครื่องแกงขึ้นมาและเป็นที่นิยมของคนในชุมชนและนอกชุมชนแต่การผลิตในปัจจุบัน ยังประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ ต้องมีการนำเข้าจากภายนอกชุมชนในราคาสูง คุณภาพของวัตถุดิบไม่สามารถควบคุมได้เพราะส่วนใหญ่ได้จากธรรมชาติ ทำให้ทางกลุ่มประสบปัญหาด้านราคาและสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบ้านนาส้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน ได้มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน ปี 2550 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพการทำเครื่องแกง โดยมีฐานทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กเพื่อเสริมรายได้ให้แก่สมาชิกและเป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพเสริม ตามความสนใจแก่ครัวเรือนของสมาชิก

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิสาหกิจชุมชนการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงและแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มสตรีผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เพื่อหาแนวทางให้มีการพัฒนาการทางด้านการผลิตสินค้า การพึ่งตนเองของชุมชน เพื่อยังผลให้เกิดการ

พัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่นโดยหน่วยงานภาคภาครัฐที่รับผิดชอบตลอดจนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยเหลือผู้วิจัยระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลอันทำให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนอีกด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1ประชากร คือ สมาชิกในกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จำนวน 50คน เข้าร่วมกลุ่มโดยสมัครใจ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ สมาชิกกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนของกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิธีการรวมกลุ่ม ที่มาของกลุ่ม ที่มาของทุน ที่มาของทรัพยากรการผลิต วิธีการผลิต วิธีการจำหน่าย และการปันผล

2.2 แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาตามแนวทางที่ได้กำหนดขึ้น

3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง เพื่อนำไปพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการผลิตเครื่องแกงพร้อมระดมความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาแนวทางหนุนเสริมกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณ์ทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรีผลิตเครื่องแกงของชุมชนบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยผู้วิจัยแบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ ประธานและสมาชิกของกลุ่ม พบว่า ชุมชนบ้านนาส้องตั้งอยู่ที่หมู่ที่11 ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนเก่าแก่ที่อพยพไปอยู่แถบเชิงเขาบรรทัด ชาวบ้านนาส้องมีวิถีชีวิตที่สงบมีสังคมแบบเครือญาติ อาชีพหลัก คือการทำสวนยางพารา การทำสวนผลไม้ผสม หรือเรียกว่า “สวนสมรม” เช่น มังคุด ทุเรียน เงาะ ลองกอง สะตอ และยังมีฐานทรัพยากรทางด้านสมุนไพรที่เอื้อต่อการผลิตเครื่องแกง เช่น ตะไคร้ ขมิ้น พริก มะกรูด

ชุมชนบ้านนาส้อง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการชุมชน ได้มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกในชุมชน ปี 2550 ได้ดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพการทำเครื่องแกง โดยมีฐานทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์เป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็กเพื่อเสริมรายได้ให้แก่สมาชิกและเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพเสริมตามความสนใจแก่ครัวเรือนของสมาชิก

การรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงชุมชนบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง ได้เริ่มดำเนินงานครั้งแรกในปี 2550 โดยมีสมาชิกจำนวน 25 คน โดยทางเทศบาลตำบลตะโหมด จัดสรรงบประมาณสนับสนุนการประกอบอาชีพของชุมชนในเขตเทศบาลตำบลตะโหมด เป็นเงิน 100,000 บาท ให้แก่ชุมชนเพื่อนำมาใช้เป็นเงินทุนในการจัดหาทรัพยากร ส่วนงบประมาณในปีต่อๆมาทางเทศบาลได้จัดสรรงบประมาณให้ปีละ

30,000 ปัจจุบันกลุ่มผลิตเครื่องแกงชุมชนนาส้องมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 50 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มประมาณ 200,000 - 230,000 บาท

ทรัพยากรการผลิต วิธีการผลิต และจำหน่าย

เนื่องจากชุมชนบ้านนาส้อง มีฐานทรัพยากรทางด้านสมุนไพรที่เอื้อต่อการผลิตเครื่องแกง เช่น ตะไคร้ ขมิ้น พริก ที่สามารถปลูกได้เอง โดยสมาชิกในชุมชนหรือจากกลุ่มใกล้เคียง ได้นำมาขายให้แก่ทางกลุ่มผลิตเครื่องแกง ได้แก่ ตะไคร้จำหน่ายกิโลกรัมละ 20 บาท ขมิ้นกิโลกรัมละ 30 บาท พริกกิโลกรัมละ 80 บาท เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดการจัดการกับวัตถุดิบในชุมชนและนำมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าที่สุดอย่างไรก็ตามวัตถุดิบชนิดอื่นอาจไม่เพียงพอในการผลิตจึงต้องสั่งซื้อจากตลาดภายนอกเช่น เกลือ กระเทียม พริกไทย

ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มมี 2 ชนิด คือ เครื่องแกงส้ม และ เครื่องแกงกะทิ สมาชิกทุกคนช่วยกันทำหน้าที่ในการวางแผนการผลิต จัดหาปัจจัยการผลิต และ ควบคุมการผลิต โดยมีส่วนผสมดังนี้ เครื่องแกงส้มส่วนผสมประกอบด้วย พริก ขมิ้น เกลือ กระเทียม ส่วนเครื่องแกงกะทิส่วนผสมประกอบด้วย พริกสด ขมิ้น ตะไคร้ พริกไทย เกลือ โดยปริมาณการผลิตของกลุ่ม จะขึ้นอยู่กับการตลาดของลูกค้าว่าต้องการเครื่องแกงชนิดไหนมากกว่ากัน ซึ่งวัตถุดิบส่วนใหญ่จะหาได้ในชุมชนโดยรณรงค์ให้สมาชิกปลูก ตะไคร้ ขมิ้น พริก แล้วนำมาขายให้ทางกลุ่ม เพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้สมาชิกแต่จะเป็นบางช่วงที่วัตถุดิบไม่เพียงพอก็จะซื้อวัตถุดิบจากชุมชนใกล้เคียงหรือจากตลาดข้างนอก

ด้านการตลาด ระบบตลาดของชุมชนซึ่งโครงสร้างที่เป็นปัจจัยในการกำหนดตลาด คือ การพึ่งตนเองการเน้นคุณภาพและคุณธรรม โดยมีสองระดับ คือ การบริโภคระดับครอบครัวและเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกัน และตลาดนอกชุมชนโดยนำเอาสินค้าออกจำหน่ายนำรายได้จากภายนอกเข้าสู่ชุมชน เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจชุมชนและมีการประชาสัมพันธ์สินค้าตามสื่อสิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย เว็บไซต์ โดยการผลิตเครื่องแกงจะปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของตลาด รูปแบบของบรรจุภัณฑ์และฉลากที่กลุ่มใช้ในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1. ชนิดบรรจุถุงพลาสติก ใช้สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่รอจำหน่ายในชุมชนหรือผู้ที่มาซื้อจากกลุ่มโดยตรงจำหน่ายถุงละ 10 บาท หรือ กิโลกรัมละ 100 บาท

2. ชนิดบรรจุกล่องพลาสติก ใช้สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่รอจำหน่ายโดยจะจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าหรือ ตลาดภายนอกชุมชน

ส่วนฉลากสำหรับติดบรรจุภัณฑ์เป็นสติ๊กเกอร์ มี 2 แบบโดยรายละเอียดบนสติ๊กเกอร์มีส่วนประกอบคือ น้ำหนักสุทธิ และวันหมดอายุ เป็นต้น

วิธีการปันผล

การจัดการรายได้ของสมาชิกในกลุ่มผลิตเครื่องแกงนาส้องมีการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายโดยได้ความรู้จากวิทยากรภายนอก กลุ่มจะมีการปันผลทุก 3 เดือนของผลกำไรให้แก่ สมาชิกที่ทำงานประจำ โดยคิดเป็นรายชั่วโมง ชั่วโมงละ 4 บาท ส่วนสมาชิกทั่วไปที่ลงหุ้นนั้นจะมีการปันผลให้ร้อยละ 20 บาทต่อปี วิธีการปันผลนั้นทางกลุ่มจะไม่เน้นกำไร แต่เน้น การช่วยเหลือสังคมโดยอยู่ในรูปแบบของการจัดสวัสดิการหรือให้เป็นสาธารณประโยชน์ อาทิเช่น (1) นำเงินช่วยเหลืองานศพครอบครัวของสมาชิก (2) นำเงินมาใช้ในกิจกรรมต่างๆของชุมชน

ปัญหาที่เกิดจากการรวมกลุ่มและแนวทางแก้ไขปัญหา

1 การวางแผนระบบการตลาดและการทำบัญชียังไม่ชัดเจน

2 วัตถุดิบที่ใช้ประกอบในการทำเครื่องแกงไม่เพียงพอต้องสั่งซื้อจากภายนอกและราคาแพง

3 การประชาสัมพันธ์สินค้ายังไม่ทั่วถึง

จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีการระดมความคิดเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขปัญหาได้ ดังนี้

1.ควรเรียนรู้เรื่องระบบการวางแผนการตลาดและบัญชีรายรับ-รายจ่าย โดยขอสนับสนุนวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก

2.รณรงค์ให้สมาชิกมนกลุ่มหรือสมาชิกในชุมชนปลูกพืชสมุนไพรเพื่อใช้ในการผลิต แทนการสั่งซื้อจากภายนอก

3.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือชุมชนควรประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกลุ่มในรูปแบบต่างๆ เช่น เสียงตามสาย สื่อสิ่งพิมพ์ หรือ เว็บไซต์ของหน่วยงานหรือชุมชน

คณะผู้วิจัยจึงได้มีการจัดวิทยากรให้ความรู้กับสมาชิกกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง เรื่องระบบการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายและวิธีผลิตเครื่องแกงในวันที่ 26 กรกฎาคม 2553 โดยเทศบาลตำบลตะโหมดให้สนับสนุนการจัดหาวิทยากรและมีการรณรงค์ให้สมาชิกในกลุ่มนำผลผลิตที่เป็นวัตถุดิบ อาทิเช่น พริก ตะไคร้ ขมิ้น เพื่อใช้ในการผลิต มาขายให้กับกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง รวมทั้งรณรงค์ให้สมาชิกในกลุ่มปลูกเพื่อใช้ในการผลิต ซึ่งจากการรณรงค์ประสบความสำเร็จโดยสมาชิกในกลุ่มมีการปลูกวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตเครื่องแกงเพิ่มขึ้น ส่งผลทำให้การพึ่งพาวัตถุดิบต่อภายนอกลดลง

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการรวมกลุ่มสตรีผลิตเครื่องแกงของชุมชนบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง โดยผู้วิจัยได้พบปัญหาที่เกิดจากการรวมกลุ่ม และได้แนะนำแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งการวางแผนระบบตลาดและการทำบัญชี เมื่อได้เรียนรู้และเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้ ก็ทำให้สมาชิกในชุมชนรู้ เข้าใจในการทำบัญชีรายรับรายจ่าย เป็นหลักฐานประกอบการดำเนินกิจการ เพื่อให้ทราบว่ามีทรัพย์สิน หนี้สิน และเงินทุนเป็นจำนวนเท่าใด เป็นหลักฐานใน การตรวจสอบ ตัวเงินสดกับยอดบัญชีว่าถูกต้อง หรือมีข้อผิดพลาดอย่างไร เป็นสถิติช่วยในการบริหาร การควบคุม การทำงบประมาณ เพื่อให้ผลงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ช่วยเป็นหลักฐานในการบริหารงาน เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้นอีก ช่วยในการคำนวณผลการดำเนินงานว่ามีกำไรหรือขาดทุนอย่างไร ช่วยให้ทราบฐานะทางการเงินของกิจการว่า ทรัพย์สิน หนี้สิน และเงินทุนในขณะใดขณะหนึ่ง เป็นจำนวนเท่าใด ส่วนวัตถุดิบที่ใช้ประกอบในการทำเครื่องแกง ได้มีการรณรงค์ให้สมาชิกในกลุ่มหรือสมาชิกในชุมชนปลูกพืชสมุนไพร เพื่อใช้ในการผลิต แทนการสั่งซื้อจากภายนอก ก็ส่งผลให้รายจ่ายของกลุ่มผลิตเครื่องแกง บ้านนาส้องลดน้อยลงและยังเป็นการสนับสนุน เพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกในชุมชนอีกด้วย และการประชาสัมพันธ์ตามสื่อสิ่งพิมพ์ เสียงตามสาย เว็บไซต์ของหน่วยงานหรือชุมชน ก็ทำให้มีผู้คนที่สนใจเข้ามาสั่งซื้อสินค้าเพิ่มมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าการรวมกลุ่มผลิตเครื่องแกงของกลุ่มผลิตเครื่องแกงบ้านนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง มีการพัฒนาด้านการผลิตสินค้า โดยการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นช่องทางหนึ่งในการเสริมรายได้ให้แก่คนในชุมชน ขณะเดียวกันได้นำบุคคลในชุมชนมาให้ความรู้แก่กลุ่มผลิตเครื่องแกง จากลักษณะในการดำเนินการดังกล่าวเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาชุมชนโดยคนในชุมชน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับข้อเสนอแนะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ควรเพิ่มความหลากหลายของชนิดเครื่องแกง เพื่อเป็นการเพิ่มตัวเลือกให้กับผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าและทำให้การขยายตลาดกว้างมากขึ้น

2) ควรรณรงค์อย่างต่อเนื่องให้สมาชิกในชุมชนหันมาผลิตปัจจัยการผลิตเครื่องแกง อาทิเช่น พริก ตะไคร้ ขมิ้น เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตจากภายนอก

กิตติกรรมประกาศ

การทำโครงการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนการรวมกลุ่มการผลิตเครื่องแกง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือให้คำปรึกษาทั้งทางด้านวิชาการ และการปฏิบัติการตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ขอขอบพระคุณอาจารย์วิชัย วงศ์สุวรรณ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะทางวิชาการ เทศบาลตำบลตะโหมด ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการทำโครงงาน ทำให้โครงงานเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คุณพ่อ คุณแม่ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคนที่คอยให้การสนับสนุน ช่วยเป็นกำลังใจ และส่งแรงใจในการทำโครงงานมาโดยตลอด

ท้ายสุดนี้ขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดทำโครงการ

เอกสารอ้างอิง

1.กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. 2541. ***เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดและยุทธศาสตร์***. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2541.

2.เสรี พงศ์พิศ.2547. ***เศรษฐกิจชุมชนบนฐานความรู้*** หนังสือพิมพ์มติชน วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547 ปีที่ 27 ฉบับที่ 9462 หน้า 7

3.เอกสารของอนุมัติโครงการเศรษฐกิจชุมชน. พ.ศ.2550 ชุมชนนาส้อง ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด : เทศบาลตำบลตะโหมด.

ศึกษาการปลูกพริกของเกษตรกรในชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ธนมินทร์ หนูยิ้ม, พรพิมล สุขยืน, ฐิติพร อังกิตติสวัสดิ์ และ มนต์ตรา ไกรนรา
โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ต.บางจาก อ.เมือง จ. นครศรีธรรมราช 80330

บทคัดย่อ

ศึกษาการปลูกพริกของเกษตรกรชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการปลูกพริก และค้นหาแนวทางหรือวิธีการปลูกพริกที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้การสัมภาษณ์เกษตรกรในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน 2553 จำนวน 10 คน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุ 36 – 60 ปี มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับ ป. 4 – ม.6 มีฐานะพอใช้ และมีสมาชิกในครอบครัว 2 – 7 คน เกษตรกรปลูกพริกแบบผสมผสานระหว่างเกษตรอินทรีย์และเกษตรเคมี คิดเป็น 70% ส่วน 30% ปลูกพริกระบบเกษตรเคมีอย่างเดียว ซึ่งหลังจากเก็บผลผลิตเกษตรกรจะติดต่อพ่อค้าคนกลางมารับซื้อพริกและส่งขายไปยังตลาดรวมพืชผลหัวอิฐ ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่สำคัญของจังหวัด นครศรีธรรมราช

จากการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการปลูกพริกและข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรเริ่มปลูกพริกตั้งแต่เดือนมกราคม แล้วจะเก็บผลผลิตได้ในช่วงเดือนพฤษภาคมไปจนกว่าต้นพริกตายด้วยโรคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคแอนแทรคโนส (โรคกุ้งแห้ง) หรือถ้าพริกให้ผลผลิตต่ำ หรือราคาพริกตกต่ำลง เกษตรกรจะตัดต้นพริกทิ้ง และไถปรับปรุงดินเพื่อปลูกผักอื่นรับเทศกาลสารทจีนในช่วงเดือนสิงหาคม โดยนางนงรัตน์ กาญจนหึงษ์ เป็นเกษตรกรที่ทำกำไรได้สูงสุดเป็นจำนวนเงิน 65,425 บาท/ไร่ ได้รับผลผลิตมากที่สุด 1,600 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นมูลค่า 88,000 บาท/ไร่ โดยได้ใช้การบำรุงรักษามากที่สุดเป็นเงิน 14,575 บาท/ไร่ แสดงว่า นางนงรัตน์เน้นการใส่ปุ๋ยมากจึงได้ผลผลิตมากตามไปด้วย แต่พริกเป็นโรคแอนแทคโนสเร็วกว่าเกษตรกรคนอื่นๆ ส่วนนายบุญยืน เทพศักดิ์ เป็นเกษตรกรที่ทำกำไรได้น้อยที่สุด 11,145 บาท/ไร่ เพราะค่าบำรุงรักษาที่มากกว่าเกษตรกรอีกหลายคน แต่ผลผลิตที่ได้กลับน้อยทำให้เมื่อขายแล้วได้กำไรน้อยที่สุด เนื่องจากเกษตรกรเน้นการใช้สารเคมีที่มากเกินไปทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ทำดินเสื่อมสภาพ ส่วนนางบุปผา บุญเกียรติได้รับผลผลิตน้อยที่สุด 426 กิโลกรัม/ไร่ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาดินแห้งเสียจากที่ก่อนหน้านี้เคยใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว อีกทั้งยังปลูกพริกระหว่างแถวของปาล์มทำให้ต้นพริกมีจำนวนน้อย ทำให้ผลผลิตน้อย และจากผลการศึกษาพบว่า โรคแอนเทรคโนสหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าโรคกุ้งแห้งถือเป็นอุปสรรคที่ร้ายแรงต่อการปลูกพริก เพราะหากมีการระบาดแล้ว พริกของเกษตรกรจะเสียหายทั้งหมด จึงสามารถสรุปได้ว่าเกษตรกรควรที่จะใช้ปุ๋ยร่วมกันทั้งสองชนิด คือ ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพิ่มจุลินทรีย์และธาตุอาหารให้กับดิน ควบคู่กับปุ๋ยเคมีเพื่อเสริมธาตุอาหารที่ขาดให้สมบูรณ์อีกทั้งช่วยในการเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้เกษตรกรต้องรู้จักใช้ในปริมาณที่เหมาะสมจึงจะคุ้มค่ากับการลงทุนและไม่ทำให้ดินและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมซึ่งจะเป็นปัญหาที่จะตามมา

คำสำคัญ : การปลูกพริก เกษตรอินทรีย์ เกษตรเคมี

1.บทนำ

พริก เป็นพืชผักที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น ใช้ประกอบอาหาร ทำพริกดอง

พริกแห้ง พริกป่น และใช้เป็นส่วนประกอบของยารักษาโรคต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความสำคัญในทางเศรษฐกิจ โดยมีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ในรูปพริกสด พริกแห้ง และซอสพริก เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วเกษตรกรนิยมปลูกพริก โดยการหยอดเมล็ดพริกโดยตรงในหลุม หรือเพาะเมล็ดโดยแช่ทิ้งไว้ในผ้าชุบน้ำหมาดๆ สองวันแล้วย้ายลงปลูก หรืออาจเพาะเมล็ดในแปลงเพาะแล้วถอนแยก โดยจะปลูกแบบยกแปลงหรือไม่ยกแปลงก็ได้ โดยพริกถือว่าเป็นพืชที่ทนแล้งมากกว่าทนน้ำ แต่ควรให้น้ำมากกว่าปกติในช่วงออกดอก แล้วลดลงหรืองดให้น้ำในช่วงเริ่มทำการเก็บผลผลิตโดยดูสภาพพื้นที่และความชุ่มชื้นของดิน ส่วนการใส่ปุ๋ยนั้นให้พิจารณาชนิดและคุณภาพของดิน ซึ่งอาจมีการใช้ปุ๋ยน้ำฉีดทางใบโดยเฉพาะขณะเก็บเกี่ยว โดยฉีดผสมไปกับยาป้องกันศัตรูพืชเพื่อให้พริกสามารถนำปุ๋ยไปใช้ได้เร็วขึ้น ทั้งนี้ก็ล้วนแต่ขึ้นอยู่กับเกษตรกรจะเลือกใช้เองตามความต้องการ (http://www.it.mju.ac.th)

วิธีการปลูกพริกนับว่ามีความซับซ้อนและต้องการความเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากพริกมีศัตรูพืชเช่น เพลี้ยไฟ และโรคต่างๆมากมาย เช่น โรคกุ้งแห้ง โดยอาจมีการใช้สารเคมีหรือปุ๋ย อีกทั้งเทคนิคเฉพาะบุคคลของเกษตรกร ซึ่งมีความหลากหลาย โดยพริกแต่ละแปลงล้วนมาจากเกษตรกรและวิธีการปลูกที่แตกต่างกัน อาทิ การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือการใช้ปุ๋ยทั้งสองอย่างร่วมกัน ซึ่งทำให้มีความแตกต่างของวิธีการปลูกพริกของเกษตรกร มีผลให้ผลผลิตแตกต่างกันด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการปลูกพริก ตลอดจนข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรที่ปลูกพริกในชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะตำบลเกาะทวด เป็นแหล่งปลูกผักที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนิยมปลูกพริกในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนสิงหาคม ดังนั้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกพริกจะช่วยให้มีการพัฒนาการปลูกพริกหรือผักชนิดอื่นๆ เพื่อยังผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาในระดับท้องถิ่น โดยหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบ ตลอดจนเป็นการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับโรงเรียน และการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยเหลือผู้วิจัยระหว่างเก็บข้อมูลอันทำให้เกิดการเรียนรู้ของคนในชุมชนอีกด้วย

2.ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรที่ปลูกพริก 10 ครัวเรือน โดยสัมภาษณ์ตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน ในตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เพื่อสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร ที่มีอาชีพปลูกพริก โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับชื่อ อายุ ที่อยู่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว วุฒิการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ การตัดสินใจในการประกอบอาชีพปลูกพริก ประสบการณ์การปลูกพริก ข้อมูลเกี่ยวกับพริกที่ปลูก ความรู้เรื่องการปลูกพริก ตลาดและการจัดจำหน่าย รวมทั้งต้นทุนและผลตอบแทน จากการปลูกพริกที่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์และใช้ปุ๋ยเคมี

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพริก จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือ วารสาร อินเตอร์เน็ต ฯลฯ

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เกษตรกรที่มีอาชีพปลูกพริก โดยมีประเด็นคำถาม เกี่ยวกับการตัดสินในการประกอบอาชีพปลูกพริก ประสบการณ์การปลูกพริก ข้อมูลเกี่ยวกับพริกที่ปลูก ความรู้เรื่องการปลูกพริก ตลาดและการจัดจำหน่าย รวมทั้งต้นทุนและผลตอบแทน ฯลฯ จากการปลูกพริก

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาและหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปความเรียง

3. ผลการศึกษา

3.1 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

จากการใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกพริกจำนวน 10 ครัวเรือน ของตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรมีอายุระหว่าง 36-60 ปี วุฒิการศึกษา ป.4-ม.6 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่ 2-7 คน เกษตรกรจำนวน 10 คน มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ เกษตรกรที่ทำอาชีพปลูกผักเพียงอย่างเดียวคิดเป็น 50% คือ นายวิชัย เถาราม, นายไพรินทร์ สังข์ศรีอินทร์, นางนงรัตน์ กาญจนหึงษ์, นายสุชาติ กาละ และนางกัลยา ส่งศรี ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักและทำนาด้วย คิดเป็น 20% คือ นายบุญยืน เทพศักดิ์ และนางสมบูรณ์ อุ้ยสกุล ส่วนเกษตรกรที่ปลูกผักและทำสวนปาล์ม คิดเป็น 30% คือ นายไพโรจน์ เพชรม่วง, นางบุปผา บุญเกียรติ และนางจารีย์ อินทร์จันทร์ เหตุผลส่วนใหญ่ที่เกษตรกรเลือกที่จะปลูกพริกคือ ปลูกง่าย ขายง่าย ลงทุนน้อย และทนต่อสภาพแห้งแล้งในช่วงเดือนเมษายน โดยเกษตรกรเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนมกราคมแล้วจะเก็บผลผลิตได้ในช่วงเดือนพฤษภาคมไปจนกว่าต้นพริกตายด้วยโรคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคแอนแทรคโนส (โรคกุ้งแห้ง) หรือถ้าพริกให้ผลผลิตต่ำ หรือราคาพริกตกต่ำลง เกษตรกรจะตัดต้นพริกทิ้ง และไถปรับปรุงดินเพื่อปลูกผักอื่นรับเทศกาลสารทจีนในช่วงเดือนสิงหาคม

3.2 ข้อมูลวิธีการปลูกพริก

แปลงปลูกผักที่ ต. เกาะทวด จะต้องทำการขุดดินยกร่อง เนื่องจากสภาพทั่วไปบริเวณนั้นเป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมขังในฤดูฝน โดยเกษตรกรจะเริ่มปลูกพริกตั้งแต่เดือนมกราคมไปจนกว่าจะเป็นโรคแอนแทรคโนสหรือโรคกุ้งแห้ง ก่อนการเพาะเมล็ดส่วนใหญ่จะคลุกกับยาหรือแป้ง บางคนใช้น้ำมันโซล่าก่อนการเพาะปลูก เพื่อป้องกันมดกัดกินเมล็ด สำหรับการรดน้ำจะใช้เครื่องสูบน้ำ โดยช่วงแรกจะรดน้ำทุกวันเช้าเย็น เมื่อต้นพริกโตเต็มที่จะรดน้ำวันเว้นวัน หรือบางคนรดน้ำวันเว้นสองวัน และจากการสังเกตรอบแปลงพริกที่ปลูกแฝก สภาพโคกยังสวยงาม ดินไม่ร่วงหล่น ส่วนแปลงพริกที่ไม่ได้ปลูกแฝกรอบสภาพโคกจะเตี้ย น้ำเกือบท่วมถึง ดินร่วงหล่นไม่เกาะตัวกัน จากการสอบถามเกษตรกร พบว่า มีเกษตรกรที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานระหว่างเคมีกับชีวภาพคิดเป็น 70 % และเกษตรกรที่ทำเกษตรเคมีอย่างเดียวคิดเป็น 30 % ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. นายวิชัย เถาราม อายุ 48 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 6 คน วุฒิการศึกษา ม.6 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 8 ไร่ (พริกขี้หนู 4 ไร่ และพริกชี้ฟ้า 4 ไร่) เก็บผลผลิตพริกขี้หนูได้ 1,000 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 4,000 กิโลกรัม นายวิชัยได้เริ่มปลูกพริกเมื่อปี 2535 และเจอปัญหาดินเสีย เมื่อปี 2540 เนื่องจากนายวิชัยใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นจำนวนมาก ต่อมานายวิชัยจึงเริ่มศึกษาการปรับสภาพของดิน โดยการทิ้งดินไว้เป็นเวลา 2 ปี แล้วจึงทำการขุดดินยกร่องใหม่ จากนั้นก็ปลูกปอเทืองปรับปรุงสภาพดิน ส่วนใหญ่จะหว่านในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคม ประมาณ 45 วัน ปอเทืองจึงออกดอก จากนั้นไถกลบเป็นเวลา 4-5 วัน จึงปลูกพริกต่อไป ซึ่งรอบแปลงของนายวิชัยได้ปลูกแฝก เนื่องจากแฝกทำหน้าที่กักเก็บน้ำไว้และยึดดินทำให้โคกไม่พังลงมา ทำให้ในช่วงเดือนเมษายนดินไม่แห้งและต้นพริกไม่เหี่ยวมาก ซึ่งในเดือนดังกล่าวมีสภาพอากาศค่อนข้างที่จะแห้งแล้ง นอกจากนี้ได้นำแฝกมาคลุมดินรักษาความชุ่มชื้น และแฝกยังย่อยสลายกลายเป็นอาหารให้พืชได้อีกด้วย สำหรับผักที่ปลูกระยะเวลาสั้น เช่น คะน้า ผักกาดหอม นายวิชัยจะใช้สารชีวภาพเพียงอย่างเดียว นอกจากช่วงที่แมลงระบาดจึงใช้สารเคมีร่วมด้วย แต่สำหรับพริกเป็นพืชที่ใช้ระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวนาน นายวิชัย เถาราม จะใช้สารเคมีสลับกับชีวภาพ

เพราะโรคและแมลงค่อนข้างเยอะ โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พ.ด. 3 รองก้นหลุม เริ่มใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 16-20-0 ผสมปุ๋ยยูเรีย ก่อนออกดอก เมื่อพริกให้ผลผลิต ใช้ปุ๋ยนาและปุ๋ยสูตร 13-13-21 ฉีดสลับกับน้ำหมักชีวภาพ พ.ด. 2 หมักหอยเชอรี่และปลาป่น 500 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร และจะใช้น้ำหมักชีวภาพ พ.ด. 7 หมักกับข่า ตะไคร้หอม สะเดา กระบองเพชร สาบเสือ ใบน้อยหน่า เพื่อกำจัดแมลง สลับกับการใช้สารกำจัดเพลี้ยไฟ ป้องกันเชื้อรา และรดไตรโคเดอมา ส่วนหญ้าจะใช้การถอนเพราะใช้หญ้าแฝกคลุมไว้หญ้าจึงงอกน้อย พบว่าพริกของนายวิชัย เถาราม ค่อนข้างสมบูรณ์

2. นายไพรินทร์ สังข์ศรีอินทร์ อายุ 45 ปี สมาชิกในครอบครัวมีทั้งหมด 4 คน วุฒิการศึกษา ม.3 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 7 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 457 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 3,199 กิโลกรัม นายไพรินทร์เป็นเกษตรกรอีกท่านหนึ่งที่ปลูกหญ้าแฝก รอบแปลงปลูกต้นพริกใช้หญ้าแฝกมาคลุมดินและปอเทืองเพื่อปรับปรุงดิน ซึ่งในขั้นตอนการเตรียมดินก่อนปลูกพริกจะฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนไถพรวนดิน จากนั้นจึงนำต้นกล้าพริกไปปลูกในแปลงที่ไถพรวนเรียบร้อยแล้ว สำหรับการดูแลบำรุงต้นพริกก็จะใช้การใส่ปุ๋ยเคมีสลับปุ๋ยหมัก นายไพรินทร์จะใช้ปุ๋ยหมักหลายสูตร คือ น้ำหมักกล้วย ทุเรียน ขนุน น้ำหมักขนไก่ น้ำหมักจากผักและน้ำหมักหอยเชอรี่กับปลาฉีดสลับกัน ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมี ใช้สูตร 25-7-7, 15-15-15 และ 13-13-21 ฉีดน้ำหมัก พด.7 ที่หมักกับพริก หมากหรือส่วนผสมอื่นๆ ที่มีรสฝาดเพื่อไล่แมลง โดยฉีด 20 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร เพื่อไล่หนอนขนาดใหญ่หรือแมลง หรือฉีดอัตราส่วน 5 มิลลิลิตร/น้ำ 20 ลิตร เพื่อไล่เพลี้ยไฟ และฉีดสารเคมีกำจัดแมลง หนอน เพลี้ยในช่วงระบาด นอกจากนี้พบว่า ต้นพริกของนายไพรินทร์ สังข์ศรีอินทร์ มีใบหยิกมีสาเหตุมาจากไรขาวที่ไปดูดน้ำเลี้ยงของต้นพริก

3. นายบุญยืน เทพศักดิ์ อายุ 43 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คน วุฒิการศึกษา ป.4 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 3 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 480 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 1,440 กิโลกรัม สำหรับการเตรียมดินที่จะปลูกพริก จะฉีดยากำจัดวัชพืชก่อนแล้วไถพรวนดินใช้ปูนขาวโรย แล้วจึงนำพริกที่เพาะจากแปลงเพาะไปปลูกในแปลงที่เตรียมไว้ สำหรับการบำรุงรักษาใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดและปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15, 16-20-0 และฉีดสลับกับฮอร์โมน สารกำจัดแมลงที่ใช้ Pro 3k , Extra Propee กับแมลงเล็กๆ ไรขาว, สารเคมีกำจัดเพลี้ยไฟ และสารกำจัดเชื้อราจะฉีดเรื่อยๆ บางครั้งใช้ผสมนม เหล้าขาว กระทิงแดง เพื่อกำจัดเพลี้ยไฟ และใช้ยาทันใจกับน้ำ 1 ปี๊บ ป้องกันเชื้อรา และทำให้ใบสวย จากการสังเกตพบว่า ลักษณะของต้นพริกจะมีใบสีเขียวเข้ม ไม่มีต้นหญ้าในแปลง

4. นางนงรัตน์ กาญจนหึงษ์ อายุ 53 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คน วุฒิการศึกษา ป.4 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 3 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 1,600 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 4,800 กิโลกรัม สำหรับการเตรียมดินปลูกพริก จะฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืชก่อนแล้วใช้รถไถบนแปลงพริกที่ร่อง จากนั้นราดน้ำหมักชีวภาพ พ.ด. 2 น้ำหมักหอยเชอรี่ ฟักทองและกากน้ำตาล พักดินประมาณ 1 เดือน การบำรุงโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ผสมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ใช้น้ำหมักชีวภาพ พ.ด. 2 น้ำหมักหอยเชอรี่ ฟักทองและกากน้ำตาล ฉีดสลับกันซึ่งจะเริ่มใช้น้ำหมักนี้ในช่วงที่พริกออกดอก ส่วนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะใช้ Pro 3K, นอกซิน สารกำจัดเพลี้ยไฟจะฉีดเมื่อพบเพลี้ยไฟระบาดและสารป้องกันเชื้อราจะฉีดบ่อยครั้ง พริกของนางนงรัตน์จะเป็นโรคแอนแทรกโนส เร็วกว่าของเกษตรกรท่านอื่นๆ พบว่า ลักษณะทั่วไปของต้นพริกสมบูรณ์ มีใบสีเขียวสด

5. นายไพโรจน์ เพชรม่วง อายุ 44 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 7 คน วุฒิการศึกษา ม.3 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 7

ไร่ เก็บผลผลิตได้ 1,371 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 9,597 กิโลกรัม การเตรียมดิน ฉีดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ใช้น้ำหมักชีวภาพ พ.ด. 2 หมักกับ หอยเชอร์รี่ รดดินก่อนปลูก บำรุงต้นพริกโดยการใส่ปุ๋ยสูตร 18-4-5 เมื่อเริ่มออกดอกใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 ฉีดฮอร์โมนบำรุง ฉีด เหล้าขาวผสมผงชูรสและซันไลต์ ทำให้ใบแข็งแรง และใช้สารเคมีกำจัดแมลง กำจัดเพลี้ยไฟ ป้องกันเชื้อรา สารกำจัดหนอน Silica ฉีดเรื่อยๆ สลับกัน ซึ่งพริกของนายไพโรจน์มีลักษณะสีเขียวเข้ม บริเวณแปลงไม่มีหญ้าขึ้น

6. นางบุปผา บุญเกียรติ อายุ 42 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 2 คน วุฒิการศึกษา ม.6 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 3 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 426 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 1,278 กิโลกรัม ปลูกพริกระหว่างแถวของปาล์ม ซึ่งช่วงที่ไปสัมภาษณ์จะปลูกพริกพันธุ์ดีปลีชี เหตุที่เลือกปลูกพริกพันธุ์ดีปลีชี เพราะดูแลง่ายไม่ค่อยเป็นโรคจึงใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงน้อย เมื่อก่อนใช้สารเคมีอย่างเดียว มีปัญหาดินเสียแห้ง แต่ปัจจุบันใช้ปุ๋ยเคมีผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด และน้ำหมักชีวภาพหมักกับหัวปลา ฉีดสลับกับฮอร์โมน นอกจากนี้นางบุบผายังใช้ปูนขาวในการปรับปรุงดินหลังจากไถ ส่วนวัชพืชใช้สารกำจัดวัชพืชฉีดพ่น

7. นางจารีย์ อินทร์จันทร์ อายุ 35 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 3 คน วุฒิการศึกษา ม.3 มีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ เก็บผลผลิตได้ 685 กิโลกรัม/ไร่ นางจารีย์ปลูกพริกพันธุ์ดีปลีชี 2 ไร่ แทรกระหว่างต้นปาล์ม ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 1,370 กิโลกรัม รอบๆ ร่องที่ปลูกพริกจะปลูกถั่ว การเตรียมดินที่จะปลูกพริกจะฉีดหญ้าพักดิน 10 วัน ใช้ปุ๋ยสูตร 15-15-15, ยูเรีย, ปุ๋ยสูตร 13-13-21, ปุ๋ยนา (15-20-0-9.4S) ถ้าพริกออกดอกจะใช้ปุ๋ยสูตร 13-21-21 เมื่อใช้ปุ๋ยแต่ละสูตรก็จะใช้ผสมกับปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ด ใช้สารกำจัดแมลงและป้องกันเชื้อรา

8. นายสุชาติ กาละ อายุ 58 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คน วุฒิการศึกษา ป.4 ฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 10 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 480 กิโลกรัม/ไร่ นายสุชาติปลูกพริกพันธุ์ยอดสน ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 4,800 กิโลกรัม สำหรับการเตรียมดินใช้สารฉีดกำจัดวัชพืชแล้วไถ จากนั้นตัดแฝกที่ปลูกรอบร่องมาคลุมดินจนกว่าแฝกย่อยสลายหมด ในการบำรุงรักษาพริกในช่วงแรกใส่ปุ๋ยยูเรียผสมปุ๋ยนาข้าว และช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต ใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ฉีดสารเคมีป้องกันเชื้อราเรื่อยๆ และใช้สารเคมีกำจัดเพลี้ยไฟหรือแมลงต่างๆ

9. นางสมบูรณ์ อุ้ยสกุล อายุ 46 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 4 คน วุฒิการศึกษา ป.6 ฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 7 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 685 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 4,795 กิโลกรัม ขั้นตอนการเตรียมดินในการปลูกพริก ใช้การไถและตากดินประมาณ 1-2 สัปดาห์ สำหรับการใส่ปุ๋ยในพริกช่วงแรกสูตร 16-20 หว่านรอบโคน ช่วงออกดอกใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ส่วนผักกินใบใช้ปุ๋ยสูตร 25-7-7 และ 46-0-0 และใช้ Hormone สำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะใช้เพื่อกำจัดเชื้อรา แมลง และเพลี้ยไฟ จากการตรวจสภาพต้นพริก พบว่ายอดพริกจะมีสีเหลือง รากสั้น แต่ดอกพริกสมบูรณ์

10. นางกัลยา ส่งศรี อายุ 36 ปี มีสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด 7 คน วุฒิการศึกษา ป.6 ฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีพื้นที่ในการปลูกพริก 6 ไร่ เก็บผลผลิตได้ 800 กิโลกรัม/ไร่ ได้ผลผลิตทั้งสิ้น 4,800 กิโลกรัม สำหรับวิธีการเตรียมดิน โดยการฉีดสารเคมีกำจัดวัชพืชแล้วก็ไถ และใช้ปูนขาวโรย การปลูกพริกจะใช้การหว่านซึ่งจะหว่านพริกรวมกับคะน้า ถ้างอกติดกันถอนแยก เพราะถ้าหว่านพริกลงไปพริกจะแข็งแรงกว่าที่ย้ายลงไปปลูก ลักษณะแปลงมีหญ้าขึ้นบ้าง จากการสังเกตลักษณะของต้นพริกของนางกัลยาค่อนข้างสวย และดินบริเวณนั้นสภาพดินดี การบำรุงรักษาใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และ 25-7-7 การกำจัดศัตรูพืชใช้สารเคมีเพื่อกำจัดแมลง เพลี้ยไฟ และป้องกันเชื้อรา

3.3 ข้อมูลการจำหน่ายผลผลิต

หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว เกษตรกรจะโทรศัพท์เพื่อติดต่อพ่อค้าคนกลางให้มารับพริกของตนที่แปลงเพาะปลูก โดยส่วนใหญ่ไม่ว่าพ่อค้าคนกลางจะให้ราคาเท่าไหร่ เกษตรกรก็ยอมรับราคานั้นๆ โดยแทบไม่สามารถต่อรองราคาได้ ทำให้พริกขายได้ราคาต่ำไม่คุ้มกับการผลิต โดยเฉพาะช่วงที่พริกล้นตลาด แต่ในช่วงที่ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรขายพริกได้ในราคาสูง 50-70 บาท/กิโลกรัม ซึ่งพริกที่พ่อค้ารับซื้อไปนั้นจะนำไปขายยังตลาดรวมพืชผลหัวอิฐซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.4 ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาข้อมูลการปลูกพริกของเกษตรกรจำนวน 10 คน ซึ่งเก็บผลผลิตได้ในช่วง 400-1,600 กิโลกรัม/ไร่ ใช้ระยะเวลาปลูกจนถึงเก็บผลผลิตจำนวน 4 เดือน พบว่า เกษตรกรทั้ง 10 คน เก็บพันธุ์พริกจากเมล็ดที่ปลูกด้วยตนเอง มีเกษตรกรเพียงคนเดียว คือ นายวิชัย เถาราม ที่ใช้วิธีการถอนหญ้าเพื่อกำจัดวัชพืชแทนการใช้สารเคมี ส่วนเกษตรกรอีก 9 คน ใช้สารเคมี คือ ไกลโฟเสท ในการกำจัดวัชพืช อัตราส่วน 1 ขวด/ไร่ มีค่าใช้จ่าย 290 บาท/ไร่ เท่ากัน สำหรับค่าใช้จ่ายประกอบไปด้วย ค่าบำรุงรักษาต้นพริก (ค่าปุ๋ย ค่ากำจัดวัชพืช แมลง) และค่าจ้าง และเมื่อนำรายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายแล้วพบว่า นางนงรัตน์ เป็นเกษตรกรที่ปลูกพริกแล้วได้กำไรมากที่สุด เป็นเงินจำนวน 65,425 บาท/ไร่ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าบำรุงรักษา ค่าจ้าง รายจ่าย รายได้ และกำไรของเกษตรกรที่เพาะปลูกพริกจำนวน 10 คน ในชุมชนตำบลเกาะทวด อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อ	ค่าบำรุงรักษา (บาท/ไร่)	ค่าจ้าง (บาท/ไร่)	รายจ่าย (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	กำไร (บาท/ไร่)
นายวิชัย	12,290	5,000	17,290	55,000	37,710
นายไพรินทร์	11,560	2,285	13,845	25,135	11,290
นายบุญยืน	11,415	3,840	15,255	26,400	11,145
นางนงรัตน์	11,575	8,000	22,575	88,000	65,425
นายไพโรจน์	10,115	10,960	24,067	75,405	51,338
นางบุปผา	9,980	2,130	12,110	23,432	11,322
นางจารีย์	10,835	3,425	14,260	37,675	23,415
นายสุชาติ	10,595	3,840	14,435	26,400	11,965
นายสมบูรณ์	7,675	5,367	13042	37,675	24,633
นางกัลยา	9,670	4,000	13,670	44,000	30,330

4. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรเลือกที่จะปลูกพริก เนื่องจากปลูกง่าย ขายง่าย ลงทุนน้อย และทนต่อสภาพแห้งแล้งได้ดีโดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน โดยเกษตรกรจะเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนมกราคม และจะเก็บผลผลิตได้ในช่วงเดือนพฤษภาคมและจะเก็บผลผลิตไปจนกว่าต้นพริกตายด้วยโรคต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคแอนแทรคโนส ถ้าพริกให้ผลผลิตต่ำ หรือราคาพริกตกต่ำลง เกษตรกรจะตัดต้นพริกทิ้ง และไถปรับปรุงดินเพื่อปลูกผักอื่นรับเทศกาลสารทจีนในช่วงเดือนสิงหาคม พริกเป็นพืชในเขตร้อนหรือกึ่งร้อนที่ทนความแห้งแล้งได้ดีพอควร สามารถปลูกได้ในดินแทบทุกชนิด และสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปี อุณหภูมิที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตสำหรับพริกเผ็ดประมาณ 20-30 องศาเซลเซียส ถ้าอุณหภูมิสูงกว่า 35 องศาเซลเซียสทำให้ดอกร่วงมาก ผลผลิตต่ำ หรือพบอาการเป็นแผลไหม้ที่ผล ถ้าปลูกในช่วงฤดูฝนมักพบเชื้อโรคทำลาย อาทิ โรคเหี่ยว เนื่องจากเชื้อราและแบคบัคเตรี ฤดูปลูกพริกที่เหมาะสมควรอยู่ในฤดูหนาว โดยมีช่วงหยอดเมล็ดเพาะต้นกล้าประมาณเดือนตุลาคม-ต้นเดือนธันวาคม (www.rdi.kps.ku.ac.th)

เกษตรกรที่ปลูกพริกมีอายุระหว่าง 36 – 60 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีอายุอยู่ในช่วงวัยทำงานเพราะถ้ามีอายุน้อยกว่านี้ส่วนใหญ่ก็จะไปทำงานที่อื่นจะไม่ทำการเกษตร ถ้าอายุมากกว่านี้ก็ทำงานไม่ไหว เพราะงานทางด้านการเกษตรค่อนข้างหนักจะต้องใช้ความอดทนสูง เกษตรกรมีการศึกษาตั้งแต่ระดับ ป.4-ม.6 การที่มีวุฒิการศึกษาน้อยทำให้การปลูกพริกของเกษตรกรยังไม่ค่อยพัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากเหตุผลในการใช้ปุ๋ย สารฆ่าแมลงและกำจัดศัตรูพืชต่างๆของเกษตรกร ได้จากการสอบถามเกษตรกรด้วยกัน ดังนั้นควรจะมีเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรควรเข้ามาดูแลให้ข้อมูลแก่เกษตรกร ในด้านฐานะทางเศรษฐกิจพบว่า เกษตรกรมีฐานะทางเศรษฐกิจพอใช้ มีสมาชิกในครอบครัว 2–7 คน เกษตรกรปลูกพริกระบบผสมผสานระหว่างเกษตรอินทรีย์และเกษตรเคมี 7 คน คิดเป็น 70% ส่วน 3 คนที่เหลือปลูกพริกระบบเกษตรเคมีอย่างเดียว คิดเป็น 30% ซึ่งหลังจากเก็บผลผลิตเกษตรกรจะติดต่อพ่อค้าคนกลางมารับซื้อและส่งขายไปยังตลาดรวมพืชผลหัวอิฐซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่สำคัญของจ.นครศรีธรรมราช ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถต่อรองราคาได้ ทำให้พริกขายได้ในราคาต่ำไม่คุ้มกับการผลิต โดยเฉพาะช่วงที่พริกล้นตลาด แต่ในช่วงที่ทำการสัมภาษณ์เกษตรกรพริกมีราคาสูงเนื่องจากสภาพอากาศของภาคอื่นแห้งแล้งทำให้ผลผลิตน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการของท้องตลาด

การศึกษาวิธีการปลูกและข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรที่สามารถทำกำไรได้สูงสุดจากการปลูกพริกขายเป็นมูลค่า 65,425 บาท/ไร่ โดยเก็บเกี่ยวผลผลิตได้มากที่สุดเช่นกัน คือ 1,600 กิโลกรัม/ไร่ ขายได้เป็นมูลค่า 88,000 บาท/ไร่ คือ นางนงรัตน์ กาญจนหึงษ์ เนื่องจากเกษตรกรรายนี้ใช้ค่าใช้จ่ายบำรุงรักษาต้นพริกมากที่สุดเป็นจำนวนเงิน 14,575 บาท/ไร่ โดยให้ปุ๋ยมากกว่าเกษตรกรรายอื่นเป็นจำนวนเงิน 11,400 บาท/ไร่ ทำให้ต้นพริกสมบูรณ์ใบสีเขียวสด และผลผลิตเป็นที่น่าพอใจ แต่พริกของนางนงรัตน์จะเป็นโรคแอนแทรคโนสเร็ว ซึ่งอาจเก็บผลผลิตได้เป็นระยะเวลาน้อยกว่าเกษตรกรรายอื่น เนื่องจากเก็บเมล็ดไว้เพาะพันธุ์หลายรอบ ทำให้คาดว่าเมล็ดพันธุ์นั้นอาจมีเชื้อติดมาด้วย

สำหรับเกษตรกรที่ทำกำไรได้รองลงมาคือ นายไพโรจน์ เพชรม่วง โดยทำกำไรได้ 51,338 บาท/ไร่ ผลผลิตรองจากนางนงรัตน์คือ 1,371 กิโลกรัม/ไร่ ขายได้เงิน 75,405 บาท/ไร่ เนื่องจากนายไพโรจน์บำรุงรักษาต้นพริกมากรองจากนางนงรัตน์ซึ่ง คิดเป็นมูลค่า 13,107 บาท/ไร่ โดยใช้จ่ายในการรดน้ำต้นพริกมากเป็นอันดับสองเป็นจำนวนเงิน 2,992 บาท/ไร่ และใช้ปุ๋ยมากเป็นอันดับสองเป็นจำนวนเงิน 8,850 บาท/ไร่ ทำให้พริกของนายไพโรจน์มีลักษณะสีเขียวเข้มและบริเวณแปลงไม่มีหญ้าขึ้นสันนิษฐานว่าเป็นผลจากการใช้สารเคมีมากเกินไป ซึ่งจากการสอบถามต่อมาของนายไพโรจน์ก็เป็นโรคแอนแทรคโนสในระยะ เวลาใกล้เคียงกับนางนงรัตน์

เกษตรกรที่ทำกำไรได้เป็นอันดับสามจากการขายพริกคือ นายวิชัย เถาราม คิดเป็นมูลค่ากำไร 37,710 บาท/ไร่ จากผลผลิตที่เก็บได้เป็นอันดับที่สามรองจากนายไพโรจน์คือ 1,000 กิโลกรัม/ไร่ รายได้ 55,000 บาท/ไร่ โดยนายวิชัยบำรุงรักษาต้นพริกมากเป็นอันดับสามรองจากนายไพโรจน์ เป็นจำนวนเงิน 12,290 บาท/ไร่ แบ่งค่าใช้จ่ายในการรดน้ำต้นพริกมากกว่าเกษตรกรอีก 9 คน เป็นจำนวนเงิน 2,992 บาท/ไร่ ซึ่งนอกจากจะใช้ปุ๋ยเคมีแล้วยังบำรุงต้นพริกด้วยชีวภาพโดยใช้น้ำหมักและปุ๋ยหมักสูตรต่างๆ ซึ่งสีใบของพริกจะสีเขียวตามธรรมชาติ สภาพแปลงดูเป็นธรรมชาติมีหญ้าขึ้นบ้างและไม่ใช้ยากำจัดวัชพืชพริกจึงเก็บผลผลิตได้ระยะเวลายาวนานกว่าเกษตรกรอื่นๆ อาจจะเป็นเวลาประมาณ 5-6 เดือน ตรงข้ามกับเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวที่สามารถเก็บผลผลิตได้เพียง 4 เดือนก็ต้องถอนต้นทิ้ง

เกษตรกรที่สามารถทำผลผลิตและกำไรได้สูงรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ นางกัลยา, นางสมบูรณ์, นางจารีย์ โดยที่นางจารีย์ทำกำไรได้น้อยกว่านางสมบูรณ์ แต่ทั้งคู่ได้ผลผลิตเท่ากัน นายสุชาติ ได้

ผลผลิตเท่ากับนายบุญยืน แต่สามารถทำกำไรได้มากกว่านายบุญยืน โดยนายบุญยืนทำกำไรได้น้อยที่สุดอันดับสุดท้าย 11,145 บาท/ไร่ เพราะค่าบำรุงรักษาต้นพริกที่มากกว่าเกษตรกรอีกหลายคน แต่ผลผลิตที่ได้กลับน้อยทำให้เมื่อขายแล้วได้กำไรน้อยที่สุด เนื่องจากเกษตรกรเน้นการใช้สารเคมีที่มากเกินไปทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ส่วนนางบุปผา และนายไพรินทร์ พบว่านางบุปผาสามารถทำกำไรได้สูงกว่านายไพรินทร์ แต่ผลผลิตของนายไพรินทร์สูงกว่านางบุปผา ซึ่งอาจเป็นผลมาจากปัญหาดินแห้งเสียจากที่ก่อนหน้านี้เคยใช้สารเคมีเพียงอย่างเดียว สังเกตจากในแปลงไม่มีหญ้าขึ้นเลย อีกทั้งยังปลูกพริกระหว่างแถวของปาล์มทำให้ต้นพริกมีจำนวนน้อยจึงให้ผลผลิตน้อย

จากผลการศึกษา พบว่า โรคแอนแทรคโนส หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าโรคกุ้งแห้ง ถ้าหากมีการระบาดของโรคนี้แล้วมักจะควบคุมการระบาดไปยังพริกต้นอื่นไม่ได้ ทำให้พริกของเกษตรกรเสียหายทั้งหมด ทำให้เกิดความสูญเสียกำไร และปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา โดยก่อนการเพาะปลูกเกษตรกรจะต้องแน่ใจว่าเมล็ดนั้นไม่มีเชื้อนี้ติดมา และมีวิธีการป้องกันมดกัดกินเมล็ดพันธ์ขณะปลูกโดยมีการนำเมล็ดพันธ์คลุกกับยาหรือแป้ง หรืออาจเป็นน้ำมันโซล่าก่อนการปลูก เกษตรกรจะรดน้ำต้นพริกทุกเช้าเย็นในช่วงแรกแล้วลดลงเหลือวันเว้นวัน หรือวันเว้นสองวัน และยังพบอีกว่าเกษตรกรที่ปลูกหญ้าแฝก โคกผักยังคงความสวยงาม ดินคงความชุ่มชื้น และไม่ร่วงหล่น โดยรากของมันสามารถหลั่งลึกลงไปเพื่อยึดหน้าดินได้มากถึง 3 เมตร (http://siweb.dss.go.th) แตกต่างกับโคกของเกษตรกรที่ไม่ได้ปลูกแฝกคลุมดินซึ่งสภาพโคกจะเตี้ย น้ำเกือบท่วมถึง ดินแห้งและร่วงหล่นไม่เกาะตัวกัน นอกจากนี้ใบแฝกยังสามารถนำมาตัดหรืออาจนำฟางมาใช้คลุมหน้าดินเพื่อลดการงอกของวัชพืช และคงความชุ่มชื้นของดินได้อย่างดี นอกจากนี้ยังพบอีกว่าการใช้ปุ๋ยเคมีมากๆ จะสามารถทำให้ได้ผลผลิตมากในช่วงแรก แต่พริกจะเป็นโรคเร็วกว่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมด้วยและจะก่อให้เกิดผลกระทบอื่นๆตามมา อาทิ ปัญหาดินแห้งเสีย ซึ่งจะไม่สามารถปลูกอะไรได้เลยในอนาคต ส่วนการใช้ปุ๋ยชีวภาพหรือปุ๋ยอินทรีย์เพียงอย่างเดียวจะยังคงรักษาสภาพดินไว้ แต่ผลผลิตที่ได้นั้นยังได้ไม่มาก จึงสามารถสรุปได้ว่า เกษตรกรควรที่จะใช้ปุ๋ยร่วมกันทั้งสองชนิด คือ ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเพิ่มจุลินทรีย์และธาตุอาหารให้กับดิน ควบคู่กับปุ๋ยเคมีเพื่อเสริมธาตุอาหารที่ขาดให้สมบูรณ์อีกทั้งช่วยในการเพิ่มผลผลิต ทั้งนี้เกษตรกรต้องรู้จักใช้ในปริมาณที่เหมาะสมจึงจะคุ้มค่ากับการลงทุน และไม่ทำให้ดินและสภาพ แวดล้อมเสื่อมโทรมซึ่งจะเป็นปัญหาที่จะตามมา

5. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาวิธีการปลูกผักชนิดอื่นๆ เพื่อร่วมเป็นแนวทางการคัดสรรและพัฒนาวิธีการปลูกผักเพื่อยังผลให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจของเกษตรกรและชุมชน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนวิจัย โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย ที่อนุเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวก อาจารย์เรวดี อนุรักษ์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ติดต่อประสานงานคณะวิจัยกับเกษตรกร และเกษตรกรทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

(1) **การปลูกพริก.**[Online].www.rdi.kps.ku.ac.th

(2) สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช กรมส่งเสริมการเกษตร. 2547. **เกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิตพริก**. ครั้งที่1. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์เม็ดทราย

(3) **หญ้าแฝกรากยาว**.[Online].http://siweb.dss.go.th

(4)**องค์ประกอบของพริก.**
[Online].www.krudung.com

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

นุชนลิน บุตสะพรม, ดวงพร บัวแก้ว, วรรณิศา เชษฐวรรณสิทธิ์ และธันยาลักษณ์ สุจิพงศ์
โรงเรียนเฉลิมราชประชาอุทิศ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาพัฒนาการของชุมชนที่ผลิตเครื่องเงินที่จะนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพการผลิตเครื่องเงินทั้งที่เป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพเสริม ในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีจำนวน 40 ครัวเรือน แต่เจาะจงกลุ่มตัวอย่างมาเพียง 30 ครัวเรือน ๆ ละ 1 คน รวม 30 คน

ส่วนใหญ่เลือกอาชีพนี้เพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้วุฒิการศึกษา เครื่องเงินที่ผลิตมีทั้งสร้อยมือและสร้อยคอลายดอกมะพร้าว และต่างหู โดยมีนายจ้างนอกหมู่บ้านเป็นผู้นำวัตถุดิบมาส่ง ในกรณีที่เป็นผู้ประกอบการวัตถุดิบจะไปซื้อจากกรุงเทพด้วยตัวเอง ราคาวัตถุดิบที่ซื้อ 1 กิโลกรัม ประมาณ 10,000 -20,000 บาท วิธีการขายจะขายส่งและส่วนใหญ่นำสินค้าไปจำหน่ายที่ต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร อย่างไรก็ตามปัจจุบันผู้ผลิตเครื่องเงินตำบลช้างซ้ายเริ่มลดน้อยลงเนื่องจากเป็นผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทำให้ต้นทุนการผลิตเครื่องเงินสูงขึ้น จำนวนลูกค้าลดลง

2. บทนำ

ศิลปะการทำเครื่องเงินของจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นงานหัตถกรรมที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงในเชิงฝีมือว่าเป็นเลิศ เนื่องจากมีการสืบสานการทำเครื่องเงินมาแต่โบราณ โดยประดิษฐ์เป็นเครื่องประดับและภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ หลากหลายประเภท เช่น สร้อย ต่างหู แหวน กำไล ที่เป็นเครื่องใช้ ได้แก่ เชี่ยนหมาก ล่วมหลาก ขันน้ำ ตลอดจนเครื่องบูชาพระบรมธาตุที่ทำเป็นต้นไม้เงินต้นไม้ทอง และสิ่งอื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากนั้นเครื่องเงินยังเป็นศิลปหัตถกรรมที่ต้องอาศัยความประณีต เป็นงานที่ต้องใช้ความวิริยะอุตสาหะ และทักษะอันสูงยิ่งของช่างฝีมือ จึงจะสำเร็จเป็นชิ้นงานอย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ เครื่องเงินในจังหวัดนครศรีธรรมราชจึงได้พัฒนามาเป็นลำดับจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบันได้มีการทำกันอย่างแพร่หลายในลักษณะของการถ่ายทอดประสบการณ์การทำเครื่องเงินในครัวเรือนตามภูมิปัญญาชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้นว่าในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา แต่เมื่อว่างเว้นจากการทำนาส่วนหนึ่งก็มาทำเป็นอาชีพเสริม คือ การผลิตเครื่องเงินและอีกส่วนหนึ่งได้ยึดการทำเครื่องเงินเป็นอาชีพหลักหรือทำเป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว เช่น กรณีนายจรวย สุริโย เมื่อว่างเว้นจากการทำนาแล้วเดินทางไปรับจ้างเป็นช่างฝีมือผลิตเครื่องเงิน และเครื่องถมในร้านต่าง ๆ บริเวณท่าช้าง (หลังสนามหน้าเมือง) ในเขตพื้นที่เมืองนครศรีธรรมราชในยุคนั้นจนเกิดการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์เป็นเวลานานและเมื่อกลับมายังชุมชนตำบลช้างซ้ายได้เริ่มทำการผลิตเครื่องเงินเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นสู่ครอบครัวอื่น ๆ และชนรุ่น

ต่อไป จนขยายการผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย เพิ่มมากขึ้น

การผลิตเครื่องถมกระทำได้ลำบาก เพราะต้องใช้ต้นทุนสูงและทำให้ผลผลิตเครื่องถมมีราคาแพง ดังนั้นกลุ่มคนที่ผลิตเครื่องถมจึงหันไปผลิตเครื่องเงินมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะเครื่องเงินประเภทเครื่องประดับที่มีต้นทุนการผลิตต่ำ และเป็นที่นิยมของตลาดมาก เครื่องเงินจึงกลายเป็นอุตสาหกรรมการผลิตในครอบครัวที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และชื่อเสียงให้กับจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกด้วย และการทำเครื่องเงินเป็นอาชีพที่อยู่คู่กับชุมชนช้างซ้ายมาเป็นเวลานาน เป็นการสร้างชื่อเสียงและการสร้างเศรษฐกิจให้กับชุมชนเป็นอย่างมาก

การทำเครื่องเงินเป็นงานหัตถกรรมที่ประณีตและสวยงาม ส่วนใหญ่คนในชุมชนจะนิยมทำสร้อยดอกมะพร้าว แต่ในปัจจุบันนี้ราคาของเงินที่เป็นวัตถุดิบของการทำหัตกรรมเครื่องเงินมีราคาขึ้นสูง ทำให้การผลิตมีต้นทุนสูงราคาจำหน่ายก็จะสูงตามไปด้วย แต่ค่าตอบแทนจากการทำเครื่องเงินน้อยลง ประชาชนในชุมชนบ้านช้างซ้ายที่ประกอบอาชีพเครื่องเงินจึงมีจำนวนลดน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

การศึกษา เรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้จึงเน้นไปที่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินอันเป็นศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้อยู่คู่กับคนในชุมชนตำบลช้างซ้ายต่อไป

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพการผลิตเครื่องเงิน (ทั้งเป็นอาชีพประจำและเป็นอาชีพเสริม) ในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 40 ครัวเรือน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพการผลิตเครื่องเงินในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 30 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของถูกสัมภาษณ์ สาเหตุในการประกอบอาชีพ การผลิตเครื่องเงิน ค่าแรง **ตอนที่ 2** เกี่ยวกับข้อมูลของการผลิตเครื่องเงิน **ตอนที่ 3** เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการผลิตเครื่องเงิน และสิ่งที่อยากให้รัฐบาลช่วยเหลือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล

2.ขอรายชื่อผู้ผลิตเครื่องเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย

3.ไปสัมภาษณ์ข้อมูลตามหมู่บ้านที่ได้คัดเลือกไว้ จำนวน 30 ครัวเรือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมจากแต่ละวิธีการจากคำสัมภาษณ์ และจากการศึกษางานวิจัยต่างๆไปตีความเนื้อหาและวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ภายใต้กรอบความคิด การอนุรักษ์ (Conserv) และภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom)

4. ผลการศึกษาและอภิปรายผล

4.1 พัฒนาการการผลิตเครื่องเงิน

นายเจือน เภรีฤกษ์ (อดีตกำนันตำบลช้างซ้ายกิ่งอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการผลิตเครื่องเงินของตำบลช้างซ้ายในอดีตว่า ตอนตนเองเป็นเด็กการเดินทางไปตัวเมืองจะต้องไปรอรถไฟที่สถานีรถไฟวังวัว ตำบล

ช้างซ้าย และเดินกลับจากตัวเมืองนครศรีธรรมราชโดยรถไฟในตอนเย็น การเดินทางไปมาระหว่างตำบลช้างซ้ายกับตัวเมืองนครศรีธรรมราชโดยรถไฟ เป็นการเดินทางที่สะดวกสบายทำให้มีการติดต่อค้าขายไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่องมาแต่อดีตเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านในตำบลช้างซ้ายมีโอกาสได้เรียนรู้การผลิตเครื่องเงินจากการไปเป็นลูกจ้างที่ร้านจำหน่ายเครื่องถมเครื่องเงิน แถวบริเวณหลังสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช และได้ชักชวนกันมาสมัครเป็นลูกจ้างตามร้านเหล่านี้ จนยึดอาชีพนี้เป็นอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลัก ลูกจ้างส่วนใหญ่มารับจ้างเป็นช่างฝีมือผลิตเครื่องเงินที่บริเวณถนนท่าช้าง (บริเวณสนามหน้าเมืองนครศรีธรรมราช) จึงมักจะมาเป็นจากชาวบ้านในตำบลช้างซ้าย จากประสบการณ์และความรู้ในการทำงานในร้านเครื่องถมและเครื่องเงิน ช่างฝีมือจากตำบลช้างซ้ายที่เคยเป็นลูกจ้างก็เริ่มหันมาเป็นผู้ผลิตเครื่องเงินเองเป็นผู้ประการเอง และได้รับการถ่ายทอดต่อๆ กันมาเรื่อยๆ จากครอบครัวหนึ่งไปสู่ครอบครัวหนึ่ง จนกลายเป็นหัตถกรรมในครอบครัวที่มีชื่อเสียงในที่สุด

ตารางที่ 1 การเลือกอาชีพ การผลิตและการขายเครื่องเงินในตำบลช้างซ้าย

ประเด็นที่สัมภาษณ์	**คำตอบ (ลำดับความถี่สูงสุด – น้อยที่สุด)**
1. สาเหตุในการเลือกอาชีพ	1. เป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้วุฒิการศึกษา 2. สะดวกในการทำงานและรายได้ดี 3. หารายได้ระหว่างปิดภาคเรียน
2. ชนิดของเครื่องเงินที่ผลิต	1. สร้อยมือและสร้อยคอลายดอกมะพร้าว 2. สร้อยปล้อง 3. ต่างหู 4. สร้อยดอกพิกุล 5. สร้อย 6 เสา 6. สร้อยสมอเกลียว
3. ที่มาของวัตถุดิบ	นายจ้างจัดซื้อมาให้จาก 2 แหล่ง คือ กรุงเทพมหานครและนครศรีธรรมราช
4. ราคาวัตถุดิบหรือเครื่องเงิน	1. ไม่ทราบ เพราะนายจ้างจัดซื้อส่งมาให้ผลิต 2. 1 กิโลกรัม 20,000 บาท 3. 1 กิโลกรัม 19,000 บาท 4. 1 กิโลกรัม 18,000 บาท
5. วิธีการขาย	1. ไม่ทราบ เพราะเป็นเพียงผู้ผลิต 2. ส่งออกต่างจังหวัด 3. จำหน่ายที่บ้านและส่งออกต่างจังหวัด
6. แหล่งขาย	1. ไม่ทราบแหล่งขาย เพราะผลิตส่งให้นายจ้าง 2. กรุงเทพมหานคร 3. ในชุมชน

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ผู้ผลิตเครื่องเงินเลือกอาชีพผลิตเงินไม่ว่าจะเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพเสริม ส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 เป็นเพราะเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้วุฒิการศึกษา

ส่วนเหตุผลอื่นรองลงมาแต่มีจำนวนน้อยมาก และชนิดของเครื่องเงินที่ผลิตส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 เช่นกัน นิยมผลิตสร้อยมือและสร้อยคอลายดอกมะพร้าว ส่วนสร้อยปล้องมาก รองลงมาแต่มีน้อยมากเหมือนชนิดอื่น ๆ

สำหรับแหล่งที่มาของวัตถุดิบผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่ให้คำตอบคาดว่าไม่ทราบ เพราะนายจ้างเป็นผู้จัดซื้อมาให้ ซึ่งผู้ผลิตบางส่วนทราบว่าแหล่งวัตถุดิบส่วนใหญ่มาจากกรุงเทพมหานคร อีกบางส่วนมาจากนครศรีธรรมราช นอกจากนั้นในด้านราคาของวัตถุดิบหรือเครื่องเงินก็ไม่ทราบเหมือนกัน แต่ยังมี

ผู้ผลิตบางคนทราบว่าซื้อมากิโลกรัมละ 18,000 – 20,000 บาท หรือวิธีการขายและแหล่งขายส่วนใหญ่เกินร้อยละ 50 ที่ไม่ทราบ เพราะนายจ้างไม่ได้บอก แต่ยังมีผู้ผลิตบางรายพอจะรู้บ้างว่าส่งขายยังต่างจังหวัด โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่

กล่าวโดยสรุป จำนวนผู้ผลิตเครื่องเงินในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนลดลงซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเกิดจากจำนวนลูกค้าในตลาดลดลง อันเนื่องมาจากต้นทุนการผลิตเครื่องเงินสูงขึ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นเป็นผลกระทบมาจากเศรษฐกิจโลก ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการจัดแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการผลิตเครื่องเงินโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ พร้อมกับการจัดอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะฝีมือเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ หัตถกรรมการแปรรูปเครื่องเงินควบคู่กับการยกระดับให้สินค้า OTOP ให้มากยิ่งขึ้น

4.2 ปราชญ์ชาวบ้านที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

1 นายสมยศ สิงโหพล อายุ 39 ปี บ้านเลขที่ 76 หมู่ที่ 7 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลิตสร้อยดอกมะพร้าว ผลิตเครื่องเงินมา ประมาณ 9 ปี เมื่อ พ.ศ.2545 – 2553 ภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องเงิน การลงดำลงบนสร้อยเงินราคาเงินจะแพงขึ้นเรื่อยๆ ผลิตเครื่องเงินโดยการไปฝึกจากกรุงเทพมหานคร

2 นายจอม สิงโหพล อายุ 44 ปี บ้านเลขที่ 134 หมู่ที่ 3 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลิตเครื่องเงินมา ประมาณ 20 ปี เมื่อ พ.ศ.2533 – 2553 ภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องเงิน ใช้เงินเปอร์เซ็นต์สูง เช่น 100% 90% โดยกำหนดมาตรฐาน 92.5% มีความประณีตทนทาน สวยงาม มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องเงินบ้านท่าช้าง (สาคู) มีการเผยแพร่โดยให้ชาวบ้านมาฝึกการผลิตเครื่องเงินงานหลักของกลุ่มคือ รับจ้างทำเครื่องเงินทุกชนิด โดยรับเม็ดเงินมาจากร้าน แล้วผลิตเป็นสร้อยส่งกลับให้ร้าน

3 นางยุพา หนูแก้ว อายุ 38 บ้านเลขที่ หมู่ที่ 4 ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโรงงานชื่อโรงงานชื่อยุพาการผลิตเงิน ผลิตเครื่องเงินมาประมาณ 8 ปี ตั้งแต่ พ.ศ.2546 – 2553 มีผลิตเครื่องเงิน เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า จี้ แหวน ต่างหู กรอบพระ เป็นต้น ภูมิปัญญาในการผลิตเครื่องเงิน คือออกแบบลายสร้อย แหวน กำไล และออกแบบต่างหู ลงยาถม เป็นต้น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

หัตถกรรมเครื่องเงินเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ โดยสะท้อนออกมาเป็นลวดลายบนเครื่องเงินและรูปแบบของเครื่องเงิน เช่น รูปร่างของต่างหู รูปร่างของแหวน กำไล สร้อย รวมถึงเครื่องใช้สอยที่ทำจากเงินและเนื่องจากโลหะเงินเป็นวัตถุดิบที่มีราคาถูกเมื่อเทียบกับโลหะมีค่าชนิดอื่น ๆ ทำให้คนทั่วไปหันมานิยมหาซื้อเครื่องประดับที่เป็นเงินกันมากขึ้น โดยเฉพาะยุคปัจจุบันช่างทำลายหรือการออกแบบลายเครื่องเงินต่าง ๆ ยังสามารถออกแบบให้สวยงามทันสมัย และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นได้อย่างสวยงามแตกต่างกันตามลักษณะของแต่ละชุมชน

การผลิตเครื่องเงินเป็นทางเลือกหนึ่งของคนทั่วไปเพราะไม่จำเป็นต้องอาศัยวุฒิการศึกษาเพียงแต่สร้างประสบการณ์ให้ชำนาญ รวมทั้งการพัฒนาลายต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ อย่างไรก็ตามปัจจุบันผู้ผลิตเครื่องเงินตำบลช้างซ้ายเริ่มลดน้อยลงเนื่องจากต้นทุนการผลิตเครื่องเงินสูงขึ้นและจำนวนลูกค้าลดลง ดังนั้นเพื่อให้อาชีพนี้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงควรมีการจัดแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการผลิตเครื่องเงิน เพื่อให้คนในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตเครื่องเงินได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นหลังต่อๆไป และให้ภูมิ

ปัญญาของคนในท้องถิ่นได้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป การส่งเสริมงานหัตถกรรมการแปรรูปเครื่องเงิน การพัฒนาทักษะฝีมือสมาชิกกลุ่มเครื่องเงินให้เป็นสินค้า OTOP การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานหัตกรรมเครื่องเงิน เพื่อนำไปประกอบอาชีพ รวมทั้งการศึกษาสาเหตุของการลดลงของผู้ผลิตและลูกค้า

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุกโครงการวิจัย การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง ที่ให้ทุนวิจัยต่อโครงการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบคุณประชาชนที่ผลิตเครื่องเงินในชุมชนตำบลช้างซ้าย ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

จรวย สุริโย ให้สัมภาณ์กับละอองพร บุญญา เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2539 ที่บ้านเลขที่ 136/1 หมู่ 3 บ้านสาคู ต.ช้างซ้าย กิ่ง อ.พระพรหม จ.นครศรีธรรมราช.

โชคดี ทัศนโกวิท. การศึกษาระดับความรู้และเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียน กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช.

รุ่งเรือง กิจจะวัฒนะ. (2523). รายงานผลการศึกษาวิจัยเครื่องเงินไทย.

ละอองพร บุญญา. ศึกษาการผลิตเครื่องเงิน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกไทยคดีศึกษา,2543

วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา,2546.

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคใต้ เขต 2. (2539). นครศรีธรรมราช. ม.ป.ท.

การศึกษาการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมของประชาชนในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทิพย์วัลย์ ทวีปะ, อรวรรณ สงวนเชาว์, นฤมล วิมลทรง และธันยาลักษณ์ สุจิพงศ์
โรงเรียนเฉลิมราชประชาอุทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

บทคัดย่อ

โคพื้นเมืองเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญกับทุกหมู่บ้านในตำบลช้างซ้าย ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคพื้นเมือง และส่งเสริมกลุ่มเลี้ยงโคพื้นเมืองโดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 176 ครัวเรือน พบว่า เกษตรกรที่มีอาชีพการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมมีโค 6-10 ตัว/ครอบครัว ซื้อแม่พันธุ์มาตัวละประมาณ 6,000-10,000 บาท มีต้นทุนในการเลี้ยงเป็นค่ายาสูงสุดคือ 1,000-1,500 บาท เป็นการเลี้ยงโดยผูกให้กินหญ้าและมาดูแลให้กินน้ำตอนเย็น เกษตรกรมีประสบการณ์ในการเลี้ยง 11-20 ปี ช่วงอายุของโคที่ขายคือ 3-4 ปี เพศผู้จะมีราคาแพงกว่าเพศเมียเพราะมีเนื้อมากกว่าและสามารถนำไปขุนเป็นโคชนได้ การขายเมื่อจำเป็นและขายครั้งละ 1 ตัว ผู้ซื้อส่วนใหญ่ซื้อเพศผู้ไปเลี้ยงส่วนเพศเมียจะนำไปทำเป็นอาหารหรือบางรายจะใช้เพศเมียเป็นแม่พันธ์ ราคาขายของโคตัวละ 6,000-8,000 บาท ชาวบ้านมักไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานใดและไม่มีการรวมกลุ่มในการเลี้ยงโค นอกจากขายตัวได้แล้วยังมีการขายมูลโค สำหรับปัญหาอุปสรรคเกิดมากในช่วงหน้าฝน เพราะโคป่วยเป็นโรคปากและเท้าเปื่อย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตำบลช้างซ้ายเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งหมด 13 หมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีอาชีพรับจ้าง และทำนา โดยมีการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม เนื่องจากโคพื้นเมืองเป็นสัตว์ใหญ่ ใช้แรงงานที่มีความสำคัญต่อการใช้งานในท้องทุ่งแต่ในปัจจุบันในชุมชนไม่มีการใช้โคเป็นแรงงานแล้วเนื่องมาจากมีเครื่องจักรช่วยทุ่นแรง นอกจากนั้นการเลี้ยงโคพื้นเมืองยังส่งผลต่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติ คือการเลี้ยงโคพื้นเมืองจะทำให้คงสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ไว้ให้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างดีสำหรับบำรุงดิน นอกจากนี้ยังให้ความสนุกสนานเพราะในอดีตเด็กๆ จะไม่มีของเล่นแต่จะมีโคพื้นเมืองเป็นเหมือนเพื่อนเล่น เป็นการสื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยที่อยู่กินอย่างพึ่งตนเองมีการเอื้ออาทรและแบ่งปันกันภายในชุมชน คือ คนเลี้ยงโคสามารถไปตัดหญ้าในสวนของคนที่ไม่ได้เลี้ยงโคเพื่อนำมาเป็นอาหารโคได้ ซึ่งจะช่วยกำจัดวัชพืชให้กับเจ้าของสวนด้วยทางหนึ่ง นอกจากนี้หากนำโคไปเลี้ยงในสวนก็จะมีมูลวัวเป็นปุ๋ยให้กับต้นไม้อีกด้วยถือว่าได้ประโยชน์กันทั้ง 2 ฝ่าย

แต่ปัจจุบันนี้การเลี้ยงโคในแต่ละหมู่บ้านเริ่มลดน้อยลง ประชาชนส่วนใหญ่หันไปประกอบอาชีพรับจ้าง ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือทั้งหมู่บ้านเหลือเฉพาะผู้หญิง และคนแก่เท่านั้นที่สามารถหาอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ทางองค์การบริหารส่วนตำบลจึงได้มีการสำรวจผู้ที่มีความประสงค์จะเพิ่มรายได้ด้วยการเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริม ทำให้เกิดมีโครงการเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคพื้นเมืองขึ้นในแต่ละหมู่บ้าน แต่ประชากรส่วนใหญ่ที่เลี้ยงจะไม่ได้รวมกลุ่มเพราะบางครั้งในการสื่อสารกันอาจจะไม่เข้าใจกันหรือไม่ทั่วถึง ซึ่งการเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริมทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพื่อไปจุนเจือครอบครัว และเป็นทุนการศึกษาให้แก่บุตร การศึกษากระบวนการเลี้ยงโคพื้นเมือง จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะนำไปส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้ของครอบครัวเพิ่มขึ้น

<u>วัตถุประสงค์ของการวิจัย</u>

เพื่อศึกษาการเลี้ยงโคพื้นเมืองของประชาชนใน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชาชนผู้เลี้ยงโคพื้นเมืองใน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 13 หมู่บ้าน 692 ครัวเรือน คัดเลือกผู้ที่เลี้ยงโคพื้นเมือง จำนวน 176 ครัวเรือนมาศึกษา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการการเลี้ยงโคพื้นเมืองของประชาชน โดยในแบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงโค

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการรวมกลุ่มเลี้ยงโค ปัญหาอุปสรรค และสิ่งที่อยากได้รับความช่วยเหลือ

หลังจากการสร้างแบบสัมภาษณ์ได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาปรับปรุงและแก้ไข

3. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากจำนวนประชากรทั้งหมด 692 ครัวเรือนที่ทำการสัมภาษณ์ 176 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25.43 จำนวนโคพื้นเมืองที่เลี้ยงต่อหนึ่งครัวเรือนประชากรส่วนใหญ่เลี้ยงจำนวน 6-10 ตัวเพราะว่าเป็นขนาดที่ประชากรเลี้ยงกันแบบเล็กๆ จำกัดในพื้นที่ของประชากรที่เลี้ยงใช้งบประมาณที่ไม่มากนักและการเลี้ยง 6-10 ตัวจะสะดวกกว่าเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักอยู่แล้วการเลี้ยงจึงไม่ลำบาก สาเหตุที่เลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเพราะสภาพแวดล้อมเหมาะสมแก่การเลี้ยงโค เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นท้องทุ่งมีหญ้าเพียงพอ ปริมาณน้ำในลำคลองสามารถเลี้ยงโคได้ตลอด การได้มาของโคประชากรส่วนใหญ่ได้โคพื้นเมืองมาจากการซื้อแม่พันธุ์เนื่องจากในตอนแรกประชากรยังไม่มีแม่พันธ์ จึงจำเป็นต้องซื้อเพื่อใช้ขยายพันธ์ต่อไป แหล่งของโคประชากรส่วนใหญ่มีแหล่งของโคพื้นเมืองมาจากชาวบ้านในชุมชนจึงทำให้เห็นว่าเป็นการขยายเศรษฐกิจกันภายในชุมชน เนื่องจากการไปซื้อมาจากภายนอกอาจจะมีราคามากกว่าการซื้อกันเองภายในชุมชนจึงเป็นการประหยัดต้นทุนในการเลี้ยง ซึ่งราคาซื้อของโคในครั้งแรกประชากรส่วนใหญ่มีราคาซื้อของโคในครั้งแรกราคา 6,000-10,000 บาท ประชากรบางรายจะซื้อแม่พันธ์เพื่อขยายพันธ์ต่อ หรือซื้อลูกโคพื้นเมืองเพศผู้เพื่อนำไปขุน สำหรับต้นทุนในการเลี้ยงประชากรส่วนใหญ่มีต้นทุนในการเลี้ยง เป็นค่ายาเพราะในการเลี้ยงบางครั้งโคจะมีการเจ็บป่วยเป็นโรคจึงจำเป็นจึงต้องใช้ยาและยามีราคาแพง วิธีการเลี้ยงโคประชากรส่วนใหญ่มีวิธีการเลี้ยงโดยผูกให้กินหญ้าแล้วมาดูแลให้กินน้ำตอนเย็นเนื่องจากประชากรมีอาชีพหลักอยู่แล้วเช่นรับจ้างจึงมีเวลาเลี้ยงคือตอนเช้าและตอนเย็น ลักษณะเด่นของโคประชากรส่วนใหญ่คิดว่าลักษณะเด่นของโคคือเลี้ยงง่าย เนื้อมาก เพราะโคเป็นสัตว์ที่กินแต่หญ้าและน้ำจึงไม่ลำบากในการเลี้ยงและเมื่อขายจะได้ราคาดี ช่วงระยะเวลาในการเลี้ยงประชากรส่วนใหญ่มีช่วงระยะเวลาในการเลี้ยงคือ 11-20 ปี ทำให้พบว่าโคพื้นเมืองเป็นสัตว์ที่อยู่กับประชากรของหมู่บ้านมานานแล้วถ้าในวันข้างหน้าโคอาจจะสูญพันธุ์ไปได้ ดังนั้นในวันนี้เราจึงควรจะส่งเสริมการเลี้ยงโคพื้นเมืองต่อไป ช่วงอายุของโคที่ขายของประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุของโคที่ขาย 3-4 ปีเพราะวัยนี้จะเป็นวัยที่เหมาะสม ไม่เล็กหรือใหญ่ไป สำหรับความแตกต่างของราคาเพศผู้กับเพศเมียคือ เพศผู้ราคาแพงกว่าเพราะมีเนื้อมากกว่า เพราะมีโครงสร้างที่ใหญ่ ทำให้ดูว่าตัวใหญ่ วิธีการขายจะขายเมื่อยามจำเป็นเวลาขายจะขายครั้งละตัวเพราะถ้าไม่มีเหตุจำเป็นเช่นต้องใช้หนี้ ประชากรก็จะไม่ขาย ประเภทของผู้ซื้อส่วนใหญ่จะซื้อเพศผู้ไปเลี้ยงเพื่อขุนเป็นโคชน เพศเมียไปทำอาหารหรือเลี้ยงเป็นแม่พันธ์ ราคาขายโคจะขายในราคาตัวละประมาณ 6,000-8,000 บาทเนื่องจากเพศเมียจะราคาถูกกว่า การได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานใดเพราะบางครั้งการสื่อสารอาจจะไม่เข้าใจกันหรือการช่วยเหลือไม่ทั่วถึง ประชากรส่วนใหญ่ไม่มีการรวมกลุ่มกับหน่วยงานใดเพราะประชากร

คิดว่าถึงจะมีการรวมกลุ่มก็ไม่มีประโยชน์ หรือการส่งข่าวการรวมกลุ่มไม่ทั่วถึง ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยงประชากรส่วนใหญ่จะขายมูลสัตว์ราคาประมาณกระสอบละ 20-25 บาท เพราะมูลโคสามารถนำไปเป็นปุ๋ยในการปูกพืชได้ โดยรวมประชากรส่วนใหญ่จะมีปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงคือ ช่วงหน้าฝนมีโรคปากเท้าเปื่อยเป็นโรคที่เกิดขึ้นทุกปีประชากรจะรักษาโดยใช้ยาจากนักสัตวแพทย์ สิ่งที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือประชากรส่วนใหญ่อยากให้รัฐช่วยเรื่องหญ้าเพราะประชากรบางรายต้องเข้าที่ปลูกหญ้าซึ่งมีต้นทุนสูง และยารักษาโรคเพราะในแต่ละครั้งที่โคป่วยต้องใช้ยามากในการรักษา

ตารางที่ 1 สภาพทั่วไปในการเลี้ยงโคพื้นเมือง

ลักษณะ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. จำนวนโคพื้นเมืองที่เลี้ยง (ตัว)	176	100
1 – 5	46	26.14
6 – 10	112	63.63
11 – 15	10	5.68
16 – 20	6	3.40
> 20	2	1.13
เฉลี่ย		
2. เหตุผลในการเลี้ยงโคเป็นอาชีพเสริม	176	100
สภาพแวดล้อมเหมาะสม	112	63.63
เลี้ยงมาตั้งแต่บรรพบุรุษ	34	19.31
สามารถทำรายได้ดี	20	11.36
สามารถนำมาใช้ประโยชน์หลายด้าน	10	5.68
3. แหล่งของโคที่นำมาเลี้ยง	176	100
เป็นโคของตัวเอง/เพื่อนบ้านในชุมชน	136	77.27
บิดา – มารดา มอบให้		
ญาติมอบให้	37	21.02
เลี้ยงแบ่งโคกับฟาร์ม	2	1.13
	1	0.56

ตารางที่ 2 ราคาซื้อโคครั้งแรก ต้นทุนการเลี้ยง วิธีการเลี้ยง และประสบการณ์ในการเลี้ยง

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ราคาซื้อโคครั้งแรก	176	100
< 1,000	23	13.06
1,000 – 5,000	25	14.20
6,000 – 10,000	80	45.45
> 10,000	8	4.54
ไม่ได้ซื้อ (มรดก)	40	22.72
2. ต้นทุนการเลี้ยงต่อปี	ราคา(บาท)	จำนวน (ครัวเรือน)
ค่าตัดหญ้า	500-1500	135
ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	1000-1500	168
ค่าปลูกหญ้า	500-1000	23
ค่าเชือก	100-300	150
ค่าเหลียกโค (ที่เจาะจมูก)	35-350	130
ค่าปุ๋ยใส่แปลงหญ้า	1500	25
ค่าน้ำมันตัดหญ้า	40-120	17
3.วิธีการเลี้ยง	176	100
ดูแลให้กินหญ้าตามไร่นาของตนเอง	45	25.56
ดูแลตัดหญ้าให้ให้กินหญ้าให้กินน้ำ	31	17.61
ผูกให้กินหญ้าแล้วมาดูแลให้กินน้ำตอนเย็น	80	45.45
ปล่อยทุ่ง	20	11.36

ตารางที่ 3 ลักษณะเด่นของโค ช่วงอายุของโคที่ขายและความแตกต่างของราคา

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ลักษณะเด่นของโค	176	100
เลี้ยงง่าย เนื้อมาก	92	52.27
เขาใหญ่ ร่างใหญ่	14	7.95
โตเร็ว	36	20.45
วัวชน เขาสวย เขาวง	34	19.31
2. ช่วงอายุของโคที่ขายต่อปี	176	100
1-2	62	35.22
3-4	104	59.09
5-6	10	5.68
3. ความแตกต่างของราคา	176	100
เพศผู้ราคาแพงกว่าเพราะมีเนื้อมากกว่า	98	55.68
เพศผู้ราคาแพงกว่าเพราะเป็นโคชน	33	18.75
เพศเมียมีเนื้อน้อยกว่าและไม่สามารถขุนเป็นโคชนได้	45	25.56

ตารางที่ 4 วิธีการขาย ราคาขาย ประเภทผู้ซื้อ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการขาย/เวลาขายจะขายครั้งละกี่ตัว	176	100
จะเลี้ยงให้โตแล้วขายเมื่อจำเป็น/จะขายครั้งละตัว	90	51.13
ขายทั้งคอก	4	2.27
เมื่ออีกตัวคลอดก็จะขายตัวพี่/จะขายครั้งละตัว	82	46.59
2. ราคาขาย(บาท)	176	100
น้อยกว่า 5000	36	20.45
6000-8000	85	48.29
9000-10000	41	23.29
มากกว่า 10000	14	7.95
3. ประเภทของผู้ซื้อ	176	100
พ่อค้าคนกลางนำไปทำอาหาร	13	7.38
นำไปเลี้ยงเป็นแม่พันธุ์	45	25.56
นำไปเลี้ยงเป็นโคชน	36	20.45
เพศผู้นำไปเลี้ยง เพศเมียนำไปทำอาหาร	82	46.59

ตารางที่ 5 ประโยชน์จากการเลี้ยง และปัญหาอุปสรรค

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประโยชน์ที่ได้จากการเลี้ยง	176	100
นำมูลสัตว์ไปใส่ต้นไม้	32	18.18
ขายมูลโค	94	53.40
ทำปุ๋ยหมัก	5	2.84
ขุนเป็นโคชน	35	19.88
ไม่มี	10	5.68
2. ปัญหาและอุปสรรค	176	100
ช่วง หน้าฝนมีโรคปากเท้าเปื่อย	86	48.86
ไม่มีหญ้า	36	20.45
โคไม่มีที่อยู่	15	8.52
ช่วงหน้าฝนโคเกิดแล้วตาย	5	2.84
ช่วงฝนแล้งขาดหญ้า	21	11.93
โคป่วยทำให้ราคาตก	13	7.38

ตารางที่ 6 การรวมกลุ่มเลี้ยงโค สิ่งที่ต้องการให้รัฐช่วยการได้รับความช่วยเหลือ

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. การรวมกลุ่มเลี้ยงโค	176	100
เกษตรกลุ่มเลี้ยงโคขุน	28	15.90
กลุ่มบ้านเกษตรบ้านไสใหญ่	10	5.68
กลุ่มเลี้ยงโคบ้านห้วยยูง	14	7.95
ไม่มีการรวมกลุ่ม	124	70.45

2. สิ่งที่ต้องการให้รัฐช่วยเหลือ	1176	100
ประกันราคาโคช่วงน้ำท่วม	42	23.86
ช่วยเหลือเรื่องเงินทุน	29	16.47
แจกจ่ายหญ้าและยารักษาโรคให้ทั่วถึง	83	47.15
ให้แม่พันธุ์	22	12.5
3. การได้รับความช่วยเหลือ	176	100
กลุ่มเลี้ยงโคบ้านห้วยยูง	15	8.52
อำเภอพระพรหม	80	45.45
องค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย	23	13.06
กรมปศุสัตว์	34	19.31
ไม่ได้รับความช่วยเหลือ	24	13.63

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้รู้ว่าประชากรเลี้ยงโคพื้นเมืองจำนวน 6-10 ตัวเพราะว่าเป็นขนาดที่ประชากรเลี้ยงกันแบบเล็กๆ จำกัดในพื้นที่ของประชากรที่เลี้ยงใช้งบประมาณที่ไม่มากนักและการเลี้ยง 6-10 ตัวจะสะดวกกว่าเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพหลักอยู่แล้วการเลี้ยงจึงไม่ลำบาก สาเหตุที่เลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเพราะสภาพแวดล้อมเหมาะสมแก่การเลี้ยงโคเนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านเป็นท้องทุ่งมีหญ้าเพียงพอ ปริมาณน้ำในลำคลองสามารถเลี้ยงโคได้ตลอด โดยในการศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์หญ้าที่เหมาะสมกับพันธุ์โคพื้นเมืองและโรคที่เกิดขึ้นกับโคพื้นเมือง
2. ควรส่งเสริมให้ประชาชนสร้างกลุ่มเครือข่ายการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมทุกครัวเรือน
3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักการสร้างมูลค่าเพิ่มในการเลี้ยงโคพื้นเมืองทุกครัวเรือน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ที่ให้ทุนวิจัยแก่โครงการยุววิจัยเศรษฐกิจชุมชน เรื่อง การศึกษาการเลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมของประชาชนในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราชของนักเรียนโรงเรียนเฉลิมราชประชาอุทิศ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอขอบคุณประชาชนที่เลี้ยงโคพื้นเมืองเป็นอาชีพเสริมในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ให้สัมภาษณ์ข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

พรธิดา พราหมณ์. 2547. พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

http://www.dld.go.th/home/biocow.html ความสำคัญของโคพื้นเมือง. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2553

http://202.143.137.100/cowprabu/cow%20story.htm. โคพื้นเมือง. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2553

http://www.rakbankerd.com/agriculture/open.php?id=68&s=tblanimal. ข้อดีข้อเสียของโคพื้นเมือง. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2553

การผลิตเข่งปลาทูเป็นอาชีพเสริมของประชาชน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปริศนา พุทโกสิทธิ์, อาพาภร ขุนฤทธิ์, กรรณิการ์ พุ่มจีน และปองเดช รัตนวงศ์
โรงเรียนเฉลิมราชประชาอุทิศ อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

เข่งปลาทูเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างชาวบ้านในตำบลช้างซ้าย รวม 35 คน ผลจากการวิจัยพบว่า ประชากรที่ผลิตเข่งปลาทูมีรายได้เพิ่มให้กับครอบครัวประมาณ 3,000-5,000 บาทต่อเดือนนำวัตถุดิบมาจากในท้องถิ่นมากที่สุดและรองลงมาคือในชุมชนใกล้เคียงมาเพิ่มมูลค่า อย่างไรก็ตามผู้ผลิตเข่งปลาทูยังคงมีปัญหาด้านวัตถุดิบและปัญหาด้านการตลาดส่งเข่งปลาทู กล่าวคือ เมื่อประชากรผลิตเข่งปลาทูออกมาเป็นจำนวนมากแต่มีผู้รับซื้อเข่งปลาทูจำนวนน้อยจึงทำให้มีเข่งปลาทูล้นตลาด

คำสำคัญ : เข่งปลาทู อาชีพเสริม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ตำบลช้างซ้าย เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งประชากรมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ มีรายได้ไม่พอกับรายจ่ายทำให้ประชากรมีความต้องการจะแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยวิธีการนำวัตถุดิบในชุมชนมาสร้างรายได้และพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนในเรื่องของรายได้ครัวเรือน แต่ละครัวเรือนรวมทั้งสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละครัวเรือน ประชากรมีอาชีพหลักรับจ้าง และเกษตรกรรม นอกจากนี้ประชากรยังมีความต้องการที่จะขายผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ราคาสูงและต้องการมีอาชีพเสริม ชาวบ้านในตำบลช้างซ้ายมีวัสดุจากธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะไม้ไผ่ซึ่งปลูกไว้บริเวณริมรั้วเพื่อแสดงเขตกรรมสิทธิ์ มาจักสานเป็นเข่งปลาทูหรือของใช้ในครัวเรือนเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับครอบครัวเป็นสิ่งที่คนรุ่นปัจจุบันได้สานต่อให้คนรุ่นต่อไปได้เรียนรู้และพัฒนาเพิ่มคุณค่าผลิต ให้เป็นรายได้เสริมเพราะสามารถผลิตง่ายต้นทุนน้อยและทำรายได้ที่ดีกับผู้ผลิต เป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของชุมชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นและประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีไปด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเศรษฐกิจของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตเข่งปลาทูเพื่อเป็นรายได้เสริม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตเข่งปลาทู

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่ประกอบอาชีพผลิตเข่งปลาทูในตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวน 70 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างมาสัมภาษณ์ 35 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับชื่อ บ้านเลขที่ และความรู้เกี่ยวกับเข่งปลาทู

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการผลิตเข่งปลาทู

ตอนที่ 3 เกี่ยวกับการรวมกลุ่มจักสาน ปัญหาอุปสรรค และข้อดีของการผลิตเข่งปลาทู

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการทดสอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ให้ชัดเจนก่อนลงสัมภาษณ์จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. รวบรวมรายชื่อผู้ผลิตเข่งปลาทูจากกลุ่มจักสานบ้านป่าสัก องค์การบริหารส่วนตำบลช้างซ้าย และอำเภอพระพรหม

2. สัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ผลิตเข่งปลาทูตามหมู่บ้านที่ทำเลือกไว้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษากระบวนการผลิตเข่งปลาทูพบว่า ประชากรส่วนใหญ่ซื้อวัตถุดิบราคาสูงสุด 50 บาท/ลำ และซื้อวัตถุดิบราคาต่ำสุด 20 บาท/ลำ

ตารางที่ 1 แหล่งวัตถุดิบ ราคาวัตถุดิบ

หัวข้อ/ประเด็น	จำนวน (ลำ)	ราคาวัตถุดิบ (ไม้ไผ่)		
		สูงสุด	ต่ำสุด	$\overline{X}$
แหล่งวัตถุดิบ	1	50	20	35

ผลการศึกษากระบวนการผลิตเข่งปลาทูพบว่า ประชากรจำหน่ายเข่งปลาทูในราคาสูงสุด 1.80 บาท/ใบ และจำหน่ายเข่งปลาทูในราคาต่ำสุด 0.50 บาท/ใบ

ตารางที่ 2 ราคาขายเข่งปลาทูและจำนวนชิ้นที่ขายต่อเดือน

หัวข้อ	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย
ราคาขายเข่งปลาทู	0.50	1.80	1.15
จำนวนชิ้นที่ขายต่อเดือน	200	500	350

ผลการศึกษากระบวนการผลิตเข่งปลาทูพบว่า ประชากรมีปัญหาด้านการขาดแคลนวัตถุดิบจำนวน 19 ครัวเรือน คิดเป็น 55% ประชากรมีปัญหาด้านตลาดในการส่งเข่งปลาทู 13 ครัวเรือน คิดเป็น 27% และ ประชากรมีปัญหาด้านการว่างงาน 2 ครัวเรือน คิดเป็น 27%

ตารางที่ 3 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเข่งปลาทู

ลักษณะปัญหา	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
ขาดแคลนวัตถุดิบ	19	55
ตลาดในการส่งเข่งปลาทู	13	27
การว่างงาน	2	6

สรุปและเสนอแนะ

ประชากรส่วนใหญ่นำวัตถุดิบมาจาก ในท้องถิ่นมากที่สุดและรองลงมาคือในชุมชนใกล้เคียง ราคาวัตถุดิบลำละ 50 บาทมากที่สุด รองลงมาคือลำละ 20 บาท จำหน่ายเข่งปลาทูในราคาใบละ 1.80 บาทมากที่สุด รองลงมาคือใบละ 2 บาท จำนวนเข่งปลาทูที่จำหน่าย 100-300 ใบ/ครั้งมากที่สุด รองลงมาจำนวน 200-500 ใบ/ครั้ง ส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องของวัตถุดิบมากที่สุด รองลงมาคือเรื่องของตลาดในการจำหน่ายเข่งปลาทู

จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องการผลิตเข่งปลาทู พบว่าประชากรที่ผลิตเข่งปลาทูได้ปลูกไม้ไผ่ใช้เอง เพื่อลดต้นทุนในการผลิตทำให้ประชากรที่ผลิตเข่งปลาทูมีรายได้เพิ่มขึ้น และประชากรที่ผลิตเข่งปลาทูได้เผยแพร่ความรู้ในการผลิตเข่งปลาทูให้กับคนในรุ่นหลังได้สานต่อภูมิปัญญาของท้องถิ่นและเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความรู้เกี่ยวกับการผลิตเข่งปลาทู ของประชาชนตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ทางผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องดังนี้

1. ควรมีการศึกษาพรรณไม้ไผ่ที่เหมาะสมกับการผลิตเข่งปลาทู
2. ส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านปลูกไม้ไผ่ไว้ใช้ในการผลิตเข่งปลาทู
3. ควรจัดให้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจในเรื่องของเข่งปลาทู
4. ควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเข่งปลาทู
5. ควรใช้ไม้ไผ่เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าประเภทอื่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง”ที่ให้ทุนวิจัยแก่โครงการ

ขอบคุณประชาชนที่ผลิตเข่งปลาทูเป็นอาชีพเสริมของประชาชน ตำบลช้างซ้าย อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

โชคดี ทัศนโกวิท. 2546. ระดับความรู้และเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนกลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเชียรใหญ่ กรมสามัญศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช 1 . วิทยานิพนธ์ ปริญญาคุรุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ประสิทธิ์ เดชภูมิ. 2553. กลุ่มจักรสานบ้านป่าสัก . หัวหน้ากลุ่มจักรสานบ้านป่าสัก. จากการสัมภาษณ์

http://tkagri.doae.go.th/temp.php?gpg=title04 ชื่อเรื่องที่สืบค้น ไม้ไผ่ สืบค้นเมื่อ. 18 . สิงหาคม . 2553

http://www.culture.go.th/knowledge/story/bamboo.html. ชื่อเรื่องที่สืบค้น ตลาดการส่งออกของเข่งปลาทู สืบค้นเมื่อ5 สิงหาคม . 2553

เส้นทางการตลาดผลผลิตสัตว์น้ำประมงพื้นบ้านของหมู่บ้านหัวหิน

ธิดารัตน์ เต๊ะช่วน,จุฑารัตน์ หวันสู,เจตชนินทร์ เอ้งฉ้วน และกรองใจ ปองอนุสรณ์
โรงเรียนละงูพิทยาคม ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล 91110

บทคัดย่อ

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหัวหิน ประชากรส่วนใหญ่มีสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับภาคการประมง เป็นชาวประมงขนาดเล็กรายย่อย ใช้เครื่องมือประมงขนาดเล็กทำการประมง โดยใช้เรือหางยาวทำมาหากินกับทะเลในระยะทางที่สามารถเดินทางไปกลับได้ภายใน 1 วัน ประกอบกับพื้นที่ของหมู่บ้านหมู่ที่ 1 ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล เป็นชายฝั่งมีระดับน้ำทะเลขึ้น-ลงวันละ 2 ครั้ง กระแสน้ำไหลหมุนเวียนเหมือนเข็มนาฬิกา ในแต่ละเดือนมีน้ำเป็นและน้ำตายโดยมีช่วงน้ำเกิดตั้งแต่ 11ค่ำ-6 ค่ำ (ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม)สภาพดินเป็นดินโคลนปนทราย ดินทราย ดินเลน และทรัพยากรอื่นๆประกอบไปด้วย หญ้าทะเลและป่าชายเลน ที่เป็นปัจจัยหนุนให้บริเวณหมู่บ้านหัวหินเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำหลากหลายชนิดส่งผลทำให้ประชากรประกอบอาชีพประมงเป็นอาชีพหลัก ในการสำรวจพบว่า ประชากรที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นผู้ประกอบการรายขนาดเล็ก ซึ่งใช้เครื่องมือที่ไม่ทันสมัยมากนัก อาศัยความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ องค์ความรู้และความถนัดที่ได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ เป็นอาชีพที่สืบทอดสำหรับผลผลิตที่ชาวประมงของหมู่บ้านหัวหินที่หามาได้ จะนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน โดยที่ชาวประมงไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคาในการซื้อขายผลผลิต ผลผลิตสัตว์น้ำในหมู่บ้านแต่ละชนิดมีราคาเดิมอยู่ตลอดเวลา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทานหรือกลไกตลาด และชาวประมงพื้นบ้านไม่มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง

จากสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขนาดเล็กของหมู่บ้านหัวหินประสบกับปัญหาด้านต้นทุนในการผลิตเช่น ราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ราคาเครื่องมืออุปกรณ์ วัสดุที่ใช้ในการทำประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมัน ซึ่งมีมูลค่าต่อหน่วยที่สูงขึ้น ส่งผลให้รายได้ของชาวประมงไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ชาวประมงในหมู่บ้านยังประสบปัญหาด้านผลผลิตสัตว์น้ำที่ลดลง และสืบเนื่องมาจากการใช้ไฟปั่นในการจับปลาของเรือประมงขนาดใหญ่ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กจะทำการประมงได้ผลผลิตน้อยลง เมื่อเปรียบเทียบกับในยุคก่อน

คำสำคัญ : ชาวประมงพื้นบ้าน เส้นทางการตลาด

1.บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สำหรับจังหวัดสตูลอาชีพประมงถือเป็นอาชีพหลักของจังหวัด ที่ทำรายได้ให้กับประชากรในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล และประชากรของชุมชนบ้านหัวหิน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่มีรายได้จากการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในการดำเนินการทางเศรษฐกิจในหมู่บ้านทางการประมง โดยจะเป็นผู้ผลิตขั้นต้น (ปฐมภูมิ) ที่จะนำผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้ไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน ซึ่งผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเส้นทางการตลาดในทางเศรษฐกิจของชาวประมงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในชุมชนมีปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดเส้นทางการตลาดของผลผลิตสัตว์น้ำในหมู่บ้านที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจของชุมชนไปในลักษณะที่ดี โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านและผลผลิตที่ได้มามีการจำหน่ายโดยวิธีการอย่างไร ตามรูปแบบของวงจรเศรษฐกิจจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค ในกระบวนการนี้จะต้องอาศัยปัจจัยสำคัญเกี่ยวข้องอย่างไร และปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวประมง

พื้นบ้านในภาวะของเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เป็นปัญหาสำคัญในทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะเรื่องรายได้จากการประกอบอาชีพ ซึ่งถือได้ว่ารายได้เป็นแรงจูงใจในการทำอาชีพประมงและปัญหาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพที่มีส่วนผลักดันให้ชุมชน บ้านหัวหินเป็นชุมชนของการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านที่มีศักยภาพในทางเศรษฐกิจของประมงท้องถิ่น ที่สามารถมีความคล่องตัวและดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านในชุมชนของหมู่บ้านหัวหิน หมู่ที่ 1 ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล

2. เพื่อศึกษาเส้นทางตลาดของผลผลิตสัตว์น้ำประมงพื้นบ้านในท้องถิ่น

ขอบเขตการศึกษา

ชาวประมงพื้นบ้านในชุมชนของหมู่บ้านหัวหิน หมู่ที่ 1 ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ชุมชนสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนการประกอบอาชีพทางการประมง และพัฒนาอาชีพของตนเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน

2. ชุมชนสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาเส้นทางการตลาดของผลผลิตสัตว์น้ำในท้องถิ่น ให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการประกอบอาชีพ

3. หน่วยงานทางราชการและเอกชนสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาการประกอบอาชีพทางการประมงในท้องถิ่นให้เกิดศักยภาพเหมาะสมกับชุมชน

2.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การประมง หรือ ประมง

การประมง หรือ ประมง หมายถึงการจัดการของมนุษย์ด้านการจับปลาหรือสัตว์น้ำอื่นๆ การดูแลรักษาปลาสวยงามและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประมง เช่น น้ำมันปลา ยังรวมถึงการเพาะปลูกในน้ำ (Aquaculture) ซึ่งหมายถึงการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์บางชนิดในน้ำ เพื่อใช้เป็นอาหารคนหรือสัตว์ เช่นเดียวกับเกษตรกรรมที่ทำบนพื้นดิน การทำฟาร์มในน้ำ เช่นฟาร์มปลา ฟาร์มกุ้ง ฟาร์มหอย ฟาร์มหอยมุก (วิกิพีเดีย , 2553)

2.2 ชาวประมงพื้นบ้าน

กลุ่มชาวประมงพื้นบ้าน หรือชาวประมงขนาดเล็ก ซึ่งใช้แรงงานจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ มักใช้เรือหางยาว หัวโทง กอและหรือท้ายตัดเป็นส่วนใหญ่ ชาวประมงพื้นบ้าน จะใช้เครื่องมือประมงแบบพื้นบ้าน ที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเอง ใช้วัสดุในท้องถิ่น ที่มีลักษณะ เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ที่สำคัญ คือ เลือกจับสัตว์น้ำได้เฉพาะชนิด เฉพาะอย่าง เช่น อวนลอยปลา อวนลอยกุ้ง อวนจมปู แห เบ็ด ลอบ ไซ ลอบปลาหมึก หยองดักปู ใช้เครื่องมืออื่นๆ ผลัดเปลี่ยนไปตามความชุกชุมของสัตว์น้ำที่เข้ามาชายฝั่ง

สภาพปัญหาชาวประมงพื้นบ้าน

ทรัพยากรเสื่อมโทรม

ปัญหาความยากจนของชาวประมงพื้นบ้านขนาดเล็กนั้น จึงเกิดจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ซึ่งเป็นต้นทุนชีวิต ต้นทุนอาชีพ ที่ได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว จากการทำประมงด้วยเครื่องมือทำลายประเภทต่างๆ การจับสัตว์น้ำอย่างไม่ยั้งมือ โดยใช้วิธีการประมงที่ทำลายล้าง ได้แก่ การใช้ระเบิด ยาเบื่อ โพงพาง อวนรุน อวนลาก เรือปั่นไฟจับปลากะตัก ฯลฯ

ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านไร้สิทธิในที่อยู่อาศัย

อาชีพจับปลาต้องอยู่กับทะเล การอาศัยอยู่ชายฝั่งทะเลจึงเป็นความสำคัญประการแรกของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ในยุคก่อน ก่อร่าง สร้างตัวด้วยความยากจน บ้านเรือนตั้งอยู่ใกล้ทะเล เพื่อสะดวกในการออกทำการประมง มีที่เก็บเรือ มีพื้นที่กว้างพอในการถอยเรือสะดวกในเวลาน้ำขึ้นน้ำลง หลบลม หลบคลื่นได้ หรืออยู่ใกล้แนวคลอง

อุทยานแห่งชาติทางทะเล ละเมิดสิทธิชุมชนท้องถิ่น

ประเทศไทยมีอุทยานแห่งชาติทางทะเล 21 แห่ง รวมเนื้อที่อยู่ในภาคใต้ 17 แห่ง ฝั่งตะวันออก 2 แห่ง และฝั่งตะวันตก อีก 15 แห่ง

โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง ท่าเทียบเรือ การทำลายพื้นที่ชายฝั่ง

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่ง เช่น การก่อสร้างท่าเทียบเรือน้ำลึก การขุดลอกร่องน้ำเพื่อการเดินเรือขนาดใหญ่ในทะเล ท่าเทียบเรือเพื่อการท่องเที่ยว เขื่อนกั้นตลิ่งและกันคลื่น โรงงานอุตสาหกรรม ฯลฯ มีผลกระทบโดยตรงในการทำลายทรัพยากร จากการขุดทำลาย ขนย้าย ตะกอนทับถม น้ำเสีย ฯลฯ เช่น การขุดลอกร่องน้ำที่ ต.เกาะศรีบอยา อ.เหนือคลอง จ.กระบี่

สรุปสภาพปัญหา และหนทางชาวประมงพื้นบ้าน

ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเลนี่เอง ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านซึ่งมีวิถีชีวิต พึ่งพิง หาอยู่หากินกับทรัพยากร ต้องยากจนแร้นแค้นลงเรื่อยๆ ปัจจุบันค่าครองชีพ ค่าอุปกรณ์และน้ำมันเครื่องยนต์ที่ถีบตัวสูงขึ้น ยิ่งทำให้เส้นทางของ ชาวประมงพื้นบ้านตีบตันลงทุกที (กรมประมง, 2550)

2.3 เส้นทางการตลาดสัตว์น้ำ

ฐิติรัชต์ ไม้เรียง (2547) ได้ทำการวิเคราะห์ระบบการตลาดสัตว์น้ำ ในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล พบว่า ชาวประมงขายปลาทูให้กับพ่อค้าผู้รวบรวมในหมู่บ้าน พ่อค้าส่ง/แพปลาเอกชน พ่อค้าปลีก และผู้บริโภคโดยตรง ส่วนปลาทูที่พ่อค้าผู้รวบรวมในหมู่บ้านรวบรวมได้จะขายให้กับพ่อค้าส่งหรือแพปลาเอกชน พ่อค้าปลีก ผู้บริโภค และโรงงาน ส่วนปลาทูที่พ่อค้าส่งหรือแพปลาเอกชนรวบรวมได้จะขายให้กับพ่อค้าปลีก ผู้บริโภค และโรงงาน สำหรับปลาทูที่พ่อค้าปลีกรวบรวมได้จะขายให้กับผู้บริโภคและโรงงาน (อำพร เสาวพงษ์, 2535)

2.4 สภาพชายฝั่งหมู่บ้านหัวหิน

1. สภาพน้ำทะเลขึ้นลงวันละ 2 ครั้ง กระแสน้ำไหลหมุนเวียนเหมือนเข็มนาฬิกาในแต่ละวันมีน้ำเป็นและน้ำตาย คือ น้ำเป็นตั้งแต่ 11 ค่ำ ถึง 6 ค่ำ (ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม) และน้ำตายตั้งแต่ 12 ค่ำ ถึง 5 ค่ำ (ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม)

2 สภาพพื้นดิน มีดินโคลนปนทราย ดินทราย ดินเลน

3. ทรัพยากรอื่นๆ เช่น หญ้าทะเล ป่าชายเลน หอยกะพง หอยหลอด หอยแครง (สมพงษ์ หลีเคราะห์, 2552)

3. วิธีการศึกษา

3.1 แบบแผนการวิจัย

3.1.1 สถานที่ดำเนินการ ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านหัวหิน หมู่ที่1 ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล

3.1.2 ระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมิถุนายน เก็บรวบรวมข้อมูล 2 เดือนต่อ 1 ครั้ง ครั้งละ 2 วัน

3.2 วิธีรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ทำการศึกษาครั้งนี้ คือ ชาวประมงพื้นบ้านหัวหิน จำนวน 50 ครัวเรือน การคัดเลือกตัวอย่างชาวประมงทำด้วยวิธี การสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) รายละเอียดข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีดังนี้

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวประมง ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ-สกุล อายุ เพศ ลักษณะการประกอบอาชีพ ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ข้อมูลเส้นทางการตลาด คือ ข้อมูลการจำหน่ายผลผลิตสัตว์น้ำแต่ละประเภทของผู้ประกอบการไปยังผู้บริโภค รวบรวมข้อมูลโดย การสอบถาม สัมภาษณ์และสังเกต จากผู้ประกอบการ (ผู้ผลิต) พ่อค้าคนกลาง และผู้บริโภค เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการทางเศรษฐกิจของชุมชนที่มีการกำหนดเส้นทางการตลาดจากผู้ผลิต ไปยังผู้บริโภค โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงกับสภาพปัจจุบัน

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ข้อมูลเส้นทางการตลาด และข้อมูลการทำประมงจากการสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

4. ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชาวประมง

ในการสำรวจพบว่า ประชากรที่ประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นผู้ประกอบการรายเล็กจะออกหาปลาทราย ปลาทู ปลาหลังเขียว ไซปูม้า ไซหมึก เป็นการประกอบอาชีพหลัก ซึ่งใช้เครื่องมือที่ไม่ทันสมัยมากนัก อาศัยความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ องค์ความรู้และความถนัดที่ได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ เป็นอาชีพที่สืบทอด สำหรับผลผลิตที่ชาวประมงของหมู่บ้านหัวหินที่หามาได้จะนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน โดยที่ชาวประมงไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคาในการซื้อขาย และชาวประมงพื้นบ้านไม่มีอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางในการแลกเปลี่ยนผลผลิต

ข้อมูลการทำประมงของชาวประมงพื้นบ้าน

-แหล่งการทำประมง

พื้นที่ของหมู่บ้านหัวหิน หมู่ที่ 1 ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล มีลักษณะทางภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก เนื่องจากพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นชายฝั่ง มีระดับน้ำทะเลขึ้น-ลง วันละ 2 ครั้ง กระแสน้ำไหลหมุนเวียนเหมือนเข็มนาฬิกา สภาพดิน เป็นดินโคลนปนทราย ดินทราย ดินเลน และทรัพยากรอื่นๆ ประกอบด้วย หญ้าทะเลและป่าชายเลน ที่เป็นปัจจัยหนุนให้บริเวณหมู่บ้านหัวหินเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำหลากหลายชนิด

-ชนิดเครื่องมือประมง

สำหรับเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำ จะใช้เครื่องมือแบบพื้นบ้านที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นเองตามภูมิปัญญาที่ตนมีความรู้เดิม โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาได้ง่ายและเครื่องมือมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ที่สำคัญจะเลือกใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำได้เฉพาะประเภทแยกตามสัตว์น้ำ ดังเช่น ไซปู ไซหมึก อวนปลาทู อวนปลาทราย อวนปลาจรวด อวนปลากุเรา

-ปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อวัน

จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการประมงพื้นบ้านของหมู่บ้านหัวหิน หมู่ที่ 1 ตำบลละงู อำเภอละงู จังหวัดสตูล พบว่าผลผลิตสัตว์น้ำที่ได้นั้นอยู่ในปริมาณที่มากพอสำหรับส่งออกไปขายยังตลาดในเมืองใหญ่

-การนำไปจำหน่าย

ส่วนใหญ่จะนำไปขายให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน แต่มีบางส่วนเร่ขายในหมู่บ้าน

-ปัญหาและอุปสรรคต่างๆในการทำประมง

ปัญหาหลักก็คือ ต้นทุนการผลิตสูง ส่วนปัญหาย่อยๆจะเป็นปัญหาสภาพภูมิอากาศ ดังตาราง ที่ 1-3

ตารางที่ 1 ตารางการเปรียบเทียบราคาอุปกรณ์และต้นทุนระหว่างปี 2552 กับปี 2553

ที่	อุปกรณ์	ราคา ปี 2552 (บาท)	ราคา ปี 2553 (บาท)	ราคาเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ (บาท)
1	น้ำมัน (ลิตร)	26	32	18.75
2	ค่าอาหาร ในการทำประมง (วัน)	50	70	28.57
3	ค่าเครื่องมือ (ต่อหน่วย)			
	- อวนปลา	110	125	12
	- ไซปู	80	95	12
	- ไซหมึก	120	150	20
4	น้ำแข็ง	10	20	50

จากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าราคาอุปกรณ์และต้นทุนการผลิตจะสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 23.55 บาท

*ปริมาณการใช้น้ำมัน

อวนปู ใช้ 1 ลิตร/วัน อวนปลา ใช้ 1 ลิตร/วัน อวนกุ้ง ใช้ 2 ลิตร/วัน ไซปู ใช้ 2 ลิตร/วัน ไซหมึก ใช้ 3 ลิตร/วัน ลอบหมึก 300 ลิตร/ครั้ง

ตารางที่ 2 ตารางแสดงการเปรียบเทียบราคาผลผลิตสัตว์น้ำแต่ละชนิดระหว่างปี 2552 กับปี 2553

ที่	ชนิดสัตว์น้ำ	ราคาปี 2552	ราคาปี 2553	ราคาเฉลี่ยสูงขึ้นร้อยละ (บาท)
1	ปลาทู	45 บาท	50 บาท	10
2	ปลาทราย	70 บาท	90 บาท	22.22
3	ปลาจรวด	32 บาท	40 บาท	20
4	ปูม้า	86 บาท	100 บาท	14
5	ปลาหลังเขียว	17 บาท	20 บาท	15
6	หมึกหอม	113 บาท	130 บาท	13.07

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า ราคาสัตว์น้ำแต่ละชนิดสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 15.72 บาท เป็นราคาที่มีการซื้อขายกันในตลาด

ตารางที่ 3 ตารางเปรียบเทียบปริมาณการจับสัตว์น้ำต่อวัน ระหว่าง ปี 2552 กับ ปี 2553 (หน่วย : กิโลกรัม)

ที่	ชนิดสัตว์น้ำ	ปี 2552	ปี 2553
1	ปูม้า	40	30
2	ปลาทราย	5-7	4-5
3	ปลากุเรา	12-16	12-13
4	ปลาทู	9-10	7-8
5	หมึกหอม	150-170	140-160
6	หมึกดอง	100-120	100

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าจำนวนผลผลิตสัตว์น้ำที่จับได้มีปริมาณลดลงประมาณร้อยละ 10-20 กิโลกรัม/วัน จากข้อมูลทั้ง 3 ตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปี 2553 ราคาต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ประกอบกับปริมาณการจับสัตว์น้ำที่จับได้ต่อวันมีปริมาณน้อยลง ถึงแม้ว่าราคาการจำหน่ายผลผลิตจะสูงขึ้นก็ยังทำให้ผู้ประกอบการประมงพื้นบ้านมีรายได้น้อยลง

ข้อมูลเส้นทางการตลาด

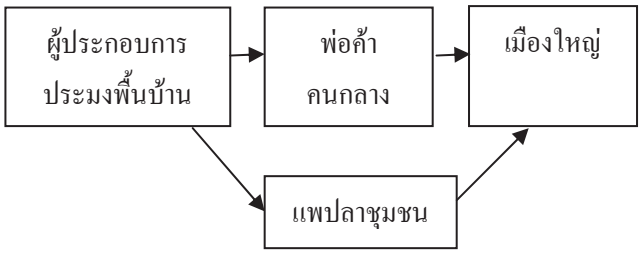

ภาพที่ 4.1 แสดงเส้นทางการตลาดของหมู่บ้านหัวหิน

จากภาพ 4.1 พบว่า เมื่อผู้ประกอบการได้ผลผลิตสัตว์น้ำมา ก็นำไปขายให้แก่พ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน โดยผู้ประกอบการไม่มีสิทธิ์ที่จะกำหนดราคาด้วยตัวเอง และราคาของผลผลิตสัตว์น้ำยังคงสภาพเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์ อุปทาน กลไกการตลาดหรือสภาพเศรษฐกิจเลย เมื่อพ่อค้าคนกลางได้รับซื้อผลผลิต ก็ส่งไปขายยังตลาดหรือโรงงานนอกหมู่บ้าน อาจจะเป็นต่างจังหวัดหรือต่างประเทศ

5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านหัวหิน มีปัจจัยหลักอยู่ 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยต้นทุนในการประกอบอาชีพ ประสบกับปัญหาด้านต้นทุนในการผลิต เช่น ราคาน้ำมันเชื้อ ราคาเครื่องมืออุปกรณ์ วัสดุที่ใช้ในการทำประมง โดยเฉพาะอย่างยิ่งราคาน้ำมัน ซึ่งมีมูลค่าต่อหน่วยที่สูงขึ้น

2. ปัญหาด้านการตลาดของหมู่บ้าน เพราะผลผลิตที่ชาวประมงของหมู่บ้านหัวหินหามาได้นั้น จะนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน โดยที่ชาวประมงไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคาในการซื้อขายผลผลิต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากปัญหาดังกล่าวเบื้องต้น สามารถมีวิธีแก้ไขปัญหาได้ดังนี้

1. สามารถนำมาแปรรูปผลิตภัณฑ์ในช่วงฤดูกาลต่างๆได้

2. สามารถจัดตลาดชุมชนเพื่อให้ผู้ผลิตได้พบปะกับผู้บริโภคโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

3. สร้างธนาคารปูหรือธนาคารปลาทู

4. ตั้งกลุ่มรับซื้อผลผลิตภายในหมู่บ้าน

จากวิธีแก้ไขปัญหาข้างต้นที่กล่าวมานี้ สามารถช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจในหมู่บ้านให้ดีขึ้น ทำให้ชาวประมงพื้นบ้านมีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น มีรายได้ที่จะนำมาจุนเจือครอบครัวเพิ่มมากขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

กรมประมง 2550. **ประวัติและความเป็นมาของกรมประมง**, ค้นคืนวันที่ 12 สิงหาคม 2553 จาก www.fisheries.go.th/

นายสมพงษ์ หลีเคราะห์ , 2552 ,**โครงการเลี้ยงปูม้าในคอกเพื่อเป็นอาชีพทางเลือก บริเวณชายฝั่งอ่าวละงู จังหวัดสตูลแบบชุมชนมีส่วนร่วม**, หน่วยประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สตูล , 44-46

วิกพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2553**. การประมงในประเทศไทย.** เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2553 จาก th.wikipedia.org

ฐิติรัชต์ ไม้เรียง. 2547. **การวิเคราะห์ระบบการตลาดสัตว์น้ำในอำเภอเมือง จังหวัดสตูล**. สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจเกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อำพร เสาวพงษ์. 2535. **การตลาดของสินค้าสัตว์น้ำและสินค้าสัตว์น้ำแปรรูปจากประมงขนาดเล็กและฟาร์มกุ้งบริเวณอ่าวปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. กองนโยบายและแผนงานประมง กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ศึกษาผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรในการผลิตน้ำส้มจากต้นจาก ของชุมชนใน ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

สิทธิโชค มณีสุวรรณ, มลประภา จิ้นตั่น, จิราพร เกิดขำ และสำรวล บุญจริง
โรงเรียนตรีนิมิตรวิทยา ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000

บทคัดย่อ

โครงงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการผลิตน้ำส้มจากต้นจาก ของชุมชนในตำบลบางจาก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยลงพื้นที่เพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิตน้ำหวานและเปรียบเทียบผลผลิตที่ได้ จำนวน 2 ครั้ง โดยสัมภาษณ์เกษตรกรจำนวน 10 ราย และสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลาง จำนวน 3 ราย เพื่อให้ทราบราคารับซื้อน้ำส้มจากต้นจาก จากเกษตรกร พบว่าน้ำส้มจากต้นจากมีกระบวนการผลิตที่ไม่ซับซ้อนมาก มีค่าใช้จ่ายที่เป็นอุปกรณ์ที่เป็นต้นทุนคงที่แทบทั้งหมด น้ำส้มที่ผลิตได้จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลางและผู้รับซื้อรายย่อยในราคาที่แน่นอน คือ บรรจุถัง ขนาด 20 ลิตร ราคา 110-120 บาท บรรจุแกลลอน ขนาด 5 ลิตร ราคา 35 บาท บรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ราคา 20 บาท และบรรจุขวดขนาด 0.5 ลิตร ราคา 10 บาท ซึ่งรายได้ของเกษตรกรจากการจำหน่ายน้ำส้มจากต้นจาก ร้อยละ 90 เฉลี่ยระหว่าง 2,000-2,500 บาท/เดือน ร้อยละ 6 มีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 1,800-1,950 บาท/เดือน และร้อยละ 4 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 1,800 บาท/เดือน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มากขึ้น เกษตรกรควรจะได้บำรุงพันธุ์ต้นจากให้ได้รับน้ำกร่อยหรือมีน้ำขังพื้นที่ปลูกต้นจากตลอดปี เพราะจะทำให้ต้นจากเจริญเติบโตดี ให้ผลผลิตน้ำหวานมากขึ้น

คำสำคัญ : ต้นทุน รายได้ น้ำส้ม ต้นจาก เกษตรกร

1.บทนำ

น้ำส้มเป็นผลผลิตที่ได้จากต้นจากมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชากร ในพื้นที่ตำบลบางจากและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการใช้ผสมอาหารให้มีรสชาติเปรี้ยว และเป็นการถนอมอาหารอีกรูปแบบหนึ่ง แต่ในปัจจุบันต้นจากซึ่งเป็นปัจจัยในการผลิตน้ำหวานเพื่อใช้ผลิตน้ำส้มจากได้ลดจำนวนลง แต่ความต้องการน้ำส้มของประชากรก็ยังคงมีมากขึ้น ราคาดีดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาต้นทุนการผลิตและรายได้ของเกษตรกร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพนี้ต่อไป

2. วิธีการวิจัย

แบ่งวิธีการวิจัยออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. สัมภาษณ์เกษตรกร

เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เกษตรกรเกี่ยวกับรายได้ในการผลิตน้ำส้มจากต้นจาก จำนวน 10 ราย ในหมู่บ้านบางใหญ่ บ้านบางแครง ท้องที่หมู่ที่ 4,5,7,8 และ 11 ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งมีพื้นที่ติดริมฝั่งทะเลและลำคลอง

2.ลงพื้นที่เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตน้ำหวาน

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จริงเพื่อสำรวจ ศึกษาขั้นตอนการผลิตและเปรียบเทียบผลผลิตน้ำหวานที่ได้ จำนวน 2 ครั้ง โดยใช้ต้นจากต้นเดิมและงวงเดิม

ทั้ง 2 ครั้ง ในพื้นที่ 2 แปลง (แปลงละ 5 งวง) ซึ่งมีพื้นที่ปลูกต้นจากแตกต่างกัน คือ แปลงที่ 1 พื้นที่ลุ่ม มีน้ำขังบางส่วน แปลงที่ 2 พื้นที่ลุ่ม น้ำกร่อยและมีน้ำขังตลอดปี (แปลงปลูกต้นจากของนายเผียน ชัยมุด บ้านเลขที่ 41 หมู่ที่ 8 ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช)

3.เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลาง

สัมภาษณ์พ่อค้าคนกลาง จำนวน 3 ราย ในตลาดของชุมชน ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช เพื่อต้องการทราบราคารับซื้อน้ำส้มจากต้นจากของพ่อค้าคนกลาง

3. ผลการศึกษา

เก็บข้อมูลจากเกษตรกรเกี่ยวกับรายได้ในการผลิตน้ำส้มจากต้นจาก จำนวน 10 ราย ในหมู่บ้านบางใหญ่ บ้านบางแครง ท้องที่หมู่ที่ 4,5,7,8 และ 11 ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งมีพื้นที่ติดริมฝั่งทะเลและลำคลอง โดยวิธีการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดปรากฏตามตาราง 1

ตาราง 1 แสดงรายได้เฉลี่ยของเกษตรกรที่ผลิตน้ำส้มจากต้นจากในแต่ละเดือน (จากการสัมภาษณ์)

ชื่อ	เดือน /รายได้(บาท)												รวม(ต่อปี)
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
นายคลาย	3,000	2,800	2,100	2,980	3,200	2,900	2,800	2,980	3,200	3,200	3,100	3,400	35,660
นายเผียน	3,000	2,800	3,200	2,980	2,950	3,020	2,800	2,900	3,200	3,400	3,330	3,500	37,080
นางเผ็ด	2,000	2,100	2,200	2,300	1,700	2,300	2,200	2,100	1,980	1,890	2,400	2,340	25,510
นายสมจิตร	2,100	2,000	2,200	2,300	1,900	2,220	2,100	1,980	1,700	2,100	2,200	2,300	25,100
นายส้วง	3,330	2,700	2,780	2,500	2,400	2,560	2,700	3,000	3,300	2,700	2,800	2,850	33,620
นายวัน	1,000	2,000	2,000	2,000	1,000	1,500	2,500	1,000	2,000	2,000	2,000	2,000	21,000
นายซ้อน	3,000	3,000	3,000	2,000	2,800	3,200	3,000	3,000	3,200	2,800	4,000	4,000	37,000
นายแผ้ว	3,000	3,000	3,000	2,500	2,500	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	35,000
นายสมทรง	500	500	600	500	550	450	600	650	500	550	600	600	6,600
นายกลาย	500	450	400	400	450	500	500	550	500	550	600	600	6,000
รวม	21,430	21,350	21,480	20,460	19,450	21,650	22,200	21,160	22,580	22,190	24,030	24,590	262,570
เฉลี่ย	2,143	2,135	2,148	2,046	1,945	2,165	2,220	2,116	2,258	2,219	2,403	2,459	26,257

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 90 มีรายได้เฉลี่ยจากการจำหน่ายน้ำส้มจากต้นจากเดือนละ 2,000-2,500 บาท รองลงมาร้อยละ 6 มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 1,850-1,950 บาท และร้อยละ 4 มีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าเดือนละ 1,800 บาท ทั้งนี้ จากการสังเกตพบว่าการมีรายได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณของต้นจากและน้ำหวานที่นำมาผลิตน้ำส้ม ซึ่งน้ำส้มที่ผลิตได้พ่อค้าจะรับซื้อไว้ทั้งหมด

ซึ่งรายละเอียด ในการผลิตน้ำส้มจากต้นจากนั้น เริ่มต้นจากการน้าวหรือดึงงวงจาก(งวงตาล) เพื่อกระตุ้นให้ต้นจากผลิตน้ำหวานมาเก็บไว้ที่งวงจาก แล้วตัดลูกตาลออก เหลือแต่งวงจาก นำแกลลอนหรือกระบอกไม้ไผ่มาแขวนไว้เพื่อรองรับน้ำหวาน นำน้ำหวานที่ได้ไปใส่เนียงเท(ไห) ปิดฝาไว้ 10-15 วัน ก็จะได้น้ำส้มอย่างดี ไม่มีสารพิษ ใช้สำหรับผสมปรุงอาหารได้มากมายหลายชนิด จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ประกอบอาชีพนี้ มีรายได้พอที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ดังปรากฏ ตามภาพที่ 1

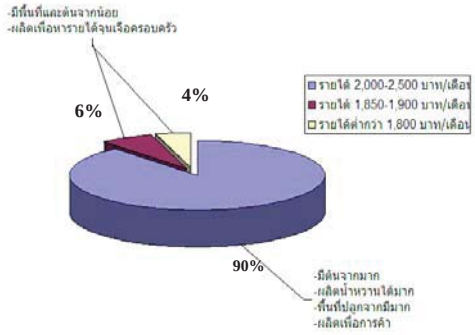

ภาพที่ 1 แสดงร้อยละของเกษตรกรจำแนกตามช่วงของรายได้

จากการลงพื้นเพื่อศึกษาขั้นตอนการผลิตและเปรียบเทียบผลผลิตน้ำหวาน จำนวน 2 ครั้ง โดยใช้ต้นจากต้นเดิมและงวงเดิม ทั้ง 2 ครั้ง ในพื้นที่ 2 แปลง (แปลงละ 5 งวง) ซึ่งมีพื้นที่ปลูกต้นจากแตกต่างกัน คือ แปลงที่ 1 พื้นที่ลุ่มมีน้ำขังบางส่วน แปลงที่ 2 พื้นที่ลุ่ม น้ำกร่อยและมีน้ำขังตลอดปี ปรากฏว่า ปริมาณน้ำหวานที่ได้ มีปริมาณไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับพื้นที่เดียวกัน แต่ในพื้นที่ต่างกัน คือ พื้นที่ลุ่มมีน้ำขังบางส่วนจะให้ผลผลิตน้อยกว่าพื้นที่ลุ่ม มีน้ำกร่อยและน้ำขังตลอดปี ดังปรากฏตามตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลเปรียบเทียบการผลิตน้ำหวานจากต้นจาก (จำนวน 2 ครั้ง)

ต้นจาก (งวงที่)	แปลงที่ 1 (พื้นที่ลุ่มมีน้ำขังบางส่วน)		แปลงที่ 2 (พื้นที่ลุ่มมีน้ำกร่อยขังตลอดปี)	
	ครั้งที่ 1 (น้ำหวาน : ลิตร)	ครั้งที่ 2 (น้ำหวาน : ลิตร)	ครั้งที่ 1 (น้ำหวาน : ลิตร)	ครั้งที่ 2 (น้ำหวาน : ลิตร)
1	1.05	0.90	1.25	1.20
2	0.80	1.10	1.10	1.20
3	1.10	1.10	1.30	1.30
4	1.30	1.25	1.25	1.30
5	1.20	1.15	1.30	1.25
รวม	**5.45**	**5.50**	**6.20**	**6.25**

เมื่อสัมภาษณ์พ่อค้าคนกลาง จำนวน 3 ราย ในตลาดของชุมชน ต.บางจาก อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ปรากฏว่า ราคารับซื้อน้ำส้มจากต้นจากไม่มีความแตกต่างกัน มีราคาเป็นที่แน่นอน ดังรายละเอียดตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงราคาการรับซื้อน้ำส้มจากต้นจากของพ่อค้าคนกลาง

น้ำส้ม	ปริมาณ (ลิตร)	ราคา
ชนิดบรรจุขวด	0.5	10
ชนิดบรรจุขวด	1.0	20
แกลลอน	5.0	35
ถัง	20	110-120

4 .สรุปและอภิปรายผล

การผลิตน้ำส้มจากต้นจากของเกษตรกร มีต้นทุนคงที่ จัดหามาเพียงครั้งเดียวก็สามารถใช้งานได้เป็นเวลานาน ประกอบด้วยขวดพลาสติก (สำหรับรองรับน้ำหวานจากต้นจาก)มีดทับ (สำหรับปาดงวงจาก) ถังพลาสติกขนาด 50 ลิตรขึ้นไป (สำหรับหมักน้ำส้มจาก) ซึ่งการลงทุนในการดำเนินงานทั้งหมด ประมาณ 350-450 บาท และเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้พอที่จะจุนเจือครอบครัว

ส่วนพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อน้ำส้มจากต้นจาก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67) นิยมซื้อชนิดบรรจุถังขนาด 20 ลิตร ราคา 110-120 บาทต่อถัง ร้อยละ 33 นิยมรับซื้อชนิดบรรจุแกลลอน ราคา 35 บาท บรรจุขวด ขนาด 1 ลิตร และขนาด 0.5 ลิตร ราคา 20 บาท และ 10 บาท ตามลำดับ และเมื่อนำไปจำหน่ายต่อก็จะบรรจุภัณฑ์ใหม่ เพื่อให้ได้ราคาที่สูงขึ้นมีความสวยงาม ตามความต้องการของลูกค้าและตลาด

เมื่อพิจารณาผลผลิตการปลูกต้นจากในพื้นที่ลุ่มมีน้ำกร่อยขังตลอดปี จะมีผลผลิตมากกว่าพื้นที่ลุ่มมีน้ำขังบางส่วนเพราะธรรมชาติของต้นจากชอบน้ำกร่อย เจริญเติบโตได้ดีในดินเลน และมีน้ำท่วมขัง ดังนั้นเกษตรกรจึงควรจะพัฒนาแหล่งปลูกต้นจากให้ได้รับน้ำกร่อยและมีน้ำท่วมขังตลอดปี

จากข้อมูลข้างต้น ช่วยให้เกษตรกรมองเห็นแนวทางการปรับปรุงการผลิต เช่น การเพิ่มพื้นที่ในการปลูกต้นจาก การพัฒนาพื้นที่ให้มีน้ำท่วมขังตลอดปี โดยเฉพาะน้ำกร่อย เพื่อให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุด

5.ข้อเสนอแนะ

(1).หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะได้ให้การช่วยเหลือในเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามปรับปรุงคุณภาพและส่งเสริมด้านการตลาดให้กว้างขวาง เพื่อจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และมั่นคงในอาชีพ

(2).เกษตรกรควรจะได้คิดค้นหาแนวทางจัดการพื้นที่ให้ต้นจากได้รับน้ำกร่อยหรือมีน้ำท่วมขังพื้นที่ปลูกต้นจากตลอดปี เพราะจะช่วยให้ต้นจากเจริญเติบโตดี และให้ผลผลิตได้มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้ทุนวิจัย ห้องคอมพิวเตอร์โรงเรียนตรีนิมิตรวิทยาที่อนุเคราะห์สิ่งอำนวยความสะดวก

เอกสารอ้างอิง

(1). ศุภฤกษ์ โรจนธรรม.(2537). สารนครศรีธรรมราช ปีที่ 24 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน 2537. องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช.

(2).ศุภมนัส พริกบุญจันทร์. น้ำผึ้งจาก-น้ำตาลจาก-น้ำส้มจาก(Online). www.bloggang.com.สืบค้นเมื่อ 25/6/2553.

(3) สมชาย รัตนโกมุท. (2553). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานเศรษฐศาสตร์ 4-6. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์เอมพันธ์.

(4) ต้นจาก(Online).www.thaipalmtree.com. สืบค้นเมื่อ 25/6/2553

(5).ต้นจากมากประโยชน์ (Online). www.tatgreenheart.com.สืบค้นเมื่อ 25/6/2553

กระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภัทร บันติวิวัฒน์กุล,วิศิษฏ์ เรืองพรหม,วัชรพงษ์ เพชรโยธา และยินดี วรรณมณี
โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา 155 หมู่ที่ 3 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ. นครศรีธรรมราช 80330

บทคัดย่อ

กระบวนการเลี้ยงและการตลาดของปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้เลี้ยงปลาหมอไทยทุกรายเลี้ยงในที่ดินของเกษตรเองโดยไม่เสียค่าเช่าค่าที่ดินสำหรับขุดบ่อเลี้ยงปลาหมอไทย การเลี้ยงภายใน 1 ปีเฉลี่ยเลี้ยงได้ 2 รุ่น รุ่นที่ 1 ลงทุนคิดเป็นเงิน 606,000 บาท ขายปลาหมอไทยได้ คิดเป็นเงิน 616,000 บาท กำไรสุทธิ 10,000 บาท และเหลือทุนคงที่(ทุนคงที่หมายถึง โรงเรือน บ่อเลี้ยงปลา เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น) จำนวน 76,500 บาท สำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทยในรุ่นที่ 2 (บ่อเลี้ยงบ่อเดิมขนาดเท่าเดิม) ลงทุน 519,000 บาท ขายปลาหมอไทยได้ คิดเป็นเงิน 616,000 บาท กำไรสุทธิ 97,000 บาท และทุนคงที่เหลือ 68,850 บาท ผู้ลี้ยงปลาหมอไทยขายปลากิโลกรัมละ 50-58บาท พ่อค้าผู้จับปลา(แพปลา) ขาย 70-90 บาท พ่อค้าปลาขาย 90-120 บาท แม่ค้าขายข้าวแกงในตลาด ซื้อ 90-120 บาท แม่ค้าขายข้าวแกงในโรงเรียนซื้อ 60-120 บาท ผู้บริโภคในอำเภอท่าศาลา ซื้อ 90-120 บาท

จากการศึกษาการเลี้ยงปลาหมอไทยใน 1 ปี เลี้ยงได้ 2 รุ่น รุ่นที่ 1 จะมีกำไรน้อยกว่ารุ่นที่ 2 เพราะต้นทุนคงที่สูงกว่ารุ่นที่ 2 สำรับรุ่นที่ 2 ได้กำไรมากกว่าเพราะใช้ทุนคงที่คงเหลือ(ทุนถาวร) จึงส่งผลให้ได้กำไรมากกว่าการลงทุนรุ่นที่ 1

1.บทนำ

ปลาหมอไทย เป็นปลาที่พบได้โดยทั่วไปและนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากเป็นปลาที่มีรสชาติอร่อย เป็นปลาที่มีความต้องการของตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ เช่น ฮ่องกง สิงห์คโปร์ ส่งออกในรูปของปลาแช่แข็ง ในขณะที่ผลผลิตปลาหมอไทยส่วนใหญ่ได้มาจากการทำประมงภูมิปัญญาพื้นบ้านจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ปัจจุบันมีเกษตรกรเลี้ยงปลาหมอไทยเป็นอาชีพกันมากขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สำหรับเกษตรกรในพื้นที่อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์: ประมงอำเภอท่าศาลา พบว่าในพื้น ตำบลท่าศาลา ตำบลไทยบุรี และตำบลท่าขึ้น มีการเลี้ยงปลาหมอไทยเป็นจำนวนมาก ได้มีพ่อค้าคนกลางหรือบริษัทรับซื้อ เป็นผู้มาจับปลาหมอจากบ่อเลี้ยง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มาจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี พัทลุงโดยจับแล้วจะส่งไปจำหน่ายต่อให้กับตลาดกลางมหาชัย จังหวัดสงคราม หรืออาจจะจำหน่ายส่งต่อให้กับพ่อค้าขายส่งที่มารับซื้อจากปากบ่อเลี้ยงปลา แล้วนำไปจำหน่ายต่อกับผู้ค้ารายย่อยกระจายไปยังตลาดท้องถิ่น การมีผู้ค้าคนกลางหลายทอดส่งผลให้ผู้บริโภคในพื้นที่อำเภอท่าศาลาต้องบริโภคปลาหมอไทยในราคาที่สูงขึ้นมาก ดังนั้นคณะผู้ศึกษาวิจัยจึงได้ให้ความสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนเลี้ยงและการตลาดของปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาโดยเก็บข้อมูลจากแม่ค้าขายข้าวแกงในตลาด 2 ราย ผู้ลี้ยงปลาหมอไทย ในตำบลท่าศาลา ตำบลไทยบุรี ตำบลทางขึ้น 3 ราย พ่อค้าปลารายย่อยในตลาดท่าศาลา 2 ราย พ่อค้าผู้จับปลา(แพปลา) 1 ราย และผู้บริโภคปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา 1 ราย

3. ผลการศึกษา

3.1 กระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้เลี้ยงปลาหมอไทยเลี้ยงปลาในที่ดินของเกษตรเองโดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่าค่าที่ดินสำหรับขุดบ่อเลี้ยงปลา การเลี้ยงภายใน 1 ปีเฉลี่ยเลี้ยงได้ 2 รุ่น รายจ่ายสำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทย รุ่นที่ 1 ขนาดของบ่อเลี้ยง 40X40 ตารางเมตร หรือ 1 ไร่ ใช้เวลาเลี้ยง 4 เดือนต่อรุ่น เลี้ยงปลาจำนวน 80,000 ตัว ต้องลงทุนประมาณ 606,000 บาท รายรับสำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทย รุ่นที่ 1 จับปลาได้ประมาณ 11,000 กิโลกรัม ๆ ละ 56 บาท คิดเป็นเงิน 616,000 บาท (ขนาดของปลา 6-8 ตัว/กิโลกรัม ๆ ละ 56 บาท) กำไรสุทธิ 10,000 บาท และทุนคงที่(ทุนถาวร) จำนวน 76,500 บาท สำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทยในรุ่นที่ 2 ลงทุน 519,000 บาท ขายปลาหมอไทยได้ คิดเป็นเงิน 616,000 บาท กำไรสุทธิ 97,000 บาท และทุนคงที่เหลือ 68,850

สรุปการเลี้ยงปลาหมอไทยในเวลา 1 ปี เลี้ยงปลาได้ 2 รุ่น ต้องลงทุนหมด 1,125,000 บาท ขายปลาได้ทั้งหมด 1,232,000 บาท ได้กำไรสุทธิ 107,000 บาทและทุนคงที่คงเหลือ 68,850 บาท

3.2 การตลาดของปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาสัมภาษณ์ แม่ค้าขายข้าวแกงในตลาด 2 ราย ผู้ลี้ยงปลาหมอไทย ในตำบลท่าศาลา ตำบลไทยบุรี ตำบลทางขึ้น 3 ราย พ่อค้าปลารายย่อยในตลาดท่าศาลา 2 ราย พ่อค้าผู้จับปลา(แพปลา) 1 ราย และผู้บริโภคปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา 1 ราย ผลการศึกษาพบว่า มีพ่อค้าคนกลางหรือแพปลามารับเหมาจับปลา ราคาอยู่ประมาณกิโลกรัมละ 50-58 บาท พ่อค้าคนกลางนำไปขายให้กับพ่อค้ารายย่อยราคาประมาณ 70-80 บาท พ่อค้ารายย่อย ขายให้กับผู้บริโภคราคาประมาณ 90-120 บาท

4. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะในตำบลท่าศาลา ตำบลไทยบุรี และตำบลท่าขึ้นเท่านั้น ซึ่งหากมีการทำวิจัยครั้งต่อไปและมีศักยภาพพอสามารถจะเก็บข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอไทยทั้งอำเภอท่าศาลา จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่เลี้ยงปลาหมอไทยเป็นอาชีพหลักและมีเงินทุนสำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงรายย่อยด้วยเพื่อได้ทราบถึงกระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยและสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักต่อไป

3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ของกระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทย เช่น สิ่งแวดล้อม การคมนาคม โรค เป็นต้น จะทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช ประสงความสำเร็จและมีกำไรสุทธิมากยิ่งขึ้น

4.ข้อเสนอแนะสำหรับการเลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช เกษตรกรหรือผู้เลี้ยงปลาหมอไทยทุกบ่อ ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้มากกว่านี้ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ประมงอำเภอ ประมงจังหวัด ทางด้านการรวมกลุ่มผู้เลี้ยงปลาหมอไทยของแต่ละตำบล และควรแนะนำการเพิ่มศักยภาพการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจของชุมชนผู้เลี้ยงปลาหมอไทย ควรนำข้อมูลกระบวนการเลี้ยงปลาหมอไทยไปเผยแพร่ถึงเกษตรกรผู้สนใจในการเลี้ยงปลาหมอไทย ควรแนะนำให้ชุมชนมีการหมุนเวียนทางการตลาดในชุมชนตนเอง ควรหาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่น ปลาหมอเปรียว ปลาหมอแดดเดียว ทำปลาหมอกระป๋อง เป็นต้น เพราะผู้เลี้ยงปลาหมอไทย ไม่สามารถที่จะต่อรองกับพ่อค้าคนกลางหรือแพปลาที่เข้ามารับซื้อเพราะเป็นการผูกขาดในการจัดการ ดังนั้นภาครัฐควรให้การสนับสนุนในด้านความรู้เกี่ยวกับฐานข้อมูลเชิงพื้นที่และการจัดการเชิงเศรษฐกิจของชุมชน ควรสร้างเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อเสริมสร้างความเข็มแข้ง การพึ่งพาตนเองในระดับชุมชน/ตำบลและควรรวมกลุ่มสมาชิกผู้เลี้ยงรายย่อย(เกษตรกร) เพื่อการต่อรองราคาผลผลิตต่อพ่อค้าคนกลางต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงงานยุววิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย จาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการ“การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่5จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง”ซึ่งดำเนินงานโดย รศ. ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จึงขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุน

ขอขอบคุณเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาหมอไทยในอำเภอท่าศาลาทุกท่านที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

(1) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2549) **การเลือกสถานที่และขุดบ่อเลี้ยงปลา.** สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง กรมประมง.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยกัด.

(2)กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2549) **ปลาที่เพาะเลี้ยงง่าย.** สำนักพัฒนาและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง กรมประมง.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

(3) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2548) **ปลาหมอ.** สำนักพัฒนาและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง กรมประมง.โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

(4) สุจินต์ โรจน์พิทักษ์ (2550) **การเลี้ยงปลาหมอ**. เกษตรสยามบุ๊ค จำกัด. กรุงเทพฯ.

(5) สันต์ นาตะสุวรรณ (2548) **คู่มือการเลี้ยงปลาน้ำจืด**. เพ็ท-แพสัน พับลิชชิ่ง. กรุงเทพฯ.

(6) สมเจตน์ ปัญจวาณีชย์(2549) **ปลาเศรษฐกิจ.** เกษตรสยามบุ๊ค จำกัด. กรุงเทพฯ.

(7) ศักดิ์ชัย ชูโชติ (2536) **การเลี้ยงปลาน้ำจืด.** โอ.เอส.พริ้นนติ้ง เฮ้าส์. กรุงเทพฯ.

(8) **บทสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการเลี้ยงปลาหมอไทย**ในอำเภอท่าศาลา เฉพาะตำบลท่าศาล ตำบลไทยบุรี และตำบลท่าขึ้น จำนวน 9 บ่อ หรือ 9 ราย

(9) **บทสัมภาษณ์ ประมงอำเภอท่าศาลา**. ประมงอำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

(10) **การเลี้ยงปลาหมอไทย**. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://web.ku.ac.th/agri/index.html/. สืบค้นเมื่อ วันที่ 12 ธันวาคม 2552.

(11) **เพาะเลี้ยงปลาหมอไทยเป็นอาชีพ ตลาดไทย-เทศยังต้องการสูง.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.keajon.com/pla-moo/. สืบค้นเมื่อ วันที่29 กรกฎาคม 2553

(12) **ราคาปลาทะเล-น้ำจืดสด สะพานปลากรุงเทพ.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.ryt9.com/s/fmo/528870/. สืบค้นเมื่อ วันที่ 25 มิถุนายน 2553

(13) **หลักการจัดการ(ธุรกิจ).** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://supansamay.blogspot.com/. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 มีนาคม 2553.

(14) **อำเภอท่าศาลา.** (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก http://www.pokkrongnakhon.org/thasala/index_general_1.php/.สืบค้นเมื่อ วันที่ 27 ตุลาคม 2553.

การผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553

ศิริวรรณ จันสุขศรี, มณีรัตน์ คงสังข์, นฤทัย ช่วยปลอด และขจรศักดิ์ นกร่อน*
โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม อ.ศรีบรรพต จ.พัทลุง 93190
*E –mail : kajhonsa@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาในการครั้งนี้เป็นการศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพตจังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553 โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน ในการผลิตข้าวนาปีที่เกษตรกรได้รับ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลสำรวจทัศนคติต่อการทำนาของเกษตรกร มาคาดการณ์แนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคตของตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง โดยใช้ข้อมูลประชากรทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่การผลิตข้าวในตำบลเขาย่าเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีพื้นที่การทำนาเฉลี่ยรายละ 4.25 ไร่ วิธีการปลูกใช้การปลูกโดยวิธีนาหว่าน นาหว่านน้ำตมและนาดำ โดยพึ่งน้ำฝนเป็นหลัก พันธุ์ข้าวที่ปลูกคือ เล็บนกและสังข์หยด โดยใช้เมล็ดในการปลูกจากเมล็ดข้าวในฤดูกาลที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 442.30 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนรวม 3,414.68 บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ย 6,245.38 บาทต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 95 มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพทำนา ด้านแนวโน้มการปลูกข้าวคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มลดพื้นที่ปลูกลง ร้อยละ 5 ต่อปีเนื่องจากเกษตรกรต้องการเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพารา

คำสำคัญ : การผลิตข้าว, เกษตรกรตำบลเขาย่า, ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553

บทนำ

จากผลการพัฒนาด้านการเกษตรและสังคมที่มีการเน้นการส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า ทำให้รูปแบบการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมต้องปรับตัว จำเป็นต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกชุมชนมากขึ้น เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบวัชพืช ยาปราบศัตรูพืชตลอดจนเครื่องจักรกล ส่งผลให้มีต้นทุนผลผลิตที่สูงขึ้น ประกอบกับผลตอบแทนจากการปลูกพืชอื่นเพิ่มสูงขึ้นมากกว่า โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาย่า อ.ศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ส่วนหนึ่งเปลี่ยนที่นาไปทำการปลูกพืชอื่นที่คิดว่าให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า โดยเฉพาะยางพารา พื้นที่ปลูกข้าวในตำบลเขาย่าจึงลดลงไป พร้อมกับการเลือนหายไปของวัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีของข้าวมาเป็นเวลาช้านาน แม้พื้นที่การผลิตข้าวในตำบลเขาย่าจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งยืนหยัดในการประกอบอาชีพทำนาต่อไป คณะผู้วิจัยมีความต้องการทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้เลือกที่จะทำนา ไม่เปลี่ยนแปลงไปปลูกพืชอย่างอื่น ปัจจัยที่สำคัญที่ต้องการ ศึกษาคือทัศนคติและผลตอบแทน โดยเปรียบเทียบจากรูปแบบการจัดการผลผลิต นอกจากนี้แล้วยังต้องการที่จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในตำบลเขาย่า ในการที่จะผสมผสานความรู้ดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาแต่เก่าก่อนกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว เช่น วิธีการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนามูลค่าเพิ่มของข้าว ความต้องการ

ส่งเสริมของภาครัฐที่ตรงกับความต้องการของผู้ผลิตข้าว การเปรียบเทียบผลตอบแทนกับการปลูกพืชอื่น กรณีปลูกในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรและหน่วยภาครัฐ ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการผลิต และส่งเสริมการผลิตที่มีทิศทางที่เหมาะสม นำไปสู่สังคมการเกษตรแบบพึ่งตนเองของชุมชน

ระเบียบวิธีวิจัย

ทำการศึกษาโดยการใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เกษตรกรที่ปลูกข้าวปีฤดูการผลิต 2552/2553 ในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงทั้งหมด จำนวน 86 ราย โดย เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย และผลตอบแทนผลผลิตข้าวนาปีของเกษตรกรตำบลเขาย่า กรณีผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อจำหน่ายและผลิตแล้วแปรรูปจำหน่าย รวมทั้งสำรวจทัศนคติต่อการทำนาของเกษตรกร เพื่อนำมามาคาดการณ์แนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคต ของตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่าแรงงานที่ใช้ในการทำนาเป็นแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 1.5 คนต่อครอบครัว อายุเฉลี่ยของแรงงานอยู่ที่ 55.60 ปี โดยประกอบอาชีพทำนาร่วมกับอาชีพอื่นๆ คือ ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ พื้นที่ทำนาเฉลี่ยรายละ 4.25 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 96.92 มีพื้นที่ทำนาเป็นของตนเอง ด้านการเตรียมดิน มีการเตรียมดินโดยการจ้างรถแทรคเตอร์และรถไถนาเดินตาม ร้อยละ 87.20 พันธุ์ข้าวที่ใช้เป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองในท้องถิ่น คือ พันธุ์เล็บนก และพันธุ์สังข์หยด ร้อยละ 84.30 และ 12.80 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าวที่ปลูกคือ ปลูกง่าย บุคคลในครัวเรือนชอบรับประทาน และต้านทานต่อโรคและแมลง ทั้งนี้ส่วนใหญ่มีการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวจากเมล็ดพันธุ์ข้าวในฤดูกาลที่แล้ว โดยมีการใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 17.50 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีวิธีการปลูกแบบนาหว่าน นาหว่านน้ำตม และนาดำ ร้อยละ 53.50, 20.50 และ 21.00 ตามลำดับ การใช้ปุ๋ย มีการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นส่วนใหญ่เฉลี่ยที่ 38.84 กิโลกรัม/ไร่ เมื่อถึงช่วงเก็บเกี่ยว ส่วนใหญ่จะเก็บเกี่ยวโดยใช้รถแทรคเตอร์เก็บเกี่ยวข้าว ร้อยละ 81.12 และใช้เครื่องจักรกลในการขนข้าวเปลือกออกจากแปลง

ด้านค่าใช้จ่ายในการผลิต มีต้นทุนรวมเฉลี่ย 3414.68 บาท/ไร่ โดยต้นทุนด้านการเตรียมดินมีสัดส่วนสูงสุด ผลผลิตเฉลี่ย 442.30 กิโลกรัม/ไร่ โดยมีรายได้เฉลี่ย 6,245.38 บาท/ไร่ ด้านการจัดการผลผลิตพบว่าเกษตร เก็บข้าวไว้บริโภคในครัวเรือนสูงสุด ร้อยละ 66.09 และการแปรรูปแล้วขายข้าวให้ผลผลิตตอบแทนสูงสุดที่ 30.50 บาท/กิโลกรัมของข้าวเปลือก(พันธุ์สังข์หยด)

เนื่องจากราคาข้าวเปลือกที่ขายได้มีราคาดี ประกอบกับฝนฟ้าอำนวยไม่มีปัญหาเรื่องน้ำในการทำนา ทำให้มีส่วนสำคัญให้เกษตรกรส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนา แต่เนื่องจากราคายางพาราได้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้เกษตรกรทำนาในตำบลเขาย่าส่วนหนึ่งเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพารา โดยผลตอบแทนจากการปลูกยางพารา ผลผลิตในจังหวัดพัทลุงปี 2551 เท่ากับ 285.95 กิโลกรัมต่อไร่ คิดราคาเฉลี่ยที่ 75 บาท/กิโลกรัมและหักต้นทุนในการกรีดที่ 15.78 บาท/กิโลกรัม (สถาพร เมธาวัฒนสกุล และคณะ, 2543) จะมีผลตอบแทนต่อไร่เท่ากับ 16,933.96 บาท/ไร่/ปี เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการทำนา ผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรในต.เขาย่า ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553 เท่ากับ 6,245.38 บาท/ไร่ หากทำนาปีละ 2 ครั้งก็จะมีรายได้เท่ากับ 12,490.76 บาท/ไร่/ปี จึงทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มลดพื้นที่ทำนาเปลี่ยนไปปลูกยางพารา เนื่องจากมีผลตอบแทนสูงกว่า แต่หากเกษตรกรผลิตแล้วแปรรูปขายทั้งหมด คิดกรณีข้าวสังข์หยดที่ผลตอบแทนสุทธิ 11,917.21 บาท/ไร่ ทำนาปีละ 2

ครั้งจะมีรายได้เท่ากับ 23,834.43 บาท/ไร่/ปี ในกรณีนี้ผลตอบแทนจะสูงกว่าการปลูกยางพาราถึงร้อยละ 28.95 นับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการเพิ่มมูลค่าในสินค้า นอกจากนี้เนื่องจากเกษตรกรในตำบลเขาย่า มีการปลูกข้าวโดยใช้สารเคมีค่อนข้างน้อยใช้มากเฉพาะปุ๋ยเคมี จึงมีโอกาสในการปรับแนวทางการผลิตเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อจำหน่ายที่นอกจากเป็นโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าแล้ว ยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตและทำให้มีสุขภาวะที่ดีขึ้น จากการประเมินโดยการสอบถามเกษตรกรที่ปลูกข้าว ที่ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 กิโลกรัมละ 72 บาท พบว่ามีการลดลงของเกษตรกรที่ทำนาและพื้นที่ทำนา โดยมีการลดลงของพื้นที่ทำนาร้อยละ 5

สรุป

การผลิตข้าวของเกษตรกรทำนาตำบลเขาย่าเป็นการผลิตในระดับครอบครัว ที่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน มีเป้าประสงค์ในการผลิตเพื่อบริโภคเองเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบการผลิตจึงสอดคล้องกับพื้นที่ปลูกที่มีพื้นที่น้อย พันธุ์ข้าวเป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมืองที่บุคคลในครัวเรือนชอบรับประทาน นับว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงโดยแท้ เป็นไปตามกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ แต่ผลจากราคายางพาราที่มีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งลดพื้นที่ปลูกข้าวไปปลูกยางพารา จึงควรมีมาตรการในการสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกข้าวของเกษตรกรกลุ่มนี้จากภาครัฐ เพราะเป็นฐานการผลิตแบบพึ่งตนเองที่สำคัญในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ทำการศึกษารายได้จากการปลูกยางพาราที่ปลูกในดินชุดเดียวกันและในพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อศึกษาผลตอบแทนเปรียบเทียบในพื้นที่จริงที่มีตัวแปรต่างๆ ใกล้เคียงกัน

กิตติกรรมประกาศ

โครงงานยุววิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการ “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ซึ่งดำเนินงานโดย รศ. ดร.สมยศ ทุ่งหว้า ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จึงขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุนอย่างดียิ่งตลอดมา

ขอขอบคุณข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอศรีบรรพต,องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่าที่เอื้อเฟื้อข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำนาของเกษตรกรในอำเภอเขาย่า

เอกสารอ้างอิง

กู้เกียรติ สร้อยทอง และคณะ. (2550). ความสุข ความพึงพอใจในชีวิตในการประกอบอาชีพของชาวนา(Happy Index). การประชุมเสนอผลงานและรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว . (หน้า 19). 15 พฤษภาคม 2550. ห้องประชุมสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว.

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2552). ประมวลคำในพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๘ – ๒๕๔๕. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2553 จาก http://www. eto.ku.ac.th.

ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. 2551. วิเคราะห์ปัญหาการทำนาภาคใต้. อบรมชาวนาชั้นนำภาคใต้. (หน้า 32 – 25) 7 -9 พฤษภาคม 2551 สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สถาพร เมธาวัฒนสกุล และคณะ. (2543). ศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจระหว่างปาล์มน้ำมันและยางพารา เมื่อปลูกในพื้นที่ L 1, L2 และ L3 ของปาล์มน้ำมันและยางพารา. ศูนย์วิจัยพืชสวนสุราษฎร์ธานี สถาบันวิจัยพืชสวน.

สุพัฒน์ วิรัตน์พงษ์ และคณะ. (2542). การผลิตข้าวของของเกษตรกรภาคกลางและภาตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อัทธ์ พิศาลวานิช และคณะ. (2550). การศึกษาโครงสร้างการผลิตและผลผลิตของกลุ่มจังหวัดภาคใต้เพื่อประเมินผลด้านเศรษฐกิจ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว,)